

CÍRKEVNÍ ROK
(1)

DECEMBER
MNOHO

DUK
VZDA

UMKANI, SMRT,
POIKEB A ŽIOT

ADIENTI
PODOBENSTI O NOHE
KODIPIKOU

EVANGELIUM
KŮST Z

ZE

CE

CE

PŮST
DIAKONIE

VE

Církevní rok — katechetická příručka 2014/2015

1. díl

© Lenka Ridzoňová, Ondřej Macek, Marta Sedláčková, Alena Tkadlečková, Radka Včelná, Tomáš Trusina, Daniel Heller, Jonatan Hudec, Martina Kadlecová, Rut Brodská, David Najbrt, David Nečil, Jiří Tengler, Marie Ortová, Jiří Ort, Debora Rumlová, Ondřej Ruml, Rut Kučerová, Gabriela Horáková, Constance Šimonovská, Drahomíra Dušková, Elen Plzáková, Alexandra Hauserová, 2014

- 6 ÚVODEM**
Lenka Ridzoňová, Ondřej Macek, Marta Sedláčková
- 7 O PŘÍPRAVCE A JEJÍM POUŽÍVÁNÍ**
Marta Sedláčková
- 8 CÍRKEVNÍ ROK**
Ondřej Macek
- 12 JAK PROŽÍT CÍRKEVNÍ ROK S DĚTMI**
Marta Sedláčková, Lenka Ridzoňová
- 18 NEDĚLNÍ ŠKOLA A JEJÍ UČITELÉ
V ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVI EVANGELICKÉ 21. STOLETÍ**
Alena Tkadlečková
- 20 INSPIRACE PRO DĚTI V BOHOSLUŽBÁCH A NEDĚLNÍ ŠKOLU**
Marta Sedláčková
- 23 UVEDENÍ UČITELŮ NEDĚLNÍ ŠKOLY NA ZAČÁTKU ŠKOLNÍHO ROKU**
Ondřej Macek, Lenka Ridzoňová

UČENÍ SE ŽIVOTU

- 25 NECHTE DĚTI PŘICHÁZET**
Radka Včelná
- 31 OPAKOVÁNÍ DESATERA**
Tomáš Trusina
- 39 BOHATÝ MLÁDENEC**
Daniel Heller
- 49 ŠALAMOUN**
Daniel Heller

DÍKŮVZDÁNÍ

- 59 NA POČÁTKU**
Jonatan Hudec

- 66** O ZABEZPEČENÍ ŽIVOTA
Jonatan Hudec
- 73** CO ČLOVĚKA ZNESVĚČUJE A CO HO ČINÍ SVATÝM
Martina Kadlecová
- 82** VDĚČNOST DESETI MALOMOCNÝCH
Lenka Ridzoňová
- 88** ZACHEUS (DEN REFORMACE)
Rut Brodská

UMÍRÁNÍ, SMRT, POHŘEB A ŽIVOT

- 94** JÁKOBOVA A JOSEFOVA SMRT A POHŘEB
David Najbrt
- 102** BOHÁČ A STODOLY
David Nečil
- 108** VZKŘÍŠENÍ LAZARA
David Najbrt
- 114** NENÍ VZKŘÍŠENÍ
David Nečil

ADVENT, VÁNOCE A PODOBENSTVÍ O NOVÉM KRISTOVĚ PŘÍCHODU

- 120** ČEKÁNÍ NA PŘÍCHOD MESIÁŠE
Jiří Tengler
- 126** ZACHARIÁŠ A ALŽBĚTA
Marie a Jiří Ortovi
- 132** NÁVŠTĚVA U MARIE
Marie a Jiří Ortovi
- 138** JEŽÍŠŮV RODOKMEN
Debora a Ondřej Rumlovi

- 144** NAROZENÍ JEŽÍŠE A KLANĚNÍ PASTÝŘŮ
(DOMÁCÍ POBOŽNOST PRO RODIČE A DĚTI)
Marta Sedláčková
- 148** HERODES, KLANĚNÍ MUDRCŮ A ÚTĚK DO EGYPTA
Debora a Ondřej Rumlovi
- 154** ŠTĚPÁN
Jiří Tengler
- 160** SIMEON A ANNA
Rut Kučerová
- 167** DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ V CHRÁMĚ
Rut Kučerová
- 171** NEPLODNÝ FÍKOVNÍK
(NOVÝ OBČANSKÝ ROK)
Gabriela Horáková
- 179** SVATBA V KÁNĚ GALILEJSKÉ
Constance Šimonovská
- 187** JAN KŘTITEL A JEŽÍŠŮV KŘEST
Drahomíra Dušková
- 197** PODOBENSTVÍ O HOSTINĚ
Elen Plzáková
- 206** PODOBENSTVÍ O ROZSÉVAČOVI
Elen Plzáková
- 215** JEŽÍŠ A SAMARAŇKA
(TÝDEN MODLITEB ZA JEDNOTU KŘESŤANŮ)
Alexandra Hauserová
- 222** SVĚŘENÉ TALENTY
Constance Šimonovská

V novém školním roce bychom vám chtěli nabídnout pro práci v nedělkách cyklus, který volně vychází z církevního roku.

V září, kdy se děti vracejí do škol, otevíráme otázku, co to je vlastně učení se životu. Během října probíhají v našich sborech bohoslužby s díkůvzdáním za úrodu, čtyři úlohy jsou tedy věnovány našemu vztahu k přírodě, jídlu, darům. Listopad je napříč křesťanskými tradicemi spojen se vzpomínkami na zemřelé. Umírání, smrt a pohřeb jsou slova, která bychom před dětmi neměli vynechávat. Prosincovou a lednovou látku tvoří základní příběhy vánočního evangelia, ale také biblické texty o předpovězeném mesiáši a podobenství o jeho nového příchodu. Pak vstupují církve do postního období, k samotnému postu patří podle nás diakonická témata, která bychom rádi vnesli i mezi děti. Následně jsou zas podrobně probírána zastavení v Ježíšově cestě na Golgotu a setkání učedníků se Vzkříšeným. Po Velikonocích navrhuje několik příběhů o cestě evangelia do světa, o křtu, moci Ducha svatého. V červnu, čase předprázdninovým, bychom s dětmi rádi mluvili o nakládání s časem a o tom, co to je odpočinek.

Vědomi si toho, že v různých sborech začínají nedělní školy až uprostřed září, že některá setkání odpadnou, nenadepisujeme úlohy daty. Naopak snažili jsme se připravit návrhy shromáždění s dětmi i pro události, které se běžně do plánů nedostávají: den reformace, týden modliteb za jednotu křesťanů, den matek ad. Také velikonoční cyklus obsahuje více přípravků, než kolik je nedělí. Ponecháváme na zvážení těch, kteří nedělky ve sborech koncipují, které příběhy a témata vyberou, či zda třeba vyprávění a nápady na aktivity využijí při sborových odpoledních a jinde. První díl obsahuje rovněž návrh na rodinnou pobožnost o Štědrém dni.

Strukturou jednotlivých lekcí jsme se drželi rozdělení mezi tři věkové skupiny, na což přicházely loni kladné ohlasy. Velká pozornost je věnována návrhům na různé zpředměťující aktivity.

Oproti předchozím létům obsahuje knížka také několik kapitol inspirací pro nedělky i pro prožívání církevního roku s dětmi. Staršovstvům navrhuje, aby na začátku roku učitelky a učitele nedělní školy ke službě při bohoslužbách vyslala. A tak je také v jejich službě podpořila. S tím souvisí rovněž promyšlení poslání nedělek.

Rádi bychom poděkovali všem kolegyním a kolegům, že si našli čas a zpracovali přípravy pro jednotlivá setkání dětí v nedělních školách.

neděle Rogate 2014

Lenka Ridzoňová, Ondřej Macek a Marta Sedláčková

Přípravka má podobnou strukturu jako minulý školní rok.

Téma a cíle pomáhají učiteli určit, na co se má zaměřit, co je obsahem setkání.

Oddíl *Pro učitele* obsahuje poznámky k textu a ke spojení s liturgickým obdobím. Měl by tomu, kdo setkání v neděle připravuje, poskytnout výzbroj informací a souvislostí.

V oddíle *Pro děti* nabízejí metodické návrhy učiteli nedělní školy možnosti, jak realizovat setkání s dětmi, setkání dětí s textem a tématem. Rozdělení podle věkových kategorií je orientační, většina autorů se snažila, aby návrhy práce odpovídaly schopnostem dětí toho kterého věku — vy je však znáte jistě nejlépe. Víte také o svých obdarováních i slabinách. Berte návrhy tedy jako studnici nápadů a svobodně je kombinujte tak, aby vyhovovaly vašim potřebám.

Část nadepsaná *Liturgie* obsahuje konkrétní návrhy písní a modliteb.

Celý rok můžeme používat na začátek nedělní jeden stejný *rituál*. Spojí se tak jednotlivé neděle, kdy se často střídají různí učitelé i děti. (Uvádíme i varianty pro oživení v průběhu roku, inspirace pro tvořivé učitele či znužené děti.)

1. Vytvořit kruh (stát, sedět, držet se za ruce, ruce položené na stole, překřížené ruce).

2. „Rok za rokem roky, léta jdou, k roku rok, v ruku laskavou, ó Pane, v ruku tvou vkládám dny a roky tak, jak jdou.“ (Zpívat, recitovat, rapovat, přidávat sloky, tleskat, luskat, s nástroji, s dynamikou, ztvárňovat.)

3. Po dozpívání poslat stiskem ruky signál „jsme tu spolu“ (kontaktovat se očima, ruce na sebe a vytvořit věž).

4. Následuje přechod k nedělnímu (nedělkovskému) pořádku. Doporučení: při úvodních bohoslužbách se píseň zpívá (učí) s celým sborem.

Letošní přípravky jsou koncipovány v blocích, podle témat církevního roku. Věnujte se přípravě s ohledem na celý blok, je dobré, když tak činíte v koordinaci s ostatními učiteli. Nejlépe také s farářkou či farářem sboru, abyste využili možnosti, které přípravka s tématem církevního roku nabízí pro celý sbor (viz kapitola *Inspirace*).

Od počátku slavily místní církve osmý den, den po sobotě, neděli, jako den Ježíšova zmrtvýchvstání (Mt 28,1; Mk 16,2; 1K 16,2; Sk 20,6–12), den nahlížení toho, co bude (den, kdy máme zakusit, jaké je to v Božím království), později také jako den odpočinku (Ex 20,10–11).

Od 2. století začaly být slaveny v návaznosti na židovský pesach Velikonoce. Ty se staly nejvýznamnějším křesťanským termínem, a proto jim byl předřazen biblicky doložený čtyřicetidenní půst. S židovským pesachem spojené, po padesáti dnech následující svátky šavuot (dar tóry, dar sklizně) byly přeznačeny v Letnice. Další křesťanské svátky přibýly až v době, kdy se církev stala státním náboženským římské říše. Často byly zavedeny jako náhrada za pohanské slavnosti (sluneční, sklizňové atd.). Už v pozdní antice si církev bohoslužebně připomínala dny úmrtí i narození křesťanských mučedníků a v kalendáři vystřídali pohanské hrdiny křesťanští svědci víry.

Církve vzešle z reformace usilovaly o jakousi redukci svátků a důrazné podtržení jejich biblického ukotvení. Znovu do popředí měly vystoupit svátky Páně: Narození Páně, Zjevení Páně, ukřížování a zmrtvýchvstání Páně (Velikonoce), Nanebevstoupení Páně, Letnice. I reformace však stála o to, aby především soukromou zbožnost pomáhaly utvářet inspirativní příběhy jednotlivých křesťanů či dny vděčnosti za úrodu, dny pokání a modliteb.

ADVENT, VÁNOCE A EPIFANIE

Advent znamená latinsky příchod. Připomínáme si, jak k nám Bůh přišel v minulosti (zpravidla se čtou prorocká zaslíbení narození Pána pokoje, ohlášení narození Jana Křtitele, vjezd Ježíše do Jeruzaléma), jak k nám přichází dnes (diakonie ve světě, pomoc druhému, Boží ruce jsou naše ruce, svědectví o Boží moci) a jak jednou přijde (na konci, v konci, k soudu). (Latinské slovo adventus odpovídá řeckému slovu epifaneia — Boží příchod do chrámu, návštěva mocného pána.)

V současné době jde o období čtyř týdnů do 25. prosince (býval na různých místech dlouhý i týdnů šest). Od 4. století byl přípravným časem na slavnost Ježíšova narození.

Od 8. století je první adventní neděle chápána jako začátek církevního roku.

Tím, že byl 6. leden (svátek epifanie) druhým nejvýznamnějším křesťanským termínem, bylo předcházejících čtyřicet dnů pro katechumeny obdobím přípravy, postu.

Samotný vánoční okruh začíná první adventní nedělí a končí poslední nedělí po Epifanii. Původně to byl spíše čas meditace a usebrání.

O Vánocích si připomínáme narození Ježíše Krista, které podle slova prokoka (Iz 7,14.8,10) je tím, kdo nám přišel říci a ukázat, že Bůh chce být s námi

(narodil se nám Immanuel — Bůh s námi). Dal se nám Bůh — proto my z této radosti dáváme dárky. O Vánocích se pokoušíme alespoň trochu nahlédnout v jádru nepochopitelné tajemství snižení Boha mezi lidi. Aby se lidé znovu stali dětmi božími, stal se Bůh lidským dítětem, narozeným do velmi nelidských podmínek.

25. prosinec byl v Římě slaven jako den Ježíšova narození asi už ve 4. století. Pro to, proč bylo určeno právě toto datum, existuje několik hypotéz. Nejpravděpodobnější je, že tak církev chtěla přeznačit svátek slunečního boha (Natale Solis Invicti), který zavedl v roce 274 císař Aurelián a jenž byl slaven v období zimního slunovratu. Například Arménská apoštolská církev slaví dodnes jako den Ježíšova narození zřejmě původnější datum 6. ledna.

Naše tradice si v tento den připomíná tzv. tři (podle počtu darů) krále, mudrce od Východu, kteří pochopili, dostalo se jim poznání, že toto betlémské dítě v obyčejných jeslích je od Boha. Hledali jej. Také si v tento den připomínáme svatbu v Káně Galilejské, kde Ježíš učinil svůj první div (proměnil vodu ve víno — člověk potřebuje Boha, když mu dojdou síly, když mu dojde víno) a jeho učedníci v něj uvěřili. Řecké slovo epifaneia znamená česky zjevení — upozorňuje nás na totéž co první svátek vánoční, totiž že se nám ukázal Bůh — v Ježíši nám Bůh ukázal, jaký je. (Mezi vánočními svátky, den osmý, je připomínána ještě Ježíšova obřizka, první návštěva chrámu. Některé církevní tradice spojují 6. leden, či po něm následující neděli, s připomínkou Ježíšova křtu v Jordánu, při kterém také zaznělo označení Ježíše za Božího syna. V Egyptě se v noci z 5. na 6. ledna slavil svátek slunečního boha Aiona, včetně pouťi k řece Nil. Jedna z křesťansko-gnostických sekt se ve 3. století pokusila tento zvyk propojit s Ježíšovým křtem v Jordánu. Všechna tato přeznačení lze chápat jako pokusy vyjádřit, že lidé nejsou v moci přírodních či démonských sil, ale Ježíše.)

Svátek epifanie je prvním nežidovským svátkem křesťanství.

Po něm následuje několik nedělí „po Zjevení“ (maximálně pět) a tři neděle (Septuagesimae, Sexagesimae, Estomihi), které protestantská tradice chápe jako předpostní čas.

POSTNÍ DOBA, VELIKONOCE A LETNICE

Postní období začíná Popeleční středou a končí sobotou před nedělí Vzkříšení.

Když Ježíš přišel naposledy do Jeruzaléma, chystali se jeho souvěrci, židé, právě na nejvýznamnější svátky, na pesach. Pesach je svátkem vyjití z Egypta, z otroctví. Pravděpodobně v předvečer tohoto svátku byl Ježíš ukřižován. Na Květnou neděli se upamatováváme na Ježíšův vjezd do Jeruzaléma, ve středu symbolicky na Jidášovu zrádnou domluvu, ve čtvrtek na poslední večeři s učedníky (ustanovení večeře Páně), v pátek na Ježíšův rychlý soud, ukřižování, smrt a pohřbení a o Velikonoční neděli na jeho zmrtvýchvstání.

Jakýsi proměněný pesach slavili zřejmě už první křesťané (Sk 12,1–17; 1K 5,7), záhy také začali slavit večeri Páně a Kristus se jim stal pesachovým be-ránkem (1K 5,7).

Církve nebyly zprvu jednotné při stanovení termínu Velikonoc. Řada z nich je slavila podle židovského kalendáře 14. nisanu (pesach začíná 15. nisanu). Až první nicejský koncil (r. 325) stanovil, že budou slaveny neděli po prvním jar-ním úplňku.

Od 4. století je doloženo čtyřicetidenní přípravné období, v tomto čase se také velikonoční noc stala hlavním křesťanským termínem. Aby bylo dosaženo čtyřiceti dnů, nepočítají se mezi postní dny neděle, půst začíná Popeleční středou a jeho součástí je i velikonoční sobota.

Počínaje 4. stoletím se církve, po vzoru místní jeruzalémské, pokoušely veli-konoční události „napodobovat“. Z původního triduum sacrum (pátek, sobota, neděle či ukřížován, pohřben, vzkříšen) se postupně vyvinul celý svatý týden, resp. osm dní (od květné neděle až po neděli Vzkříšení).

V severní Africe a v Malé Asii se zřejmě v návaznosti na židovství ujalo pa-desátidenní (Sk 2,1) prohlubování velikonoční radosti. Povelikonoční neděle mají latinské názvy, tuto radost vysvětlující: Quasimodogeniti (Jako novoro-zené děti. 1Pt 2,2), Miserecordias Domini (Milosrdenství Hospodinova plná jest země. Ž 33,5), Jubilate (Plésej Bohu všechna země. Ž 66,1), Cantate (Zpívej-te Hospodinu píseň novou! Ž 98,1), Rogate (Požehnan buď Bůh, že mou mod-litbu nezemátl a své milosrdenství mi neodepřel. Ž 66,20) a Exaudi (Slyš mne, Hospodine. Ž 27,7).

V navázání na Lukášovy spisy slavila část církví již ve 4. století den čtyřicá-tý jako Nanebevstoupení Páně (čtvrtek) a den padesátý (Letnice), který pak velikonoční období uzavíral. V řadě dalších církví však zprvu k odlišení obou těchto svátků nedocházelo. Padesátý den byl dnem památky na Ježíšovo nane-bevstoupení (učedníci přestali Ježíše vidět, jeho mise byla skončena, vstoupil na nebesa, aby ještě jinak než svým chozením po zemi otevřel nebesa nám) i dnem daru Ducha svatého.

Přibližně od 9. století byl většinou první neděli po Letnicích slaven svátek Trojice, významný pak zvláště později pro protestantské církve jako svátek vy-znání víry.

DÍKŮVZDÁNÍ, DEN REFORMACE, NEDĚLE VĚČNOSTI

Neděle po Trojici propojují velikonoční čas s adventem. Je to období růstu ve víře, které už protestantská tradice dalšími svátky neprobarvuje. Jen s několika výjimkami:

První neděli po svatém Michalovi, tedy první říjnovou neděli, slaví protes-tantské církve svátek díkůvzdání za úrodu. (Slavnosti prvního chleba a vína byly

v církvích slaveny různě v závislosti na klimatických podmínkách od 3. století.) Vedle vděčnosti dnes stále intenzivněji vstupuje do popředí v souvislosti s tímto svátkem téma odpovědnosti za stvoření.

Tak jako v českých zemích začal být záhy bohoslužebně připomínán den Husovy smrti, konaly německé reformační církve slavnosti ve dny Lutherova narození a smrti (10. listopadu, 18. února). Až v 17. století začala být reformace slavena 31. října. V den, kdy Luther přitloukl 95 tezí k odpustkové praxi, významu víry a Boží milosti na dveře zámeckého kostela ve Wittenbergu.

V listopadu si církve připomínají zemřelé. Luterská tradice jim symbolicky věnuje poslední neděli církevního roku.

LITURGICKÉ BARVY

Na to, jaké období církevní roku můžeme právě prožívat, nás mimo jiné vizuálně upozorňují barvy příkrývek stolů Páně.

Bílá je jakoby souhrnem celého barevného spektra, barvou světla a tedy i barvou Ježíše Krista, barvou zmrtvýchvstání. Používá se v období Vánoc, o Velikonočích a šest neděl po nich, na neděli sv. Trojice a na Neděli věčnosti (připomínka zemřelých).

Červená symbolizuje Ducha svatého, je barvou lásky a ohně, ale také krve (mučedníků a svědků). Používá se na svátek Štěpána, při výročích sboru, o Letnicích, na den Mistra Jana Husa a na Den reformace (31. října — začátek německé reformace, vystoupení Martina Luthera).

Fialová je barvou pokání a tedy i barvou období, kdy se k něčemu (na něco) připravujeme, barvou přemýšlení, mísí se v ní totiž modrá (barva nebe — Boží oblasti) s červenou (barva těla — člověka). Používá se v adventu, v postním čase až do Velkého pátku.

Zelená je barvou růstu a zrání (ve víře), barvou naší chuti a otevřenosti dát něčemu v nás (Božímu království) vzrůst. Zelená je užívána před začátkem postu a o nedělích po Trojici.

Nejprve několik nápadů k jednotlivým obdobím liturgického roku a tématům přípravy:

UČENÍ SE ŽIVOTU

Rozvrh hodin

Pro děti vyrobte jako dárek na uvítanou rozvrh hodin, nad něj můžete nakreslit kruh s výsečemi znázorňující liturgický rok a svátky, černobílý obrázek si mohou děti vybarvit.

V rozvrhu hodin udělejte místo i pro odpoledne, aby bylo kam zapsat biblickou hodinu pro děti/náboženství, ke všedním dnům přidejte i víkend — neděli s nedělní školou. Předškoláci mohou mít v rozvrhu jen dny v týdnu.

Zaznamenáváte-li účast dětí v nedělce, nebo budete-li používat plakát s liturgickým rokem, mohla by se vám třeba hodit tiskátka s křesťanskými motivy (<http://goo.gl/v2SMT0>).

Nechte maličkých přijít ke mně

V první hodině (nebo před ní) můžeme vyrobit plakát, na kterém bude mít každé dítě svou podobenku (fotografii, vlastní portrét) — na plakát nakreslíme (nalepíme obrázek) Ježíše, který říká: „Nechte děti a nebraňte jim jít ke mně; neboť takovým patří království nebeské.“ Když přijde do nedělní školy host, alespoň zapíšeme jeho jméno.

Tento plakát můžeme využít k zaznamenávání účasti dětí — k jejich portrétu obtiskujeme tiskátka, kreslíme hvězdičky, lepíme malé samolepky (samolepky s biblickými tématy a křesťanskými symboly najdeme v křesťanských knihkupectvích), ap.

DÍKŮVZDÁNÍ

Strom nebo košík vděčnosti

Lze využít pro celosborové bohoslužby — všichni účastníci bohoslužeb píší na papíry, vystřižené do tvaru ovoce a zeleniny, za co jsou tento rok vděční, za co děkují Bohu.

Papíry s díky se připichují (lepí) na nástěnku nebo veliký karton do nakresleného košíku. S pomocí háčků na vánoční ozdoby můžeme „ovoce díky“ věšet na větve, upevněnou ve stojanu na stromec nebo na svazek větviček ve váze.

Akci lze rozšířit na celé období měsíce října. Každou neděli pak můžete zaměřit vděčnost a díky na určitou oblast — za stvoření, za spásu v Ježíši, za zabezpečení života, za všechno dobré, co máme v životě — vztahy, jídlo, atd., podle tématu v nedělní škole. Podle tématu mohou být různě tvarované i papíry.

Pokud takto pracujeme s celým sborem, zapojíme děti také jako spolupracovnice — rozdávají tužky a papíry, vybírají napsané, větší na nástěnku.

Vyjádřené díky můžeme zahrnout do modlitby výslovně i obecně.

Poselství o vděčnosti

Každé dítě z nedělní školy vyfotíte s papírem (hodila by se i malá tabulka na psaní křídou), na který napíše nebo nakreslí, za co je vděčné, z čeho má radost a chce za to poděkovat Bohu. Pokud to místní podmínky dovolí, vyfotíte stejným způsobem i další členy sboru. Případně vyzdobte vytištěnými portréty sborovou nástěnku nebo vaši internetovou stránku (v tom případě se ovšem nezapomeňte zeptat rodičů, zda zveřejnění schvalují).

DEN REFORMACE

Sborové odpoledne nebo výlet nedělní školy

Obohaťte sborové odpoledne o hry inspirované reformací — zkuste knihtisk, hod kalamářem, přibíjení Lutherových tezí na vrata, atd. Inspiraci naleznete v přípravce o Dni reformace.

UMÍRÁNÍ, SMRT, POHŘEB A ŽIVOT

V něm byl život a život byl světlo lidí

V některé z nedělní bloky, který tematizuje smrt a vzkříšení je možno připomenout v bohoslužbě všechny, kteří v minulém roce zemřeli, všechny, které postrádáme. Když kazatel nebo jiný člen sboru čte jména zemřelých, děti mohou rozsvítit pro každého svíčku a mohou recitovat nebo předčítat slova ze začátku Janova evangelia (J 1,1–5) nebo další text o Ježíši — světlu světa (J 8,12), případně o Ježíši — vzkříšení a životě (J 11,25).

Hořící svíčka symbolizuje v bohoslužbě Krista, který dává život a přináší do něj světlo.

ADVENT A VÁNOCE

Ježíšův rodokmen — proutek z pařezu Jišajova

Z anglo-amerického prostředí pochází varianta adventního kalendáře s názvem „Jesse-Tree“ (čili Jišajův strom — odkazující na verš z Iz 11,1). Jde přeneseně o Ježíšův rodokmen, o příběhy, které předcházely jeho narození. Na každý den adventu připadá jeden příběh nebo postava, případně Ježíšův titul. (Na adrese <http://goo.gl/OXEPfl> nebo <http://goo.gl/cRt9qS> jsou příslušné oddíly i s navrženými symboly.)

S dětmi můžeme symboly kreslit, skládat do „stroměčku“, případně rozdávat k vymalování (nezapomeneme připsat příslušný text) a věšení doma na vánoční stromek.

V kostele můžeme náš „liturgický strom“ využít pro společnou bohoslužbu na první adventní neděli — na holou, suchou větev věšíme obrázky s příběhy Božího lidu a jeho očekávání Spasitele. Větev nám takto „vydá ovoce“.

Vánoční kalendář—vánoční čtení

Kolem Vánoc mají děti prázdniny, nedělní škola často není. Udělte dětem sešitek s texty, které se týkají jednotlivých svátků ve vánočním období, nechte místo na ilustrace (komiks), přidejte několik otázek na přečtené texty nebo náměty na obrázky. Nechte děti hledat informace o vánočních zvycích jako je adventní věnec, vánoční stromek, stavění betlémů ap. Do sešitku můžete zařadit Štědrovečerní pobožnost pro rodinu (jedna z přípravek).

Můžete také promyslet, jak by se text pobožnosti dostal i k dospělým členům sboru. Můžete ho například vložit do sborového dopisu, nebo vyrobit s dětmi vánoční sešitek pro dospělé.

PŮST A DIAKONIE

Postní sbírka

Spojení předpostní a postní doby s tématem diakonie vybízí mimo jiné k tomu, aby se pozornost věnovala sbírce ve shromáždění/nedělní škole. Zde několik tipů, jak s ní pracovat.

- *Víme, na co vybíráme* — děti v nedělní škole celý půst sbírají na jeden konkrétní účel, který samy z navržených projektů vybraly (nabízí se např. postní sbírka Diakonie, Skutečný dárek Člověka v tísní, podobné projekty jiných organizací, kdy se vybírá menší částka na konkrétní věc/zvíře/stavbu; blízké středisko Diakonie; sborový projekt; adopce na dálku; sbírka potravin do potravinové banky, atd.).
- *Vybírání sbírky v bohoslužbě* (ne až u vycházení z kostela) — děti z nedělní školy pomáhají s vybíráním peněz např. před slavením večere Páně, peníze jsou přinášeny společně s chlebem a vínem jako dary k večeri Páně (vychází z tradice staré církve zachycené v Písmu, kdy se společenství dělilo o jídlo večere Páně a tak sytilo chudé). Je to třeba dobře promyslet, aby sbírka proběhla důstojně, případně to vysvětlit v ohláškách v neděli předtím. (Tento způsob se skvěle hodí pro sbírku potravin do potravinové banky — viz Český bratr 2014/3, dostupné na adrese www.ceskybratr.cz/archives/5272).
- *Benefiční koncert* — děti přispívají tím, co umí, co dokáží. Děti poskládají dohromady půlhodinu až hodinu z toho, co se naučily v hudební škole, po bohoslužbách následuje koncert. Může být proložený čtením nebo scénkou, pokud

nejsou všechny děti hudební. Můžeme přizvat i děti mimo sbor, na závěr se mohou připojit i dospělí. Hodí se pro předpoštní neděle nebo květnou neděli.

- *Bazárek, jarmark* — opět děti dávají to, co umí, co vyrobily — perníčky, ozdoby, korálky, obrázky, atd. Může být součástí koncertu.

Modlitební řetěz

Podílet se na přímluvné modlitbě je další způsob starosti o druhé. Toho se mohou účastnit i děti — jeden týden je v nedělní škole připravíme (psaní modlitby, nácvik přednesu), další týden provedeme.

Pokud se ve shromáždění ostýchají promluvit i dospělí, je možno psát jména nebo situace, za které je třeba se přimlouvat, na úzké papírky. Ty pak spojíme (např. sešívačkou) do řetězu, jaký se dělá na vánoční stromek. Při přímluvné modlitbě se mohou číst nebo se jen položí na stůl Páně či zavěsí na „strom“ a zahrnou se do přímluvy obecně — „spojení ve starosti o druhé se modlíme.“ (Stejnou službu může udělat sešit, který koluje během bohoslužeb shromážděním, lidé do něj píšou své přímluvy, které farář přečte při přímluvné modlitbě.)

VELIKONOCE

Křížová cesta

O Velikonocích můžeme s dětmi projít křížovou cestu, variant je více. Například: Připravíme si obrázky k jednotlivým zastavením (nebo částem pašijového příběhu). Obrázky dětem rozdáme spolu s odkazem na biblický text, ke kterému se jednotlivé obrázky vztahují. Děti mají chvíli čas si rozmyslet nebo najít v Bibli, co je na obrázku a co k tomu řeknou ostatním. V kostele nebo někde venku máme označená místa, kde budou zastavení cesty (je tam např. rozsvícená svíčka). Dítě, jehož obrázek je na řadě, vede ostatní na vybrané místo, zde ukáže dětem obrázek a řekne, co znázorňuje. Vedoucí může říct na místě modlitbu. Další dítě pak vede skupinu na další místo. Cestou mezi místy se zpívá — např. sloky písně *Byl jsi tam*.

Omalovánky křížové cesty najdeme na adrese <http://goo.gl/rfUnkW>.

Velikonoční příběh se dá také vyprávět pomocí *symbolů*. Nápad, jak přesunout pozornost z velikonočních vajíček na velikonoční příběh najdete na adrese <http://goo.gl/qe61sC>. Do otvíracích vajíček (malých krabiček atp.) vložíme symboly, které se váží k oddílům příběhu, s dětmi postupně otvíráme, prohlížíme si je, čteme biblické oddíly nebo vyprávíme. Poslední krabička je prázdná.

Velikonoční čtení — křížová cesta v papíru

Velikonoční příběh můžeme dětem opět rozdat jako sešitek, pro každý den je tu jeden oddíl — s ilustracemi na domalování, modlitbou, informacemi o velikonočních bohoslužbách a jejich časech, atp.

Co ještě můžeme dělat o Velikonocích:

- *Odvalení kamene* — třeba na výletě zkusit pohnout velkým těžkým kamenem.
- *Ovečka* (papír, vata nebo vlna).
- *Beránek* — kreslit nebo péct.
- *Oheň* — velikonoční vigilie začíná zapalováním ohně.
- *Velikonoční večeře, nekvašené chleby* — uspořádat večeři, péct chleba, jehněčí.
- *Číst knížku Anniky Tetzner: Červená stuha* — Tereziánské ghetto očima dítěte. Kniha je o tom, jak Židé v Terezíně slavili pesach. Můžeme s dětmi přečíst před Velikonocemi.
- *Mytí nohou* — vzájemně.
- *Světlo* — ve tmě; malé, které se zvětšuje; šíří se — zapalování svíček od sebe; práce s barevným průsvitným papírem — např. ze čtvrtky vyrobíme obrys domu (nejlépe přehnout boční „zdi“ domu tak, aby dům stál), vystříhneme okna, okenní otvory podlepíme barevným průsvitným papírem, za domem pak zapálíme svíčku a okna barevně svítí.
- *Semínko* — musí zemřít. něco z něj vyroste; oběť, život; není zadarmo.
- *Kříž* — vytváření z rukou — natahujeme je k sobě; pata kříže na zemi, hlava míří vzhůru; Ježíš spojuje zemi a nebe.

CESTA EVANGELIA K NÁM

Křest — připomínka křtu

Tematiku křtu najdete v příslušných přípravkách.

Spíše biblická hodina pro děti (nebo sborová neděle s programem pro děti) by mohla být věnovaná delší připomínce vlastního křtu — náměty na pracovní listy např. na adrese <http://goo.gl/XGr5qQ> (list „moje začátky“ — kdo jsem, kdy jsem se narodil, byl pokřtěn, kdo jsou moji kmotři, atd., opakování křestního slibu, vyrábění „kostelního okna“ s biblickým příběhem, vztahujícím se k vodě a křtu).

Pro inspiraci — formuláře, které se týkají obnovy, připomenutí křtu v bohoslužbách najdete na adrese www.coena.cz/svatosti/krest/.

Lze také přemýšlet o symbolickém znázorňování církevního roku:

Barvy

V místnosti pro nedělní školu máme kříž (např. vyrobený z větví), přes jehož břevno se věší šátky, pruhy látky, stuhy v aktuální liturgické barvě.

Na stůl Páně v kostele (případně na stůl v místnosti nedělní školy) používáme ubrusy, přehozy nebo šátky v liturgických barvách. Liturgickou barvu můžeme do prostoru přinést také jako součást květinové výzdoby — barva květináče, vázy, stuha v květině, atp.

„Strom liturgického roku“ — velkou rozvětvenou větev (např. náletovou břízku) usadíme do stojanu na vánoční stromek. Může stát v blízkosti stolu Páně, v apsidě nebo kdekoliv jinde. Na něj věšíme ozdoby, stuhy v příslušných barvách, strom je využit pro další projekty — viz dále např. strom vděčnosti.

Zapalujeme svíčky v liturgických barvách — s dětmi můžeme vyrobit ze zbytků vosku a voskovek svíčky v příslušných barvách, které budeme zapalovat podle liturgického období. Jednodušší varianta bez nutnosti manipulovat s horkým voskem — velké bílé svíčky polepíme motivy z plátkového barevného vosku (např. <http://goo.gl/EU6z9F>). Motivy se mohou vztahovat k období. Pro každé období můžeme mít jednu svíčku, pokud budou stát v kruhu, mohou znázorňovat, jak jdou období za sebou.

Navlékáme barevné korále — za každou neděli nebo svátek jeden v příslušné barvě. S drobnějšími korálky může mít takový náhrdelník každé dítě, odnese si ho na konci roku domů jako pomůcku a připomínku (pro hlavní svátky můžete mít korále např. zdobnější a větší). Nebo pracujeme s velkými korálky, které si vyrobíme třeba z polystyrenových koulí (např. <http://goo.gl/BT4pW3>) polepením, obarvením, atd. „Náhrdelník“ pověsíme v místnosti, kde se scházíme a každou neděli jeden korálek přidáme.

Zapíše-li se účast v neděle, používáme fixy v příslušných barvách (bílou nahradíme zlatou), nebo tiskneme tiskátka barevnými inkousty (k dostání také zlatá razítkovací barva za cca 30 Kč).

Hra

Aby si děti zapamatovaly, jak jdou liturgická období za sebou a naučily se, které barvy k nim patří, vyrobíme si hru — pomůcku. Z tvrdého papíru nebo kartonu vystříháme kotouč (15–20 cm v průměru), na něj namalujeme výseče podle základních liturgických období (proporce výsečí aspoň přibližně podle délky období), můžeme přidat symboly (vánoce — hvězda, velikonoce — kříž, svatodušní svátky — holubice, atd.). Obarvíme dřevěné kolíčky a napíšeme na ně názvy období (vánoce, velikonoční období, atd.). Děti připínají kolíčky ke správnému období. Pokud uděláte postní období a advent, resp. období po Zjevení a období po Trojici, v dvou různých odstínech fialové, resp. zelené, může to být hra i pro předškoláky, stačí se orientovat podle odstínu.

Šest otázek a odpovědí k přemýšlení, oč tu vlastně běží

1. Jak souvisí nedělní škola s bohoslužbami?

Nedělní škola patří k bohoslužbám. Je součástí jedné bohoslužby, jejichž část prožijí společně dospělí s dětmi v kostelních lavicích. Dětem tato společná část umožňuje připojit se ke slavení neděle, vrůstají do společenství sboru a církve. Prožijí-li děti určité prvky bohoslužeb (písň, modlitby, biblické čtení...) společně s dospělými, nemusí už učitel v nedělní škole tyto prvky zdvojit, ale může se soustředit na to, co děti v kostele s dospělými nezažijí, tedy zvláště na „kázání“, jež nedělní škola zastupuje především.

2. Jaký je základní záměr, cíl a obsah nedělní školy?

Úkolem nedělní školy je umožnit dětem setkání s evangeliem ve srozumitelné a aktuální podobě. Jde o to přinést jim poselství o tom, jak v tomto světě působí Bůh a co z toho pro nás vyplývá. Ústřední téma evangelia (J 3,16) je v Bibli rozvedeno do mnoha různých podob. Učitel má objevit jednu z těchto podob nejdříve sám pro sebe a předat ji v konkrétní „nedělce“ dětem. On sám může především probudit zájem. Stále hledá, jak nově a tvořivě setkání s evangeliem umožnit, může to však dělat bez úzkosti, že všechno leží na něm, a s nadějí, že se dění v nedělní škole chopí Bůh.

3. Jaké formy lze v nedělní škole používat?

Nedělní školu lze pojmout jako nejrůznější formou ztvárněné, otevřené dílo přiměřené dětem. Je třeba zvolit si tu formu, která je učitelům nejbližší — výtvarnou, divadelní, hudební, meditativní, pohybovou, dialogickou... A ovšem i formu vyprávění, která je nejobvyklejší, ale zdaleka ne nejsnazší! Nejdůležitější je nespustit ze zřetele cíl, nedělní škola by si měla uchovat svoji jedinečnost — nemá být divadelním či výtvarným kroužkem, hernou ani čajovnou.

4. Kým má být učitel nedělní školy především?

Učitel je především současným svědkem předávajícím biblické svědectví skrze či za pomoci svědectví jiných. Děti se mají setkat s člověkem, který je sám vnitřně zaujat biblickým svědectvím. Strhne jen ten, kdo sám je stržen. Učitel reflektuje svoji víru, své možnosti a děti, s nimiž se v nedělní škole setkává. Stále je na cestě „učení se“. Učitel má mít respekt před Bohem, kterého dosvědčuje, a má mít rád „své“ děti. Je přitom pro děti pouze jedním z mnoha svědků a jeho svědectví je jen jedním z úhlů pohledu, tzn. nemusí jim sdělit všechno, ale jeho svědectví má zapadat do společné stavby.

5. *Co by o sobě měl učitel nedělní školy vědět?*

Každý učitel by měl zhodnotit své schopnosti a vybrat si:

- stačí mi inspirovat se, najít a vybrat si to hodnotné z různých zdrojů a sestavit z nich vlastní koncepci své nedělní školy, jsem přitom v rozhovoru s dalšími a průběžně se vzdělávám;
- jsem „předčítatel“ a použiji hotovou koncepci připravenou někým jiným (např. v katechetické příručce), jehož svědectví je mi blízké a přivlastním si je;
- jsem „profesionál“ vzdělaný v základech teologie, pedagogiky a psychologie, který si sám umí určit cíl a způsob provedení nedělní školy.

6. *Jak nedělní školu, její učitele a děti ovlivňuje dnešní svět?*

Dnešní děti žijí v mnoha různých světech s mnohdy velmi rozdílnými hodnotami a mohou kvůli tomu prožívat určitý nesoulad. Přicházejí z různých životních situací i s různými představami o Bohu. Učitel pomáhá dětem pojmenovat a vyjádřit, čemu vlastně věří, aby mohly porozumět své jinakosti a vést dialog s ostatními. Děni v nedělní škole můžeme v době postmoderní chápat jako střípek z Božího světa, který si dítě zařadí do svého životního příběhu.

Považuji za užitečné, odpoví-li si na tyto otázky každý učitel nedělní školy. Možná najdete jiné odpovědi. Situace v jednotlivých sborech se značně liší; podle církevního zřízení nese za konkrétní podobu nedělní školy odpovědnost staršovstvo — ono povolává a pověřuje své učitele. Promyšlení a organizování nedělní školy plně patří k otázce budování a poslání sboru. Nabízím svůj pohled k diskuzi a ochotu k rozhovoru s vámi.

SPOLEČNÉ BOHOSLUŽBY

V mnoha sborech se konají alespoň jednou měsíčně bohoslužby „pro malé i velké“ (dětské, rodinné), kdy se setkává celý sbor včetně dětí.

Letos, kdy se budeme zabývat liturgickým rokem a na něj navázanými tématy, nabízí se takové společné bohoslužebné zahájení na počátku každého bloku/období. Téměř veškeré aktivity obsažené v kapitole *Inspirace, jak prožít s dětmi církevní rok* jsou realizovatelné právě v rámci společných bohoslužeb.

Bohoslužby jinak

Inspiraci pro jiné ztvárnění bohoslužby najdete v článku o „bohoslužbě pro nevěřící Tomáše“ (<http://goo.gl/8bhEVk>), nebo přímo pro děti (v angličtině): <http://goo.gl/ewvOsi>. V obou případech je určitá část bohoslužby (většinou místo kázání) pojata jako cesta po tematických zastaveních a/nebo vlastní aktivní zapojení do ztvárnění a přijetí textu či tématu. Jedno ze zastavení většinou inspirací pro modlitbu, další tvořivé, jiné informativní, atd.

Děti v bohoslužebném prostoru

Jsou děti v bohoslužbách skutečně vítané? (Nikoliv trpěné nebo dokonce vykazované?) Pak je možno například i tam, kde není nedělní škola (vůbec nebo např. o prázdninách, nebo je jen občas) pro děti vytvořit v bohoslužebném prostoru místo.

V modlitebně i v kostele je možno dětem připravit malý stolek s židlemi, k dispozici jsou papíry, pastelky, mohou být i dětské bible, případně tematické hračky (figurky betléma, puzzle s biblickými ilustracemi, archa se zvířaty, atd.), omalovánky k textu, který děti slyší s dospělými, atd.

Ze zkušenosti víme, že děti (2,5–8 let) jsou schopné relativně tiše si hrát; a zároveň sledují bohoslužbu — vstávají na čtení Písma a modlitbu. Předpokladem je vstřícný postoj faráře (samozřejmě i většiny sboru) i to, že farář děti osloví a poučí je před bohoslužbou krátce o pravidlech (u stolku tiše, vstáváme při čtení a modlitbě, atd.), nerodičovská autorita může velmi dobře zafungovat i tehdy, když se děti „rozvášňají“.

(www.spiritualchild.co.uk/childrensareas.html — vymyšleno spontánně členy sboru, ale myšlenka je světová.)

Poslání

V některých sborech se zapojují děti do průběhu bohoslužeb například tím, že shromáždění vyřizují nějaké poselství. V nedělní škole se učí biblický verš (může být jeden na celý měsíc), ten řeknou nahlas po návratu do shromáždění například jako poslání (před požehnáním).

Požehnání

V úloze *Svěřené hřivny* (25. 1.) je hezky popsáno, jak děti mohou připravit pro rodiče a další dospělé kartičky s požehnáním.

ZNÁMÉ JINAK

Rozvíjení modlitebních zvyklostí — inspirace

- Zkuste různá modlitební témata a okruhy napsat na tvrdé papírky nebo dřívka (např. lékařské špachtle), dejte je do hrnečku, v každé nedělní škole se můžete kromě modlitby k příběhu inspirovat zde.
- Podobně můžeme mít v nedělní škole krabičku s předměty, které nám připomínají druhy modlitby — chválu, díky, prosbu.
- Jako modlitební pomůcka nám mohou sloužit i ruce — každý prst symbolizuje část modlitby. Například:
 1. *chválit Boha;*
 2. *děkovat Bohu;*
 3. *vyznávat viny;*
 4. *modlit se za ostatní;*
 5. *modlit se za sebe.*
- Kreslí si děti rády a čmárají si malůvky, když vyprávíte? Zkuste spolu „modlitbu v barvě“ (prayingincolor.com).
- Zpíváte-li rádi, naučte se s dětmi zpívat „amen“ nebo „kyrie“ (viz Evangelický zpěvník nebo Svítá) a zpívejte mezi jednotlivými prosbami modlitby; naučte se zpívat Otčenáš (viz Evangelický zpěvník).
- Zkuste modlitbu dialogickou, s odpověďmi, např. po vzoru žalmu 136.

AKCE

Noc v kostele

Kromě různých výletů, víkendovek, dětských odpolední a táborů můžeme pozvat děti na přespání v kostele (nebo ve sborové místnosti). Kromě toho, že si děti užijí čas spolu, zažijí „kostel trochu jinak“. Při přespávání ze soboty na neděli se děti zapojí ráno do přípravy bohoslužeb, například chystají čísla písní nebo zpěvníky. V sobotu mohou připravit zpěv nebo jiný vstup do bohoslužeb.

Kostelový víceboj

Každé školou povinné dítě si může vyzkoušet služby, bez kterých „loď církve či sboru“ nejede. Děti dostanou jakousi kostelnickou knížku s tabulkou, ve které jsou ve sboru potřebné činnosti jako: roznášení církevního tisku, úklid kostela či sborového domu, staršovstvo — rekapitulace toho, co se ve sboru za

uplynulý měsíc dělo, příprava nedělního programu pro menší děti, vítání na bohoslužbách, modlitba při bohoslužbách či čtení z Bible, počítání sbírky, vyvěsit písně, upéct buchtu, uvařit kávu, čaj a umýt nádobí po skončení, vyprávění na náboženství, ozvučení při bohoslužbách, příprava a přednesení části ohlášek. U každé kolonky je jméno odpovědného člověka (např. presbytera), který dětem ke splnění může pomoci či jim realizaci odsvědčit. Na konci roku je pak možno děti odměnit – např. jízdou na opravdových lodích (resp. raftech).

Návrh pro příslušnou část bohoslužeb

PŘEDSTAVENÍ

Milý sbore,
v novém školním roce na sebe vzali službu učitelů
nedělní školy tyto sestry a tito bratří...

OSLOVENÍ

Například: Život ve sboru a tedy i nedělní škola jsou místy a časy, kdy chceme našim dětem ukazovat, že jsou součástí Božího stvoření, že jsou také ony božím otiskem (Gn 1,26n). Chceme jim vyprávět příběhy Božího lidu a zejména příběh Ježíše, v němž nám Bůh ukázal jaký je (2K 4,4; Ko 1,15). Máme naději, že tyto příběhy samy přijmou jako příběhy k životu. Věříme, že sbor včetně nedělní školy je místem působení Ducha svatého (Ř 8,14; 1K 2,10–14), místem pozvání k víře, místem inspirace ke křesťanskému způsobu života a vidění světa, místem povzbuzení, zpevnění. Chtěli bychom společně dětem představovat způsoby Ježíšem podníceného života, zvát je do společenství církve, vést je k bytí, které nechce ubližovat, ničit, jen do sebe zahleděně brát, ale učit je vzájemnému přijímání, odpouštění a také vděčnosti. Byli bychom rádi, kdyby jednou děti to, co ve sboru okusí, co zde odkoukají, povzbudilo k jejich vlastnímu křesťanskému vyznání.

Jsmo velmi vděční, že na sebe tuto službu i někdy břímě být dětem svědky křesťanské víry berete. Děkujeme vám za váš čas a síly. Jsme si také dobře vědomi toho, že na sebe vy berete úkol, který je svěřen nám všem — předávat Ježíšovo učení (Mt 28,19; L 24,47–48). Přejeme vám, aby chvíle v nedělní škole byly pro vás také okamžiky radosti, povzbuzení.

Prosím pojdte sem dopředu.

UVEDENÍ

Milé sestry a milí bratři, prosíme vás přijměte na sebe službu učitelů nedělní školy v našem sboru a konejte ji k boží chvále.

nebo

Milé sestry a milí bratři, přijímáte na sebe službu učitelů nedělní školy v našem sboru, chcete být dětem, které se zde

shromažďují, svědky (v Písmu dosvědčené) víry, naděje a lásky? Jestliže tomu tak je, řekněte: Ano, s pomocí Boží.

MODLITBA

Pane Bože,
děkujeme, že nemusíme víru v tebe hledat a žít jako jednotlivci.
Děkujeme za náš sbor. Děkujeme, že jsme tu spolu lidé různých generací. Děkujeme, že jsou tady i děti.
Pane Bože, spoléháme se na tebe. Ty sám víš, jak je naše víra někdy křehká a nejistá, jak hledáme, tápeme. Prosíme o tvého Ducha. Prosíme tě za učitelky a učitele nedělní školy. Dávej jim víru. Dávej jim sílu, trpělivost a dobré nápady. Dej, ať dokážou být opravdoví. Prosíme, vezmi na milost naše lidské snažení a dej své požehnání. Učitelům, dětem, celému sboru. Děkujeme.
Amen.

POŽEHNÁNÍ

Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Amen.

nebo

..., přejeme vám do vaší služby Boží požehnání, které v sobě zahrnuje moudrost, sílu i lásku.

TÉMA	K Ježíši přinášejí rodiče i malé děti, i když je učedníci odhánějí. Ježíš se jich zastává a žehná jim.
CÍLE	Děti se ujistí, že pro Ježíše jsou stejně důležité jako dospělí, že i ony patří spolu s nimi k bohoslužbám, do kostela, do sboru. Budou přemýšlet o tom, proč je dobré k Ježíši přicházet a co se společně můžeme učit.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	Mt 19,13–15 (paralely Mk 10,13–16, L 18,15–17); Mt 21,15–16 a paralely; Dt 6,4–7.
----------------	--

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Kratičké vyprávění o tom, jak Ježíš přijímá děti, zasazuje Matouš mezi složitou teologicko-právní diskusi o manželství a rozhovor s bohatým mladíkem, který chce být dokonalý, aby získal věčný život. Z následného rozhovoru s učedníky plyne, že Boží království není jen pro ty, kdo dokonale dodržují zákon, ale otvírá se těm, kdo přicházejí s důvěrou, ačkoli nic nemají.

Plného náboženského života se kromě dětí nemohli účastnit také lidé s postižením či nějakou nemocí (uzdravení ženy s krvácením — Mk 5,25n), přes prsty se pohlíželo na Samařany (podobenství o milosrdném Samařanu — L 10,25n), pohany (žena Syrofeničanka — Mk 7,24n), na ty, kdo kolaborovali s římskou mocí (Zacheus — L 19,1n), a všelijaké další hříšníky (Ježíš a hříšnice v domě farizeově — L 7,36n). V různých příbězích čteme o tom, jak ty všechny Ježíš zve, přijímá, uzdravuje, integruje do společenství.

Osoby:

- Ježíš (ve své době známý prorok a učitel, který byl vyhlášený také tím, že uzdravoval nemocné; přicházeli k němu lidé zblízka i zdaleka);
- učedníci (skupina nejbližších Ježíšových žáků, přátel, kteří se mimo jiné snaží odhánět od svého mistra lidi, kteří obtěžují svými osobními potřebami a zájmy);
- zástupy (jdou za Ježíšem, který uzdravuje nemocné a učí);

- farizeové (častí Ježíšovi partneři a protivníci v náboženských a právních diskusích);
- rodiče (přicházejí mezi zástupem poslouchat Ježíše, a protože ho považují za mocného proroka, muže Božího, přinášejí k němu i své děti, aby na ně vložil ruce a požehnal jim);
- děti (ty malé možná netuší, o co jde, ale poznají, že na nich někomu záleží a má je rád, vidí, co je důležité pro dospělé; ty starší zřejmě také poslouchají, ptají se).
- *Místo*: Ježíš přišel z Galileje do krajin judských za Jordánem (ale pro náš příběh to není zcela zásadní).
- *Čas*: během Ježíšova veřejného působení a putování po Galileji a Judsku.

Události:

- Ježíš učí, diskutuje s farizeji o zákonu a jeho naplňování;
- rodiče přinášejí děti, aby jim Ježíš požehnal a pomodlil se;
- učedníci je odhánějí;
- Ježíš se jich zastane, řekne, aby dětem nebránili, a požehná jim a jde dál.

Klíčové výpovědi

Ježíš obklopený zástupy (které se snad přišly podívat především na jeho mocné činy) vede s farizeji teologickou disputaci. Rodiče s důvěrou v jeho moc k němu přinášejí děti, aby se nad nimi pomodlil. Učedníci jim to však zakazují. Ježíš se děti zastává. Žehná jim a říká, že takovým patří království nebeské — tedy těm, kteří se druhým zdají nezpůsobilí a nechápaví. Boří hranice mezi malými a velkými, vzdělanými a nevzdělanými, způsobilými a nezpůsobilými. A jde dál — k těm, kteří to také potřebují.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Začátek školního roku spadá do období po Trojici. Není to žádné zvláštní období nebo předěl v liturgickém roce. Ale pro mnohé z nás, nejen pro rodiny s dětmi, ale i pro život sboru, to významný moment je. Po prázdninách se rozbíhá nový rok práce s dětmi i dalšími generacemi ve sboru, nedělní škola, vyučování náboženství. A letos začíná i nové téma v nedělní škole (nebo všude tam, kde se tato katechetická příprava používá). Začátek školního roku je také příležitostí začít s nějakým novým způsobem, jak propojit účast dětí a dospělých při bohoslužbách, aby bylo zřejmé, že děti nejsou „vyhnány“ nebo „odloženy“ do nedělní školy, ale že tu všichni, malí i velcí, mají své místo. Náměty na možnosti a aktivity najdete v úvodní části této příručky i v jednotlivých úlohách. Konkrétní podobu je třeba dohodnout v každém sboru (se staršovstvem, s farářem), je ale také možné pokusit se přijít na něco společně s dětmi a navrhnout to ve sboru.

ÚSKALÍ

Neměl by vzniknout pocit, že děti má Ježíš raději než dospělí, ale že je přijímá stejně jako všechny ostatní.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*.

Benešov: EMAN, 2011.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se: podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: EMAN, 2009.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

Píseň *At jsi velký nebo malý*— <http://goo.gl/xIzAoV> (text),

<http://goo.gl/7hJgrf> (audio), <http://youtu.be/IozM4At0IXU> (video)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

S dětmi můžete zazpívat písničku *Radostný dům*. Na zemi se „udělá dům“. Slova písničky jsou jednoduchá, opakují se, postupně se do domu zvou další děti.

Radostný dům celý je, radostně se v něm žije, pojd' (Vojto...) mezi nás, v tom domě své místo máš.

Jaké to je, když jsme tu všichni společně? A jak by vám bylo, kdyby vás do domečku nikdo nepozval, nebo kdyby vás dokonce odháněl?

Když Ježíš chodil po celé zemi, přicházela k němu spousta lidí. Někteří chtěli poslouchat, co jim říká o Pánu Bohu, někteří chtěli, aby je uzdravil, někteří si s ním chtěli povídat o důležitých věcech. A přicházeli tam také rodiče s dětmi, třeba i s malými miminky. Ale učedníci je odháněli. Říkali: „Jděte s těmi dětmi pryč, stejně ještě ničemu nerozumějí.“ Ale Ježíš řekl: „Nechte děti a nebraňte jim.“ A těm dětem říkal pozhnání: „Pán Bůh vás má rád a je s vámi.“

Zeptejte se dětí, zda už viděly křest malého dítěte a pozhnání (jak se to dělá a co se u toho říká).

Další aktivity

Do kostela, kde se mluví o Pánu Bohu, mohou i děti, i miminka, i když někdy třeba trochu ruší. Kdo všechno chodí k nám do kostela? Nakreslete a vystříhejte

postavičky (můžete i s konkrétními jmény) a nalepte je na velký papír, který představuje kostel.

Máte-li rádi ukazovací písničky, zazpívejte s dětmi písničku *At jsi velký nebo malý* (pokud ji neznáte, najdete ji i na youtube.com — viz *Odkazy*).

Pomůcky: papíry, pastelky nebo fixy, nůžky, balicí papír, lepidlo.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Vyprávění s motivací

Představte si, že byste dneska ráno přišli s rodiči do kostela a ve dveřích by stál někdo ze staršovstva a řekl by: Stop! Vy dospělí sem můžete, ale děti ne. Tady se mluví o vážných věcech, tomu byste ještě nerozuměly. A ten kočárek už sem vůbec nesmí. Miminka někdy křičí tak, že není slyšet vlastního slova.

Jak by vám bylo? (Že byste šli rádi domů a hráli si na počítači? Ale příští neděli by to tak bylo zas. Žádná nedělka, žádné náboženství, žádné tábory, žádný výlet, žádní kamarádi z kostela. Rodiče by vám vždycy jen řekli: „Ty s námi nemůžeš. Tam, kde se mluví o Ježíši, to není nic pro děti, tomu ještě nemůžete rozumět.“)

Ježíš chodil po celé zemi. Všude přicházeli lidé, aby slyšeli, co vypráví o Pánu Bohu. A když se rozkřiklo, že dokonce uzdravuje nemocné, táhly se za ním celé davy lidí.

Rodiče doma si o tom povídali a děti se ptaly: „A kdo to je ten Ježíš?“ Ráno tatínek řekl: „Včera jsem slyšel, že ten Ježíš se svými učedníky je zrovna neda-leko od nás. Co kdybychom se tam šli všichni podívat?“ A děti se hned těšily, že ho taky uvidí.

Když tam došli, bylo všude spousta lidí. Vepředu byli nějakí pánové a o něčem si povídali. Asi to bylo důležité, protože všichni kolem říkali: „Co to říká, co to říká? Pssst, nerušte!“

Maminka měla v náručí miminko a tatínek si posadil za krk toho staršího, který brečel, že chce taky vidět.

„Poslouchejte, teď říkal něco o Mojžíšovi.“ „Toho já znám, o tom jsi nám povídal při pesachu,“ říkal malý chlapecek tatínkovi.

A rodiče s dětmi se prodírali davem až k Ježíšovi. Ale tam stáli jeho učedníci jako bodyguardi a říkali: „Jděte s tím miminem pryč. Ježíš má jiné starosti než vaše děti!“

Ale vtom se otočil Ježíš a řekl: „Nechte ty děti. A nebraňte jim, aby šly ke mně. Vždyť takovým patří království nebeské.“ A všem jim dal ruce na hlavu a požehnal jim. A pak už musel jít pryč.

Když šli domů, ptaly se děti: „Co to říkal o tom nebeském království?“ A maminka odpověděla: „Ježíš říká, že Pán Bůh nedělá rozdíly mezi lidmi. Že má

rád stejně děti jako dospělé. Třeba i cizince. I ty, kterým se ostatní smějí nebo je nemají rádi. A k Pánu Bohu, do jeho království můžou i děti, i když ještě všemu nerozumějí.“

A tatínek (který se tam ještě chvílku zdržel a poslouchal, na co se Ježíše někdo ptal) řekl: „Dospělí totiž taky vždycky všemu nerozumějí, jenom si to někdy myslí.“

Další aktivity

Můžete udělat model kostela (placatý či 3D), do kterého umístíte postavičky těch, kteří tvoří náš sbor (zeptejte se, zda děti vůbec znají jména bratří a sester, případně o nich něco vědí). Můžete k tomu využít třeba také fotografie ze sborových akcí nebo si po bohoslužbách udělat společnou fotku před kostelem.

Pomůcky: papíry, pastelky, fixy, nůžky, lepidlo, fotografie.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi můžete mluvit o tom, kdo všechno byl kromě dětí vyloučen z plného náboženského života a ze společenství Izraele (lidé s některými druhy nemocí, s postižením; Samařani, pohané). Jak je to u nás? Dostal by se k nám do kostela vozíčkář? A co bychom mohli udělat, kdyby přišel někdo nevidomý nebo neslyšící, aby věděl, co se tu děje? Nebo kdyby se do našeho města nebo vesnice přistěhovali cizinci, kteří neumějí česky — jak by rozuměli bohoslužbám? A nevyháněl by někdo třeba romskou rodinu, kdyby chtěla přijít?

PŘESAHA

Podle konkrétní situace ve vašem sboru lze s dětmi mluvit o tom, jak se pozná, že k Ježíši můžeme přicházet všichni společně. Jsou děti aspoň zčásti na bohoslužbách spolu s dospělými, nebo rovnou odcházejí do nedělní školy? Odcházejí jen tak během písně, nebo máte nějaký rituál před odchodem dětí do nedělní školy (společná píseň z dětského zpěvníku; slovo faráře k dětem o tom, o čem si budou povídat v neděle; někde s sebou děti nesou svíčku, kterou zapálí od svíčky na stole Páně; odcházejí s požehnáním.) Máte v nedělní škole jednu skupinu, nebo více oddělení podle věku? Začínáte třeba společně? Vracejí se děti z nedělní školy zpátky do shromáždění? (Ukázat obrázky; říct, o čem si povídaly.) Míváte někdy rodinné bohoslužby, kázání pro děti? Bývají u vás děti spolu s dospělými u večere Páně? Přijímají spolu s nimi chléb a víno? Jaké to pro ně je? Kde jsou během bohoslužeb rodiče s malými dětmi, když třeba děti ruší? Při jakých aktivitách ve sboru jsou děti i dospělí společně? A co by šlo vymyslet a navrhnout?

LITURGIE

PÍSNĚ

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 539 — *Má Pán Ježíš, má mě rád*; 397 — *Radujme se vždy společně*; 221 — *Když ráno slunce vzhází*; 180 — *Vše má, Bože, chválit tebe*; 458 — *Svou ruku otcovskou*; 681 — *Bud' Bohu sláva*; 694 — *V království Božím místa dost*
HALELUJA AMEN: 5 — *Pane Bože náš*; 19 — *Pán Bůh má všechny rád, já to vím*; 102 — *Všechny děti v celém světě*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ježíš řekl: Nechte děti a nebraňte jim jít ke mně; neboť takovým patří království nebeské. (Mt 19,14)

Slyš Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou. (Dt 6,4-5)

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme, že ty máš rád všechny lidi stejně a nikoho nevyháníš. Děkujeme za to, že do kostela můžeme chodit velcí i malí společně. Pomož nám, abychom taky uměli mít rádi druhé, i ty, kteří jsou jiní než my. Amen.

2 OPAKOVÁNÍ DESATERA

TÉMA	Tóra nás učí nezapomínat, co je dobré.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none">— Děti uslyší, že skrze příběhy a příkázání Tóry, proroků a evangelia nám Bůh Izraele a Otec Ježíše Krista sděluje, co je dobré.— Děti uvidí, že učit se znamená vždy znova objevovat.— Děti objeví, že Bohu Izraele a Otci Ježíše Krista záleží na našem vztahu k druhým lidem.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Desatero (podle Dt 5); Mi 6,8; 2Kr 22–23

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Dt 5

- *Bůh s člověkem mluví*: Slovo a řeč jsou pro Izraelce vyjádřením podstaty toho, kdo mluví. Pro Izraelce bylo Boží mluvení prostředkem pro účinné vyjádření Boží moci, činnosti i vůle. Bůh byl sice skryt (Iz 45,15) a Izraelce se jeho zjevení bál (Ex 33,20) jako něčeho smrtelně nebezpečného, ale Boží hlas byl vnímatelný, aspoň některými vyvolenými (Dt 5,24–29). Hospodinovo mluvení je tak především známkou jeho přítomnosti a zájmu o člověka.
- *Prorocké rysy Mojžíšova poslání* podtrhuje forma Deuteronomia. Jde vlastně o téměř jedolitou Mojžíšovu řeč, kterou prostředkuje Boží vůli. *Mojžíš* zaujímá v Dt jedinečné místo. Od vyjití z Egypta jsou vztahy mezi Bohem a jeho lidem založeny na jedinečném jednotlivci. Jeho postava zjevuje nepřekročitelnou vzdálenost mezi člověkem a Bohem i Boží vůli sdělit se člověku. Přesto je Mojžíš jenom lidským prostředníkem, který sám do zaslíbené země nevede (Dt 34,5–8). Jeho tóra tak zůstává „hlasem z pouště“.
- *„Nezapomínat“ a deuteronomistická teologie*: Opakování příkázání v 5. Mojžíšově patří do okruhu starozákonní zvěsti, která se zamýšlí nad dějinnými prohrami a vidí je jako důsledek dlouholeté nevěry smlouvě s Hospodinem. Proto je pro 5. Mojžíšovu a „prorocké“ knihy, které s ní korespondují (Joz, Sd, 1+2 Sa, 1+2 Kr) důležitý motiv „ne/zapomínání“ na Mojžíšova slova a příkázání. Nezapomenout neznámá jen naučit se nazpaměť, ale pamatovat na to, z jakého příběhu vycházejí a kudy vede jejich směr dnes.

- Prikázání jako živá, konfrontující a inspirující Slova.
- Opakování „Slov ze Sinaje“ má v Dt funkci zpřítomnění. Když Mojžíš řekne „Hospodin neuzavřel smlouvu jen s našimi otci, ale s námi se všemi“ (Dt 5,3), máme se v tom poznat bezprostředně „my všichni“, kdo ta slova zrovna posloucháme.

2Kr 22–23

- *Nalezení zákona*: Okolnosti nálezu i osoba nálezce samotného (velekněze) nechtějí dodat nálezu knihy Zákona nějaký posvátný lesk, ale představují cosi jako „biblický odkaz“. Podle Dt 31,26 byl svitek s Mojžíšovou řečí (tj. knihou Dt) uložen „po straně schrány“, tedy na místě, kam měl v chrámu přístup jen velekněz. Celé další vyprávění je třeba chápat jako odezvu na hlas této „tóry“. Nalezení svitku dává Joziášovu pokusu o obnovu chrámu pravou hloubku. Nestačí opravovat chrám jako místo kultu. Bohoslužba, oběti a chvály zůstanou bezobsažným rituálem, nezúčastní-li se jich srdce proměněné Božím slovem. Chrám bez Božího oslovení ztrácí na významu.
- *Překvapení z Tóry*: celé vyprávění o nalezení „knihy Zákona“, dosl. „svitku tóry“ (22,8 a 23,25) dosvědčuje, že *tóra včetně Desatera* je slovo, jež v dané situaci povzbuzuje k životu. Odpovědět na tuto výzvu má cenu, i když už se zdá být vše ztraceno.
- *Tóra a Proroci*: Úloha proroka se v dané chvíli ukazuje jako rozhodující pro další bytí Judy. Viz v.13: jít se poradit s Hospodinem, jak na tom vlastně z pohledu Tóry jsme, znamená jít se dotázat *prorokyně Chuldý* (v.13–20). K ní jdou všichni královi služebníci včetně velekněze.

Nezastupitelnost proroka spočívá ve zmocnění k aktuálnímu oslovení. Jak to teď s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nemůže říci náboženský profesionál (velekněz) ani sám Mojžíšův zákon, ale prorok.

Tóra (vč. *Desatera*) „promluví“, když *respektujeme podvojnost „Tóry a Proroků“*. Bez proroka by samo poselství Tóry vyznělo jako osudově zatracující slovo. Prorocký důraz ukazuje smysluplnost rozhodnutí k obratu a nápravě (22,19–20). I když zaběhaná praxe míří k zániku, má cenu každé úsilí o změnu a nápravu.

Živou aktualitu dávají Tóře podle starozákonních svědků Proroci (jinak druhý, prostřední díl starozákonního kánonu). Proto Ježíš i Pavel na prorocky živou, aktualizující polohu Proroků navazují — a dostávají se do sporu se „zákoníky“, bigotně, netvůřícím způsobem, „neprorocky“ Ipějícími na slovech Tóry.

- Důsledky čtení knihy přesahují oblast chrámu a kultu. Joziáš (ČEP: Jóšijáš) především obnovuje smlouvu s Hospodinem. (23,3) Zvěst knihy otevřela oči pro hluboký rozpor mezi současnou podobou života Izraele a Božím nárokem. Důsledky králova rozhodnutí zasahují celý život Izraele. Chrám a okolí Jeruzaléma jsou očištěny od model, je zrušen oltář v Bétel (23,15), znovu se zavádí hod beránka (23,21nn). V Izraeli se dostává ke slovu Hospodin jako vysvoboditel z otroctví.

Mi 6,8 („Dal vědět TOBĚ, žádáme, co (je) dobré i co Hospodin vyhledává od TEBE: jen abys činil soud a miloval milosrdenství a bez vynášení chodil s Bohem svým.“)

- Micheášův výrok je součástí sporu, který Hospodin vede se svým lidem. Ono „dobré“ tu nejsou hodnoty samozřejmě Božím lidem či lidmi obecně sdílené, ale je to součást rozsudku, slova, které k lidem přichází jako překvapení, oč jde Hospodinu.
- Je to spor veřejný: před tváří země, jakoby všeho člověčenstva. To, oč jde mezi Bohem Izraele a jeho lidem (a co začíná vysvobozením, exodem — 6,3nn), se v další fázi týká všech okolo. Proto je na místě oslovení „žádáme“ — „pozemšťane“.
- Člověk, oslovený tímto jedinečným Bohem a jeho skutky — je vysvobozen k spravedlnosti a milosrdenství.
- Činit soud: zaměřuje naši pozornost na sociální rovinu života. Jde o odpovědnost za vztahy ve společnosti, nikoli pouze individuálně prožívané.
- Milosrdenství nás pak vyvádí ze zahleděnosti do sebe — a otevírá potřebnosti konkrétního bližního.
- Pokora (dosl. „chodit bez vynášení“) tu znamená „nepovyšovat se“ nad Tóru a její vyprávění o Božích skutcích, slovech a příkazech.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Nalézáme se v církevním mezidobí. Jeho barva je zelená — a táže se nás, zda jsme dobře přijali zvěst o Božích činech z dob svátečních, zda na ně pamatujeme a přinášíme z jejich obdarování patřičné plody. (*Pro inspiraci se můžete vrátit k předchozí úloze.*)

ÚSKALÍ

- Někomu může připadat málo, že královo „obrácení“ neodvrátilo konečnou katastrofu. Do zvěsti prorokyně Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktorů z doby babylonského zajetí: to, co se nám přihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je důsledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Joziáše vlastně byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zaviněný.
- „Antikultičnost“ Micheášova výroku — prorok na vícero místech kritizuje kult, bohoslužbu jako proces, který lidé považují za to, co je přiblíží Hospodinu. Ani oběti v rozsahu Šalomounova veleobětování (1Kr 6) nepřiblíží člověka k Bohu. On „vyhledává“ něco jiného — dobrotu soudu a milosrdenství. Neznamená to však, že by tím veškeré bohoslužebné konání bylo odstaveno. Nebo dokonce, že stačí „žít slušně a spravedlivě“ a není potřeba „chodit do kostela“. Micheáš narovnává pokřivený vztah k Hospodinu, modlářský vztah ke kultu. I proto výrok zasazujeme do příběhu z 2Kr 22. Je z něj jasné, že kult sám nestačí ani není cílem, není však zrušen.

ODKAZY

- pracovní listy k opakování Desatera — <http://goo.gl/TPtNpi>,
<http://goo.gl/Jy6pt1>
- pracovní listy k Dt — <http://goo.gl/4TWjjM>
- pracovní listy k 2Kr 22 — <http://goo.gl/qBIrMI>, <http://goo.gl/OXGvGZ>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

S předškolními dětmi hrajeme hru — hledání pokladu: schováme v místnosti „poklad“ a vyzveme děti, aby ho hledaly. Nenaudou ho.

Proč ho nemohou najít? Jsou hloupé, neschopné? Spíš proto, že jim k němu nic neukazuje. Pak odkryjeme „ukazatele“ (stačí jednoduché značky, šipky, vykřičníky či jiná grafická upozornění) a děti poklad najdou.

(Závěr: Když si opakujeme Deset slov — tak proto, že představují takové ukazatele k pokladu od Hospodina. Ale během hodiny je důležitý onen proces hledání.)

Pomůcky: nachystané „ukazatele“ — podle charakteru prostoru, kde se hra na hledání pokladu bude odehrávat.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Akce před prvním čtením při bohoslužbách (nebo upravte na začátek hodiny NŠ)

Děti, teď bude 1. čtení — ale... my nevíme odkud — a kde je! Pojdte sem — a pomozte najít — čtení z Bible! Děti hledají dopředu schovaný text, nejlépe napsaný na svitku. Když ho najdou:

Co to tu máme? (Přečíst a pověsit.)

Svítek tóry s „deuteronomistickým“ nápisem:

MOJŽÍŠ ŘÍKÁ

NEZAPOMEŇ — že Hospodinova cesta vede z otroctví do zaslíbené země

NEZAPOMEŇ — že jediným opravdovým Bohem je Hospodin

NEZAPOMEŇ — na té cestě se ukázalo, že JSI Hospodinův milovaný lid

KDYŽ ZAPOMENEŠ — budeš pro Hospodina zbytečný a co nevidět tě zničí silnější nepřátelé

Jak ten svitek našli?

Z dlouhé řady následovníků krále Davida, kteří raději poslouchali své nápady

než Hospodinovy rady a slova, se vymykal judský král Jóšijáš. Kralovat začal jako osmileté dítě.

Rád poslouchal svou matku, která mu vyprávěla příběhy o Davidovi a o tom, jak Šalomoun postavil chrám Hospodinu. A tak, když dospěl, rozhodl: musíme opravit Hospodinův chrám! Je to ostuda, jak se rozpadá! V chrámu se přinášejí oběti Hospodinu, berani a býčci, ať se tedy chrám skví novotou!

Poslal svého ministra Šáfana za veleknězem se vzkazem: „Otevřete pokladny, do kterých dávali lidé peníze na chrám — a vyplatte je řemeslníkům! Ať se pustí do opravy chrámu!“

Ministr Šafan přišel za veleknězem s královým příkazem. Ale velekněz ho překvapil: „Našel jsem ve schráně smlouvy svitek Tóry se slovy Mojžíše! — a podle toho, co jsem se v něm dočetl, bychom měli opravit něco úplně jiného než chrám! Jen ho odnes a přečti králi!“

Tak co mi neseš z chrámu za odpověď?

zeptal se ministra Šáfana král Jošijáš. Ministr mu odpověděl — nesu svitek Tóry. Prastarou listinu s Mojžíšovými slovy. Můžeš si ji vystavit v královské vitrině jako památku na Mojžíšovy časy!

Ale král rozhodl: Jen nám ta Mojžíšova slova přečti!

Ministr četl: vyprávění o vysvobození z Egypta a Desatero — a pořád doko- la se opakovalo:

Mojžíš říká: Nezapomeň — že Hospodinova cesta vede z otroctví do zaslíbené země. Nezapomeň — že jediným opravdovým Bohem je Hospodin. Nezapomeň — na té cestě se ukázalo, že jsi Hospodinův milovaný lid. Když zapomeš — budeš pro Hospodina zbytečný a co nevidět tě zničí silnější nepřátelé.

Král se rozplakal:

My jsme na Mojžíšova slova zapomněli! Můj otec král, můj děda král na ně zapomněli! Úplně! Nikdo nevyprávěl příběhy o vysvobození! Nikdo neučil děti Deset slov! Nikdo nepřipomínal, že jsme Hospodinův milovaný lid! Stali jsme se pro Hospodina zbyteční! — a to znamená, že nás co nevidět zničí silnější nepřátelé!

Dá se ještě něco dělat? Kam se jít poradit, co teď dělat? Kdo nám vyřídí — jak Tóra platí teď — pro nás? Teď, když už jsme na ni zapomněli? Kdo nám řekne, co je dobré? Jak je to správně?

Kdo může vysvětlit, jak Mojžíšova slova platí?

Co je pro nás dobré? — Prorok. Svědek Hospodinova slova. Naštěstí o jednom prorokovi věděli — byla to prorokyně Chulda. Král za ní poslal své posly. Přinesli svitek a zeptali se jí: — Tohle čteme v Tóře: *Nezapomeň. Když zapomeš, budeš pro Hospodina zbytečný.*

Co to znamená pro nás dnes, v této době? Jaké slovo od Hospodina nám k tomu vyřídíš ty, prorokyně?

Prorokyně Chulda jim odpověděla:

Slova Tóry opravdu platí. Hospodin to myslel vážně — když vyvedl svůj lid — že je jeho milovaný. A myslel vážně i to nezapomeň. A myslí to vážně i s tím, jak to dopadne, když zapomenete.

Ale — pokračuje Chulda — ptáte se, co teď? Poslouchejte. Hospodin slyší Joši-jášův pláč, náрек nad tím, že jste zapomněli. Vidí, jak ho to trápí. V srdci, doopravdy. A tak králi vyřídte: I když ty zlé konce pro zapomnětlivý lid přijdou, nebude to hned teď. Hospodin vám dává odklad.

Králi vyřídili vzkaz od prorokyně:

Hospodin vám dává odklad. Za tvého kralování ty zlé konce nepřijdou, i když by už dávno měly nastat.

Někteří rádcové se zaradovali: tak to je v pohodě! Hlavně nikomu nic neříkej, králi! Nestraš lidi tou hrozbou...

Ale král rozhodl: Co nám říká Tóra a jejích Deset slov? Nezapomeň! A tak, když nám Hospodin dal příležitost, svůj odklad, nezapomeneme!

Budeme ty příběhy vyprávět dětem! Začneme se těmi slovy řídit!

Vždyť je to hrůza, kolik jiných bohů vedle Hospodina uctíváme! Kolik jich má sochy a modly a oltáře v samotném chrámu i v Jeruzalémě a okolo!

A král svolal všechny Boží lid a četli ze svitku:

Poslouchejte, na co všechno jsme zapomněli!

A kněží začali kácet modly cizích bohů, jen aby celým srdcem mohli uctívat Hospodina. A po strašně dlouhé době slavili Hod Beránka, aby si připomněli: Náš jediný Bůh je Hospodin, který nás vysvobodil z egyptské země, místa plného otročení.

Tak znovu objevili, co říká Tóra a Deset slov — a nakonec z toho měli velkou radost. Protože znovu objevili, kdo to je vlastně jejich Bůh. A jak dobré je nezapomínat na jeho slova.

Pomůcky:

- svitek tóry s „deuteronomistickým“ nápisem (viz začátek oddílu);
- obrázek svitku Tóry, album, kronika;
- Flanelograf II, obr. č. 14, 74, 66. Ostatní postavy příběhu vyberte z Flanelografu I.

PRO STARŠÍ DĚTI

K čemu je hra bez pravidel?

Dětem předložíme deskovou hru, kterou neznají. Bez vysvětlení návodu a pravidel vyzveme děti, aby hru hrály. Děti zjistí, že bez návodu a pravidel to nejde.

Jiná varianta: připravíme velký papír s nakresleným dopravním hřištěm, ale bez dopravních značek. Děti dostanou autíčka a demonstrují provoz. Bez značek a pravidel končí hra srážkami aut, zmatkem, ohrožením „životů“.

Při následném rozhovoru vedeme děti, aby vyhodnotily nabytou zkušenost:

- Už se vám to někdy stalo — při hře s kamarády, bez učitele atp. — že jste se jen zhádali a hru jste si neužili?
- Kdy jsou nám návody a pravidla pomocí?
- Kdy pravidla mohou chránit lidské životy?
- *Pravidla je potřeba si pamatovat (abychom je nemuseli vždy znova hledat, to pak všechno komplikuje)*
- *Jsou dobrá — protože chrání vztahy, druhé lidi, nás samotné*

Pomůcky:

- méně známá desková hra, velký papír, dopravní značky, malá autíčka;
- ukázka smlouvy svatební nebo pracovní; trestní zákoník, dopravní značky nebo předpisy; knižní ilustrace události na Sinaji.

PŘESAHA

Smlouva, věrnost

- Při jakých příležitostech si lidé stvrzují věrnost a přátelství?
- Uzavírali jste už někdy s někým nějakou smlouvu, stvrzovali jste přátelství nějakým obřadem?
- Jaké druhy smluv mezi lidmi znáte?
- Chodí ve vašem sboru víc lidí na brigádu, nebo na biblickou hodinu?

Dobrodiní předpisů

- Chrání řády a předpisy (např. dopravní) člověka, nebo ho omezují?
- Chrání dopravní značky již tím, že stojí podél silnice?
- Co je a k čemu je respektování řádů, předpisů, pravidel, návodů?
- Jaké jsou následky nedodržování smluv a pravidel mezi lidmi?

Právo a jeho závaznost

- Musí poslouchat všichni? Je někdo, kdo poslouchat nemusí?
- Víte, že když američtí prezidenti konají prezidentskou přísahu, mají ruku položenou na Bibli, otevřené právě na slovech Mi 6,8?

Nezapomínat

- V kterých shromážděních se dnes předčítá z tóry?
- Hra: napište na tabuli dvacet různých stručných příkazů nebo zákazů, mezi nimi uveďte i pokyny Desatera. Děti mají za úkol vybrat a správně seřadit Desatero.

Pamatují si ho od loňska? (*Je možno využít i jako motivace k vyprávění pro mladší školní věk.*)

- Kvůli čemu bychom měli činit pokání my? (Nemáme opravené kostely, málo lidí chodí na bohoslužby, neznáme pořádně Bibli, nestaráme se o uprchlíky, ničíme životní prostředí, opakujeme fámy z televize a novin, máme nudné bohoslužby, nalháváme si, že za komunistů bylo líp, neumíme přiznat, jak se církev chovala za totality.)
- Mluví se u vás doma spíše o tom, co je potřeba opravit na kostele, nebo o nedělním kázání?

Našli jste někdy doma nebo na půdě u babičky nějaké staré listiny? Co pro vás takový nález znamenal? Co jste se z něj dověděli? Potřebovali jste, aby vám někdo poradil, co s nálezem?

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 349 — *Srdce čisté*; 276 — *Před tvou tváří Pane*; 21 — *Přímůva*; 147 — *Kdo mě z pout mých*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 607 — *Bůh je náš Pán a Král*; 446 — *Moudrosti poklad z nebe*; 500 — *Já chtěl bych Bože můj*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Uslyšíte-li dnes jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce. (Ž 95)

MODLITBA

Často bloudíme, náš Bože. Nehledáme tě. Tím se to všechno ještě zhoršuje. Ale ty nás překvapuješ. Promlouváš k nám, hledáš nás, ukazuješ kudy kam a kudy dál. Děkujeme za to všechno. Amen.

TÉMA

Co je v životě důležité?

CÍLE

- Pro mladší děti: Děti jsou ujištěny o tom, že nás Bůh má rád a je nám blízko. Přeje nám, aby náš život byl krásný. Vysvětlíme dětem, že chceme žít tak, jak si to Bůh přeje, že mu chceme dělat radost. Zopakujeme si jeho přikázání — desatero a dvojpríkázání lásky. Pozveme je k přátelství s Ježíšem.
- Pro starší děti: Děti se pokusí nahlédnout svůj život jako celek, který se může s Bohem setkat, ale také minout. Uvědomí si ohraničení lidského života smrtí a přemýšlejí o tom, co má v životě cenu. Vysvětlíme jim, že být Bohu blízko nejde tehdy, když člověk nedbá na jeho přikázání. Vysvětlíme jim však také, že Bůh nechce jen to, abychom žili dobře a měli všechno v pořádku, ale také, abychom po něm toužili a chtěli ho milovat celým srdcem, abychom byli ochotní ze sebe dát vždycky víc, než se nám chce.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 19,16–26; Mk 10,17–22

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Z kontextu a ze začátku evangelijní perikopy je zřejmé, že Ježíš za Jordánem učil delší dobu, už se o tom vědělo, poslouchaly ho zástupy, a ten mladík k němu přišel (u Mk *přiběhl*, jakoby na poslední chvíli) ve chvíli, když se zase vydával na cestu. Otázkou je, jestli poslouchal spolu s ostatními Ježíšovo učení. *Ježíš totiž učí mnohem víc než to, co to je věčný život a jak ho dosáhnout.* Ale mladík se ptá (už) jen na to, jak dosáhnout podílu na věčném životě (co mám dělat, abych byl spasen). A Ježíš (podle přísloví *Kdo se moc ptá, moc se dozví*) tne do živého — rozdej všechno a následuj mě... U Mk (10,21) se Ježíš kromě ostrého (jasného) slova však také dívá na mladíka s láskou (Ježíš, takto vyzařující lásku, je ztělesněná Boží přízeň, láska a příklon k člověku, Boží jednoznačné Ano k životu).

U Mk oslovuje mládenec Ježíše: „Mistře dobrý“ a Ježíš na to odpovídá, že dobrý je jedině Bůh. U Mt se ptá „co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?“

Ježíš svou odpovědí–otázkou „Proč se mě ptáš na dobré? Jediný je dobrý!“ naznačuje, že člověk nemusí vymýšlet, co ještě dobrého udělat, ale že má *svým životem participovat, mít podíl na tom, který je dobrý*. A jeho starozákonním sebezjevením jsou přikázání. Tomáš Halík na otázku „Kde byl Bůh v Osvětimi?“ odpověděl: „Byl tam přítomen v přikázání *Nezabiješ*“.

Rozdat majetek slíbil Zacheus — při setkání s Ježíšem. Na rozdíl od mladíka, Zacheus si je vědom svých hříchů. Říká: „Polovinu majetku dám chudým, a koho jsem ošidil, vynahradím mu to čtyřnásobně.“ Ježíš mu však ani neřekl: „Chceš-li být mým učedníkem, musíš rozdat všechno.“ Asi to není tím, že by Ježíš měl různý metr na různé lidi. Někteří vykladači poukazují na to, že *následovat Ježíše v absolutní vydanosti* (tak, jako učedníci) nemohou všichni, ale všichni mohou „žít v zemi“ podle Božích přikázání a Ježíšových slov. Téma vydanosti je i v přechozím oddílu: „Někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo to může pochopit, pochop.“ (Mt 19,12 b) — ale Ježíš o tom mluví jako o něčem, co není pro každého, za „normální“ také považoval manželství (19,4–6). Zmínkou, že to byl mladý muž, chtěli možná Mt a Mk naznačit, že neměl žádné závazky k druhým lidem, mohl tedy skutečně všechno rozdat a jít za Ježíšem. (U Lukáše jde o jednoho z „předních mužů“.)

Mladík má *touhu po maximu života*, po duchovním životě, po Boží blízkosti. Snažil se dodržovat Zákon, ale tuší, že to není všechno. Nejdřív se ptá, co ještě by měl dělat, a za chvíli znovu: „Co mi schází?“ Aniž mu to Ježíš řekne, že mu něco schází, mladík se na to zeptá. Rozhovor Ježíše s mladíkem jako by měl *dva vrcholy*: „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání.“ — Jakoby to stačilo (a možná to stačí — myslím na „anonymní křesťany“ a lidi dobré vůle). Díky tomu, že mladík touží po něčem větším, že tuší, že mu něco schází, přijde druhý vrchol: „Rozdej všechno a následuj mě.“

Zachovávat přikázání a konat Boží vůli nám otevírá cestu — to není to samé jako dar spásy, ale dostat se do Boží blízkosti jde asi snáz tehdy, když se člověk na Boží vůli ptá a vědomě Boha hledá. (Někdy se ovšem paradoxně setkáváme s Boží blízkostí a spásou právě ve chvílích selhání.) To souvisí s tím, že se od nás očekává, abychom odhodili všechno, co je naší *překážkou na cestě k Bohu*.

Bohatý mládenec byl asi slušný člověk, možná trochu jako starší bratr z podobnosti u marnotratném synu, možná jako *některé děti věrných členů církve* — chodí do nedělního náboženství, někdy i rádi a bez reptání, snaží se chovat správně, dobře se učí, chodí do skautu a do hudby... „To všechno jsem dodržoval od svého mládí“. *Nabízíme jim ten přesah, po kterém touží bohatý mladík?*

Úplně jinou cestou jde výklad Václava Vacka: od konce, který není happyendem. Je zvláštní, že mladík přišel k Ježíši s velikým nadšením a obrovskou úctou, ale zesmutněl a odešel. Když Ježíšovi nejbližší učedníci potkali Ježíše, nikdo jim nemusel nic říkat — všeho nechali a šli za ním... Divili se — když i takový vzorný člověk nebude spasen, kdo tedy? Jestli mladík žádný z vyjmenovaných hříchů

neudělal, pak je záhadou, proč Ježíš tak dobrému člověku neřekl nějaký „fajnovější“ úsek ze Starého zákona, na kterém by mu ukázal, že příkázání Desatera jsou jen ta nejhrubší. Vypadá to, že to s jeho dodržováním zákona nebylo tak skvělé, když ho Ježíš odkazuje na základní příkázání. „Ani nevíš, jak jsi na tom bledě. Možná ses nechal uspat chválou rabínů (sr. Ž 1, Ž 16, nebo Ž 128). Jsi spokojen s tím, že máš náboženské zásluhy. Občas tě někdo pochválí a ty té chvále věříš. Myslíš si, že jsi docela dobrý. To je těžká choroba. To „něco ti schází, rozdej, co máš, a následuj mě“, neznamená, že je chyba, že jsi bohatý. Něco ti schází z Mojžíše. Nejen, z toho, co jsem ti, kamaráde, vyjmenoval z Desatera. Schází ti ochota se učit a měnit, ochota sestoupit z pozice, na které se už mylně vidíš, ale kde nejsi. Řešení pro tebe není v tom, že budeš vršit další a další projevy zbožnosti a dobré skutky, a utvrzovat se, že jsi už *hříchy své mladosti* (Ž 25,7) Bohu vynahradil. Potřebuješ se obrátit, být pravdivý, začít úplně znova přemýšlet a pečovat o výstavbu své osobnosti. Tyto základní postoje se nedají vynahradit žádnou zbožností.“ Naše hříchy nás upozorňují, že náš způsob myšlení o Bohu je nesprávný. *Potřebujeme si rozumět s Bohem. Ježíš nevyžaduje od svých učedníků bezhříšnost. Ale ochotu následovat jej, vydat se na cestu. To je smysl křesťanství.*

U vnímání *bohatství a chudoby* jde také (částečně) o posun v myšlení: ve Starém zákoně se většinou vnímalo bohatství jako Boží pozeňání, chudoba jako trest. V mudrosloví, u některých proroků, v evangeliu a v raném křesťanství jsou chudí (*anávím*) ti, kteří jsou pokorní, chudí duchem, nechtějí být bohatí před Bohem, atd. „Ti, kdo uvěřili v Ježíše a měli před očima jeho život, začali tušit, že chudí jsou Bohu mnohem blíž.“ (M. Máša) Chudoba (i duchovní) má blíž k *naplnění*. Žalmista prosí (90,14): „*Nasyť nás svým milosrdenstvím hned ráno a po všechny své dny se budeme radovat a plesat.*“ Majetek není sám o sobě špatný, ale pokušení mu podlehnout se nedá překonat lidskými silami — ale Bůh nám to dává jako dar. Bohatství také nepřináší vždy štěstí. Zajímavé je, že někteří lidé, kteří náhle vyhráli v loterii velkou částku, to neunesli, jejich život a vztahy to velmi negativně poznamenalo. (srov. Př 30,8 b–9).

Příměr o velbloudu, který *snáze projde uchem jehly*, se stal známým rčením jako symbol něčeho velmi nesnadného či zcela nemožného.

Někteří vykladači, na základě několika méně významných rukopisů a nepřesných opisů, překládají místo *velblouda* „kotevní lano“. Jiní zase poukazují na to, že „Ucho jehly“ se nazývala úzká branka ve venkovských zdech, nebo se snad jednalo o nějakou soutěsku, kterou by velbloud neprošel (viz obrázky na internetu).

Tyto interpretace se však ve snaze usnadnit interpretaci evangelia a učinit je přijatelnějším zřejmě míjejí s původním záměrem absurdního přirovnání a ostrého kontrastu ve věci, na které Ježíši záleželo. V arabštině se prý dodnes používá úsloví „hnát slona uchem jehly“. I české úsloví „dělat z komára velblouda“ je z Bible: „*Vůdcové slepí, kteříž cedíte komára, velblouda pak požíráte.*“ (Mt 23,24)

Nemělo by nám uniknout, že Bůh dokáže opravdu „zamíchat kartami“: *u Boha je možné všechno; mnozí první budou poslední a poslední první* (Mt 19,30) — kdo má uši k slyšení, slyš...

Spása a věčný život je něco, na co nemůžeme přijít lidskou logikou. Nemůžeme si to nejen zajistit, ale ani si tím být jisti na základě splnění nějakých podmínek. *Milost není jen víc než zásluhy, jde napříč lidským uvažováním.* „Na to rozum nestačí, jak nás Bůh uchem jehly protlačí.“ (T. Novotný, Svítá 145) I my jsme bohatí, a to nejen v tom, že patříme mezi nejbohatší dvě procenta obyvatel Země a že jsme všechno nerozdali, ale také v duchovním slova smyslu — i my máme své duchovní statky, na kterých lpíme (svou konfesní, sborovou nebo rodinnou identitu apod.) — přitom to ale mohou být velmi dobré věci (a vlastně Boží dary — jen je nesmíme povýšit nad jejich dárce).

Nezbývá nám, než v tom na jednu stranu dát Bohu stoprocentní důvěru a *spolehnout se na to, že nás „protlačí uchem jehly“*, protože nás u sebe chce mít. (Člověku se strašně uleví, když pochopí, že nemusí mít strach o vlastní spásu.) Na druhou stranu se máme *stále Boha tázat* „Co mi schází?“, „Co ode mne chceš?“ a v životě se snažit o to, abychom jeho Boží výzvy vzali tak vážně, jak to jen naše fyzické, psychické a sociální limity umožňují.

„Jsem schopni připustit, že křesťanství je chození do kostela, modlitby a přístupování ke svátostem. To, že křesťanství *rozetne mou duši* a až do krajnosti napne moje síly k odpuštění, velkorysosti, lásce, jako bychom nevnímali.“ (M. O. Vácha)

K TÉMATU OBDOBÍ

Bůh nechce, abychom svůj život nějak „skouleli“, abychom to tady na světě nějak „doklepali“ do konce. „Laťku“ pro náš život staví velmi vysoko, a chce, abychom ji zkusili „přeskočit“. Celý život se učíme — učíme se žít. Ježíš pro nás má stále něco nového, co se můžeme ještě naučit.

ÚSKALÍ

Ježíšova náročnost je taková, že pokud člověk bere jeho slova vážně a připustí si je k tělu, může „odejít smutný“ nebo upadnout do zoufalství. Propojit Ježíšovu náročnost a ospravedlnění z milosti (Ježíš nabízí učedníkům přátelství) není snadné, ale je třeba se o to pokusit, ukázat dětem „jak mám po ostří dýky jít“, „nespadnout sem, nespadnout tam“ (Jaromír Plíšek, Svítá 31). Můžeme nabídnout obraz Ježíše, se kterým se setkáváme při bohoslužbách: zve nás na hostinu, dává nám najevo svou lásku a přátelství, a v rámci této hostiny k nám pronese řeč, jejíž součástí je i to, co nás má posunout dál. („Ježíš nás u večere Páně bere jako přítel kolem ramen a říká nám, co ještě můžeme udělat lépe.“ — V. Vacek)

ODKAZY

ONDROVÁ, Magdaléna: *Bohatý mládenec*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/M6o0Pc>

SCARANO, Angelo: *28. neděle v mezidobí B / Opustit, či neopustit?*

[online]. [cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/CJ49Dr>

KŘIVOHLAVÝ, Jaro: *Co mám dělat, abych svůj život nepromarnil?*

[online]. [cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/YJta2J>

SKOBLÍK, Jiří: *Duchovní nenaplněnost a co s tím (Mk 10)*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/OY21zu>

Poznámky k biblickým textům liturgie. In: Farnost Letohrad [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/QyLSjl>

Bohatý muž. In: Bible TV [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/6RG8Dg>

Píseň Nada te turbe. In: Cantus Mundi [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/fyu5jD>

Pracovní listy, obrázky:

- <http://goo.gl/My6lnZ> — pracovní list Zdeňka Šorma;
- <http://goo.gl/zMj6hL> — fotka plastiky velblouda prolézajícího úzkou dírou;
- <http://goo.gl/uvPvWe> — obrázek „ucha jehly“ (úzký kamenný průchod).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Příběh můžeme vyprávět s dvěma postavkami. Rozhovor je krátký, ale my jej můžeme rozvinout v intencích výkladu. (Ve vyprávění se můžeme vrátit k tomu, že Hospodin dal lidem skrze Mojžíše Desatero, postavičky si mohou vysvětlovat, co to je nekrást a nelhat, tedy být poctivý a říkat pravdu, pak to může zopakovat mladík — říkat, co všechno dodržoval a jak žil, s aplikací na dnešní poměry, ve kterých děti žijí...)

V rámci zjednodušení se můžeme věnovat jen tématu *Co mám dělat, abych byl dobrý?* a společně vyrobit plakát — můžeme kreslit a přitom si povídat:

Co je dobré a krásné? Z čeho máme radost? Čím druhým uděláme radost? (včetně obyčejných věcí každodenního a rodinného života, které děti mohou namalovat)

Ježíš řekl, jak je důležité chránit život, jak je dobré mít maminku a tatínka, kteří jsou manželé a mají se rádi a jsou si věrní. Co to znamená, že si vážíme

rodičů — ano, že je máme rádi, a ještě něco? Váží si tatínek maminky, maminka tatínka? (apod. — je třeba mít na zřeteli životní situace dětí)

Ježíš nás zve, abychom byli jeho přátelé a abychom se u něj učili. Má nás rád ještě víc než naši rodiče. K životu s ním patří přátelství s druhými lidmi a snaha o to, abychom nemysleli jenom na sebe, abychom se uměli rozdělit. Věříme, že až jednou náš život tady skončí, setkáme se s Bohem, který na nás čeká.

Pomůcky: dvě postavičky nebo maňáskové; papíry, pastelky a fixy pro výrobu plakátu.

PRO MLADŠÍ DĚTI

- Jako motivaci můžeme použít pracovní list od Zdeňka Šorma.
- Co máme tak rádi, že bychom se toho nikdy nechtěli vzdát? (Nějakou hračku, kterou bychom nikomu nedali? Mobil, tablet, playstation apod.?) Je to pro nás víc než kamarádství?
- Je pro nás Bůh (spolu s těmi, které máme nejvíc rádi) na prvním místě, nebo tam máme něco svého?
- Koho máme nejraději? Rozhovor by měl vyústit v ujištění, že Bůh může člověku dát ještě něco krásnějšího, než co známe a máme rádi.

Pokud se s mladšími soustředíme na téma *Čeho je těžké se vzdát*, pak použijeme jen první část vyprávění — rozhovor Ježíše s mladíkem. Druhá část — rozhovor s učedníky — s tématem *Vejit do Božího království je milost* může být inspirací pro práci se staršími dětmi.

Znáte někoho, kdo je bohatý? Chtěli byste být bohatí? Co byste si koupili, kdybyste měli hodně peněz? A mohli byste tím někomu pomoci? (Třeba koupit někomu něco, co potřebuje, a nemá na to peníze?)

Kdybyste vyhráli v loterii, dokázali byste to všechno dát někomu, kdo to potřebuje víc než vy? Zažili jste někdy situaci, kdy jste se něčeho pro druhé vzdali?

Za Ježíšem jednou přišel jeden bohatý člověk, prý byl docela mladý. Byl to člověk, který se snažil chovat správně, podle Božích přikázání. Snažil se žít tak, aby se za svůj život nemusel stydět, a aby jednou, až zemře, přišel do Božího království. Ale i když se snažil, cítil, že mu něco chybí, že by něco měl dělat jinak, nebo že by měl o sobě a o Bohu jinak přemýšlet. Tak se zeptal Ježíše, co dobrého by měl dělat, aby mu Bůh jednou dal život, který nekončí, aby pro něj nebyla smrt konec všeho.

Ježíš mu řekl: *Nejde o to, co všechno dobrého uděláš. Jestli věříš, že Bůh je dobrý a bereš ho vážně, pak budeš vždycky vědět, co je dobré. A co Bůh chce, to přece víš. Drž se přikázání, která nám Bůh dal. Mladík si asi řekl: Jenže těch je tolik! (Židé totiž dodržují nejen desatero, ale i 613 dalších přikázání, která se týkají jejich živo-*

ta.) *To všechno nezvládnou! Která máš na mysli? Ježíš odpověděl druhou půlkou Desatera: „Nebudeš vraždit ani zneužívat lásku, nebudeš krást ani lhát a křivě svědčit. Měj své rodiče v úctě a miluj svého bližního jako sám sebe.“*

Mladík byl překvapený, myslel si, že je toho potřeba víc, a řekl: *„To jsem všechno dodržoval! Co mi ještě schází?“* Ježíš mu odpověděl: *Chceš-li být dokonalý, jestli chceš být Bohu ještě blíž, pak by ti pomohlo, kdyby prodal všechno, co ti patří, a peníze rozdál chudým. To, co rozdáš, už ti nikdo nemůže vzít. Budeš svobodný, nebudeš mít strach ani starosti o to, co ti patří a o co se musíš starat, a budeš mít poklad v nebi; a kde je cítíš, že je tvůj poklad, na to se pak v životě soustředíš. Zkus to udělat, a přijď a následuj mne, můžeš trávit čas se mnou tak jako jiní učedníci. Zažiješ přátelství, na které se můžeš spolehnout, a společenství, kde spolu sdílíme velikou radost.*

To bylo asi na toho mladého muže příliš; tohle mu ještě nikdo neřekl. Odešel pryč a byl smutný. Prý měl mnoho majetku a nedovedl si představit, že by se ho měl vzdát.

Co byste udělali na místě toho mladého muže? Chápete ho? Je vám ho líto?

Ježíš byl asi také smutný — možná si říkal — takový šikovný kluk, jde mu o to, žít dobře a podle Božích přikázání, má zájem o Boží věci, ale odešel. A tak řekl učedníkům: *Majetek může být pro člověka opravdu velký problém, když na něm lpí a neumí se ho vzdát. Člověk, který je bohatý, ten vejde do Božího království jen těžko. Sobec, který myslí hlavně na sebe, nebo člověk, který má svůj majetek raději než Pána Boha, ten do Božího království nebude moci vejít. Takový člověk by ani neuměl vejít do Božího království, protože tam si žádný majetek s sebou nevezmeme. A někdo by možná raději zůstal se svým majetkem. Učedníci si asi v duchu říkali, že Ježíš zase přehání, že to přece nemůže být tak zlé, všichni přece nemůžou všechno rozdat, a ani my přece nejsme fanatici. A Ježíš to řekl ještě drsněji: Představte si, to je tak, jako by velbloud chtěl projít uchem jehly!*

Učedníci si asi nejdřív říkali, že Ježíš zase provokuje, ale pak pochopili, že to myslí vážně, že říká schválně takovou hloupost, aby pochopili, že to fakt nejde. Úplně se lekli a zeptali se Ježíše: Jak může být vůbec někdo zachráněn pro nebeské království, vždyť to nejde, a každý z nás máme něco, čeho se neumíme vzdát...

Ježíš se na ně zadíval a řekl: *„U lidí je to nemožné, ale u Boha je možné všechno.“* Viděl, že jim to není jedno, že pro ně Bůh i druzí lidé jsou důležitější než všechny majetek, a že jim záleží na druhých a na tom, aby mohli jednou přijít k Bohu a být s ním. Možná ještě dodal: *Bůh může udělat i to, co si člověk nedovede představit. Kdyby lidé rozhodovali, kdo vejde do Božího království, kdyby organizovali nebe, tak to by byl průšvih; kdyby nás soudili lidé, dopadli bychom všichni špatně. Ale Bůh je jiný, myslí a jedná jinak, než my, a může udělat i něco tak nepochopitelného, jako by velbloud prolezl jehlou, a může také k sobě přijmout někoho, kdo by si to vůbec nezasloužil.*

Aktivity

- a. Můžeme si příběh přečíst nebo převyprávět a potom vyzvat dvě děti, aby zkusily *rozhovor reprodukovat*. Ostatní děti se pak mohou přidat v oddíle o majetku: na Ježíšovu glosu „Snáze projde velbloud uchem jehly...“ se „zhrozit“ a společně volat „Kdo potom může být spasen?“ — A „Ježíš“ odpoví: „U lidí je to nemožné, ale u Boha je možné všechno.“

Pomůcky: obrázky z internetu (velbloud a ucho jehly).

- b. Můžeme si *zopakovat desatero* — děti je napíšíou v zkrácené formě na dvě „desky“ z papíru nebo papundeklu (nebo na tabuli). Zvýrazníme přikázání, která Ježíš v rozhovoru zmínil. Které přikázání Ježíš zmínil, a přitom není v Desateru? *Kdo je to bližní? Co to je mít rád bližního? (Vzpomene si někdo na Milosrdného Samařana?)*

Pomůcky: tvrdý papír nebo papundekl na vyřiznutí desek „Desatera“, psací a výtvarné potřeby, nebo tabule a fixy.

- c. Můžeme se věnovat tématu *věčného života*. Co to je? Co se stane, když člověk umře? Je ještě něco potom? (Jaká je naše představa, řekli nám (pra)rodiče něco, když jsme se jich ptali?) Co si pro sebe přejeme? A co si přejeme pro druhé lidi? Na kom nám záleží? Jestli věříme v Boží království, jak se to projeví v našem životě?

Pomůcky: papíry, čtvrtky, bílé a barevné papíry, pastelky a fixy, nůžky a lepidlo, obrázek rakve, kostela, hřbitova, tmy, slunce..., případně fotka někoho zemřelého, koho vyučující, někdo z dětí nebo všechny děti znaly a měly rády.

- d. Můžeme na malé kousky papíru napsat, jací jsme (každý sám za sebe, ostatní to nemusí vidět), přemýšlet o tom, co Pánu Bohu na nás asi vadí. Papírek zkusíme srolovat, aby byl tak tenký, že ho budeme moci provléknout jehlou.

Pomůcky: jehla a malé kousky tenkého papíru.

PRO STARŠÍ DĚTI

Motivaci můžeme zpracovat podobně jako u mladších dětí, nebo začít aktivitou na téma věčný život (c).

Přečteme si biblický text, příp. vypíšeme Ježíšovy požadavky a zkusíme si vysvětlit některé pojmy:

- *Život* (nejen biologický, ale i jako životní příběh).
- *Věčný* — napořád, nafurt, nebude to nuda?
- Co bude, když náš život na zemi skončí?
- Smysluplný, naplněný, který je větší než to, co běžně žijeme a prožíváme.
- To, co budeme jednou žít naplno v Božím království, můžeme žít zčásti už zde.

- *Spása*, být spasen — zachráněn — z čeho?
- Co to znamená, že někdo žije *bezúhonný život*?
- Jaký by měl být náš život, abychom na konci řekli, že se nám *vydařil*? Co pro to můžeme udělat?
- Co to znamená na něčem *lpět*?

Otázky k rozhovoru:

- Přejeme si také, aby se náš život podařil, aby měl smysl, abychom se za něj nemuseli stydět? Přejeme si, aby náš život neskončil smrtí?
- Co má v životě (největší) cenu?
- Můžeme se setkat s Bohem? Po smrti, nebo už tady?
- Může být člověk blízko Bohu tehdy, když kašle na jeho přikázání?
- Stačí být „slušný člověk“? (Někteří lidé říkají: „Já jsem nikoho nezabil a neokradl.“) Nebo po nás chce Bůh víc?
- Kdo z nás může říct, že vždycky zachovával všechna Boží přikázání? Mluví-li jsme vždycky pravdu o sobě i o druhých? Měli jsme druhé rádi tak jako sami sebe? Nejsou pro nás bližní jen ti, kteří jsou nám sympatičtí?
- Bohatý mládenec se nemá špatně, přesto cítí, že mu něco v životě chybí. Co to je?
- Co chybí nám? (Jak jsme na tom s důvěrou, spolehnutím?) Toužíme po něčem větším?
- Dovedete si představit, jak udělat krok od plnění přikázání k důvěrnému a důvěrnému přátelství? — *Bůh nás zve do vztahu.*
- Pro člověka, který hledá, má Ježíš připraveno ještě víc, než po čem člověk touží.
- Jak by to vypadalo, kdybychom všechno opustili? Znáte někoho, kdo se odhodlal v životě k nějakému razantnímu kroku?
- Jistě se dá mluvit o našem bohatém světě a o zemích, kde lidé vydělávají na jeden chleba tři dny (resp. kde by se celá rodina najedla za to, co jsme dnes v restauraci dali za dvě kafe, nemluvě o tom, že jsme si zašli na večeři) — Agenda ČCE to vyjadřuje ve vyznání vin slovy: „Vyznávám, že mám podíl na bídě tohoto světa.“
- Kdyby stál Ježíš dnes před námi — a my se ho zeptali: „Co mám dělat, abych získal věčný život?“, možná by nám neřekl ani slovo o penězích, ale důrazně by nám řekl něco jiného (čeho je třeba se zříct) — co myslíte, že by to bylo?
- Víte o pořadu ČT „Uchem jehly?“ Jak to je asi myšleno?

Pomůcky: viz oddíl Pro mladší děti.

PŘESAĤ

Můžeme zkusit děti motivovat k tomu, aby se vzdaly části kapesného ve prospěch někoho chudého. V nedělní škole lze sbírat postupně malé částky a pak přes Humanitární a rozvojové středisko Diakonie apod. koupit hejno slepic nebo kozu pro vdovu v Africe, které tím můžeme změnit život.

V období s tématem *škola a učení se životu* by mohl učitel a děti (nebo dvě skupiny dětí) na střídačku recitovat tento verš:

- i. *Nauč nás počítat naše dny,*
- ii. *ať získáme moudrost srdce. (Ž 90,12)*

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 199 — *Jako zrnko hořčičné; 145 — Kdo bude v nebi žít?; 31 — Úterý končí středou; 319 — Svý kroky rozezpívej*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 671 — *Dej, mi Pane, bdělé srdce; 689 — Proč se svět marností, bohatstvím honosí*
 BUĎ TOBĚ SLÁVA: 88 — *Nové přikázání*
 PÍSEŇ Z TAIZÉ *Nada te turbe* (součástí je výrok Terezie z Avily *Solo Dios basta* — Jen Bůh stačí)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Snáze projde velbloud uchem jehly než bohatý do Božího království. (Mt 19,24b)

U Boha je možné všechno. (Mt 19,26b)

MODLITBA

Dobrý Bože, náš Otče, děkujeme ti za všechno, co jsi nám v životě dal. Děkujeme ti za to, že máme dostatek, že nikdo z nás nemá hlad. Ještě mnohem více ti děkujeme za lidi, které jsi nám daroval, za naše rodiče i sourozence a za všechny, kteří jsou tu s námi. Prosíme tě, dej, abychom poznali tvou blízkost a lásku, abychom pochopili, že nic lepšího na světě není. Pomož nám, abychom nelpěli na věcech, které máme, ale uměli se rozdělit s těmi, kteří toho mají méně než my. Amen.

TÉMA	V celku <i>škola, učení se životu</i> . Jak mám žít? Co je v životě důležité?
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Pro mladší děti: Děti přijmou krále Šalamouna jako vzor v tom, že prosí Hospodina o moudrost. Připomenou si přikázání, podle kterých měl i Šalamoun žít a vládnout. — Pro starší děti: Děti přijmou krále Šalamouna jako vzor toho, který s pokorou prosí o moudrost, a pokusí se na sebe podívat Božíma očima: jako na ty, které si Bůh vyvolil, které má rád a které obohatil spoustou dobrých věcí.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	1Kr 2,1-4.5-12; 1Kr 3,1-28; (1Kr 6,11-13.8,10-61; 1Kr 10,1-29; 1Kr 11,1-6.13-43)
----------------	---

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

(Poznámky k celému příběhu uvádím kvůli vyprávění starším dětem.)

1Kr 2,1-4 (5-12)

Šalamounův otec je smířen se svou smrtí. Tuší, že to bude pro jeho syna těžké, proto jej povzbuzuje „Ty však buď rozhodný a mužný.“ Následuje Davidův testament, odkaz, závěť, která se týká především *věrnosti Hospodinu: Dbej na to, co ti svěřil, choď po jeho cestách, dodržuj jeho nařízení a přikázání, jeho práva a svědectví.*

Boží příběh s jeho vyvoleným lidem, to jsou na Boží straně dějiny milosrdenství, ale na lidské straně často dějiny msty, v tom David své současníky nepřekročil.

1Kr 3,1-28

Na jednu stranu se Šalamoun oženil s dcerou faraóna. (Byl to politický tah, nebo mu to bylo jedno? Egypt je přece symbolem smrti a všeho, z čeho nás Hospodin vyvádí.) Na druhou stranu čteme, že *míloval Hospodina*, což je velmi výrazné (v. 3).

Zatímco doba krále Davida byla poznamenána boji a dobýváním, vláda jeho syna Šalomouna má jiný charakter. Jde v ní o organizační upevnění prosperujícího království. K tomu potřebuje král moudrost. Prosí o ni a dostává ji v takové míře, že se pak v dějinách Izraele stává sám prototypem moudrého člověka a vládce.

Na počátku své vlády Šalomoun dostává *životní šanci*: Hospodin se mu totiž zjevuje ve snu a *ptá se ho, co by mu mohl dát*. Mladý král by mohl využít této lákavé nabídky a prosit o bohatství nebo o vítězství nad nepřáteli. On však uvažuje jinak. Nejprve vypočítává, co všechno Hospodin daroval jeho otci Davidovi (v. 6) a jakou milost prokázal jemu, když jej ustanovil za krále nad velikým počtem lidu (v. 7–8). Je důležité si všimnout, že se Šalomoun „nevrhne“ na vyjmenování svých přání, ale nejprve vypočítá již prokázaná Boží dobrodiní. To je pro něj také „základem“ a „opěrným bodem“ pro modlitbu za dary potřebné ke službě.

Šalomoun vzpomíná na davidovský ideál vladaře, který kraluje věrně, spravedlivě a s upřímným srdcem (v. 6). Na základě tohoto ideálu žádá i pro sebe to, čím by mohl posloužit Božímu lidu, totiž moudrost (v době Šalomounově jde o organizační upevnění prosperujícího království a k tomuto úkolu král potřebuje „moudré a prozíravé srdce“). Prosí Hospodina o uschopnění ke službě, protože sie je vědom, že je „mladíček“ (v. 7). Toto slovo neoznačuje ani tak věk (Šalomounovi bylo v té době kolem 40 let, jak můžeme vyrozumět z 1Kr 11,42 a 14,21), jako spíš *vědomí nedostatečnosti* (přesněji nedostatečných zkušeností). To je potvrzeno následující větou: „neumím vycházet a vcházet“ (v. 7; nevím, jak to zvládnout). Nejen vědomí vlastní nedostatečnosti, ale i náročnosti úkolu vladaře (sloužícího uprostřed četného lidu) vede Šalomouna k prosbě o *srdce chápané* (doslova „*srdce slyšící, naslouchající*“, tj. citlivé, vnímavé, otevřené; srdce je sídlem rozumu, vůle, svědomí, tedy rozhodování), aby „mohl soudit lid a dovedl rozlišovat mezi dobrem a zlem“. A Šalomoun opět připomíná náročnost svého úkolu: *Neboť kdo by dokázal soudit tento tvůj lid, jenž je tak početný?*

Mladý král stojí víc o takovou *moudrost ke službě* než o pevnou pozici nebo ochranu před nepřáteli. Tato moudrost ke službě není teoretická, ale praktická („rozumnost při soudním jednání“, v. 11). Pro krále byla tato vlastnost velmi důležitá, protože právě on byl v Izraeli nejvyšším zákonodárcem, soudcem a vladařem. A už samotná modlitba svědčila o jeho „moudrém“ postoji: je si totiž vědom toho, že *sám od sebe nezvládne všechny úkoly*, a proto se obrací na *Hospodina, dárce moudrosti*. Hospodinu se líbilo, že Šalomoun žádal o tuto moudrost, a splnil mu tuto prosbu (a nejen to, dal mu navíc bohatství i slávu, v. 13). Nakonec dostává moudrost v takové míře, že se stane prototypem moudrého člověka.

Šalomounovo řešení sporu — není dílem mistrného psychologa či šikovného detektiva (Hercule Poirot), ale dílem Boží spravedlnosti. Tato spravedlnost má být vyzdvížena. (Jan Keřkovský)

1Kr 6,11–13 + 8,10–61

Ve vyprávění o stavbě chrámu a jeho posvěcení stojí za povšimnutí Hospodinovo slovo k Šalamounovi během stavby a Šalamounova modlitba při posvěcení chrámu.

S chrámem je spojené *zaslíbení stálé Hospodinovy přítomnosti* (v judaismu vnímané velmi masivně, význam chrámu je obrovský a jeho zničení nesmírnou tragédií), kterou ovšem sám Hospodin hned od začátku podmiňuje uplatňováním práva a životem podle přikázání.

V den posvěcení chrámu podtrhuje Šalamoun dějinnou kontinuitu, s úctou vzpomíná na svého otce Davida a pak se ponoří do dlouhé modlitby. Na jejím začátku *relativizuje vázanost Hospodina na chrám* („Může Bůh sídlit na zemi, když ani nebesa nebes tě nemohou pojmout, natož tento dům, který jsem vybudoval?“) a pak se *přimlouvá* za budoucí generace, za lidi, kteří budou v různých životních situacích do chrámu přicházet.

1Kr 10,1–29

Šalamoun dostavěl *velkolepý jeruzalémský chrám*, po mořích se plavila flotila jeho lodí mířící pro zlato a další poklady do daleké země Ofir, největší tavící pece starověku produkovaly Šalamounovi ohromné množství vzácné mědi. Vládl zemi, kterou v pozitivním slova smyslu potkal „*ekonomický zázrak*“. (Historici poukazují na to, že ani největší genialita a moudrost by však nedokázaly změnit svět, kdyby tomu nenahrávaly příznivé skutečnosti. Šalamoun převzal po Davidovi, svém otci, velkou a mocnou říši, vybojovanou v krvavých válkách. Mimo to se Egypt, tehdejší největší mocnost, ještě úplně nevzpamatoval z ničivé invaze „mořských národů“. Říše Chetitů, která ležela severně, byla rozvrácená a prakticky neexistovala, asyrsko-babylonští sousedé na východě se na svou slávu teprve připravovali. Všechno, co Šalamoun dělal, bylo výsledkem důkladného zvážení existujících možností a rozhodnutí se pro tu nejprospěšnější věc. Přesvědčivým důkazem královny geniality bylo navázání úzké spolupráce s Feničany.) Obchodní karavany šířily zprávy o moudrosti a slávě krále Šalomouna. Mnozí lidé se přijížděli přesvědčit o tom, co slyšeli. Přijela sem se vzácnými dary i královna ze Sáby, země dnešního Jemenu. Kladla Šalomounovi nejrůznější otázky, vše si prohlédla a při loučení řekla známou větu: „Myslela jsem, že zprávy, které se o tobě šíří, jsou přehnané, ale teď vidím, že skutečnost je přesahuje. *Chvála tvému Bohu, který tě obdařil takovou moudrostí.*“

V židovských tradicích je považován za autora tří biblických knih: knihy Příslaví, knihy Kazatel a Písňe písni, avšak moderní kritika Šalomounovo autorství jednoznačně zpochybnila. O jeho moudrosti svědčí nejen rozkvět země, obchodu a rozvoj sídelního města Jeruzaléma, ale i fakt, že *za 40 let jeho vlády nepoznala země válku* — a to je v dějinách výjimečné.

Toto je však jen jedna stránka vyobrazení Šalomouna. Šalomoun je sice skutečně vylíčen jako moudrý, spravedlivý a zbožný král, na druhou stranu biblický text obsahuje také popis Šalomounova drsného boje o moc. Bible sice líčí Šalomounovy úspěchy v diplomacii, obchodu a výstavbě Jeruzaléma (včetně Chrámu), avšak ukazuje, že to bylo za cenu nucených prací poddaných, přejímání cizích vzorů a kultury a že Šalomoun měl dokonce také obrovský harém.

1Kr 11,1-6 (13-43)

Šalomoun zřejmě v některých důležitých okamžicích života obrátil svou mysl k Bohu. Poprosil o moudrost a dostal ji. Ale už si *sám sebe nekontroloval (nereflektoval)*, nedával pozor na to, jestli z rozhoru s Bohem nevypadl.

Šalomounovy sňatky s cizinkami byly sice politicky výhodné, nicméně vedly k duchovnímu úpadku, přinesly do země opět cizí náboženství. Král jim podléhal a svým srdcem přilnul k národům, s nimiž se Izrael neměl směřovat. Manželkám povolil i stavby pohanských svatyní a ony pak uctívaly pohanské bohy. Šalomoun se dokonce účastnil i těchto modloslužeb. To byla ovšem fatální *nevěra ve vztahu k Hospodinu a hrubé porušení smlouvy s Hospodinem*.

Je to velmi podivné, že se mohl tak razantně odklonit od Hospodina: „Přilnul k nim velkou láskou“ (v. 2) — může být o ženách, ale také o cizích božstvech. „Jeho srdce nebylo cele při Hospodinu“ (v. 4), „dopouštěl se toho, co je zlé v Hospodinových očích“ (v. 6), „neoddal se cele Hospodinu“.

Hospodin se rozhněval, Šalomouna varoval, ale ten na to opět nedbal (v. 10) — pak přichází trest nebo spíše slib trestu (v. 11–12): Většinu království dostane Jarobeám. A zatímco na začátku kariéry si neřádá bezživotí svých nepřátel, zde usiluje Jarobeáma usmrtit. (v. 40)

Jak je to možné u krále, který nejen dodržoval Boží přikázání, ale který také Hospodina miloval (3,3)?

Karel Satoria říká v rozhovoru s M.O. Váchou: „U lidí, kteří prožili reálnou blízkost Boha, může v důsledku dojít k prožitku obrovské svobody, která je autentickým ovocem sjednocení s Bohem. Až opilost svobodou svádí člověka zkusit si, co jeho blízkost s Bohem vydrží, v přesvědčení, že už to nikdy nemůže být jinak. Až udělá krok přes bludný kořen — a není návratu, Dojde k úplné a nezvratné dezorientaci. Toto možná nastalo i u Šalomouna, který se ve svém opojení Boží přízní zapletl s jinými božstvy a silami. Není důvod myslet si, že proti něčemu takovému je dnešní křesťan imunní. (In: Márek Vácha, Karel Satoria: *Život je sacra zajímavej*. Cesta, 2013)

Šalomounova doba tak sice byla dobou vzestupu, avšak vnitřně se již izraelská společnost počínala rozkládat — po jeho smrti se království rozdělilo na Severoizraelské a Judské království.

K tématu období

Všichni hledáme své životní vzory, ať si to uvědomujeme či ne. Ty, kteří tu byli před námi, nemusíme ani nemáme ve všem napodobovat nebo kopírovat, ale u mnoha lidí najdeme něco, čemu se od nich můžeme naučit. Stát se moudrým člověkem je dar a zároveň úkol na celý život.

ÚSKALÍ

Moudrost může vypadat jako něco nedosažitelného. K některým lidem vzhlížíme proto, že jsou moudří, mají zkušenosti a nadhled, které bychom také chtěli mít a podle toho jednat — rozvážně, laskavě a přitom pevně, umět říct své a přitom nezranit apod. V biblickém pojetí je moudrost otevřená možnost a dar pro každého, kdo po ní touží a otevře se Božímu působení.

ODKAZY

K výkladu

KEŘKOVSKÝ, Jan: *Šalamounova moudrost a sláva*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/5bTF4w>

Vyprávění pro děti

JOSLIN, Mary: *Následník Davidova trůnu*. [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/wy0hUa>

AMERY, Heather: *Král Šalamoun*. [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/RPR1ea>

ALEXANDER, Pat: *Královna ze Sáby*. [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/OwPj9s>

AMERY, Heather: *Šalamounův chrám*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/I05I3I>

Pracovní listy

— <http://goo.gl/SC5eYx> — k použití po přečtení nebo převyprávění příběhu v oddílu Pro starší děti

— <http://goo.gl/yPa9sg> — k použití na závěr výkladu v oddílu Pro mladší děti

Obrázky

— <http://goo.gl/uX44f6> — Šalamounův chrám

— <http://goo.gl/h8q1dU> — Nicolas Poussin: Šalamounův soud

Ostatní

— <http://goo.gl/vCm8pH> — shrnutí příběhu o Šalamounovi

- <http://goo.gl/kmYluR> — rozbor Šalamounovy osobnosti
- <http://goo.gl/cIIQdK> — divadelní hra
- <http://goo.gl/l6kvna> — přednáška o křesťanském pojetí moudrosti (prof. Křivohlavý)
- <http://goo.gl/KXgfyD> — Heinzovo dilema (v odstavci *Způsob identifikace stadia morálního vývoje*)
- <http://goo.gl/3INbpM> — koláč, který můžete s dětmi upéct třeba na víkendovce

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Zkušenost o moudrém nebo spravedlivém rozhodování z rodiny:

a) Maminka má tři děti ve věku tři, pět a deset let. Má sáček bonbónů, každému dá tři a je to spravedlivé.

b) Když maminka rozděljuje práci, také se snaží o to, aby to bylo spravedlivé. Desetileté dítě už může sekat trávu sekačkou, umývat podlahu nebo dojít nakoupit i do vzdálenějšího obchodu. Tříleté dítě může pomoci prostřít stůl, pětileté může vysávat. Rodiče vymýšlí pro každé dítě jinou práci, která odpovídá jeho věku. Kdyby trvali na tom, že se ve všech pracích mají jejich děti střídát, byli by sice spravedliví, ale ne moudří. Dětem dojde, že tříleté dítě nemůže sekat trávu.

Nebo (b2): Kdyby rodiče kojence, dítěte na prvním stupni a pubertáka všem dětem koupili lyže nebo zavinovačku, bylo by to sice spravedlivé, ale ne moudré (to pochopí i tříleté dítě, že kojeneček neužije lyže a velké dítě zavinovačku).

Děti tedy mají zkušenost, že ne všechno je v rodině spravedlivé, ale že rodiče rozhodují moudře.

Doporučuji dětem vyprávět jen o Šalamounově vidění a prosbě o moudrost. Šalamounův soud sice ukazuje moudrost v praxi, ale mám zkušenost, že předškolní děti nechápu, že to rozpálení dítěte mělo být jen „jako“ či jako výstražka nebo inscenace něčeho, co Šalamoun nemyslel vážně.

Aktivita

Děti si vystříhnou z tvrdého papíru kruh. Potom si mohou vybírat mezi různými látkami nebo papíry s hezkými barvami nebo vzory, které reprezentují různé dobré vlastnosti (učitel předem určí a vysvětlí). Holčičky a kluci si mohou vybírat, jací by chtěli v životě být, a lepit si kousky barevných papírů nebo látek do kolečka. Na závěr by to mohla korunovat moudrost — látka nebo papír

zlaté nebo jiné výrazné barvy, něco, co ostatní barvy či vzory výrazně převyšuje a co nalepíme do středu.

Pracnější a efektnější forma

Postupujeme stejně, ale navíc si dopředu nachystáme pro každého z tvrdého kartonu malá obruč, kterou oblepíme zlatým papírem (nebo alobalem a nastříkáme zlatým sprejem). Až budou mít děti kolečko polepené látkami či papírky, pak ho obručí zarámujeme. (Obruč vyjde levněji než zlatá látka.)

Pomůcky: čtvrtky, barevné papíry nebo látky (nebo zbytky tapet), nůžky a lepidlo, příp. dopředu vyrobená „obruč“.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Už jste po někom něco dědili (kolo, knihu.)? Doporučil vám také bývalý majitel, jak se zděděnou věcí zacházet?

Kdo bude v Izraeli králem?

V době, kdy se Šalomoun narodil, byl už král David unaven válčením a toužil po klidu. Dlouho váhal se zvolením některého ze svých synů za dědice trůnu. Nejstarší syn Adonijáš toho využil a uspořádal za městem oslavu, při které jej měli jeho přívrženci prohlásit za krále. Prorok Nátan se však o spiknutí dověděl a řekl Davidovi, co Adonijáš chystá. Připomněl mu, že kdysi slíbil Šalomounovi, že se jednou po něm stane králem. David se rychle rozhodl. Nařídil Nátanovi: „Pomaž za krále mého syna Šalomouna, na mém mezku jej vezte přes celý Jeruzalém do královského paláce a já mu přenechám trůn.“ Nátan hned naplnil Davidův příkaz. Šalomoun byl pomazán a jel městem k paláci. Lid radostně vítal nového krále a provolávali mu slávu. Když přívrženci Adonijáše uslyšeli jásos, rozprchli se. David se těšil, že skrze Šalomouna se konečně splní jeho životní touha, postavit v Jeruzalémě Hospodinu nádherný chrám, protože tak mu to řekl Hospodin skrze proroka Nátana (2Sa 7,13).

Pokora mladého krále a dar moudrosti

Když se Šalomoun stal králem, nejprve svolal národ k velké oslavě. Před všemi se Hospodinu poklonil a přinesl mu oběti. Ještě té noci se Bůh Šalomouna zeptal: „Co si ode mne přeješ?“ Šalomoun odpověděl: „Hospodine, učinil jsi mě králem nad národem, kterého je jako písku v moři, ale jsem mladý a nezkušený. Bojím se, že nebudu umět tvému lidu dobře vládnout. Prosím tě, dej mi moudrost, abych rozeznal co je správné a co špatné.“ Pánu Bohu se líbilo, že Šalomoun neprosil za osobní prospěch, ale skutečně mu šlo o dobro národa. Proto mu kromě moudrosti dal bohatství, slávu, dlouhověkost a další dary.

Šalamounův soud

Šalomoun žádal moudrost, protože ji často potřeboval jako soudce, aby rozeznal dobré od zlého. Jak taková moudrost od Boha vypadá? To se ukázalo, když k němu jednou přišly dvě ženy, které se hádaly o dítě. Obě měly mimina, jedna z nich to své však v noci zalehla a ono zemřelo. Jenže která?

„Pane,“ žalovala jedna z nich, „my dvě bydlíme spolu v jednom domě a nikdo jiný už tam není. Mně se narodil syn, jí za tři dny také. Jenže ten její umřel. Ona však v noci dítě vyměnila, sebrala mého živého syna a svého mrtvého mi podstrčila pod peřinu. Ráno jsem na to přišla, když jsem ho na světle uviděla.“ Druhá žena se bránila: „Živý syn je můj, tvůj je ten mrtvý!“ První trvala na svém: „Vezmi si mrtvého, živý je můj!“

Král poručil: „Podejte mi meč!“ Když ho přinesli, Šalomoun nařídil: „Teď to dítě rozeškněte a každá ať si vezme jednu půlku.“ Tu řekla zděšená matka toho dítěte: „To ho raději dejte jí, jen ho nezapíjejte!“ Druhá (jejíž syn byl mrtvý) však souhlasila: „Jen ho rozetněte, ať není ani její ani můj.“ Když to král uslyšel, řekl: „Dejte to dítě té, co řekla ‚nezapíjejte ho‘, to je jeho pravá matka.“

Lidé si o tom rozsudku brzy vyprávěli a Šalomoun měl pověst moudrého člověka. A Šalomoun skutečně moudrý byl: vždyť měl vnímavé srdce a být moudrý znamená umět rozeznat dobré od zlého a slyšet přitom Boží vůli.

Aktivita

- Po vyprávění zkusíme ve dvou skupinkách reprodukovat Šalamounovu prosbu (o co žádal Šalomoun a jak to odůvodnil) a Hospodinovu odpověď (co králi slíbil a jak to zdůvodnil) — můžeme to psát vždy na jeden velký papír ve skupince.
- Pokud máme herecky schopná děvčata, můžeme zkusit sehrát jako scénku Šalamounův soud.
- Můžeme také zinscenovat další fiktivní soudní jednání, abychom si na nějakém příkladu ze života ukázali, co je moudré rozhodnutí.
- Na závěr můžeme použít druhý pracovní list Zdeňka Šorma (viz *Odkazy*). Zvláště bych doporučil instrukci: s přepsáním návrhů na kartičky a s příj. užitím při bohoslužbách (kázání pro děti) a vyústěním do modlitby.

Pomůcky:

- obrázky z internetu;
- větší papíry a fixy;
- meč a panenka nebo maminka s kojencem (musí to být tak malé dítě, který ještě nechápe, co se kolem něj děje);
- pracovní list.

PRO STARŠÍ DĚTI

- Na čem vám úplně nejvíc záleží? Co je pro vás nejdůležitější? A chcete si o tom rozhodovat sami, nebo do toho může mluvit ještě někdo jiný? Kdo?
- Co jsou to poslední přání? Víte o nějakém přání někoho na sklonku života nebo na smrtelné posteli? Mají se taková přání plnit?
- Je víra a život ve společenství s Bohem něco, co se dá zdědit?

Myslím, že starší děti snesou i komplexní výklad o osobnosti krále Šalamouna (syn krále Davida, Davidův odkaz/závěť, Šalamounova prosba o moudrost, jeho soud, stavba chrámu, král míru, kosmopolitní rozměr, prosperita a bohatství, odpadnutí od Hospodina, pád a následný rozpad říše. (Výklad lze oživit promítáním obrázků.)

Na závěr můžeme použít první pracovní list Zdeňka Šorma (doplňovačka — viz *Odkazy*), příp. některé další aktivity z oddílu pro mladší děti.

Rozhovor

- Vzpomenete si na nějakou situaci, kterou někdo moudře vyřešil?
- Znáte někoho, kdo nemá velké vzdělání, a přesto je moudrý?
- Co si myslíte, že nesmí chybět lidem, kteří mají někoho vést nebo vládnout?
- Jak to vnímáte v rodině, ve sboru?
- Jak si myslíte, že nás vidí Bůh? Vidí nás kladně? Co to znamená, že nás vidí z pohledu věčnosti? (Jako předurčené ke spáse, jako vyvolené [už před počátkem světa!], ospravedlněné [tj. omilostněné], jako obdařené novým životem, Duchem svatým.) Jaké limity, které nám Bůh dává (pro naši seberealizaci, sebezprosení, pro naše obohacování)? (Přikázání, dvojpřikázání lásky, svoboda druhých, solidarita, milosrdenství...) Jsme v tomto smyslu jako křesťané o něco ochuzeni? Nebo jsme bohatší než ti, kteří nejsou (nebo si myslíme, že nejsou) ničím omezeni?
- Jsme chudí či bohatí? (nabídnout pozitivní pojetí skromnosti)

Pomůcky: pracovní list. Další event. aktivity — viz oddíl Pro mladší děti.

PŘESAĤ

Se staršími se můžeme v nějakém „přidaném čase“ podívat na film o nějaké inspirativní, a přece rozporuplné osobnosti. Můžeme spolu mluvit o tom, co se nám líbí a co ne, příp. jak bychom řešili nějaká životní dilemata my. Můžeme o nějakém etickém dilematu diskutovat i bez filmu (např. *Heinzovo dilema*).

(Další [recitace] — viz *Přesah* v předchozí úloze.)

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 215 — Chvalozpěv; 213 — *Není lepší na tom světě*; 201 — *Nám pomoz, Pane milý*; 189 — *Modlitba krále Šalamouna*; 297 — *Balada velkopáteční*
BUĎ TOBĚ SLÁVA: 19 — *Vše dobré, co máme*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 440 — *Ozvi se, Pane můj*; 138 — *Srdcem celým tebe, Pane*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Prosím, aby vám Bůh našeho Pána Ježíše Krista, Otec slávy, dal ducha moudrosti a zjevení, abyste ho poznali a osvíceným vnitřním zrakem viděli, k jaké naději vás povolal, jak bohaté a slavné je vaše dědictví v jeho svatém lidu a jak nesmírně veliký je ve své moci k nám, kteří věříme. (Ef 1,17)

nebo jen:

Blaze člověku, jenž našel moudrost, člověku, jenž došel rozumnosti. (Př 3,13)

MODLITBA

Hospodine, náš dobrý Otče, děkujeme ti, že jsi nás povolal, abychom žili jako tvé děti. Děkujeme ti, že jsi i nám v životě už tolik dal: děkujeme za rodiče, sourozence i kamarády. Děkujeme za náš sbor, za církev, kde můžeme mít své místo. Děkujeme za školu, kde se můžeme učit, i za nedělní školu. Neprosíme tě o chytrost, ale o moudrost. Pomoz nám žít tak, jak si to ty přeješ. Prosíme, drž nás při sobě, abychom od tebe nikdy neodešli pryč. Amen.

TÉMA Báseň o počátku světa nevypráví o tom, jak svět vznikl, ale k čemu vznikl. Všechno s čím se v životě ve světě kolem nás setkáváme, v nás může vzbuzovat velký údiv a také vděčnost za celé stvoření.

- CÍLE**
- Děti zkusí pochopit, že svět, ve kterém žijeme, je dobrý. Máme za co být vděční.
 - Starší děti dojdou k tomu, že báseň o stvoření nejsou fakta, ale verše, podobenství, které slouží k učení, jak se zkusit dívat na svět s vděčností, navzdory všemu špatnému, s čím se v něm setkáváme.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Gn 1,1–2,3

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

(Komentáře k prvním kapitolám knihy Genesis jsou na celé knihy, proto je zde uvedeno vše jen ve zkratce.)

- *Na počátku* — berešit, též hebrejský název knihy Genesis. První slovo celé Bible.
- *Stvořil*: U tohoto slova v hebrejštině je podmětem vždy Bůh, je původcem stvořených věcí, je na jejich počátku, k něčemu tady jsou. Zároveň to má něco společného s požehnáním. Např. povolání a požehnání Abrahama je jakési pokračování stvoření.
- *Nebe a země*: Jsou jevištěm, kde se budou odehrávat dějiny Boha a lidí. Značí celý vesmír, prostor viditelný i neviditelný, prostor, kterému bude dán řád.
- *Pusto, prázdno, tma nad propastnou tůňí*: To jsou výrazy pro nicotu, prostor bez života, přeneseně i hořkost, prázdnota života beze smyslu.
- *Duch Boží*: Možno přeložit jako velký vítr, pak by rozšiřoval ten chaos o další negativní nádech onoho stavu před tvořením. Pokud zůstaneme u vznášení Ducha Božího, může znamenat Boží bdění a ochranu, vznášení se nad tím vším chaotickým, beztvarym a beznadějným, jako orel dohlížející na svá mláďata v letu.
- *I řekl Bůh*: Mluvit a činit, slovo a věc, to je pro Izraelce totéž. I lidská slova mají moc ovlivňovat skutečnost.

- 1.–6. den: *první den* — *Bud' světlo* — nejde o světlo slunce a měsíce, to bude stvořeno až čtvrtého dne. Světlo znázorňuje Boží přítomnost ve světě. Světlo do temných dní. Dobro uprostřed té pusté a prázdné země. Světlo je dobré, splňuje, co se od něj čeká, má svítit. Oddělil světlo a tmu, tj. stvoření času, dne a noci. *Druhý den*: stvoření prostoru — tehdejší představa prý byla — země, jako rovná plocha, pod tím podsvětí, nad tím nebe (obloha), klenba spočívající na sloupech a všechno obklopoval praoceán. Klenbou vznikl prostor. *Třetí den*: oddělení vody a pevné půdy, moře a souš. Souš ovšem bude dobrá, teprve když se zazelená rozmanitými druhy bylin a stromů... *Čtvrtý den*: světla na nebeské klenbě jsou jakýmisi lampičkami, které mají vládnout ve dne i v noci, slouží k počítání časů, dnů a let, oproti ostatním národům v nich Izrael nevidí žádné božstvo. *Pátý den*: rozmanité druhy zvířat ve vodě i ve vzduchu. Ty navíc dostávají pozhennání, které je tady spojeno s plozením potomků. *Šestý den*: zemská zvíř a pak ve stejný den, konečně přichází vrchol stvoření — člověk.
- *Obraz Boží*: Pro okolní národy to byl pouze král, který zobrazoval, nebo byl jakýmsi ztělesněním, reprezentantem Božím na zemi. V tom je asi nejsilnější moment židovské teologie, že v téhle básni se toto pojetí boží, rozšiřuje na každého, demokratizuje. Obrazem Božím je každý člověk. Být jím je zároveň úkol člověka.
- *Jako muže a ženu — plodte a množte se a panujte* — Bůh člověka oslovil a svěřil mu úkol panovat nad vším, co se na zemi hýbe. Člověk je Bohu odpovědný za svou správu země, za to, jak dobře o svěřené pečuje. Má i plodit, tedy nejen rozmnožovat se, ale být plodný, rozvíjet se, vymýšlet nové věci, být kreativní. Jako muže a ženu, tedy lidé se od sebe nějak odlišují, ale zároveň jsou stvoření k partnerství. Potřebují mít protějšek a oporu, nebýt sami.
- *Byliny za pokrm*: Bůh zabezpečuje člověku potravu. To je také revoluční myšlenka oproti mezopotamskému pohledu, kde člověk naopak zajišťoval potravu bohům. Zákaz jíst maso se tu ovšem neobjevuje. Prozatím se sice předpokládá vegetariánství, ale například už v Gn 9,3 je výslovně konzumace masa dovolena. A zřejmě už i předtím se jaksí předpokládá, že se maso jedlo — vláda nad zvířaty, kožené suknice při vyhánání z ráje, Ábel pastevcem...
- *Sedmý den*: Šabat, den odpočinku. Člověk nežije proto, aby pracoval, ale pracuje, aby žil. Má umět přestat, nebo — byť jen dočasně — ukončit práci. Což je také jeden z významů slovesa Šabat.

K tématu období díkčinění za úrodu

Nejzřetelnější je motiv vděčnosti za stvoření. Je nám darováno, máme ho tu k dispozici a k užtku, máme za něj odpovědnost, starost o něj. Přináší nám dobré plody, jsme z něj živi. Druhý taktéž silný motiv je odpočinek. Žně: to je také mnoho práce takřka bez zastavení. Je důležité si uvědomit, že jsou i jiné věci než práce, že je potřeba někdy přestat. To bude ovšem tématem příští lekce.

ÚSKALÍ

Úskalí kreacionistické teorie nemusím zmiňovat. Snadno se mu dá vyhnout tak, že první zprávu o stvoření nazveme písní, básní, podobenstvím o tom, k čemu svět vznikl.

- *Obraz Boží*: neznamená, že je člověk Bohu fyzicky podobný, nebo naopak, že je Bůh podobný člověku. Ač Bible ve svém mluvení o Bohu používá často výrazy lidské (otec, matka, král, pastýř, mluví, slyší...), či části těla (ruka, dlaň, rameno, tvář, oko...) ukazuje tím pouze na určité momenty z naší skutečnosti. Jinak se o něm totiž hovořit nedá, neznáme ten jeho jiný svět, ze kterého bychom mohli jiné příměry brát.
- *Muž a žena*: jsou obrazem Božím mimo jiné právě pro ten láskyplný vztah, který mezi nimi bývá k vidění. Stejně je takový vztah, který zrcadlí Boha, vidět v přátelství, i v lásce dvou lidí stejného pohlaví, v rodičovské lásce, atd. Děti si nesmí odnést, že jiná než heterosexuální varianta mezilidských vztahů je zvrácená či defektní.

ODKAZY

Genesis, komentár k Starému zákonu. Kolektiv autorů, Dobrá kniha Trnava, 2008.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009.

VRIES, Tinie de: *Hrajeme si v Boží zahradě*. Heršpice: Eman, 1998.

KADLECOVÁ, Martina: *Stvořitele nebe i země*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/GUG2zV>

KITTA, Michal: *Stvoření světa a člověka*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/z5oe8r>

Aktivity, tvoření

Pod odkazem <http://goo.gl/1ZK5Ql> tip na vyrábění. *Pro jazykově méně vyhované jen heslovitě — pomůcky: samotvrdnoucí keramická hlína, sušené květiny, (nebo stébla, větvičky, zrnka kukuřice, čočka, apod.), peříčka, mušličky, nějaké figurky zvířete a člověka. Při čtení jednotlivých částí textu po dnech děti tvoří a výsledek dle fotky.*

Další tipy na aktivity jsou v knize „Tím vše začíná“, str. 14:

a) vystříhejte z časopisů obrázky stromů, květin, zvířat, lidí a nalepte na arch papíru;

b) (*nebo*) na ven: nasbírejte kamínky, větvičky, listy, mech, rostlinky, atd., v míse nebo pekáči s hlínou s dětmi vytvořte krásnou zemi.

PRO DĚTI

PRO MLADŠÍ DĚTI

Vytiskněte si na celou stránku hebrejské písmeno bet (ב). Ukazujte ho dětem, různě s ním otáčejte a ptejte se, co by to mohlo být. Bet vypadá jako co? (děti někdy přijdou i na šneka, což je nejlepší) Šnek má domeček. Bet znamená v jazyce, ve kterém byl starý zákon napsaný, dům. Svět, tahle planeta, má být domečkem pro člověka.

To dnešní vyprávění nechce povídat o tom, jak svět vznikl, ale k čemu vznikl, k čemu je dobrý. Je to taková básnička na úvod, která vypráví příběh o tom, jak Bůh stvořil zemi.

Pokračujte s dětmi, ať zkusí přijít na to, k čemu jsou jednotlivé části stvořené dobré. K čemu je světlo — abychom viděli... A tma? Ve tmě spíme, odpočíváme... Když vstaneme, je zase světlo. Když se pak podíváme ven, díváme se nahoru na nebe a na zem. Nebe a země, to je místo, kde se začíná odehrávat příběh každého člověka, kde se odehrává náš každý den.

A co třeba slunce, měsíc, hvězdy, k čemu jsou... aby svítily a hřály. Měsíc — příliv. Hvězdy, ukazují směr. Moře, a voda vůbec, k čemu je? Suchá země, pevnina: k čemu je? Dává byliny, stromy, ty jsou dobré i pro nás, obilí, ovoce.... Máme, co jíst.

Pak se v té písničce zpívá, že Bůh stvořil taky ryby a ptáky, divokou zvěř, dobytek a ještěry a hady. Jaké zvíře máte nejradši?

Nakonec prý Bůh stvořil člověka. Tam se to zastavilo. K čemu jsou lidé kolem nás? Máma, táta, kamarádi... abychom nebyli sami, abychom si mohli povídat... Mít někoho k sobě je taky dobré.

Člověku pak Bůh v té básni říká, ať panuje nad zemí a zvěří, ale taky ať je obrazem Božím, tj. Bůh dal člověku úkol, ať dobře pečuje o zemi a zvířata. A když to bude dělat, bude se mít dobře, bude jako v tom domečku.

Šedmý den, to je den odpočinutí. Znamená to nedělat pořád něco, ale taky si umět odpočinout, dopřát odpočinku i druhým. Dnes je k tomu vlastně určený den (neděle, to se nic nedělá, nebo jen trochu).

Ta báseň ze začátku Bible nás skutečně upomíná na spoustu věcí, za které bychom měli být vděční.

Dál s dětmi můžete zkusit vyrobit dle návodu na adrese <http://goo.gl/DFoCEL> závesnou ozdobu (předtištěný list, pastelky, nůžky, provázek, špejle nebo jiný tvčkovitý materiál) nebo kostku (<http://goo.gl/dX2sNW>), při které si zopakují části stvoření, nebo použijte další z výše uvedených aktivit.

Je možné se také rozhodnout pro jednotlivý prvek uvedený v kapitole přesah.

PRO STARŠÍ DĚTI

Použijte jako pro mladší písmeno bet (ב). Nechte děti povídat o tom, co by to mohlo být, co jim to připomíná. Když přijdou na to, že jde o písmeno, ukažte jim hebrejskou bibli (*tu si půjčíte od faráře, nebo ho poproste o vytisknutí alespoň první stránky*). Hebrejšтина se čte od shora dolů jako čeština, ale opačným směrem, zprava doleva, první stránka je podle našeho způsobu vzadu. Rabíni, to jsou židovští učitelé, znalci Písma, ti říkají, že to není náhoda, když Bible začíná tímhle písmenem. Ono totiž bet, znamená také dům. *Znovu ukažte bet, teď ve správné poloze.* Tohle písmeno nám ukazuje i to, o čem si máme dnes povídat. Totiž o stvoření světa, k čemu byl náš svět stvořen. Má být takovým domem pro člověka. (*Ukazujte na písmenu dům.*) Dává mu ochranu nad hlavou, oporu v zádech (*zprava doleva*), půdu pod nohama, a výhled dopředu, do budoucnosti. Svět je dobré místo k bydlení.

S dětmi čtete text o stvoření. (*K tomu mohou zkusit samy svět namalovat, jak ho popisuje Bible, ať popustí uzdu fantazii. Vyprávějte jim o tehdejší představě světa. Země jako rovná plocha, atd., viz druhý den.*)

Všimli jste si, že v textu je psáno, že všechno, co Bůh učinil, je hodnoceno jako dobré? Veškeré stvořitelské dílo je dokonce velmi dobré. Když se ale podíváme na svět kolem sebe, můžeme to také tak říct? Je dnes všechno dobré?

V tomhle ročním období se ve sborech slaví svátek díkčinění za úrodu. Lidé děkují, že mají co jíst, že se mají dobře. Ale třeba zemědělci — s těmi úroda nejvíc souvisí — ti se při své práci často i dost natrápí. Když je sucho, nebo když moc prší, když přijdou na úrodu škůdci nebo plísň. Je takové stvoření dobré?

Nebo když se podíváte na světové problémy hladu, nebo na válečné konflikty. (*Ať děti zkusí přijít na další věci, které nejsou dobré. Nemoci, hlad kvůli neúrodné zemi, sucho, povodně, chudoba, hádky, útlak, nesvoboda... Možno psát na papír, tabuli...*) Můžeme říct, že jsou tyhle věci také dobré? Jen těžko.

Na svět je možné se dívat různými pohledy. Izrael věří, že pro Boha to všechno stvořené nějak dobré rozhodně bylo. Leccos jsme si pokazili a kazíme my lidé sami, ale přes to všechno zlé, je možné se pořád dívat očima stvořitele. V téhle úvodní básni o počátku, jde totiž o záměr. O to, k čemu tu svět okolo nás je, nebo spíš k čemu může a má být. Někdo může vidět všude kolem jen zkázu a špatné věci, ale takový pohled jen otravuje život. Lepší je dívat se jinak, spolehat na to, že svět může být dobrý. A také pro to něco zkusit dělat. Dobře o něj pečovat. Takový byl i úkol pro člověka. O to se snaží nejen ekologové, kteří zachraňují životní prostředí, ale i další lidé.

(*Přejděte k napsaným nedobrým věcem.*) Proti nemocem tu máme... doktory. Proti hladu... třeba potravinové banky, mezinárodní potravinová pomoc; proti chudobě... charitativní organizace. Proti válkám... mírové vyjednavače, rozumnější politiky. Atd.

Na svět se dá dívat i očima nadějnýma, očima vděčnosti. Děkovat za to, že může být dobrý. Lidem se při takovém pohledu lépe žije.

Dál podle času použijte jednu z výše uvedených aktivit.

PŘESAHA

Možno vést další rozhovory na:

- Ekologická témata — péče o stvoření, zadat dětem úkol do příště udělat něco pro životní prostředí.
- Téma vegetariánství, je někdy třeba jíst maso?
- Téma zlého ve světě, jak se proti tomu dá bojovat? Děti samy mohou zorganizovat nějakou charitativní sbírku: na kozu, slepici pro Afriku, na jinou diakonii, na kterou by už stačily, třeba trvajících až do února (*kdy přijde diakonie jako téma období*).

Návrh na jednotlivé prvky pro celé období díkůčinění od M. Sedláčkové: Akce I. (*možné na celý blok, na všechny říjnové neděle*) — vděčný košík nebo strom vděčnosti... Pro nedělku i pro bohoslužby. Účastníci bohoslužeb díkůčinění píšou na papírové obrysy ovoce to, za co jsou vděční, za co děkují Bohu, připichuje se na nástěnku/velký karton, kde je obrys košíku, eventuálně obrysy listů (květů, plodů), ty se věší pomocí provázků či háčků na vánoční ozdoby, nebo se napichují na větvičky na „strom“ (větve svázané ve velké váze/sklenici, nebo velká větev upevněná ve stojanu na vánoční strom, atd.). Pokud by to třeba bylo na celé „období“, pak je možno každou neděli zaměřit pozornost vděčnosti a díků na nějakou oblast — stvoření (příroda), za spásu/za Ježíše, zabezpečení života — všechno dobré, co máme v životě, za vztahy, za jídlo, atd. — to je ještě třeba promyslet vzhledem k textům. Mohly by se podle toho lišit i ty papírové obrysy. Záleží i na faráři nebo na učitelích NŠ, jak se dohodnou. (Pokud bychom chtěli zapojit shromáždění, např. při bohoslužbách díkůčinění — je potřeba mít hodně tužek a papírů, příp. využít děti jako pomocníky — lidé spíš něco napíší, když nebudou muset vstát z lavice, atd.)

Další tip: Akce II. — vyfoťte každé dítě v nedělce s papírem (hodila by se třeba i malá tabulka, na kterou se dá psát křídou), kam děti napíší, za co jsou letos vděčné. Možno použít i pro celý sbor, rodinné bohoslužby atd., byl by to hezký portrét sboru, když by se odhlédlo pro tentokrát od starostí a položil se důraz na vděčnost. Představte si tu krásnou nástěnku nebo webovou stránku.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 22 — *Bůh je naše radost*; 45 — *Díky*;
46 — *Díky za večer*; 172 — *Laudato sii*;
248 — *Pane, slyš náš hlas*; 484 — *Závěr*
BUĎ TOBĚ SLÁVA: 12 — *Proč svítí sluníčko*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK:
178 — *Krásná je modrá obloha*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. (Gn 1,31)

MODLITBA

Pane Bože, náš stvořiteli, děkujeme za svět, ve kterém žijeme, za lidi okolo nás, za všechno, co nám pomáhá, abychom se mohli cítit dobře, jako doma. Amen.

TÉMA	Lidé se často zabývají jen základními potřebami, ale k životu je potřeba víc než jen jídlo a ošacení. Žít znamená víc než jen dýchat a hýbat se.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none">— Pro mladší děti: děti mají nějaké prostředí, ve kterém se cítí dobře. Doma, s rodiči, přáteli...V dnešním oddíle si zkusí uvědomit, co pro to mohou udělat. Na co všechno by neměly zapomínat.— Starším dětem by se už dalo vysvětlit, jak starosti a honění se za zajištěním mohou kazit všední dny. Není to jednoduché se nestrachovat, ale lidé, když jsou upracovaní, když jsou ulítaní, nemají mnohdy čas ani chuť věnovat se svým blízkým. Jak je příjemné, když si rodiče najdou na děti čas. Když se vydají někam s kamarády. Když okolo sebe někoho mají. Děti by mohly zase přemýšlet o tom, co všechno pro to mohou udělat.

PRO UČITELE

Dnešní oddíl navazuje na podobenství o boháči a stodolách a dokončuje ho. To je velmi dobře zpracované i s tímto oddílem v *Pozvání na cestu* od Rut Kučerové, viz *Odkazy*. Podobenství se objeví i v tomto cyklu o pár lekcí dál, ale s jiným zaměřením.

BIBLICKÝ TEXT L 12,22–34

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Nemějte starost o život: Je třeba si uvědomit, že slovo duše znamená také život a naopak. Jídlo má sloužit k tomu, aby člověk přežil, a třeba i aby si žil dobře. A stejně oděv. Je tu hlavně proto, aby nám nebyla zima, nebo i abychom nějak vypadali, ale nic víc. Ale péče o duši nemá být podřízena těmto starostem. Výzva „nestarejte se“ směřuje k tomu, že by si člověk měl uvědomovat, díky čemu žije, položit otazníky nad způsobem života, zaopatřováním potrawy a oděvu.

Život je víc...: Život člověka nespočívá jen v udržování vegetativních funkcí.

Jistě, člověk je také tělem, ale tvoří ho i vztahy a prožívání, život v lásce a milosrdenství.

Havrani a květiny: Nemají komory a stodoly, nepředou, nechají se sytit a šatit Bohem. Ti ptáci jsou na tom vlastně hůř než lidé, musejí se hodně nalítat, aby se nasýtily, a to každý den. A přece to nějak funguje. Bůh se o ně stará.

Otázka prodloužení života znepokojováním: Každý ví, že starostmi si život neprodlouží, ale naopak. Proto by se měl umět zklidnit. Je-li lidský život určován starostmi o pozemské statky, přichází jiná, horší verze chudoby, ta duchovní. Člověk nemusí svůj život strávit hltáním a kvaltováním, a ještě ve strachu o to, co bude zítra.

Lidé tohoto světa: Pozor, není to soud, ale jen poznámka, že větší starosti si možná dělají lidé, kteří hledí jen na tenhle svět, potřebují mít něco hmatatelného, něco v ruce.

Hleďte Boží království: Tohle je základní výzva — naučte se dívat na svět jinak, očima Božího království, tedy takovým pohledem, kde lidské vztahy a péče o ně stojí nad starostmi o sebe a svou existenci.

Prodejte a rozdejte, co máte: To je jeden z návodů, jak se Božímu království přiblížit, tedy opatřit si měšce, které se nerozpadnou. Není to požadavek, abychom se vzdali majetku a peněz, ale abychom pamatovali, že když tu a tam něco upustíme z vlastní kapsy, můžeme tím jenom získat, ukládáme si tak něco, co nepodléhá zkáze. Na druhou stranu je třeba dát pozor, abychom si nemysleli, že si takhle můžeme koupit vstupenku do nebe. Je to spíš jízdenka životem.

Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce: Tenhle verš je asi nejtěžší k pochopení. Ač na začátku zní „nestarejte se“, tady se vlastně mluví o tom, že se o nějaký poklad starat máme. Každý má něco cenného, o co usiluje. A také se o to strachuje, ať už to má nějakou trvalejší hodnotu, nebo ne. Verš říká, že bude-li lidské srdce vidět poklad v druhém člověku spíš než ve věcech, je to lepší. A když přijdu o auto, dům, úspory... přece jen to nakonec bolí méně, než když přijdu o někoho blízkého. Život s věcmi a pro ně je odlidštěný a zdá se být i snazší, ale není to ono. Starejme se tedy o své blízké i za cenu toho, že jejich ztráta bude bolet víc než ztráta nějakých věcí. Má to cenu!

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Díkůčinění je slavností vděčnosti za vše, co dostáváme. Ať už jde o věci materiální, nebo o duchovní bohatství, o blízkost mezi lidmi. I když text mluví o samozřejmosti toho, že se o nás Bůh postará, přeci si my lidé často myslíme, že se musíme postarat sami a že to taky zvládneme. Evangelista takový postoj nazývá malověrností. Vyzývá k většímu spolehnutí se na to, že i to hmotné, co člověk k životu potřebuje, mu bude přidáno tehdy, když se bude více starat o nerezavějící poklady, například o mezilidské vztahy.

ÚSKALÍ

Jde o několik Ježíšových výroků, téměř bez příběhu. To se dětem hůř předává jen čtením z Bible.

Potrava a oděv, mít co jíst a co na sebe, zaopatření existence, to je něco, co lidé běžně a přirozeně dělají. Člověk je také tělem, o které je třeba se postarat. Ani příklad ptáků a květin není výzvou, abychom přestali se sklízni a setím, s předním a šitím. Ale v každé době bylo a i dnes je velmi obtížné najít jakousi rovnováhu v tom, která činnost už je na úkor té péče o vztahy s blízkými. Není nic špatného na vizích do budoucna, mít nějaký zájem, cíl a jít za ním. To by si děti neměly odnést. Důležitá je ale míra. Pro současnou společnost je příznačné, že někdy lidé dělají bez zastavení a nemají čas se věnovat jeden druhému a třeba ani dětem. Jsou uspěchaní a vystresovaní, nepříjemní do telefonu, doma nemají čas. Někdy tohle potká asi každého. Jsou období, kdy je potřeba zabrat v práci, ale je také třeba se zastavit, udělat si na blízké čas.

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

KUČEROVÁ, Rut: *O zajištění*. [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/6aTZHs>.

Proroci dětem (2002/2001). [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/B3Pkk9>.

Pracovní listy — Pozvání na cestu III, 24 pro mladší (pokud jim pomůžete) lze i 26.

Důležité upozornění: k podobenství o boháči a stodolách bude text i v tomto ročníku, ke starostem u Matouše vlastně také. Pamatujte na to, podívejte se dopředu. Jste-li ve skluzu, tuto lekci klidně vynechejte, aby se toho moc neopakovalo, děti o to nepřijdou.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Přineste si do nedělký nějaké jídlo, kus oblečení, pití. Pak ptáčka (na obrázku, plyšového, vycpaného, živého...) a květinu (sušenou, živou v květináči...), lépe je, když si děti mohou na věci sáhnout.

Vyložte na stůl jídlo, pití a oděv, a ptejte se dětí, co ještě k životu potřebují (spánek, kyslík, světlo, teplo — oblečení, přikrývka, dům, kde by mohly bydlet).

Ukažte dětem ptáčka a ptejte se, co potřebuje on. Pak květinu. Ptejte se, jak moc se starají, aby žili. Ptáci si shánějí denně potravu, a květina, ta je skoro vydaná na pospas počasí a místu, kde vyrostla. Oba ale nedělají víc, než je nutné.

Veďte s dětmi rozhovor, co dělá člověk, když nejí, když nepracuje, když nespí. Zkuste je dovést k tomu, že k životu je potřeba ještě víc věcí. S někým mluvit, mít někoho, kdo mě přikryje, než jdu spát, kdo mi jídlo dá, kdo mě pohladí, kdo mě utěší, když je mi smutno, s kým si pohraju.

Když tohle nemáme, je to horší, než když nemáme hezké oblečení a luxusní jídlo. O vztahy mezi lidmi je potřeba také pečovat. Často víc než o věci.

Děti dále mohou zkusit vymyslet:

- Komu by bylo dobré něčím udělat radost, vybrat adresáta. Někoho, na kom jim záleží, ale i někoho, na koho si normálně nevzpomenou: Kamarád, rodiče, někdo, kdo zrovna chybí, kdo je nemocný, někdo ze starších členů sboru, někdo ustaraný.
- Čím mu radost udělat: namalovat obrázek, napsat krátký dopis, pozdrav, vyrobit ze čtvrtky přání (pokreslit, polepit obrázky či tvary), které pak dotyčnému předají nebo pošlou. Napsat například: *Srdečně zdravíme z nedělní školy; nebo: Vše dobré, přejí...*

Přineste obrázky/dopis/pozdrav/přání zpět do shromáždění, ať děti něčoho podarují.

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Motivace: Přineste si do nedělní obrázky pokladů. Ptejte se: Co všechno musí dělat člověk, který poklad najde. O co všechno se musí starat?

Chtěli byste takový poklad mít? Někdo ho najde, ale většinou se lidé snaží takové jmění získat, někdy na tom pracují třeba celý život. Podívejte se na tohotohle chlapíka. *(Napodobujte s maňáskem velice zaměstnaného člověka. Stále něco dělá... sedí, leží, běží. Dětem připravte do pytlíku různé věci, po kterých se bude shánět — autíčko, domeček, peníze, mobil, jídlo, šaty, skříň pro panenky, — dobré je mít některé dvakrát... Během hraní se děti ptejte, co mu ještě chybí, ať postupně vytahuje věci z pytlíku, až bude všechno na hromadě, zeptejte se, co je dobré na takové práci, na takovém životě?)*

Ježíš hodně pozoroval dění mezi lidmi, a také hodně přemýšlel o tom, co lidé hledají, co potřebují, za čím se ženou. Co je trápí oprávněně a kvůli čemu si dělají starosti zbytečně. Dobře si všiml, že jsou lidé, kteří se domnívají, že tím nejdůležitějším v životě je mít dost jídla a oblečení, mít dům, a třeba i nemuset pracovat. Že nejlepší by bylo najít nějaký poklad. Nebo si ho alespoň vytvořit, našetřit na něj.

Ale tuhle lidskou myšlenku viděl Ježíš jako jeden veliký omyl. I když si mnozí myslíme, že s pokladem bychom byli spokojenější, že budeme mít pak i dost jídla a třeba i ten hezký velký dům a v něm spoustu skvělých věcí, že se nám pak bude dobře žít, přesto to tak být nemusí. Mít hodně věcí to také může přinést spoustu starostí. Člověk samozřejmě pak potřebuje bezpečnostní kamery a další zabezpečovací techniku, aby mu nikdo nic nevzal. A taky mu občas připadne, že by ten jeho poklad mohl být ještě větší. Že by měl přece jen trochu víc pracovat. A tak pořád dokola. Mít poklad, to není jen tak.

Z hromady věcí nějakou vezměte, a s panáčkem hrajte, jak zuřivě hledá, jak se bez ní nemůže obejít, volá policii, a nakonec si ji koupí znovu a pracuje víc a víc.

Ježíš si také všímal, že když se člověk za takovými poklady, na které si může sáhnout, když se za nimi pořád honí, jako ten maňásek, že mu pomalu utíká život mezi prsty. A občas se i pro ten poklad pohádá s blízkými, nemá na nic čas. Myslí pořád jen svůj poklad a zapomíná, že k životu potřebuje také jiné věci než jídlo a pití. Třeba přátelství a lásku.

Ti, co se jen starají, aby měli všeho dost, mohou být ve skutečnosti dost „chudí“ lidé, často totiž bývají osamělí, nemají se ani s kým o své bohatství podělit.

A tak Ježíš lidem radil, aby se nestarali tolik. Aby si uměli udělat čas na druhé, pomáhat jim, povídat si, třeba i sbírat zajímavé myšlenky. Říkal, že to je věc, která je důležitá a hlavně nezreziví jako auto nebo se nerozpadne jako oblečení ve skříni, ani to neukradne žádný zloděj.

I tehdy, když člověk projde třeba nějakou pohromou, o všechno přijde, když mu odplaví dům voda, nebo ho okradou, tak ten, kdo nemá ani žádné přátele, ponese takovou ztrátu hůř než ten, kdo přátele má, kdo má někoho blízkého, který by pomohl, potěšil.

Hromádku vraťte zpátky do pytlíku. S maňáskem hrajte, jak neví, co má dělat. Je sám. Pláče. Ptejte se, co mu chybí teď? Jeho věci? Nebo, někdo, kdo by ho utěšil?

Ježíš když uvažoval o všem tom lidském shánění, dával jim také různé příklady. Třeba ptáky. Říkal: podívejte na ně, nesejí a nežnou a přece se o ně Bůh postará. Ne, že by nemuseli nic dělat, to oni musejí, a vlastně na tom nejsou tak dobře jako lidé, kteří si umí trochu našetřit, ale těm se na rozdíl od ptáků zase stává, že se neumějí zastavit. Neumí přestat s tím sháněním, nesednou na plot a nezpívají písničku, a to je chyba.

Ježíš také dával za příklad polní lilie. Jsou nádherné a nepotřebují mít šatník plný oblečení. Jsou krásné samy o sobě.

Proč lidem Ježíš tyhle příklady dával? Nechtěl, aby přestali pracovat, aby vyházeli šatník a chodili nahatí. To rozhodně ne. Ale chtěl jim připomenout, že

se mají mít rádi, pamatovat jeden na druhého, najít si na sebe čas, že to je důležitější než shánění. Když myslí jen na sebe, jak zaplnit svůj šatník a ani je nenapadne, že jinému může být zrovna zima, to není dobré.

A ještě jednu věc lidem říkal, tu bychom si měli zapamatovat: Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce. Možná tím myslel, že poklad a srdce spolu souvisí. To asi znáte z pohádek, jak se chasník žene za pokladem, nebo za princeznou, a přitom ten největší poklad bývá doma, je jím děvečka ze sousedství, která ho má ráda. I rodiče říkají dětem nebo mezi sebou: „ty můj poklade“. Lidé totiž často nakonec přijdou na to, že pokladem jsou pro ně především ti druzí.

K maňáskovi můžete nakonec přidat ještě druhého..., a bylo jim spolu dobře.

PRO STARŠÍ DĚTI

Pro každého připravte papír a tužku, na stůl/doprostřed položte na větším kusu balicího papíru obraz měšce.

Přečtete s dětmi biblický text. Na jednotlivé papíry napište otázku: Co lidé v životě nejvíce potřebují? V tichosti si pošlete papíry dokola, každé dítě zapíše svoje nápady na odpověď, jednu na jeden list (jistě přijdou na víc věcí a snad přijdou i na abstraktní věci jako láska, přátelství, apod.). Nápady přečtete a v rozhovoru se zeptejte, jaká odpověď jim přijde nejdůležitější, která je nejvíce překvapila, atd. — nejsou špatné odpovědi.

Na papír přidejte další otázku: O co se lidé v životě nejvíce starají? Papíry zase pošlete dokola. A zase veďte rozhovor, jestli to, o co se lidé starají, je to samé, co potřebují, nebo jestli se někdy starají víc o něco, co až tak potřeba není.

Další otázka: které odpovědi by se daly zapsat na velký papír uprostřed, do měšce, který se nerozpadne, a které ne. Společně запиšte jedny vně, jiné dovnitř měšce.

K životu je potřeba obojí, i to venku, i to uvnitř. Ale jednoho by nemělo být víc než druhého. Poslední otázka pro rozhovor: Jsou situace, kdy to, co máme napsáno uvnitř, může vést k tomu, co je mimo měšec? (*Může přátelství, láska... pomoci i materiálně? Není láska, solidarita tím, díky čemu se vybírá mezi lidmi na hladové, postižené katastrofami, atd.?*) Tam směřuje výrok: hleďte především Boží království a vše ostatní vám bude přidáno. (Možno přechíst k zamyšlení i verš z knihy Přísloví 11,24.)

PŘESAHA

Co člověk potřebuje k životu při první pomoci: 5T — teplo, ticho (klid), tekutiny, tišení bolesti, transport. I takto je možné začít rozhovor. Je možné ještě více zdůraznit diakonii, i když téma bude opět probíráno v březnu.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 61 — *Hledejte především*; 136 — *Kam v soudu den*; 147 — *Kdo mě z pout mých*; 148 — *Kdo na kolenou klečí*; 246 — *Před tvou tváří, Pane*; 289 — *Řekni, v co doufá srdce tvé*; 368 — *Víc, než oko spatřit smí*
BUĎ TOBĚ SLÁVA: 19 — *Vše dobré, co máme*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce. (L 12,34)

MODLITBA

Pane náš, děkujeme ti za lidi, kteří jsou pro nás pokladem. Někdy na ně zapomínáme, kazíme si to s nimi, hádáme se, ale máme je rádi. Prosíme, dej, ať jim to umíme více dávat najevo. Amen.

- TÉMA**
- Ježíš se ostře vymezuje proti tomu, že by člověk mohl být označen za *nečistého a hříšného* už jen tím, že si před jídlem obřadně neomyje ruce; tím, co jí, nebo tím, že se setká s pohanem.
 - Ježíš odmítá, že by pokrm mohl člověka znečistit, tj. nábožensky diskvalifikovat, a oddělit ho od Boha a bránit mu v přístupu k němu.
- CÍLE**
- Děti se seznámí s tím, co je podle židovství „čisté a nečisté“. (Zajímavě popsáno např. v P. Spiegel; *Kdo jsou Židé?*, str. 129n.) Z nečistého se zaměřit hlavně na jídlo, protože k tomu se vztahuje biblický text: *Co zvenčí vchází do člověka... vchází do břicha a jde do hnoje.*
 - Děti přemýšlejí nad tím, jak se k židovské praxi rozlišování čistého a nečistého staví Ježíš. Snaží se pochopit, proč se staví proti a co nového do této praxe vnáší.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mk 7, 18–23; 1Tm 4,3–4; Lv 11

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Ježíš se tak ostře vyslovuje proti rozšířené praxi zákoníků a farizeů a dostává se do konfliktu s nimi a s „tradicí otců“ (Mk 7,3), kterou tím porušuje. Zákoníci a farizeové to vnímají jako Ježíšovo povyšování se nad Mojžíšův zákon.

Ježíš říká: „Nic, co zvenčí vchází do člověka, nemůže ho znesvětit; ale co z člověka vychází, to jej znesvěcuje.“ (Mk 7,15) P. Pokorný předpokládá, že tato slova jsou autentický Ježíšův výrok. Po staletích dějin Božího lidu je evidentní, že člověk je, bohužel, hříšník. A jediné, co ho může zachránit, je, že se ve svém stavu setká s proměňujícím Božím slovem, s proměňující Boží láskou a milostí, kterou ztělesňuje Ježíš Kristus. Proto Ježíš přišel, a proto taky evangelisté nemlčí o jeho častých setkáních s hříšníky daleko většího kalibru, než že někdo snědl řízek neumytýma rukama.

Ježíš přišel, abychom se v Boží blízkosti stávali svatými. (Lv 20,7)

Kontext

Za Ježíšem přišli farizeové a zákoníci až z Jeruzaléma, aby se s ním setkali a diskutovali s ním. (Zajímavé je, že si Ježíše dokázali najít, protože Ježíš je hodně na cestě, je pořád na pochodu a asi se málo dopředu ví, kde se zítra objeví.) A přitom si všimli, že jeho učedníci *jedí neomytýma rukama*. (Mk 7,1–13) Ježíš musí čelit této výtce a jeho argumenty vyvrcholí v Mk 7,14–23.

Citací Iz 29,13 (Mk 7,6 b.7) to Ježíš označí za pokryteckou zbožnost, která bazíruje na dodržování množství vnějších rituálů, což ještě vůbec nemusí znamenat opravdovou niternou víru a srdce cele obrácené k Bohu.

Ruce, tělo a náboženské předměty i předměty denní potřeby měly být složitě, přesně a dokonale rituálně očištěny. Navenek se tedy mohlo jevit vše dokonale bezchybné a zbožné. Neznamenalo to ovšem dokonalost uvnitř člověka. Srdce člověka při tom všem mohlo pořád zůstávat na hony daleko od Boha, nezasaženo, neproměněno. Takže všechno to očišťování se mohlo stát pouhou formalitou, bazírováním na podružnostech.

Na první pohled může celá situace vypadat, že zatímco tady v Galileji začíná jít pomalu o život, když Herodes klidně a beztrestně popraví Jana Křtitele (Mk 6,14n), nějací učenci z metropole se starají jen o to, že si někdo před jídlem neumyje ruce. (J. Mrázek: *Výklad evangelia podle Matouše*; str. 264)

Mytí rukou před jídlem je důležitý hygienický návyk, který se dětem odmala vštepuje. Tady (Mk 7,1–23) ovšem nejde o zdraví a tělesnou hygienu, ale o *rituální očištu*, o náboženskou praxi. Proto překladatelé zvolili sloveso „*omyvati*“ ne „*umývati*“, aby dali najevo, že se nejedná o mytí rukou před jídlem z hygienických důvodů, ale z důvodů náboženských.

Učedníci porušují „*tradici otců*“. Evangelista Marek připojuje v závorce vysvětlení, oč se jedná (Mk 7,3–4), pro čtenáře, kteří nejsou židé (pro křesťany z pohanů). Nepředpokládá, že by se tradice otců mimo soudobé židovství znala. „*Tradice otců*“ není ovšem totéž, co Desatero a Zákon. Už tak značně detailně rozpracované očišťovací řády (Lv 11n) farizeové a zákoníci rozpracovali do dalších nařízení, která bylo třeba zachovávat. Důvodem byla ochrana židovské integrity v obklopení pohanským světem, zvláště po pádu jeruzalémského chrámu (70 n.l.).

Při styku s pohanským prostředím bylo potřeba se pořád očišťovat (třeba po návratu z trhu).

Farizeové a zákoníci tyto lidské předpisy vydávají za moudrost a za zvláštní projev zbožnosti. (Kol 2,22n)

Omyvání vodou i všechny další způsoby očišťování měly ovšem svoje hygienické a zdravotní důvody, proto nelze všechny šmahem odmítnout. Jenže o to v této polemice nejde. Jde o mravní čistotu člověka, o jeho bezhříšnost, o jeho vnitřní dobrotu, čistotu a dokonalost. Už proroci upozorňovali, že očištění vodou (ba ani louhem a potaší Jr 2,22) nestačí k očištění od hříchu, a volali po hluboké mravní proměně člověka, která je možná jen při opravdovém a neustá-

lém obrácení se k Bohu a životu ve společenství s ním. *Omytí je obrazem něčeho, co se má stát v nitru člověka.*

Během rozhovoru Ježíše s farizeji a zákoníky vyjde najevo, že sice učedníci zanedbávají tradici, ale *zákoníci a farizeové* se s onou tradicí dostávají dokonce do *rozporu s Božími příkázáními*: „*Opustili jste příkázání Boží a držíte se lidské tradice. Jak dovedně rušíte Boží příkázání, abyste prosadili svou tradici.*“ (Mk 7,8n) Rušit Boží slovo (u Marka) znamená stát v cestě Božímu království. (Ř 14,17)

Ježíš k tomu uvádí křiklavý a pohoršlivý příklad, jak na základě tradice otců lze vlastního otce a matku připravit o majetek a živobytí s odkazem na chrám, což zní svatě a neoddiskutovatelně.

Nečistý se nemohl účastnit bohoslužby, nemohl obstát před svatostí Hospodinovou.

Zdrojů znečištění člověka bylo hodně — všechno, co souviselo s pohlavními orgány včetně porodu a šestinedělí; mrtvý člověk nebo zvíře; koželužské povolání; lidské výkaly; každý pohan; věci, které přišly do kontaktu s nečistým; z pokrmů — maso s krví (proto zvířata musela být zabíjena košerováním, tj. zabita bez omráčení, jen podříznutím jedním řezem ostrým nožem a vykřvena. Maso bylo ještě následně zbavováno posledních zbytků krve vyluhováním ve vodě a solením); *nečistá zvířata* — (Lv 11) maso z nečistých zvířat jako prasata, velbloudi, plazi, koryši, ryby bez šupin a ploutví, draví ptáci, šelmy, zajáci a králíci, pštos, krysa, myš, daman se nejedlo, člověk by se tím stal nečistým. Zařazení zvířat mezi nečistá mělo různé důvody, především náboženské — např. vepř (starokenánské obětní zvíře, v Babylonii, Sýrii a na Kypru považované za posvátné), ale také zdravotní a estetické.

Čistá zvířata — přežvýkavci (kromě velblouda) skot, ovce, kozy, domestikované druhy ptáků, ryby, které mají zároveň ploutve i šupiny, nesmí se podobat hadu, některé druhy kobylek.

Vnější nečistotě a očišťování od ní byla věnována velká pozornost a bylo mnoho očišťovacích postupů. Farizeové a zákoníci sestavili složité předpisy o nečistotě a očišťování v době mezi Starým a Novým zákonem, např: umývání před, po, i během jídla; před čtením Zákona i před modlitbou. Kulturní čistota stála v popředí pozornosti, stala se až symbolem čistoty mravní. Znečistit se se rovnalo hříchu.

Problém čistého a nečistého se stal zvlášť aktuálním při misií pohanů. Učedníci se zpočátku drželi starozákonních předpisů a zvyklostí a vyhýbali se styku s pohany nebo od nich žádali dodržování předpisů o kulturní čistotě. Petrovi muselo být ve zvláštním vidění třikrát řečeno, že jídlo, tradičně považované za rituálně nečisté, ve skutečnosti nečisté není. (Sk 10,9–16) *Ježíš prohlásil všechny pokrmy za čisté* (Mk 7,19). Ježíš člověka osvobozuje od podobných příkazů a zákazů farizeů. Ti podle 1Tm 4,3–4 zakazují lidem jíst pokrmy, které Pán Bůh stvořil. Epištola tomu ale odporuje: Co Bůh stvořil, je dobré, a nemá se zavrhat nic, co se přijímá s díkůvzdáním.

Potrava, kterou člověk přijímá, ho nemůže znečistit, tzn. vyřadit ze společenství s Bohem a člověkem, morálně a nábožensky diskvalifikovat, udělat z něho zlého člověka, hříšníka. *Co člověk sní, jde do žaludku, projde střevy, a jde do hnoje nebo do záchodu. Na srdce, na morální a náboženskou kvalitu člověka to nemá žádný vliv.*

V rámci křesťanské lásky apoštol Pavel doporučuje vycházet vstříc slabším, kteří mají problém s masem obětovaným modlám. Značná část masa prodávaného ve velkých městech (Řím, Korint) přicházela do řeznictví z pohanských svatyní, kde se obětovaly bohům určité části zvířat a zbytek se pak prodával. Pro mnohé křesťany bylo otázkou, zda mohou takové maso kupovat nebo ho někde na návštěvě sníst. (B. Gilliéron: *Církev právě zrozená*; str. 76) 1K 8,4 — Modly a bohové nejsou nic, je jen jeden Bůh — proto se může klidně jíst *maso obětované modlám* a neznamená to modloslužbu. Jen z lásky k bližnímu a s ohledem na něj, kdyby to mělo člověka zviklat na jeho cestě ke Kristu, nemáme takové maso jíst. (Ř 14,14n) 1K 10,25–26 — Jezte všecko, co se prodává v masných krámech. Hospodinova je země i její plnost.

Farizeové — „oddělení“, byli stoupenci laického hnutí. Zákon rozpracovali do 248 příkazů a 365 zákazů, pravidel pro život jednotlivce i národa, pro každý krok, od rána do večera, od narození po hrob. Stali se virtuózy náboženství a zbožnosti. Chtěli i zástupně vyplnit vše, co Bůh žádal od každého Izraelce. Šlo jim o spravedlnost a svatost člověka před Bohem. Očekávali za to posmrtnou odměnu, proto věřili ve vzkříšení na konci věků. Běžný člověk se v každodenním životě mohl těžko vyhnout styku se světem, oddělit se, a být nedotčen všemi jeho záležitostmi. Farizeové věřili, že mesiášské království přijde, když aspoň jediný den židovský národ Zákon opravdově zachová. Aby mohl být Zákon zachovávan, musel být dostatečně znám. Proto ho pilně studovali a měli k tomu i své teology — zákoníky. Co zákoníci usoudili teoreticky, uváděli farizeové do praxe. Každý farizej byl také znalcem Zákona. *Byli výkvětem židovství, ale přeceňovali formu a obřad, a opomíjeli niternost.* Zakládali si na své dokonalé a bezchybné zbožnosti, že snad ani Boží odpuštění nepotřebovali.

Zákoníci — muži zběhlí v zákoně, odborníci v Písmu, jehož základem je pro židy Mojžíšův zákon. Odborníci na teologii a právo. Byli znalci a vykladači zákona pro potřeby náboženské i otázky denního života. Zákonu také vyučovali. Byli strážci náboženských tradic a také jejich zásluhou se židovstvo udrželo i v těch nejtěžších dobách jako pevně sjednocená a ukázněná komunita. Byli však natolik obráceni k tradici otců, že Ježíše jako nové zjevení od Boha nepřijali. Ježíš radikálně odmítá dávat takový důraz na vnější věci, odmítá toto regulovat tolika nařízeními, takto se pořádkem na každém kroku úzkostlivě hlídat a kontrolovat.

Člověka stejně nelze efektivně uchránit před špatným jednáním zákazy a příkazy, jak to dělali farizeové; člověk se musí nechat pro dobro získat, pro Boží království se musí nadchnout celým srdcem, *aby bylo postupně naplněno Božím slovem a Boží láskou, aby z něho nemohlo vycházet všechno to zlo, vyjmenované v Mk 7,21–23.*

Ježíš se na rozdíl od farizeů (oddělených) nechtěl od nikoho oddělovat. Naopak přišel pro hříšníky. Hlásal, že Boží království je otevřeno pro všechny, nejen pro čisté a spravedlivé, ale pro prostý lid, nemocné, mrzáky, vydědence společnosti, nevěstky, celníky, římské okupanty, pohany — nechtěl se ujmout jenom čistých a ostatní nechat být.

Posvěcení a svatost — opak znečištění — Bůh Ježíše posvětil a poslal do světa (J 10,36). Ježíš je svatý a nás posvěcuje společenstvím s ním, skrze jeho oběť na kříži (jeho krev nás očišťuje od všelikého hříchu 1J 1,7) a skrze křest. Žijeme z jeho oběti a máme žít podle jeho příkladu. (Ef 4,20) Jako je svatý ten, který vás povolal, buďte i vy svatí v celém svém způsobu života. (1Pt 1,15n)

ÚSKALÍ SOUČASNÉ INTERPRETACE

Ježíš kritizuje tuto praxi zákoníků a farizeů jako povrchní. Obrací k tomu, co je podstatné — k Božímu slovu, k proměně srdce, k Božímu odpuštění — to posvěcuje náš život.

Abychom to ale s kritikou židovské praxe nepřehnali. Mnohá nařízení měla svá opodstatnění — *náboženská* — nesplynout s pohany, kteří byli všude kolem, a byli v převaze; *zdravotní i morální*.

Dnešní většinové trendy jsou také povrchní a sobecké. Dávají důraz na zdraví, krásu a dokonalost těla. Avšak na nitro a srdce obrácené k Bohu a k pravým životním hodnotám se až takový důraz neklade.

Podle věku dětí by bylo dobré ke konci zařadit aktualizaci: Ježíš sice všechny pokrmy prohlásil za čisté, ale není jedno, co jíme — všechno není stejně zdravé a zdraví prospěšné. Navíc mnohá potravinářská produkce zatěžuje životní prostředí, produkuje zbytečný odpad, vykořisťuje zvířata, nebere v úvahu situaci lidí v chudých částech světa. Hlavně nás zajímá, abychom ke všemu přišli co nejlevněji. Myslím, že to je něco, co by nám dnes Ježíš vytkl stejně ostře, jako tehdy zákoníkům a farizeům jejich „čisté a nečisté“.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Již od roku 1989 se křesťané ve světě, hlasy svých představitelů i hnutími zdola, snaží spojit k ochraně životního prostředí, které nazýváme Božím stvořením. V Evropě se takto křesťané spojují v rámci ECEN (European Christian Environmental Network — www.ecen.org). Členové ECEN se také zasazují ve svých církvích o prosazení nového období liturgického roku: Období vděčnosti za Boží stvoření (od 1. září do 2. neděle v říjnu). Máme toto období využít nejen k vděčnosti za stvoření a všechny Boží dary k životu, ale také k zamyšlení nad naším životním stylem, k pokání, a ke společnému promýšlení, jak Boží stvoření co nejvíce šetřit, chránit a co nejohleduplněji v něm žít.

ODKAZY

- POKORNÝ, Petr: *Výklad evangelia podle Marka*. Praha: Kalich, 1982.
- MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze — Česká biblická společnost, 2011.
- NOVOTNÝ, Adolf: *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1956. Hesla: čistý; nečistota; očišťování, zákoník, farizeus.
- SPIEGEL, Paul: *Kdo jsou Židé?* Brno: Společnost pro odbornou literaturu — Barrister a Principal, 2009.
- GILLIÉRON, Bernard: *Církev právě zrozená*. Třebenice: Mlýn, 1996.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Pomůcky: různé druhy zvířat — razítka, sada plastových zvířátek, obrázky. Připravíme si sadu zvířat, hlavní zástupce čistých a nečistých zvířat.

Nejprve si řekneme, jak se které zvíře jmenuje, kde žije, která se nám líbí a proč, která z nich běžně jíme, a která ne. Která chováme doma, hladíme, se kterými si rádi hrajeme. Pak řekneme, jak je to zvykem u židů (a některých křesťanů — např. adventisté se také řídí nařízením Lv 11), že některá zvířata, která my běžně jíme, mají zakázáno jíst a nejí je, ani nechovají, protože věří, že by se tím *znečistili*, a nemohli by jít na bohoslužby, do synagogy, stýkat se s ostatními, protože by byli nečistí, hříšní, jaksi špatní.

Pán Ježíš se o tom bavil se svými učedníky. Řekl jim, že kdo si myslí, že takto Pána Boha nejlépe poslouchá a svým životem chválí, že je na omylu. To všechno jsou jen takové vnější věci. Jako když se někdo pěkně obleče, učeše, navoní, a na první pohled vypadá jako moc krásný, sympatický člověk. Pomalu jako anděl. Ale pak vysloví několik slov nebo vět, a jsou to samá hrubost, urážka, sprostá slova, hloupé věty. Jako by se udělala tma. Krása a přitažlivost toho člověka je rázem pryč. Jaká škoda, říkáme si smutně a zklamaně. Kdyby znal nebo znala Pána Ježíše a měl nebo měla ho v srdci, bylo by všechno jinak.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Můžeme si také, jako u předchozího vyprávění, připravit zástupce zvířat čistých a nečistých, abychom v průběhu stolování mohli dětem názorně přiblížit problematiku židovského rozdělování na čisté a nečisté.

Především si ale připravíme větší talíř nebo podnos s různými druhy potravin, může se to podobat obložené míse — kousky pečiva, kostičky sýru, šunky, prorstlejšího uzeneého, uvařené vejce, ovoce, zeleninu. Skleničky, láhev mléka, džbánky vody.

Připravíme takovou druhou snídani. Celou dobu budeme nenápadně *uplatňovat zdržovací taktiku*. Věci zdravé i méně zdravé. Přikryté ubrouskem. Moment překvapení. Zasedněte s dětmi ke stolu. Jídlo před učitelem. Odkrýt. Chci se pustit do jídla. Už se těším. Už mám hlad. Stihli jste se ráno nasnídat? Už mám chuť. Všechno je připraveno. *Co je třeba ještě udělat?* (děti poradí: *umýt si ruce* (proč?), *pomodlit se* (proč?) — poděkovat za dary od Boha. *1Tm 4,3-4* — všechno, co Bůh stvořil máme přijímat s vděčností a děkováním, nesamozřejmě. Ruce jsou umyty, pomodlili jsme se nebo zazpívali písničku před jídlem (např. BTS 19). *Tak můžeme jíst?* Děti už mají taky chuť! Další problém — některá jídla, která my běžně jíme, mají židé zakázáno jíst (Lv 11). Také někteří křesťané to dodržují (adventisté). (Proč?) Děti znají hledisko — *zdravé — nezdravé*. Začneme tedy obsah talíře zkoumavě prohlížet z pohledu zdravotní nezávadnosti a vhodnosti. Nezdravé dáme na stranu. *Tak můžeme už konečně jíst?!* Ukáže se další problém. Začneme obsah talíře třídit na *čisté a nečisté*. Kdybychom byli židé, co bychom nesměli? Když je roztríděno a probráno, co se smí a co se nesmí, tak věc ještě zproblematizovat — co se smí a co nesmí jíst *dohromady* (mléčné a masité potraviny — např. sýr, máslo a šunku (hovězí) dohromady, rizoto s hovězím masa posypané sýrem, po masitém obědě zmrzlina nebo tvarohový dezert). Problematizování jídla protahovat, až děti přejde chuť, až z toho budou rozladěné.

Také Ježíšovi se nelíbilo, jak člověk musel být pořád ve střehu, aby se něčím neznečistil — jídlem, kontaktem s druhými lidmi.

Takhle že se projevuje pravá víra?

Není mnoho z toho pro Pána Boha nakonec nepodstatné? Nemáme k čistotě a svatosti před Bohem přistupovat nějak jinak? Od žaludku a vnějších věcí se zaměřit víc k srdci? Jídlo je dar od Boha. Svoboda je dar od Boha. Společenství stolu a společného jídla má být pro nás radost a posila pro život. Ne problém a stres. To, co jíme, nás v Božích očích nečiní špatnými. Špatné ale je, když nedodržujeme desatero, když máme plnou pusku Boha, ale Ježíše nenásledujeme.

Království Boží není v tom, co jíte a pijete, nýbrž ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého. (Ř 14,17)

PRO STARŠÍ DĚTI

Jak se člověk může stát, s pomocí Boží, ČISTIČKOU?

Výklad je formou zamyšlení a diskuze nad soudobými trendy a možnostmi.

Předložte dětem Ježíšovo slovo, které řekl zástupu a které vyvolalo otázky učedníků. Vyznívá jako hádanka, volá po výkladu a rozhovoru a učedníci se také Ježíše hned zeptají.

Nic, co zvenčí vchází do člověka, nemůže ho znesvětit; ale co z člověka vychází, to jej znesvěcuje. (Mk 7,15) (Položit na stůl napsané—jako velkou výchozí tezi.)

Co zvenčí vchází do člověka? Potrava. Jde do žaludku (položít na stůl obrázek lidského žaludku).

Mohli židé jíst všechno? Vysvětlit dětem problematiku čistého a nečistého. Přibližte kontext, ve kterém Ježíš výrok řekl. *Ježíš říká, že to co vchází zvenčí do člověka, jde do žaludku a do hnoje* (doslova do záchodu, obrázek kadibudky). *Tak prohlásil všechny pokrmy za čisté.* Myslí tím všelijaké jídlo, u kterého židé tak pečlivě hlídají, aby se dodržovaly všechny předpisy. Přitom jsou mnohem nebezpečnější věci než jíst vepřové řízky.

Opravdu je jedno, co jíme? Platí ještě pořád, co se říkalo dřív, že člověk má jíst všechno? Při dnešních možnostech vozit potraviny z druhého konce světa? Je dobré jíst všechno, co potravinářský průmysl vyhrlí a supermarkety nabídnou? Je to zdravotně nezávadné? Je to eticky vhodné? Prohlásil by Ježíš dnes uprostřed supermarketu všechny potraviny za čisté?

Co ještě zvenčí vchází do člověka? Všelijaké věci, které neprocházejí sice žaludkem, ale procházejí srdcem, hlavou, naším nitrem. (Obrázek srdce, ne anatomický, ale valentýnský.) Jaké? Slova a chování druhých, věci z internetu, ze všelijakých webů, z facebooku, videa, reklamy, společenské trendy. Může nás toto znečistit? (Nasadit brouka do hlavy, usídlit se v nás, ovlivňovat nás to v našem rozhodování a chování?) Možno doplnit obrázky a fotkami znečišťujících situací a prostředí. Vypsat nebo nechat vypsat z Mk 7,21–22 výčet neřestí, udělat z nich koláž kolem srdce.

Já myslím, že to na nás může mít pozitivní i negativní vliv. Musíme dávat pozor na to, co do nás vchází. Ale ne všemu se dá předejít, aby se nás nedotklo. Žijeme ve světě, mezi lidmi, ne v izolaci, ulitě. Ježíš nás mezi lidi posílá jako mezi lidmi žil i on. Vždyť Ježíš přišel právě kvůli nečistým, opovrhovaným, vyloučným—aby jim otevřel cestu k Bohu a přístup do Božího království. V tom spočívá novost Ježíšova vystoupení a přístupu. A svým příkladem, svou láskou a odpuštěním, svým svatým Duchem nám pomáhá, aby se naše nitro stále čistilo a obnovovalo jako svatý prostor. Aby to, co do nás i vejde zvenčí špatného, nebo co špatného se přímo v nás rodí, aby to z nás ven nevyšlo. Aby se to v nás vymazalo, jako když se zmáčkne „delete“, aby to šlo do nějakého podobného koše jako máme v počítači. Máme s pomocí Boží měnit svět kolem nás. Ale to je většinou na dlouho, nemáme nad tím kontrolu. Na co máme největší vliv, co máme mít pod kontrolou, jsme my sami. Můžeme se snažit, aby z našeho nitra nevycházelo zlo, které by znesvěcovalo nás a našeho Boha vydávalo v očích lidí v opovržení.

PŘESAĤ

Písnička—*Jak to voní, když se jídlo nese ke stolu* (<http://goo.gl/2qMZv8>).

LITURGIE

PÍSNĚ

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 379 — *Stvoř*

srdce čisté, Bože, mi

SVÍTÁ: 349 — *Srdce čisté stvoř mi, ó Bože a obnov ve mně ducha přímého (jen refrén); 359 — V království Božím*

BUĎ TOBĚ SLÁVA: 19 — *Vše dobré, co máme*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Všecko je dovoleno, ano, ale ne

všecko prospívá. (1K 10,23)

Lepší je jídlo ze zeleniny a k tomu láska, než

z vykrmeného býka a s ním nenávisť. (Př 15,17)

Člověk se dívá na to, co má před očima,

Hospodin však hledí na srdce. (1S 16,7c)

Jako je svatý ten, který vás povolal, buďte i vy svatí

v celém svém způsobu života. (1Pt 1,15n)

MODLITBA

Pane Ježíši, prosíme, proměňuj srdce naše i druhých,

ať dokážeme mít druhé také tak rádi, jako máš rád ty

nás. Prosíme, ať o druhých pěkně mluvíme, ať druhým

nenadáváme, neurážíme je, nezávidíme. Amen.

Bože, svět a naše pohodlnost nás svádí užívat

tvé stvoření s bezmyšlenkovitou samozřejmostí.

S bezmyšlenkovitou samozřejmostí užíváme všech

vymožeností naší doby a už ani nejsme schopni

dohlédnout dopady a konce tohoto našeho počínání.

Prosíme sami za sebe i za celý svět, naplň

nás svým Svatým Duchem, Duchem moudrosti,

rozumnosti a síly, abychom si neužívali na úkor

sých bližních, na úkor mimolidského stvoření

ani na úkor těch, co přijdou po nás. Amen.

TÉMA vděčnost

- CÍLE
- Děti zakusí, jaké to je, když někomu něco dají a nikdo jim nepoděkuje.
 - Děti uslyší, že vděčnost mění vztahy.
 - Děti přemýšlejí, za co a komu jsou vděчны.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 17,11–19

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Ježíš* nezůstává jen v Judsku, ale prochází Galileou a Samařskem. Pravděpodobně jsou s ním i učedníci, ale v příběhu se o nich nemluví.
- *Malomocní*— žijí odděleně od zdravých lidí, nesmějí se k lidem přibližovat, na dálku mají upozorňovat na svou nemoc.
- *Malomocenství*— souhrnné označení různých kožních onemocnění, nejen lepry. Podrobně se o malomocenství píše v Lv 13. Člověk postižený malomocenstvím je považován za nečistého. (O čistém nečistém se více dočtete v předchozí kapitole. Ježíš programově hranice mezi čistým a nečistým bořil.) Malomocenství diagnostikuje kněz, stejně tak kněz může zkontrolovat, zda se malomocný uzdravil, a prohlásit ho za čistého. Proto Ježíš posílá malomocné, aby se ukázali kněžím. V rabínské literatuře se předpokládalo, že mesiášský věk bude znamenat taky konec malomocenství.
- *Samařan*— Samařané se se Židy nestýkali. K oddělení došlo poté, co se krátce po Šalomounovi rozpadlo království na severní (Izrael s hlavním městem Samařím) a jižní část (Judsko s hlavním městem Jeruzalémem). Král Jarobeám zřídil na severu svatyně v Bételu a Danu, aby lidé nechodili do chrámu v Jeruzalémě. Centrem severní říše se stalo město Samař. Severní království bylo dobyto Asyřany v roce 722 před Kristem, nicméně nepřítelství mezi severem a jihem, Židy a Samařany přetrvávalo až do doby Ježíšovy.
- *Nemoc, oddělení od společnosti, svedlo dohromady deset malomocných, Samařanem byl pravděpodobně jen jeden z nich.*
- *Vděčnost a víra uzdraveného*— Samařan se vrátil poděkovat. Setkání s Ježíšem

způsobilo jeho uzdravení, ale také povzbudilo nebo probudilo jeho víru. Poznává Ježíše nejen zázračného lékaře, ale i Pána, který dává lidem poznat, jak dobrý je Bůh. Takového Boha je dobré chválit. Na tohoto Boha se bude spoléhat i v budoucnosti.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Tento příběh byl vybrán k období díkyčinění. Proto se v práci s příběhem soustředíme na vděčnost více než na nemoc a uzdravení.

Jeden z malomocných, když zjistí, že je uzdraven, se vrátí a děkuje. Je to Samařan. Od kterého bychom to asi čekali nejméně.

Ježíš říká, že tohoto jednoho víra zachránila. Je nejen uzdravený od malomocenství, ale i zachráněný.

Dostal se do světa vděčných lidí. Nebo jinak: je schopen se na svět a život dívat brýlemi vděčnosti.

Je dobré se ohlížet zpátky, co všechno člověk dostal, jak byl uzdraven nebo zachráněn. Děkovat i za zdánlivě obyčejné, přirozené nebo samozřejmé věci.

ÚSKALÍ

Dospělí i děti by se měli učit děkovat. Děkování však nemá být povinností, mělo by být samozřejmostí, přirozeností. Poděkováním by se měla projevit radost z toho, co jsme dostali. Nejlépe se děti učí vděčnosti (a nejen vděčnosti) tím, že ji vidí u nás dospělých.

ODKAZY

Lv 13 (nečistota způsobená malomocenstvím)

A ve vašem srdci ať vládne mír Kristův, k němuž jste byli povoláni v jedno společné tělo. A buďte vděční. (Ko 3,15)

Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je věčné. (opakuující se refrén v žalmech — např. 107, 118, 1 Kr 16)

TEGLER, Jiří: *Uzdravení deseti malomocných*. [online] [cit. 2014-07-21] Dostupné z <http://goo.gl/TQf8qK>.

<http://goo.gl/GOUeaD> — pracovní list Zdeňka Šorma

Zpíváme si písničku (Chválíme Pána s nejmenšími) — omalovánkový zpěvník, dostupné z <http://goo.gl/TDq2Ao>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Dostáváte rádi dárky? Od koho třeba jste někdy dostali dárek? Co to bylo?

Dáváte sami někomu dárky? Třeba ve školce kreslíte obrázek a přinesete ho mamince.

Co řekne maminka, když jí obrázek dáte?

A co řekne tatínek, když mu s něčím pomůžete?

Ukažte dětem krásně zabalený dárek a řekněte některému z dětí, ať vám ho předá (máte-li možnost to předem domluvit s někým, bude to lepší) — jako že je pro vás. Pak dárek beze slova popadněte a rychle s ním odejděte — nejlépe do jiné místnosti nebo někam do kouta. Tam si dárek rozdělejte a schovejte. Pak se beze slova vraťte zpátky mezi děti a dělejte jakoby nic.

Přijde vám to, děti, divné? Zajímalo by vás, co tam bylo? A kdybyste někomu takhle připravily dárek a pak už nic nevěděly, přišlo by vám to divné?

Čím to bylo divné? Co by mohlo být jinak?

Chybělo tam kouzelné slovíčko. Jaké?

Nejen prosím je kouzelné slovíčko. Taky slovo děkuji. Když někomu něco dáte, jste rádi, když ten člověk má radost a dá ji najevo. Jak? (*Slovo, úsměv, pusa...*)

Pak můžete dětem vyprávět příběh pro mladší školní děti.

Komu můžeme děkovat?

Ten uzdravený muž se vrátil a děkoval Ježíšovi. Můžeme taky děkovat Pánu Bohu? Jak? Děláme to někdy? Třeba před jídlem?

Aktivita:

- I předškolní děti by zvládly „děkování podle abecedy“ — viz *Pro mladší školní děti*.
- Zpívejte s dětmi píseň *Za maminku, za tatínka budem děkovat* (ve zpěvníku *Zpíváme si písničku*).

K písni se vymýšlejí další sloky — za co všechno děkujeme. (Např. vyjmenujeme postupně jména přítomných dětí; za hračky, vlaky, auta, slunce, boty... děti mívají většinou hodně dobrých nápadů, za co by se dalo poděkovat.) Nemáme-li tuto píseň, naučíme se s dětmi např. *Písničku díky* (Bud' tobě sláva — 18) nebo nějakou píseň před jídlem.

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Chodíte někdy na oslavy? Narozneniny spolužáků, kamarádů. Pořádáte sami nějaké oslavy u vás doma? Jak to vypadá... řeknu vám o jedné takové oslavě:

Teofil pozval na návštěvu deset kamarádů, připravil pohoštění, dorty, zmrzlinu... (co ještě?), hráli si hry...

Pak všichni řekli ahoj, cvakly dveře a byli pryč.

Teofil začal uklízet a přemýšlel — moc se mu to líbilo, že přišli, ale co ta hora nepořádku.

Najednou zazvonil zvonek, Teofil otevře dveře. Stojí v nich Josef. To není zrovna Teofilův nejlepší kamarád, ale přece jen ho pozval.

Sis něco zapomněl? ptá se Teofil.

No, ani ne. Akorát jsem ti chtěl říct, že děkuju. Bylo to tady u vás moc fajn.

Teofil se nejistě usmál. Nechceš jít ještě dál, Josefe?

Josef vešel dovnitř a začal s Teofilem uklízet. A pak si ještě hráli a povídali si. Hezky jim ten čas uběhl.

Večer Teofil o své oslavě vyprávěl babičce. Víš, ani se nic zvláštního nestalo. Akorát jsme se s Josefem skamarádili.

Proč se Teofil s Josefem skamarádili?

Protože se vrátil a přišel mi říct: děkuju.

V Bibli je trochu podobný příběh.

Ježíš jednou potkal deset mužů. Nebyl na ně hezký pohled. Otrhané šaty, na těle samý bolák, divné fleky. Vypadali uboze. Něco kolem sebe křičeli. Ať jdou pryč lidi od nich dál, že jsou nebezpeční. Mohli by někoho nakazit.

Když se blížil Ježíš, těch deset lidí se sebralo a šli k němu. Kousek od něj se zastavili a volali: Ježíši, Mistře, smiluj se nad námi!

Ti lidi byli malomocní. Museli žít odděleně od ostatních lidí. Bývali za vesnicí nebo městem v jeskyních nebo chatrčích. Nemohli se stýkat ani se členy své rodiny. Ježíšovi jich bylo líto.

Jděte a ukažte se kněžím.

Kněží v chrámě byli jediní, kdo mohli prohlásit, že někdo je uzdravený a může zpátky mezi lidi. Ti lidi tam šli a cestou zjistili, že jsou zdraví. Asi měli radost. Můžou zase zpátky mezi lidi, do své vesnice, domů.

Jeden z nich ale nešel rovnou domů.

Víte, kam šel?

Vrátil se zpátky k Ježíšovi, klekl si k jeho nohám a řekl děkuju.

Ježíš měl radost. A rozhlížel se, jestli přijdou i ti ostatní. Ale ne, ti už spěchali domů a na děkování si nevzpomněli. Přišel jen ten jeden. A to navíc byl ještě Samařan. Člověk, kterého židé neměli rádi a mysleli si, že v Pána Boha moc nevěří. Zrovna tenhle se vrátil.

A co se stalo dál? Ježíš tomu člověku řekl, že ho zachránila víra. Ty jsi uvěřil. Uzdravil ses a k tomu jsi poznal, co je důležité.

Aktivita: Abeceda vděčnosti — děkování podle abecedy

Připravíme lístečky s písmenky abecedy, děti je budou vytahovat z pytlíku, kdo je na radě, vymyslí od daného písmene slova, za co jsme vděční; slova se píší na lístečky, ty se pak nalepí na papír s velkým nápisem „Děkujeme“.

PRO STARŠÍ DĚTI

Rozdáme dětem na papíru napsaný text L 17,11–14 (nečteme z Bible, aby si děti nepřečetly nadpis ani pokračování příběhu).

Jak asi příběh pokračuje? Co myslíte, že udělali ti uzdravení? Měli kam se vrátit? Změnilo se něco jejich nemocí?

Pak si příběh najdeme v Bibli a dočteme.

Podněty k rozhovoru:

Je něco divného na jednání těch devíti uzdravených? Není to normální, že uzdravený člověk jde z nemocnice rychle domů a snaží se dohonit, co mu během nemoci uteklo?

Rozdejte každému dítěti papír a tužku.

Promítněte si v duchu uplynulý týden a napište deset věcí, za které jste vděční. (Odpovědi nebudete muset číst nahlas.)

Nemusíte dětem říkat více, abyste je nenaváděli všechny ke stejným odpovědím. Kdyžtak obecně: vzpomeňte si, co děláte ráno, kam jdete, jestli se vám něco podařilo, jestli jste měli z něčeho strach, jestli je někdo kolem vás nemocný.

Dá se k jednotlivým věcem říct, komu za ně děkujete?

Chcete přečíst nahlas nebo ukázat ostatním, co jste napsali?

Můžeme zakončit modlitbou, kdy každý vybere jednu z věcí, které napsal, a poděkuje za ni nahlas.

PŘESAHA

- Komu za co poděkovat? Jak?
- Vymýšlejte, jaké různé výrazy znáte pro označení nevděčníka (takový ten, co mu pomůžete a on je jen naštvaný, že jste to neudělali už dávno... morous, frfláč...) — a jaké znáte pro člověka vděčného — není jich nějak málo? Pište na papír a pobavíte se. můžete je i nakreslit. Mezi které bychom patřili (většinou) my?
- Narozzeniny, svátky, výročí svatby (třeba to někdy děti slaví doma spolu s rodiči nebo prarodiči)... důvod být vděčný — za svůj život nebo za život oslavence, důvod k modlitbě.

LITURGIE

PÍSNĚ

BUĎ TOBĚ SLÁVA: 20 — *Díky*; 18 — *Písnička díky*;
21 — *Slunce svítí na ptáčky*; 28 — *Poděkujme svému
Pánu*; 29 — *Má duše Boha velebí*; 51 — *Za dobrodiní tvé*
ZPÍVÁME SI PÍSNÍČKU: 19 — *Za
maminku, za tatínka budem děkovat*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Jeden z nich, jakmile zpozoroval, že je uzdraven, hned
se vrátil a velikým hlasem velebil Boha; padl tváří
k Ježíšovým nohám a děkoval mu. (L 17,15–16)*

*Dobrořeč, má duše, Hospodinu, celé nitro mé, jeho
svatému jménu! Dobrořeč, má duše, Hospodinu,
nezapomínej na žádné jeho dobrodiní! (Ž 103,1–2)*

MODLITBA

*Pane Bože, vzpomínáme na uplynulé dny a myslíme
na to, co bylo hezké, co se nám podařilo, myslíme
na lidi, kteří nás mají rádi, myslíme na to, čeho
jsme se báli nebo jak jsme byli nemocní. děkujeme,
že jsi byl s námi a pomáhal nám. Děkujeme za
to, že jsme zdraví, máme co jíst, kde bydlet, že tady
není válka. Děkujeme, že nejsme sami. Amen.*

- TÉMA** Milost k nám přichází a proměňuje náš život.
- CÍLE**
- Děti si uvědomí nebo připomenou, že existuje milost.
 - Předškolní děti promýšlejí, v čem se projevuje a co způsobuje milost v příběhu o Zacheovi.
 - Mladší děti promýšlejí, co se děje, když se milosti nedostává.
 - Starší děti se navíc dozvědí o Martinu Lutherovi, o Dnu reformace a popřemýšlí, proč je důležité si to připomínat.

PRO UČITELE

- BIBLICKÉ TEXTY** L 19, 1–10
 Ef 2,8–9: *Milostí tedy jste spaseni skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar; není z vašich skutků, takže se nikdo nemůže chlubit.*

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Osoby:

- Ježíš, mířící do Jeruzaléma;
- vysoce postavený a bohatý *Zacheus*, avšak lump malého vzrůstu;
- *všichni* = přihlížející dav mlčí do té doby, než Zacheus uposlechne Ježíše a sleze ze stromu; následně reptají.

Tituly a oslovení:

- *Pánem* nazývá Zacheus Ježíše, když vypočítává, koho všeho ošidil a jak to všechno napraví;
- Ježíš zahrnuje Zachea mezi *syny Abrahama*;
- a o sobě mluví jako o *Synu člověka*, který přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo
- jméno *Zacheus* znamená ‚čistý‘.

Místo:

- *Jericho*, první část příběhu se převážně odehrává *pod moruší*; Ježíš dole, Zacheus nahoře. Slovesem ‚přijal jej‘ se skokem ocitáme v *domě* u Zachea, kde se

odehrává druhá část příběhu a kam se za hlavními postavami přesunul i reptající přihlížející dav.

Celníci

Většinou Židé, které Římané zaměstnali, aby jim vybírali od lidí daně. Oni toho často po lidech chtěli víc, než museli, a ty peníze si pak strkali do vlastní kapsy.

Ježíš oslovuje celníka, Zachea, kterému se všichni vyhýbají. Bezvýhradně ho přijímá. Nic od něho nepožaduje. Zacheus díky tomu poznává, co jej tížilo.

KE DNI REFORMACE

- Svátek, v Německu dokonce státní, který má připomínat proces, jehož důsledkem byl vznik protestantských církví.
- Za počátek reformace (*lat. obnovení či oprava*) se považuje 95 tezí Martina Luthera, které roku 1517 prý přitloukl na vrata wittenbergského kostela. Jejich opěrným bodem byly teze: sola gratia, sola fide, sola scriptura (pouhou milostí, vírou a Písmem).
- Sola gratia znamená: Boží milost je dar, není možné si ji nijak zasloužit nebo koupit. V milosti se protíná příběh o Zacheovi s oslavou Dne reformace.
- Svátek u nás též slaví: Jednota bratrská, Církev bratrská, Církev československá husitská, Bratrská jednota baptistů, Evangelická církev metodistická, Církev adventistů sedmého dne, a další.

ÚSKALÍ

- Vyvarovat se přeceňování zájmu Zachea o Ježíše.
- Dávat si pozor na vyznění, že milost si člověk může vysloužit, zasloužit za svoji aktivitu, nebo za to, co obětuje (nahradím čtyřnásobně).
- Nespočínout u historických událostí (německá reformace či Martin Luther) na faktech, ale umět je vyprávět s přesahem a vztahovat je k tomu, v čem se dotýkájí našeho současného života.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter. *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

Hesla „Lutherova růže“ a „Martin Luther“ — <http://goo.gl/4bHffO>,
cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther

Pracovní list na webu katecheze — <http://goo.gl/mjcrEY>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Viděli jste někdy nešťastného člověka? Jak takový člověk vypadá?

(Pokud nebudou děti reagovat, můžete jim smutného — stačí výrazem ve tváři, hlavou ve dlaních — zahrát).

(Vyprávění můžete prokládat obrázky Kees de Korta, více viz Přesah. Nebo postavičkami — vystřiženými a přilepenými na špejli — zpestřovat jednotlivé scény.)

Zacheus je sám, opuštěný. Žádné přátele nemá. A v práci? Vybírá od lidí peníze a většinou víc než musí, a ty si pak strká do své kapsy. Takže má hodně peněz, ale spokojený není, protože peníze jeho srdci radost už nepřinášají.

Když se jednou doslechne, že městem jde Ježíš, je zvědavý, protože o něm slyšel, že je spravedlivý a dobrý a nevyhýbá se špatným lidem. A tak nechá práci prací a běží, aby Ježíše zastihl. Ale protože jsou všude kolem cesty davy, ani neví jak — a najednou leze na strom, to aby viděl a Ježíše nepropásl. Když Ježíš prochází kolem, zvedne hlavu a uvidí muže v koruně stromu. „Pojď dolů,“ říká Ježíš, „rád bych se dneska u tebe doma zastavil. Jak se jmenuješ?“

Řekl: „Zacheus.“ *Co myslíte, že Zacheus udělal? Jak se cítil?*

Rychle slézá dolů. Hosta v domě, to už dlouho neměl. A tak snáší a nabízí Ježíši vše, čím by ho mohl pohostit. Je rád. „A udělám to od teď tak,“ říká Ježíši, „že vrátím všem, co jsem si od nich neprávem vzal a chudým rozdám polovinu z toho, co mám.“

„No, vidíš,“ praví mu mezi dveřmi na rozloučenou Ježíš, „vypadáš tak nějak lehčí a dokonce vidím ve tvé tváři úsměv. To jsem sám moc rád.“

Jak vypadá šťastný člověk? Máte radost, jak to se Zacheem dopadlo?

Aktivita

Můžete s dětmi nakreslit Zachea před setkáním s Ježíšem a po něm. Předkreslete si karikaturu postavy a společně promýšlejte a dokreslete detaily stavu *před* (brašna s penězi, osamocení, přehršle bohatství, pohoršení lidí kolem) a *po* (Zacheus rozdávající majetek chudým, usmívající tvář, bez brašny kolem beder).

Ježíš stvořil nového Zachea.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Malým oknem dopadal na jeho stůl slabý sluneční paprsek. Dneska to zase nevyjde, pomyslel si Martin a pevně sevřel namočený brk. Slunce zapadá a pod svíci není na psaní dost dobře vidět. Po chvíli, kdy slunce nadobro stáhlo svůj

paprsek, odložil pero na čistý bílý arch a zapálil svíci. Pak se pohodlně opřel do opěradla, zhoupnul se na židli sem a tam a zahleděl se do blikotavého světla.

Dneska odpoledne hráli na dvorku fotbal. Je to jejich a nikdo jim to nemůže vzít. Sházejí se pravidelně a rádi, a i když kopou do pytle převázaného provazem a za branky mají mámin sušák na prádlo, nic to z nadšení ze hry neubírá (pokud se ovšem neobjeví máma a nechce všet zrovna prádlo). Méně příjemné ale bylo, když se tam objevil ten kluk, známá firma a chtěl hrát taky. Místo oblečení měl na sobě cáry a strašně smrděl, ale kde kdo ví, že taky lže, jako když tiskne a každou chvíli něco lohne a to dokonce i dětem. Dohonit se nedá, je malej a mrštěnej, a tak si ho každě radši drží od těla. A on se chtěl přidat. Jaká troufalost! Za chvíli ho ale vypoklonkovali, proti řadě drsně mračících se kluků sám nic nezmoohl. Ale já taky ne. Stál jsem, a ač jsem ze všech nejstarší, mlčky jsem přihlížel, jak ho vytlačují ze dvorku. Hlavu mám plnou otázek, něco na tom nebylo dobře. A sám nevím proč, ale hlavou mi pořád běží jeden novozákonní příběh.

Malý, hbitý, v zaměstnání okrádá lidi, Zacheus, však ho asi znáte. Veliký boháč, mohl si každého koupit, ale lidé ho neměli v oblíbě a raději se mu obloukem vyhýbali. Anebo spíš si ho nevšímali a ani si nevšimli, že ten blázen vylezl na strom podél cesty a to tehdy, když kolem procházel Ježíš a on ho chtěl spatřit. Ten ho v koruně rovněž spatřil, zastavil se, vzhlédl k němu a oslovil Zachea s přáním ho navštívit. Překvapený s rychlostí blesku slezl Zacheus dolů a pak šli spolu k němu domů na večeři. Byl moc rád a hned plánoval, že těm, které okradl, všechno vrátí a dokonce víc, a polovinu všeho, co má, věnuje na charitu a dá potřebným.

Něco má ten kluk se Zacheem společného. Co ten asi teď dělá? Naštvalo ho, že ho mezi sebe nepustili a že se ho takhle zbavili? Nepřijde na ně příště třeba s prakem? Nebo — a ještě hůř — nepomstí se za to někde jinde a na někém jiným?

Náhle ho vyrušilo klepání na dveře. Martine, málem spadl ze židle, měl bys jít už spát, je pozdě, zaslechl hlas matky. Zítra jdeš do školy a víš, jak tatínkovi hodně záleží na tom, abys studoval. Joooo; rád se dovídá nové věci, čte a rád by těž psal. Napsat by chtěl všechno, nad čím se zamýšlí, jaké otázky má a na co přišel. Jen mu teď nejdou slova do pera, neví, jak to všechno napsat. Neví, jak pojmenovat, co se na dvorku odehrálo. Že kdyby se k tomu klukovi dnes odpoledne zachovali jinak, nemusel by mít tento nejistý a nejasný pocit. A s ním? To by taky bylo možná všechno jinak, třeba by se v něm něco hnulo; ale možná taky ne.

Jak to napsat, teď ještě neví, ale jednou se mu to podaří. A až na to přijde, vyšší to někde, kde si to budou moci všichni přečíst a žít z toho.

Aktivita

Tomu, jak Ježíš jednal se Zacheem, říkáme milost. Slyšeli jste někdy to slovo? Jaké jiné slovo v něm slyšíte (*milé, milovat, Milka*)? Co kdyby milost vůbec neexistovala? Jak by dopadl Zacheus?

Milost (ničím nepodmíněné Boží dobro) přišla důležitá i Martinovi (obrázek Luthera), kterému je v našem vyprávění o hodně míň než na obrázku, a o trochu víc než vám teď.

On vytvořil symbol (nebo též pečeť či erb) nazývaný Lutherova růže (viz *Od-kazy*).

K obrázku

Co na něm vidíte? Proč to tam takhle je? Barvy mají též svůj význam... společně pak obrázek vybarvěte.

PRO STARŠÍ DĚTI

Níže naleznete několik variant, které jdou dle potřeby vzájemně kombinovat.

Pročtete si společně příběh uvedený v části *Pro mladší děti*. Jak by se scéna na dvorku mohla odehrát jinak? (*Pokuste se vymyslet více variant vždy s ohledem na to, aby pro všechny na dvorku byla vzniklá situace příjemná.*)

Co mají shodné příběhy kluků ze dvorku a o Zacheovi? Jak byste obecně zformulovali tezi/heslo toho, jak jednal se Zacheem Ježíš?

Martin Luther — *říká vám to něco?* Farář, jemuž milost připadala hodně důležitá. Zní to možná banálně, ale tehdy se s ní v církvi všelijak kupčilo a manipulovalo. Luther razil myšlenku, že Boží milost je dar a není možné si ji nijak zasloužit nebo koupit. Tuto myšlenku spolu s dalšími (dohromady jich bylo 95) prý vyvěsil na vrata kostela, aby si to všichni mohli přečíst a žít z toho. (*Co sami považujete pro lidi dnes za nejdůležitější anebo na co nejvíc, si myslíte, že zapomenají? Zkuste vymyslet tezi, zaznamenat ji třeba na svitek a vyvěsit, aby všem byla na očích [třeba na vrata vašeho kostela]...*)

Jaké znáte svátky? (*Pokuste se je nějak uspořádat, třeba do kategorií: státní den, významné dny, mezinárodní, jmenné; k jednotlivým kategoriím uveďte vždy konkrétní příklad.*)

Proč si myslíte, že svátky jsou? Proč si my připomínáme Den reformace?

PŘESAHA

Na obrázcích či diapositivěch, které namaloval Kees de Kort (*Co nám Bible vypráví*, 1989), vleče Zacheus pořád brašnu přes rameno. Dokonce i na moruši se s ní houpe. Poté, co do jeho domu vejde Ježíš a stoluje s ním, pak teprve ji odloží na stůl spolu s penězi, které ho tížily.

Budete-li chtít dětem ukázat podobiznu Martina Luthera od Lucase Crana-cha, poukažte na malířův um zachytit vážnost postavení osoby a vyvolat v prohlížejících úctu k němu.

Moruše má ráda teplo a tak se jí díky globálnímu oteplení daří čím dál víc prý i u nás. Třeba vám někde v okolí roste a třeba je možné si pochutnat i na jejích ostružině podobných plodech.

Připomínka a oslava Dnu reformace nemusí skončit s nedělní školou. Můžete uspořádat farní den, s aktivitami pro děti, rodiče, na faře, v kostele, na zahradě. Více viz inspirace pro uspořádání farního dne — <http://goo.gl/VMu0LD>.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 408 — *Ženeme se sami*; 51 — *Dnes jdu k tobě, Pane můj*; 359 — *V království Božím*
ZPÍVEJTE S NÁMI: 27 — *Zacheus*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Uzdrav mě, Hospodine, a budu zdráv;
spas mě a budu spasen. (Jr 17,14)*

MODLITBA

*Děkujeme ti, Bože, že se ujímáš malých,
nepovedených, osamělých a bloudících. Že je
oslovuješ a přijímáš. Děkujeme, že přinášíš do
života milost, ničím nevyslouženou a nezaslouženou
a že milostí celý život proměňuješ. Amen.*

- TÉMA** Při pohřbu se lidé loučí se svým blízkým člověkem, společně jako jeho rodina a přátelé, prožívají smutek nad ztrátou vztahu, připomínají si vděčně Boží požehnání v jeho životě a naději nového setkání.
- CÍLE**
- Děti si připomenou, že na pohřbu jsme spolu se všemi, kdo měli zemřelého rádi, a s Pánem Bohem.
 - Děti se naučí, že pohřeb patří k životu. K životu zemřelého i k životům jeho rodiny a přátel.
 - Děti pochopí, že pohřeb je místo pro smutek, a taky pro vděčnost a naději.
 - Děti se poučí, že je důležité být s tím, kdo umírá. A taky vzpomínat na toho, kdo zemřel.

PRO UČITELE

- BIBLICKÉ TEXTY** Gn 49,28–50,26
 Gn 12,1–3; Gn 45,6. 11. 28; Gn 46,3–4;
 Gn 47,29–31; Gn 49,1–28; Ex 13,19; Joz 24,32

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Jákob přichází do Egypta (Gn 46) s celým svým rodem:
 1. protože ještě pět let měla trvat všeobecná neúroda, zatímco Egypt byl zásoben díky Josefovi, vedeném Hospodinem (Gn 45,6.11);
 2. protože se chce před svou smrtí setkat s Josefem (Gn 45,28) — obnovit přerušovaný vztah a předat požehnání.
- Hospodin Jákobovi slibuje, že jej z Egypta zase přivede (Gn 46,3–4):
 1. Jákob Josefa v tomto smyslu zavazuje přísahou, aby jej pohřbil ne v Egyptě, ale v zaslíbené zemi, k jeho otcům — předchůdcům ve víře (Gn 47,29–31);
 2. naplnění tohoto zaslíbení vypráví příběh exodu pro Jákobovy potomky, pro celý Izrael.
- Jákob onemocní, blíží se jeho smrt, předává požehnání Josefovi a jeho synům (Gn 48) — je to tradice (předání) požehnání vloženého Hospodinem na Abrahama (Abrama), předaného pak Izákovi a Izákem Jákobovi.

- Boží požehnání (a zaslíbení a povolání: „Staň se požehnaním.“ [Gn 12,2]) je předáváno vždy do další generace, i když zpravidla ne prvorozenému synu (ne Izmael, ale Izák; ne Ezau, ale Jákob; ne Rúben, ale Josef), ale tam, kudy cestu od zaslíbení k naplnění vede Pán Bůh.
- Používání obou praotcových jmen — Jákob a Izrael — pramení v Jákobově zápase o požehnání. Jákob (dosl. Úskočný, Lstivý dostává vyznavačské jméno Izrael — zápasí Bůh (Gn 32,29–30; 35,10nn).
- Před svou smrtí svolává Jákob všechny své syny a pronáší závěť a požehnání (Gn 49,1–28) a zavazuje je všechny (jako předtím Josefa), aby jej pohřbili v zaslíbené zemi u jeho předků (Gn 49,29–32), a umírá: „byl připojen ke svému lidu.“
- „Byl připojen ke svému lidu.“ Velmi cudná formulace. Nemáme zde masivní informaci o tom, co se s člověkem děje po smrti. Je zde jednoduché vyznání o lidu víry, který má své místo v Božím vztahu k lidem, a to i po smrti. Boží požehnání, které nesli jeho tradenti životem, není smrtí anulováno. Boží požehnání a s ním konkrétní člověk, který je žil, je v našich rozměrech uzavřeno a předáno dále, ovšem v rozměrech Božích má stále své místo.
- Když Jákob umírá, předává požehnání a povolání Josefovi a všem synům. Jeho kapitola v příběhu víry je uzavřena, ovšem smrtí nedochází k její destrukci — vztah k Bohu a příslušnost k jeho lidu smrtí nekončí.
- Josef se loučí se svým otcem velmi intimně: plakal nad ním a líbal ho.
- Péče o Jákobovo tělo je provedena velmi důkladně podle egyptských zvyků (mumifikace).
- Důležitá je doba smutku — rituál rozloučení se zemřelým člověkem má svůj rozměr časový. Jako lidé jsme ustrojeni tak, že pro prožití smutku, pro rozloučení se, pro vyrovnání se se ztrátou potřebujeme určitý čas. Čas, který je zřetelně vymezen. Smutek je prožíván po určitou dobu a pak ukončen. Vzpomínka na zemřelého ovšem zůstává.
- Egyptané prožívali smutek 70 dní, z úcty k Josefově otci, který je zachránil před hladomorem; Josef pořádá pro Jákoba sedmidenní smuteční slavnost na hranicích zaslíbené země u Jordánu.
- S Jákobem se při pohřbu loučí jeho nejbližší, jeho rodina (celá!), a také všichni ti, kdo k němu měli úctu (byť třeba jako k Josefovu otci — Egyptané).
- Z Egypta se do zaslíbené země vystupuje — směr vzhůru zde není (jen) geografický, ale duchovní. Do Egypta se zpátky sestupuje.
- Po Jákobově pohřbu urovnávají (ještě jednou) jeho synové spory, které je rozdělávaly, ve jménu svého zemřelého otce prosí Josefa o odpuštění. Josef jim už odpustil a utěšuje je.
- Josef před svou smrtí nepředává požehnání svým synům — do další generace, předal jim je totiž rovnou už Jákob (Gn 48).
- Josef, přestože je zvláštním nositelem požehnání ve své generaci a přestože je mladší než jeho bratři (kromě Benjamína), umírá dříve než oni. Boží blízkost

a požehnání není při Josefovi ani zárukou nejdelšího (a v některých starozákonních rozměrech proto i nejkvalitnějšího) života, ani života nejpokojnějšího či nejjednoduššího (rodinné spory ústící až do nenávisti, pokusu o vraždu, prodání do otroctví, věznění, exil).

- Přestože je Josefovo životní povolání spojeno s Egyptem, i on zavazuje své bratry, aby byl pohřben v zaslíbené zemi, a tak i on „připojen ke svému lidu“ i místem (resp. způsobem) svého pohřbu.
- Synové Izraelovi, kteří jsou k tomu zavázáni, mohou být kromě Josefových bratrů také Manases a Efrajim, které Jákob přijal za syny své, nebo dějinně-spásně Izrael vůbec, jako potomci Izraelovi v dalších generacích, kteří tento závazek nakonec splní (Ex 13,19; Joz 24,32).

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

- Svátek (slavnost) všech svatých připomínal původně (a původně v různých termínech) všechny mučedníky (svědky víry, kteří dosvědčili svoji víru i svou smrtí).
- V souvislosti s keltským novým rokem se kolem 8. století v (keltském) Irsku začal slavit svátek všech svatých 1. listopadu a (zřejmě díky mohutné irské misii) nakonec tento termín převlád v celém západním křesťanství.
- Jeho předvečer je v anglosaských zemích slaven jako Halloween (All Hallows' Eve, tedy Předvečer všech svatých) s maskovaným rejmem (ze zbytků keltského svátku pohanského).
- 2. listopad je pak slaven v západní (katolické) tradici jako Vzpomínka na všechny věrně zemřelé (u nás lidově „Dušičky“).
- V našich krajích (lidově-katolických) je tento den (toto období) vyhrazeno pro návštěvu hrobů svých blízkých, pro vzpomínání na jejich život.
- V katolickém prostředí různá pojetí — od liturgie zdůrazňující naději vzkříšení, po snad až obskurní „získávání odpustků pro duše v očištění“.
- Závěr církevního roku (poslední měsíc), a také to, že je toto téma v tomto období „živé“ i v ne-věřící společnosti, vede k jeho promýšlení a uchopení i nás.

ÚSKALÍ

- Pokud je ve skupině dětí někdo, kdo má se smrtí blízkého člověka vlastní zkušenost, je třeba být velmi opatrný. Nejlépe vědět předem, jak má tuto skutečnost zpracovanou. Aby katecheta dokázal utáhnout nebo přesměrovat případnou pastorační potřebu.
- Pokud chce člověk mluvit o své vlastní zkušenosti, ať už s tradicemi v rodině, ve sboru, nebo přímo o konkrétním blízkém zemřelém, nebo dokonce pokud začnou děti samy o takových svých zkušenostech promlouvat, je třeba být dobře připraven a situaci vést s ohledem na potřeby těch nejpotřebnějších.

- S tématem smrti se pravidelně objeví otázka, co se s člověkem děje po smrti. Pokud se držíme svědectví Bible (doporučené nastavení), nemůžeme konstruovat nějaké konkrétní výpovědi. Člověk je v dobrých Božích rukou v životě i ve smrti, můžeme spoléhat, že nás Pán Bůh miluje i po smrti, že vztah s Bohem a skrze něj vůbec všechny dobré vztahy lásky smrtí nekončí.
- Mohou se objevit i otázky, kterým bychom se nejraději vyhnuli, nebo je odbyli — za všechny: a co bude po smrti se zvířaty (domácími miláčky)? Co budeš v příštím životě?
- Převtělování není kompatibilní s biblickým důrazem na jedinečnost a jedinečnou hodnotu a důstojnost lidského života. Zvířata nejsou v biblických představách věčnosti zmiňována — dogmatická rigidnost zde však není na místě a můžeme zde ovšem vztáhnout zaslíbení nového stvoření myslím velmi široce, těžko ovšem konkrétně. Obecně to, co je z lásky, má v novém stvoření své místo.

ODKAZY

BROWN, Laurene Krasny: *Když Dinosaurům někdo umře: malá knížka o velkých starostech pro malé i velké*. Praha: Cesta domů, 2014.

GIBODA, Igor: *O smrti*. Bratislava: Serafín, 2008.

FULGHUM, Robert: *Od začátku do konce: naše životní rituály*. Praha: Argo, 2010.

HALÍK, Tomáš: *Žít s tajemstvím: podněty k promyšlení víry*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2013.

VRIES, Tinie de: *Hrajeme si v Boží zahradě: příručka pro katechezi dětí*. Heršpice: EMAN, 1998.

MUROŇOVÁ, Eva — HAVEL, Tomáš C. (ed.): *Děti se ptají, odborníci odpovídají*. České Budějovice: Petrinum, 2013.

Agenda českobratrské církve evangelické: Bohoslužebná kniha. Díl 1.

Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1983.

PLZÁKOVÁ, Elen: *Umřel a byl pohřben*. [online].

[cit. 2014-07-24]. Dostupné z <http://goo.gl/e0Gype>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Životní rituály: Kdy se schází celá rodina a přátelé, všichni blízcí lidé? Když se člověk narodí jako miminko, u jeho křtu (konfirmace), na jeho narozeninách, na svatbě? Ještě někde? Taky na pohřbu?

Zkuste si přinést a dětem ukázat několik předmětů, které se pojí s jednotlivými příležitostmi, důležitými v životě člověka, při kterých se schází jeho blízcí k oslavě. Např. dudlík nebo plenka, narozeninová svíčka nebo dort, konvička nebo miska vody (ke křtu), svatební fotografie nebo prstýnek. A taky černou pásku, fotku s ní, nebo cokoliv, co souvisí s pohřbem (květiny a věnce raději ne).

Při takových příležitostech oslavujeme něco moc důležitého pro druhého člověka nebo pro nás samotné. Dáváme a dostáváme dárky, společně jíme občerstvení nebo hostinu, hezky se oblékáme. Máme radost a je to slavnostní chvíle. Dáváme někomu dárky, protože ho máme rádi. Společně jídlo a pití je něco, co nás s druhými spojuje. Slavnostně se oblékáme, protože si toho člověka vážíme.

Při pohřbu jsme smutní, protože se s tím, kdo zemřel, už nebudeme vídat, už nebudeme spolu. Můžeme věřit, že ten, kdo umřel, je u Pána Boha a my se s ním nakonec zase setkáme. A třeba na hostině. Při pohřbu si připomínáme, co dobrého ten, kdo umřel, udělal a jak jsme ho měli rádi. Poděkujeme Pánu Bohu, za všechno, co jsme s ním mohli prožít. Na pohřeb se hezky oblékneme, protože jsme si toho člověka vážili. Zazpíváme písničku, kterou měl rád, jako na jeho narozeninách.

Takhle si můžeme toho, kdo umřel, připomínat vždycky třeba při jeho narozeninách (nedožítých) nebo ve (výroční) den jeho úmrtí nebo pohřbu. Sejít se, prohlédnout si fotografie, na kterých jsme s ním, připomenout si, co hezkého jsme s ním zažili, zazpívat si tu jeho písničku, udělat si jeho oblíbené občerstvení. A pomodlit se a poděkovat za něj znovu Pánu Bohu. A připomenout si, že věříme, že se v Boží lásce znovu setkáme. A zajít třeba společně k jeho hrobu nebo na jeho oblíbené místo.

Je dobré o svých blízkých toho hodně vědět, abychom s nimi mohli slavit jejich životní oslavy a udělat jim i dobrý pohřeb. Můžeme se bavit i o oblíbené písničce, o oblíbeném místě, o oblíbeném jídle, mém i mých rodičů, prarodičů atd.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Josef byl kluk, kterého jeho vlastní bratři neměli rádi (Jejich táta ho měl jako svého mazánka a on sám se na ně vytahoval a provokoval je. Oni museli hodně pomáhat, on nemusel a ještě dostával drahé dárky.) Nakonec to došlo tak daleko, že ho málem doopravdy zabili. Na poslední chvíli ho nakonec nezabili, ale prodali do otroctví do Egypta. Tátovi řekli, že je mrtvý, a ten se s tím vůbec nemohl vyrovnat. Josef musel v Egyptě sloužit a nakonec se dostal nevinně i do vězení. Díky Pánu Bohu se ale nakonec dostal až na místo správce celého Egypta, a když měl přijít hladomor (nic se neurodilo na polích, takže lidé by umírali hladem), nashromáždil předtím velké zásoby. Díky Pánu Bohu tak zachránil spoustu lidí před smrtí hladem a mohl pomoci i svým bratrům, kterým všechno odpustil a pozval je, ať se k němu do Egypta všichni přestěhují i s jejich starým tátou.

Když se táta Jákob dozvěděl, že jeho Josef je naživu, hned se vydal na cestu, protože ho chtěl před smrtí ještě jednou vidět a chtěl mu předat požehnání. Už Jákobovu dědečkovi Abrahamovi totiž Pán Bůh slíbil, že bude s ním celý život, že se o něj bude starat, když mu bude těžko, a že se na něj bude moci vždycky spolehnout. A taky že bude mít hodně děti a ty zase budou mít děti a ty zase pořád dál, až jednou v jedné další generaci bude takové požehnání pro všechny lidi (my věříme, že to požehnání pro všechny je Pán Ježíš — Abrahamův praprapra...??...vnuk). Tohle požehnání a tenhle slib předal Abraham svému klukovi Izákovi, Izák zase svému Jákobovi, a Jákob to zase chtěl předat dál, do další generace. A udělal to, když se konečně v Egyptě setkali.

Když už byl Jákob hodně starý a dostal těžkou nemoc, věděl, že už brzo umře. Zavolal si všechny svoje děti a spoustu jejich dětí a vůbec celou rodinu a se všemi se rozloučil a všem jim požehnal. A řekl jim, jak si přeje, aby ho pohřbili. Přál si, aby ho pohřbili tam, kde je pohřbený jeho děda Abraham a jeho babička Sára a jeho táta Izák a jeho máma Rebeka a taky jeho žena (jedna) Lea. (Ráchel mu zemřela na cestách, tu musel pohřbít jinde, a jeho další ženy asi taky někde jinde, ale to nevíme.) Jákob nechtěl mít pohřeb v Egyptě, vlastně v cizí zemi, kde uctívali taky různé cizí modly. Ale chtěl mít pohřeb v zemi, kterou Pán Bůh slíbil jeho dědovi, a taky na místě, kde měl pohřeb už děda, který Pánu Bohu věřil, a babička a táta a máma a Lea, kteří všichni taky Pánu Bohu věřili. (Když měla pohřeb moje babička, bylo to v kostele, při bohoslužbách, a až budu mít pohřeb já, chci, aby to bylo v kostele, protože taky věřím Pánu Bohu.)

Když Jákob umřel, drželi za něj smutek v celém Egyptě, moc si ho vážili, vřdyť to byl táta Josefa, který je zachránil před hladomorem. Josef je nechal. Nechal je, i aby ho nabalzamovali (udělali z něho mumii), protože se to tak v Egyptě dělalo. Smutek a úctu k zemřelému člověku vyjadřuje každý jinak, v různých zemích a v různých dobách. Nám by to dnes třeba přišlo divné, ale oni dělali to nejlepší pro Jákoba, protože si ho vážili.

Nakonec ho Josef odvezl k jejich pohřbu do té země zaslíbené, na jejich rodný hřbitov. Když byli na hranicích, u Jordánu, udělali takový smuteční obřad, aby se s Jákobem rozloučili. Byli tam všechny jeho děti, jejich rodiny, celá velká rodina, i spousta přátel a známých a těch, kdo měli Jákoba rádi a vážili si ho.

Poplakali si, zazpívali Pánu Bohu Jákobovy písničky, udělali si slavnostní hostinu na Jákobovu počest, poděkovali Pánu Bohu za Jákoba a za požehnání, které skrze něj Pán Bůh jim všem prokázal. Nakonec ho uložili do hrobu a vrátili se zpátky. Na Jákoba dál vzpomínali, na všechno dobré, co s ním zažili a na všechna jeho Boží požehnání.

Když se vrátili z pohřbu, ostatní bratři se rozhodli, že se raději s Josefem ještě jednou usmíří, že ho poprosí, aby jim odpustil, co mu hrozného provedli. Při pohřbu si uvědomili, jak vážný a důležitý a omezený (časově) je život, aby v něm člověk dělal něco špatného druhým lidem, a nebo aby nechal takovou věc

jen tak a neprosil o odpuštění. Josef jim odpustil už dávno a teď je utěšoval. Jákobův život byl pro usmíření jeho synů důležitý ještě i po jeho pohřbu a vlastně v tomhle smyslu i pořád dál.

Když nakonec umíral i Josef, slíbili mu jeho bratři, že bude mít taky pohřeb v zaslíbené zemi, jako ti, kdo věří Pánu Bohu. Nakonec se tenhle slib splnil. Když Pán Bůh vyvedl Izrael — potomky Jákobových synů z Egypta, vzali s sebou Josefovy kosti a pohřbili je, když přišli do země zaslíbené.

PRO STARŠÍ DĚTI

- Byli jste někdy na pohřbu? Jak vypadá pohřeb? Co by tam nemělo chybět?
- Kdo by měl být na pohřbu? Rodina? Přátelé?
- Proč se dělá pohřeb? Hodně lidí dnes pro svoje blízké pohřeb nedělá, nechybí jim to pak?
- Byli jste vy nebo vaši rodiče navštívit někoho, kdo byl už moc nemocný, kdo už měl brzo umřít? Jaké to bylo? Je důležité se s někým takhle rozloučit?
- Byli jste se podívat na hřbitově na hrob někoho z rodiny? Vzpomínáte u vás v rodině na prababičky a pradědy, dědečky a babičky, na ty, kdo umřeli? Třeba teď „na Dušičky“?
- Koho si Jákob zavolal, když umíral? Jaký si přál pohřeb? Co si přál Josef?
- Proč se chtěli po Jákobově pohřbu Josefovi bratři ještě jednou s Josefem usmířit? Bylo to důležité?

Zkuste pohřeb namalovat: někde se dělá průvod od domu zemřelého do kostela, na bohoslužby a pak na hřbitov. Pak bývá pohřební hostina. Hraje se hudba a zpívají se písně. Někdo má pohřeb v takzvané obřadní síni. Někdo v krematoriu.

Zkuste si nad obrázky chvíli povídat. Proč se na nich objevilo právě tohle?

Křesťanský pohřeb je především bohoslužba. Vyjádření vděčnosti Pánu Bohu za život toho, kdo umřel, za všechno dobré, co jsme s ním mohli prožít. Prosba, aby Pán Bůh odpustil všechno to, co jsme si zůstali se zemřelým dlužni, co už nemůžeme spolu s ním napravit. A prosba, aby nám Pán Bůh dával vždycky víru a naději, že se jednou zase potkáme u Pána Boha. K pohřbu patří to, že jsme spolu, že se spolu modlíme, děkujeme, prosíme. Zpíváme Pánu Bohu modlitby a písně, ve kterých vyjadřujeme vděčnost a naději. A Pán Bůh nám dává svůj pokoj a útěchu.

A taky pak spolu jíme slavnostní hostinu, a vzpomínáme na všechno dobré, co jsme se zemřelým prožili. I na legrační věci, to se může a má.

Pohřeb je vlastně takový rituál, kde můžeme prožít svůj smutek, společně s druhými lidmi a s Pánem Bohem.

Na pohřbu bychom měli být všichni, kdo jsme zemřelého znali, kdo jsme s ním něco prožili.

Když víme, že někdo brzo umře, je důležité se s ním setkat, být s ním. Nevíme třeba, co bychom mohli říkat, ale to nevadí. Je důležité být spolu, a třeba jej jenom chytnout za ruku, nebo ho pohládit. Abychom oba (všichni) věděli, že se máme rádi a že nám na něm záleží. Abychom si mohli říci, všechno důležité, i to, co nás trápí.

PŘESAHA

Zkuste si doma povídat o tom, co jste dnes slyšeli a zkusili. Prohlédněte si staré fotografie, zeptejte se rodičů na ty, kdo už zemřeli. Jak si je pamatují, co pro ně bylo důležité, na co vzpomínají nejraději. Zkuste si zazpívat jejich oblíbenou písničku (křesťanskou?).

Zkuste se společně vypravit na místo, které měli rádi, nebo k jejich hrobu. Připomínají se u vás kostele zemřelí členové sboru?

Pomůcky: předměty související s životními oslavami; barvy, pastelky, papíry; píseň Zachovej nám víru (Svítá 389) se vzpomínkou na svědky víry biblické i naše blízké zemřelé (nebo členy sborového společenství).

LITURGIE

PÍSNĚ

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 178 — *Krásná je modrá obloha*; 346 — *Buď tobě sláva*; 559 — *Ó ujmi ruku moji*; 636 — *Z tvé ruky, Pane můj*; 648 — *Kristus je má síla*
 SVÍTÁ: 193 — *Můj Pán všechny svolá*; 263 — *Pan Maňátko*; 286 — *Rok za rokem*; 344 — *Tvá svoboda*; 389 — *Zachovej nám víru*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Až budu připojen ke svému lidu, pochovejte mě k mým otcům. (Gn 49,29b)

MODLITBA

Pane Bože, prosíme tě za všechny lidi, kterým umřel někdo blízký. Buď s nimi, když je jim smutno a když se jim stýská. A pomáhej nám, ať umíme být s nimi tak, jak oni potřebují. Amen.

TÉMA	Uvidět jedinečnost života pod zorným úhlem smrti. Připomenout si vděčnost přítomné chvíle a radost teď a tady.
CÍLE	Uvědomit si, že smrt je součástí našeho života. Najít si díky tomuto vědomí nový vztah k vlastnímu životu. Vytvořit prostor pro rozhovor, na čem v životě doopravdy záleží.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY L 12,27–38; L 9,24n

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Úvodní scéna

Příběh začíná konkrétním požadavkem — zaříd', aby se se mnou bratr rozdělil. Tento požadavek nijak nevybočuje z toho, co my považujeme za spravedlivé. Není morálně nebo lidsky pochybný. Přesto Ježíš tento požadavek poměrně nekompromisně odmítne. To vytváří napětí. Žadatel totiž považuje za důležité ve svém životě něco jiného než Ježíš. Ježíš ukazuje, bez ohledu na to, zda je to spravedlivé nebo ne, že ani v získaném dědictví, v majetku není to, co by dalo životu smysl. Jde mu o to, abychom si dobře rozmysleli, čemu v životě přikládáme váhu, co je naším pokladem, co považujeme za cenné, co považujeme za klíčové. (Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce. L 12,34)

- Klíčový výrok — Ježíš varuje před chamtivostí. Řecké slovo pleonaxia není chamtivost ve významu škuldení a schraňování, ale něco jako hladovost, nenasytlost. Chamtivý nikdy nemá dost. Z odpovědi ale nevyplývá, jestli Ježíš varuje před chamtivostí tazatele nebo bratra, který se nechce rozdělít. Útočí spíš na postoj, který takovým věcem přisuzuje zásadní váhu pro zajištění života.
- Zvláštní, že život je lokalizován. Nestačí, že život prostě je nebo není. Je v něčem — a v něčem jiném zase ne (viz kralický překlad).

Podobenství — boháč

- Ježíš ilustruje to, na čem záleží pod zorným úhlem smrti. Je to nejzazší hranice, která prověří, jestli to, nač spoléháme, obstojí nebo ne.

- Není přímo řečeno, že by boháčovi dal hojnou úrodu a majetek Bůh; ale taky není zmíněno nic, co by ten člověk udělal špatně. Přišel ke svému bohatství zcela poctivě, nikomu neublížil.
- Reaguje na velkou úrodu, tedy na něco, co by se dalo označit i jako pozhánání.
- Někdy se neřádným podnikatelům vyčítá, že jim jde hlavně o to snadno a rychle vydělat peníze, aby si mohli užít. Tento boháč jedná přesně naopak — jako řádný hospodář. Myslí na budoucnost, velkoryse investuje. Nedává „nové obilí“ do „starých stodol“.
- V tomto ohledu mu vlastně nelze nic vytknout. Zarážející je jen jedna věc. Děj se posouvá vnitřním monologem. Zpočátku to ještě není nápadné — říká si, co udělá — to je běžný vypravěčský prostředek (podobně třeba v L 16,3). Postupně ale začíná být nápadná jeho sebestřednost. V podstatě převezme i úlohu vypravěče. Chybí jiný vztah než sama k sobě.

Setkání s Bohem

- Blázne — vcelku mírné oslovení. Na rozdíl třeba od Mt 5,22 (v kral. překladu) to neznamena bezbožník, ale ten, kdo ztratil rozum (rus. sašol s uma). Můžeme si to představit i v laskavém tónu: „Ty troubo. Ty si myslíš, že’s na to vyzrál...“ Asi jako když se podivujeme nad pošetilým jednáním malého dítěte. Jako když domlouváme příteli, který nedomyslel řešení nějakého problému až do konce.
- Vyžadají si tvou duši — zní to dost temně, asi jako když si pro něj přijde tajná policie. Nebo prostě si ji vyžadají k soudu. I když se většinou vykladači přiklání k tomu, že život a duše jsou v biblickém myšlení takřka totožné, rozdíl v tom je. Chápeme například, že člověk může ztratit život a přitom neztratit duši. Anebo naopak.

Překvapivý konec

Boháč zemřel. Jeho plány jsou u konce. Možná nás napadne otázka, co měl udělat jinak, aby se vyhnul takovému osudu. To je samozřejmě nesmysl. Každý jednou umře. Není to za trest. My se můžeme maximálně ptát, co měl dělat jinak, dokud tu byl.

Podobenství však odpověď nedává. Jenom klade otázku nad smysluplností boháčova (i našeho) života. I nepřímá odpověď — máme být bohatí před Bohem, je spíš otázka. Co to znamená? Právě odpověď na tuto otázku se můžeme pokusit vyjádřit spolu s dětmi.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Období je vyznačeno velmi volně pouze vztahem ke svátku Památky všech věrných zemřelých lidově zvanému „Dušičky“. V evangelické tradici mívá tento svátek poněkud pochybnou pověst. Téma smrti je však důležitou součástí víry a života vůbec a je škodlivé, pokud ho vytlačujeme za okraj našeho zájmu.

Protože je tento příběh očištěn od laciného moralizování, velmi silně z něj zaznívá motiv smyslu a náplně života. Ale k němu se můžeme dostat právě skrze prožitky smrti. Jinak řečeno — tím, že si uvědomujeme konečnost života, uvědomujeme si také jeho nesmírnou cenu, klademe si otázky, čím ho naplnit a jak ho dobře využít.

ÚSKALÍ

- První úskalím je vynechání úvodního rozhovoru. Podobenství často dávají smysl jako odpovědi na otázku či situaci. Vytržené z kontextu vyzní jinak.
- Asi největší úskalí vidím v denunciaci toho boháče. Jednak označení boháč v nás už možná vyvolává nějaké negativní emoce, třeba závist, a jednak obecně se často hledá v tomto příběhu, co tedy udělal špatného nebo nemorálního. Vyloženou chybou je považovat boháče za člověka, který vyhledává požitky a drží se zásady *carpe diem*. Je totiž pravým opakem. Zařizuje, plánuje budoucnost.
- Dalším úskalím je hledat v textu návod, co nebo jak to měl udělat jinak. Na to příběh dává jen velmi nepřímou odpověď — buďte bohatí před Bohem. Zároveň je to ale šance pro to, aby tuto odpověď hledal katecheta, nejlépe v rozhovoru s dětmi.
- Problémem mohou být naše vlastní rozpaky nad tématem smrti jako takové. Je potřeba se napřed zamyslet nad vlastním vztahem ke smrti, nad otázkami, které mám, nad bloky, které mi brání o tomto tématu mluvit.
- Jako poslední úskalí vidím, že to není příběh vhodný pro děti. Ne kvůli tématu smrti, ale kvůli tomu, že děti si organizují čas jinak. Neplánují dopředu, žijí většinou přítomným okamžikem. Radují se bezprostředně.

ODKAZY

BUTTERWORTH, Nick — INKPEN, Mick: *Ježíšova podobenství: oblíbené biblické příběhy*. Praha: Kalich, 2005.
<http://goo.gl/Fx3TcN> — obrázek.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Připravte si potřeby na divadlo. Během vyprávění pak můžete posílat děti, aby jednotlivé atributy přinášely.

Místo perníkové chaloupky je možné zvolit jinou pohádku, biblický text nebo i podobenství o boháči a stodolách, pokud ho děti znají, nebo ho převyprávět podle úlohy pro střední věk a pak teprve organizovat divadlo.

Vyprávění

Jednoho rána dostaly děti ohromný nápad. Zahrajou na zahradě divadlo. To bude skvělý závěr prázdnin. Chvilí přemýšlely, co to bude. Rozhodly se pro pohádku. Takovou, kterou všichni znají — perníkovou chaloupku.

Přemýšlely, co všechno musí připravit. Petr navrhl, že by mohli z papíru vystřihnout loutky. Ale Lukáš ohrnul nos: „Opravdové divadlo je lepší.“

„A jak vypadá takové opravdové divadlo?“ ptala se Žaneta, která byla ještě docela malinká.

„No, musí v něm být kulisy,“ vzpomínal Lukáš, který už v divadle byl několikrát. „A taky kostýmy. A taky ta pec, co v ní chtěla ježibaba upéct Jeníčka s Mařenkou. A taky budeme potřebovat nějaká světla. A židle pro diváky a taky plakáty.“

„A co jsou to ty *kulisy*?“ zeptala se Adélka, která byla ještě docela menší sestra Žanety.

„To je takový obraz vzadu, který vypadá jako opravdový,“ vysvětlil hned Lukáš. „A musí být namalovaný opravdovými barvami.“

„A nestačilo by vzít tu velkou krabici z předsíně?“ zeptal se Petr

„To by nebylo žádné opravdové divadlo,“ odporoval mu Lukáš.

„A co jsou to ty *kosmity*?“ zeptala se zase Adélka.

„Kostýmy,“ opravil ji Petr, „a jsou to šaty. Ale stačí, aby si čarodějnice vzala sukni a na hlavu třeba tu starou máminu chlupatou čepici.“

„Tak to teda, ne,“ hádal se Lukáš. „To by nebylo žádné opravdové divadlo.“

A tak to šlo celý den. Petr vždycky něco navrhl, ale Lukášovi to nebylo dost opravdové divadlo. Pořád se mu něco nelíbilo, pořád to nebylo dost. A tak děti nosily židle, vyráběly kulisy, malovaly plakáty a dělaly spoustu věcí.

Jenže najednou se začalo stmívat. A maminka zamykala chalupu a táta vyjžděl z garáže. „Jedeme domů,“ volala.

„Už?“ volaly zklamaně děti. Ale my zrovna chystáme divadlo. Jenže už nebyl čas. Prázdniny končily a čekala je ještě dlouhá cesta domů.

Na zahradě zůstaly opuštěné židle a krásné kulisy.

Lukášovi bylo do breku. „Hele, neboť naštvanej,“ těšil ho Petr.

„Zahrajeme si to doma. Schoval jsem si tu velkou krabici z předsíně — to bude prima perníková chaloupka. Hlavní je, že z toho ostatní budou mít radost.“

Pomůcky: kulisy a další předměty k pohádce o perníkové chaloupce.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Motivace

Připravit pro děti obrázky s tím, co je cenné — na jedné polovině by byly věci jako je truhla s pokladem, drahé auto, dům na pláži, mobil atd. Na druhé by byly fotky třeba ze sborových akcí.

Děti by měly za úkol vybrat to, co je cenné. Pak s nimi můžeme vést rozhovor, co je cenné a proč.

Byl jeden pán, měl hodně peněz, auto, vilu. Byl bohatý. Ale měl s tím hodně práce.

Ten pán měl kamaráda. Občas za ním přišel. Chtěl si s ním povídat. Ale ten boháč neměl čas. Jednou musel jet na pole, kde si dělníci nevěděli rady s nějakým problémem. Jindy musel dojet pro osivo.

Jindy za ním ten přítel přišel a říkal — pojď na ryby. Ale ten boháč říkal: „Jsi blázen?“ Zrovna teď mi přišla dodávka nových kombajnů.

Ten boháč totiž vlastnil velká pole a s těmi bylo spousta práce. Byl šikovný. Pracovitý. Když se mu urodilo, tak úrodu prodal. A koupil další pole. Říkal si: „Až budu mít tamhleto pole, tak už moje hospodářství bude tak velké, že už nebudu muset pracovat.“ Ale příště řekl: „No ještě támhleto pole a pak to za řekou a pak už to bude dost.“

Ale nikdy to dost nebylo. Jeho hospodářství už bylo největší v kraji. A čím větší to hospodářství měl, tím měl i víc starostí. Zatímco jeho kamarád se scházel s jinými kamarády, chodil na ryby, oženil se a měl děti a v kostele hrál na varhany a dělal tábory pro ty děti, náš boháč neměl na nic čas.

Jednoho roku bylo skvělé počasí. Urodilo se mu tak, že z jeho pole jezdilo jedno nákladní auto za druhým. A všechny byly až po plachtu napěchované obilím.

Boháč si mnul ruce. Konečně má tolik, že ho to zabezpečí až do konce života. Hned zítra půjde na ryby. A navštíví svého kamaráda. V duchu si plánoval, co všechno bude dělat zítra.

V noci ten boháč umřel.

Nestihl se radovat z věcí, na kterých záleží. To je moc smutné.

Pomůcky: Fotky cenných věcí a fotky ze života dětí, sboru.

PRO STARŠÍ DĚTI

Nechte děti, aby si samostatně přečetly příběh. Jejich úkolem je vyjádřit, kde ten boháč udělal chybu. Zkuste odfiltrovat všechny nesprávné odpovědi — není ten, který by si chtěl jenom užívat, není to lakomec, není nepoctivý.

Pak otevřete debatu o tom, co to znamená být bohatý před Bohem, nebo podle Boha. Je možné položit otázku formou nedokončené věty, která působí přirozeněji a kterou děti mají doplnit. Třeba: Skutečně bohatý je... nebo Dopravdy v životě záleží na...

Na závěr můžete zvolit jednu ze dvou aktivit:

Zvolíme nějaké krátké období — den, týden, měsíc. Jak byste vyplnili čas, kdybyste se dozvěděli, že za tak krátké období zemřete.

Prožitek vlastního pohřbu — jedná se o velmi silný zážitek, který je dobré volit, pokud trochu znáte techniku řízené meditace a máte důvěru ve skupině. Text můžete zvolit podle knihy A. de Mella Sádhana nebo využít volný text na toto téma na tomto odkazu: <http://goo.gl/rtwY0y>.

Cvičení se provádí tak, že děti leží na podlaze a učitel předčítá zvolený text.

Pomůcky: Bible, papíry s nedokončenými větami, text meditace.

PŘESAĤ

I když v podobnosti to přímo není — zkuste přemýšlet o tom, jak mohl boháč své bohatství použít ve prospěch druhých.

Uspořádejte hitparádu písniček — můžete využít některé navržené, ale jistě objevíte další — které vyjadřují, co nám Bůh dává, co je tím Božím pokladem, že skutečné bohatství spočívá ve vztazích, pomoci, lásce.

Děti si napíšu na papírky to, co je trápí, kazí jim radost ze života, co jim dělá starosti. Papírky se přečtou a odevzdají v modlitbě. Samotné papírky je pak možné přibít nebo přilepit na kříž, případně spálit v popelníku.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 136 — *Kam v soudu den*; 263 — *Pan Maňátko*; 368 — *Víc než oko spatřit smí* (dětem nesrozumitelné slovo žiguli je případně možné nahradit trochu kostrbatým ferrari);
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 611 — *Není lepší na tom světě*; 621 — *Za ty kdo hladem trpí a bídou*; 686 — *Radujte se v Pánu vždy*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Jaký prospěch má člověk, který získá celý svět, ale sám sebe ztratí nebo zmaří? (L 9,25)

MODLITBA

Bože, staráš se o nás každý den a víš, co potřebujeme. Osvobod nás, abychom se neztráceli ve starostech a v každodenním shonu. Dej, ať se umíme spolu s tebou radovat a těšit se ze života jako z daru, který jsi nám dal. Amen.

TÉMA Pán Ježíš vzkřísil z lásky Lazara a evangelista Jan to zapsal, abychom i my věřili, že vzkříšení se týká i nás. I když se smrt zdá jako konec všeho, pro Pána Boha a jeho lásku k nám to není překážka.

CÍLE

- Děti si mají připomenout, že smrt není konec lásky k druhým lidem a k Bohu. Že Pán Ježíš nám otevřel nový život a nové setkání i přes smrt.
- Děti mají porozumět, že na toto Boží dílo lásky musíme trpělivě čekat, a věřit Pánu Bohu, i když se zdá, že se svojí pomocí otálí, nebo to vypadá, že jeho pomoc přijde už pozdě.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 11,1-47
2K 5,14nn; Mt 11,5; L 7,22; Mt 9,18-26;
Mk 5,21-43; L 8,40-56; L 7,11-16

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Betanie — vesnice asi 3 km od Jeruzaléma.
- Lazar — forma jména, v jehož slovním základu se objevuje Bůh (můj) (je) pomoc: Bůh pomohl, Pomozpánbůh.
- Marie a Marta — Lazarovy sestry, Marie, která pomazala Ježíšovy nohy olejem a otřela je svými vlasy, ale až v následující kapitole.
- v. 4-6 — pohybujeme se v různých vrstvách nebo hloubkách chápání — Ježíš říká: „Ta nemoc není k smrti, ale k slávě Boží.“ Na jedné rovině ovšem ona nemoc k smrti vede, Lazar umře. Na hlubší rovině Ježíš sděluje, co je na celé věci, resp. na celém životě, na celém Božím vztahování se k lidem, to nejdůležitější a podstatné. Nemoc to není, a nakonec ani smrt, je to Ježíšova smrt a zmrtvýchvstání — Boží dílo záchrany člověka.
- Ježíš Lazara i jeho sestry miloval (připomíná se několikrát), přesto dva dny čekal. Tento záměrný odklad na jedné rovině připravuje (inscenuje) zázrak vzkříšení už dlouho mrtvého (čtyři dny). Na jiné poznáváme, že Pán Bůh dělá věci ve svůj čas a nic to nemění na jeho lásce k nám. V biblickém svědectví i příbězích

svědků po-biblických je pravidelně rozměr svědectví víry v situaci krize, ve které dochází odkladu pomoci (až i třeba za smrt), Božího prodlévání. Představa, že takové prodlévání je jakousi „Boží svévolí“, naschválem, je plochá — chybí jí rozměr Boží lásky a perspektiva Božího království (srv. Jb).

- „Aby byl oslaven“ — v Janovi jsou formulace o oslavení vztahovány k Ježíšově kříži. Jeho smrt nenese na rozdíl od Marka a Matouše v Janovi rozměr utrpení, bolesti, opuštěnosti, ale oslavy, vyvýšení, vítězství. V Janovi je vzkříšení Lazara bezprostřední příčinou, vedoucí k rozhodnutí židovských představitelů, že je třeba Ježíše zabít.
- Pojdme do Judska — Ježíš po dramatických událostech v předcházející kapitole odešel za Jordán (J 10,40).
- Židé chtěli kamenovat (J 10,31.39).
- Židé — Janovo evangelium svádělo svým pojmenováním Ježíšových odpůrců některé vykladače až k antisemitismu a podobným nekřesťanským výlevům. Neškodí připomenout, že i Pán Ježíš byl Žid, a stejně tak jeho učedníci a následovníci. Janovo evangelium bylo psáno v době, kdy první křesťané žili už mimo židovské synagogy. Do Janova vyjadřování na těchto místech zřejmě proniká i zkušenost doby, ve které je evangelium psáno.
- Nedorozumění s učedníky (v. 11nn.) — vede ke zdůraznění, že jde opravdu o smrt, která se stane příležitostí pro víru svědků, pro Ježíšovu křísící moc.
- Váhání Marie: nejde vstříc, zůstává doma — váhání víry v situaci prodlévání Boží pomoci.
- Marta přichází a formuluje své pochybnosti: věřím, že máš tu moc — nechápu, proč jsi ji nepoužil, když to ještě bylo možné.
- Marta věří „vzkříšení v poslední den“, vzkříšení k poslednímu soudu.
- Po Ježíšových slovech ale vyznává víru v Ježíšovu moc, která nezůstala nevyužita, dokud to bylo možné, protože pro tuto moc nejsou žádné hranice nepřekonatelné, resp. všechny hranice — smrt, hřích jí překonány budou.
- Na Martino pobídnutí vyjadřuje své pochybnosti i Marie. Ježíš pro tentokrát nečiní slovem, ale oslovuje činem.
- Ježíšova láska a Ježíšovy emoce, citová hnutí k lidem: vzrušení, rozhorlení, slzy. Soucit s lidskou bolestí, zármutkem, utrpením, které ho nenechává v klidu; v rozhorlení je i osten hněvu, naštvaní — nesmířenosti s utrpením druhých — ani s jejich nechápavostí víry: v. 37 připravuje nahrávku na smeč: „dokázal uzdravit slepého, dokázal by i uzdravit ze smrtelné nemoci, teď mu ale už zbývají jen slzy.“ (Po Martě a Marii třetí podobná otřesená, nebo nerozkvetlá víra.)
- Vzkříšení se děje slovem; není nic, co by odolalo Božímu slovu — ani smrt.
- Ježíšovo působení provází moc Boží — která uzdravuje, vrací zrak slepým, sluch hluchým, naději chudým a ztraceným, zatracené (malomocné, celníky, prostitutky) vrací zpátky do života, vrací život mrtvým (Mt 11,5; L 7,22; Mt 9,18–26; Mk 5,21–43; L 8,40–56; L 7,11–16).

- Lazar byl vzkříšen, ale nakonec nepochybně zase zemřel— v tomto smyslu je zde zázrak vzkříšení „jen“ svědectvím Ježíšovy moci a vůle tuto moc věnovat milovaným lidem.
- Vedle toho je to zázrak návratu do života, přes nepředstavitelnou hranici. V tomto smyslu tedy nemá Boží láska k člověku hranice.
- Někteří uvěřili, někteří ne. Otázka víry je otázkou pro každého člověka osobně.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

V období závěru církevního roku, přemýšlení o otázce smrti člověka, „Dušiček“, máme zde výhled za smrt. Ke vzkříšení a k novému životu a novému setkání.

ÚSKALÍ

- Otázka proč Pán Bůh nepřichází na pomoc a neudělá zázrak, i když tolik věříme v jeho moc, je otázkou mnoha biblických svědků (zvl. žalmistů) i postav tohoto příběhu. Víra je v takových chvílích otřesena, prochází těžkou zkouškou. Odpověď na tuto otázku, že Pán Bůh činí svou vůli a ve svůj čas, může být pro zkoušenou víru poměrně prázdná, až vlastně jen fráze.
Výklad tohoto oddílu je dobré směřovat k tomu, že je svědectvím o tom, že Boží jednání s člověkem, Boží vztah k člověku není smrtí skončen, přerušen, uzavřen. Příběh je svědectvím, že Pán Bůh má moc dát člověku nový život v našich lidských rozměrech. Pro Boží moc a lásku k člověku není smrt překážkou ani v situaci úplného konce tohoto vezdejšího života. Lazarovo vzkříšení vede k Ježíšovu kříži a tím k záchraně ze smrti i hříchu člověka pro tento vezdejší život i pro to, co přijde po něm.
- Otázkou zůstává Lazarův život po vzkříšení, téma krásné literatury a spekulací. Jsou to jen spekulace, raději bych se jim vyhnul.

ODKAZY

Pořad čRo *Ranní slovo*, host Jan Sokol— <http://goo.gl/Iw1nEE>.

Kázání (nejen) z našich sborů dostupná na internetu (např.

<http://goo.gl/4eWfSR>; <http://goo.gl/4h1xsE>)

Pracovní listy— <http://goo.gl/1JnMDC>

ČAPEK, Karel: *Apokryfy*.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Těšili jste se na něco? A splnilo se vám to? Třeba, že někam pojedete na výlet, do zoo na zvířátka, na zmrzlinu, na návštěvu? Zkusíme to namalovat.

Někdy se to, na co se těšíme, nesplní. Stalo se vám to?

Někdy se stane, že se nám splní i to, co jsme si mysleli, že nejde. Nejede vlak, nejede auto, prší a nemůžeme ven, zmrzlina má zavřeno. A ono se to někdy splní jinak. Místo vlaku nás odveze autobus, místo hraní si venku si uděláme nádhernou hru doma, najdeme nově otevřený obchod se zmrzlinou tam, kde dřív byl prázdný dům. A my máme radost, snad i větší, než na jakou jsme se těšili. Zkusme si to namalovat.

Pánu Bohu můžeme věřit, že pro nás má připravené i věci, které si myslíme, že nejdou.

Zkusme si připravit nějakou krabičku, která nejde otevřít, je v ní něco moc dobrého, ale nemáme klíč, nebo otvírák, nebo se do ní nemůžeme dostat. Nedá se nic dělat. Nakonec se krabička otevře a my máme radost z toho, co jsme si mysleli, že nejde.

Pomůcky: pastelky, barvy, papír; krabice s dobrotami.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Pán Ježíš říkal věci, které se lidem, kteří Pána Boha chtěli vidět po svém, nelíbily. Nerozuměli tomu, ani tomu nezkoušeli rozumět, radši se naštváli a chtěli ho dokonce zabít. Pán Ježíš musel utéct až za řeku Jordán. Tam dostal zprávu, že Lazar, kterého měl moc rád, je moc nemocný a že asi umře. Lazarovy sestry, jmenovaly se Marta a Marie, a Pán Ježíš je měl taky moc rád, poslaly pro Pána Ježíše, protože si říkaly, že by třeba ještě stihnul přijít, než Lazar umře a třeba ho uzdravit. Pán Ježíš dokázal říkat takové věci, že lidé, co to slyšeli, najednou pochopili, co je v životě důležité a dobré. Dokázal tak vlastně uzdravovat nemocné lidské vztahy — když se lidé neměli a nechtěli mít rádi, nebo když zapomínali na Pána Boha. A Pán Ježíš právě tak dokázal uzdravovat i lidi, kteří měli nemocné oči, uši, jazyk, nohy, záda nebo třeba kůži. Pán Bůh ho poslal na svět, aby lidi uzdravoval — tím, co říkal i tím co dělal, a nakonec aby lidi zachránil, když se za ně (za nás) obětoval. A Pán Ježíš měl k tomu od Pána Boha velikou moc, takže dokázal uzdravit i beznadějně případy — i ty největší hříšníky i ty nejnemocnější lidi.

Když se Pán Ježíš dozvěděl, že je Lazar na umření, nevyběhl ale hned na cestu za ním. Ne snad že by se bál, že by ho zase někdo chtěl zabít. Pán Ježíš čekal a my vlastně nevíme proč. Víme, že to tak někdy v životě bývá. Člověk prosí Pána Boha o pomoc, o zázrak, a musí čekat. V takových chvílích se ukazuje, že k víře je potřeba trpělivost, že to, jak si to představujeme my, není tak, jak si to představuje Pán Bůh. Tohle nedorozumění, to, že Pánu Bohu nerozumíme, vychází z toho, že si nedovedeme představit, jak by všechno mohlo dopadnout nakonec dobře, když to teď vypadá tak špatně a zle.

Třeba když je někdo moc nemocný a umírá a my prosíme Pána Boha, aby ho zachránil, že by nám moc chyběl, a on stejně umře. To vypadá jako úplný konec. Když Pánu Bohu věříme, věříme mu, že dokáže i takovýhle smutný konec obrátit nakonec k dobrému, že se i po smrti setkáme s tím, koho máme rádi.

Dnešní příběh totiž pokračuje. Pán Ježíš nakonec za Lazarem přišel. Ale Lazar už byl mrtvý, už byl pohřbený v hrobě. Všichni si mysleli, že Pán Ježíš přišel pozdě, že teď už se přece nedá nic dělat, že přišel s křížkem po funuse. Myslela si to Marta, myslela si to i Marie, které Pána Ježíše znaly a věřily mu a myslely si, že ví, co může a nemůže dokázat.

Nakonec ale pochopily, že Pán Ježíš nemá moc uzdravit jenom pro tehle náš život tady, ale že má moc zachránit lidi i ze smrti. Martě to Pán Ježíš řekl, a ona tomu uvěřila. Marii to ukázal, když zavolal Lazara z hrobu a vzkřísil ho z mrtvých.

My jsme na tom spíš jako ta Marta. Pán Ježíš nechodí mezi lidmi tak, jako chodil tehdy, nekřísí mrtvé, abychom to viděli tak, jako tehdy Marie, ale promlouvá k nám — v Bibli, v modlitbě, v setkáních s druhými lidmi — tak, abychom to všichni slyšeli. A uvěřili mu. Věřili mu, že smrt není konec. To, že umřel Pán Ježíš, a že i my všichni jednou umřeme, tomu se věří snadno. Pán Ježíš k nám promlouvá tak, abychom věřili, že tak jako on vstal z mrtvých, tak i pro nás je smrt nový začátek a nový život a nové setkání s ním, i s těmi, které máme rádi.

PRO STARŠÍ DĚTI

Co nás víc oslovuje? Když si o něčem povídáme, nebo když něco uvidíme na vlastní oči? Čemu víc věříme?

Víra je v tomhle těžká, nebo těžší. To, čemu věříme, nevidíme, jenom o tom slyšíme. A teprve, když tomu věříme, můžeme to, čemu věříme, kolem sebe i zahlédnout. Tam, kde bychom to dříve neviděli. Setkávat se s Pánem Bohem a s Ježíšem můžeme totiž tam, kde mu věříme.

Přečtěme si příběh a projdeme si ho.

Kdo v příběhu o Lazarovi slyšel a věřil? Kdo viděl a věřil? Byl tam někdo, kdo viděl a nevěřil?

Zkuste v příběhu najít, jak Pán Ježíš celou situaci prožíval. (Horlil, rozrušil se, plakal.)

Kdybyste něco takového viděli, co byste si mysleli? Že je to trik, podvod? Je snadné uvěřit i něčemu, co vidíme?

Setkali jste se s tím, že někdo moc prosil Pána Boha o zázrak? Třeba, aby se uzdravil, někdo blízký, kdo umíral? Splnilo se to? Nebo ne? Máme se takhle modlit?

Někdy nerozumíme Pánu Bohu, proč něco neudělá. Můžeme ale věřit, že Pán Bůh rozumí nám, že ví, co nás trápí a co bychom si tolik přáli. To, co Pán Bůh udělá, je často jinak, než si představujeme. Věříme, že Pán Bůh všechno přivede k dobrému, byť i přes smrt, kterou si představujeme jako úplný konec (všeho dobrého).

Jak byste tento příběh nazvali vy? Je o Lazarovi? Nebo o Ježíšovi? Nebo o víře Marty, Marie? Nebo o smrti a o tom, že v Božích očích smrt nemá práva?

LITURGIE

PÍSNĚ

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 346 — *Buď tobě sláva*; 523 — *Ježíš živ jest i já s ním*
SVÍTÁ: 13 — *Až usnu navždy jedenkrát*; 53 — *Sláva halelu*; 97 — *Já jdu tam do Boží země*; 133 — *Vánoční*; 166 — *Kristus je má síla*; 214 — *Velikonoční*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. (J 11,25)

MODLITBA

Pane Bože, ty víš, o co bychom tě chtěli prosit, ty nás znáš a ty nám rozumíš. Dávej nám, prosíme, trpělivost, abychom dovedli čekat na tvé dary. Dávej nám, prosíme, pokoru a otevřenost, abychom hledali tvou vůli a ne vůli svou. Dávej nám, prosím, víru, že vzkříšení a nový život se týká přímo každého z nás, že jsi je připravil pro nás pro všechny. Amen.

TÉMA	Jakou naději máme ve smrti?
CÍLE	Konfrontovat představy dětí a představy Ježíše, Bible. Společně „unést“ vědomí, že naše představy o tom, co bude po smrti, nejsou víc než představy. Spokojit se s důvěrou.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY L 20,27–40; Ž 23; J 14,1–6; Zj 21

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Kontext — příběh se odehrává před Velikonocemi v Jeruzalémě. Ježíš učí v chrámu, kam za ním přichází různé „delegace“ a diskutují s ním.
- Saduceové — jsou významnou židovskou skupinou v Ježíšově době. Z jejich řad pocházejí vyšší kněží i velekněz. Jejich autorita byla velice úzce provázána s chrámem a s politickou mocí, kterou podporovali. Často bývali rádci šlechty i králů. Po dobytí Jeruzaléma a zničení chrámu Římany tato skupina mizí.
- Motivace saduceů — přišli s hotovým názorem. Nechtějí se dozvědět pravdu, jenom si potvrdit svůj postoj či ještě lépe — Ježíše nachytat, zpochybnit jeho autoritu a názory. To je téma, které děti i my zažíváme i dnes — lidi, kteří zdánlivě chtějí mluvit o víře, ale ve skutečnosti chtějí jenom vyjádřit názor, jak je to křesťanství nemožné, nelogické a překonané. Je možné navázat tím, jaké třeba otázky děti dostávají ve svém okolí, od svých spolužáků, kamarádů a pokusit se najít nějaké řešení.
- Vzkříšení — možná nám připadne zvláštní, že saduceové jsou kněží, a přesto nevěří ve vzkříšení. Představa toho, co bude po smrti, se v Izraeli vyvíjela. Víra Izraelců je zaměřena k tomuto světu a k životu. Známy je např. žalm 115 — „Mrtví nechválí už Hospodina, nikdo z těch, kdo sestupují v říši ticha.“ To je důležité. Proto v judaismu i v křesťanství hraje velkou roli péče o toto stvoření, spravedlnost, svoboda, požehnání už na tomto světě. Má cenu se zasazovat o dobré věci, proměňovat sebe i poměry ve svém okolí. Jedním z vrcholů tohoto postoje je zvěst o inkarnaci, kdy Bůh sám považuje náš svět za natolik důležitý, že do něj vstupuje osobně. Je to tedy jedna z charakteristik Izraelců, jde o jeho své-

ráz, nikoliv o nedostatečnost. Nápadně to vyvstane třeba ve srovnání s náboženstvím starého Egypta, ve kterém různé teorie o posmrtném životě, návody jak jednat, na co se připravit, tvoří velmi významnou roli. V Izraeli však víra ve vzkříšení nevyrostala z různých spekulací, ale ze vztahu k Bohu. Z důvěry, že Boží věrnost, láska a milosrdenství překoná i hranici tohoto života. V jakýchsi náznacích o tom vypovídá třeba žalm 23: „I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují.“ A vlastně i ten zmíněný žalm 115, který rozšiřuje perspektivu důvěry, končí těmito slovy: „Avšak my budeme Hospodinu dobrořečit nyní i navěky.“

- Levirátní zákon — saduceové argumentují ustanovením z Dt 25,5–6. Levir znamená latinsky švagr, hebrejsky je toto ustanovení zváno jibum. Jde o to, že každá izraelská rodina měla v zemi zaslíbené přidělený podíl, aby nikdo nebyl bezdomovcem. V případě bezdětnosti by tento podíl neměl komu připadnout. Bratr proto mohl svému zemřelému bratru zplodit dědice. V saducejském příběhu by v případě narození dítěte poslednímu z bratrů bylo toto dítě paradoxně dědicem všech šesti bratrů jenom ne jeho.
- Ježíšova argumentace — Ježíš svou odpověď rozdělil do dvou částí. V první přirovnává vzkříšeného člověka k andělu. Pozemská měřítka, pozemská agenda se nedají mechanicky přenést na nebeské poměry. Pro saduceje je to provokace, protože nevěřili ani v anděly.
- V druhé části odpovědi se opírá o Boží přívlastek — Hospodin — Bůh Abrahámův, Izákův a Jákobův. Je to odpověď nepřímá, ale vychází ze samého středu víry Izraelců, kteří takto o Bohu mluvili. A hlavně — Bůh sám se takto představuje Mojžíšovi v klíčovém okamžiku zjevení u hořícího keře. I když se tato odpověď přímo netýká vzkříšení (stejně jako otázka saduceů), odkazuje k Bohu, který sám sebe definuje vztahem k těm, kteří ho následují, vztahem ke svému lidu. Právě tento vztah nemůže být narušen ani smrtí. Přesto Ježíš nepřekročí pomyslnou spekulativní hranici, protože vzkříšení není záležitostí našich představ, ale stojí a padá s naším vztahem k Hospodinu. Proniknout dál nám není dáno, ale ani to nemá smysl, protože pokud člověk nežije v této důvěře, žádné učení ani představa o posmrtném životě ho nezachrání ani mu nepomůže.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Otázku smrti lze dobře zpracovat ve vztahu k těm, které jsme měli rádi a kteří zemřeli. Zpracování by se nějak mohlo dotknout našich vzpomínek, našeho vztahu k nim, který přetrvává, i když jsou nám vzdálení a nedostupní.

ÚSKALÍ

Úskalí vidím v tom, že je vyprávění málo akční. Je to rozhovor, nikoliv příběh, navíc argumentace saduceů je nám dnes už málo srozumitelná. Ježíšova odpověď může být pro děti abstraktní.

Dalším úskalím mohou být naše všelijaké představy o vzkříšení či posmrtném životě. Ty se však pokouší narušit příběh sám. Nicméně dětem, zvláště mladším, je potřeba nabídnout nějaký jiný konkrétní obraz, který by byl přiměřený rámci Ježíšova zvěstování — např. nějaký obraz, který znázorní důvěru a otevřenost.

ODKAZY

Obrázek rozhovoru se saducei — <http://goo.gl/SDYNb7>,
 různé obrázky vzkříšení — <http://goo.gl/k2bGey>,
 znázornění důvěry — <http://goo.gl/OxG8ty>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Katecheta připraví pro děti „bludiště“. Po místnosti se rozmístí různé předměty, do kterých děti mohou vrazit, převrhnout je. Děti se zavázanýma očima dostanou postupně za úkol projít toto bludiště. Na konci si sundají šátek a zjistí napáchané škody.

Potom se předměty znovu postaví, ale tentokrát je vezme za ruce průvodce — větší dítě nebo dospělý. Díky tomu, že nebyly samy, projdou bez úhony.

Vyprávíme, ptáme se, diskutujeme:

Co všechno už umíte a dříve jste neuměli? S čím naopak potřebujete pomoci? Na koho spoléháte, když si s něčím nevíte rady?

Následující překážky mohou být doprovázeny dramatizací. Děti mohou podlézat, přelézat, pomáhat si. Nebo můžeme ukazovat obrázky různých překážek a děti budou samy přemýšlet, jak takovou překážku překonat.

Když si s něčím nevíme rady, je to jako překážka na cestě. Některé překážky můžeme obejít. Jiné přelezeme. Další se dají odsunout. Čím je člověk větší a moudřejší a silnější, tím více překážek umí zvládnout. Ale někdy jsou ty překážky tak velké, že potřebujeme pomoc. Druhý nám může dát „stoličku“, abychom přelezli něco vysokého. Může nám dobře poradit. Může nás třeba povzbudit, abychom to nevzdali.

S těmi překážkami po cestě nám pomáhá i Pán Bůh. Ukazuje nám cestu. Pomáhá, abychom nezabloudili. Některé překážky odvaluje. Jindy nám dává sílu je překonat. Někdy může být takovou překážkou jáma a on nám podá ruku, abychom vylezli.

Díky překážkám se učíme. Jednak jak je překonat a jednak zjistíme, kdo je skutečný přítel, na koho se můžeme spolehnout, protože nám s nimi pomůže. Poznáváme i Pána Boha, který nás před žádnou překážkou neopustí.

Ale jednou cesta každého člověka skončí. S tím si nikdo z nás neporadí. Ani se tomu nemůžeme vyhnout. Věříme ale, že je tu průvodce, který s námi je i na konci naší cesty, na konci života. Nevíme, jak to bude vypadat. Víme ale, že nás doprovodí. Že pro něj ani náš konec není překážka, se kterou by si nevěděl rady.

Pomůcky: šátky, různé překážky nebo obrázky překážek.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Motivace

Co se stane s člověkem po smrti? Zkuste využít různé představy z knížek, filmů, pohádek. Jaké představy máme my? Je někdo, koho jste měli rádi a on umřel? Vzpomínáte na něj nějak, chodíte třeba na hřbitov?

Vyprávění

Když Ježíš přišel před Velikonoce do Jeruzaléma, přicházeli za ním různí lidé. Někteří chtěli pomoc. Jiní kladli otázky.

Jedni z nich si říkali saduceové. Sloužili v chrámu jako kněží. Tvrdili, že se tak jmenují už od pradávných dob, od kněze Sádoka, který žil už za krále Davida a Šalomouna. Jiní tvrdili, že je to od slova cadikim — spravedliví. Z Bible uznávali jenom pět knih Mojžíšových. Nevěřili ve vzkříšení. Tvrdili, že se o něm v Mojžíšových knihách nic nepíše.

Přišli za Ježíšem, aby mu položili otázku. Ale odpověď je vlastně nezajímavá. Chtěli Ježíše jenom znemožnit a zesměšnit.

Vymysleli si k tomu zvláštní příběh. Říkali: „V Mojžíšově zákoně je napsáno, že když někdo zemře a nemá děti, vdovy se má ujmout bratr zemřelého a vezme si ji za manželku. U nás bylo sedm bratří. První bratr zemřel a s jeho ženou se oženil druhý. Ale ten také zemřel a tu ženu si vzal třetí. A tak to šlo dál, až zemřeli všichni, jeden po druhém. Ale ta žena byla postupně manželkou všech sedmi. Ale pokud budou všichni vzkříšeni, komu z nich bude ta žena patřit?“ Chtěli tak Ježíše přivést do úzkých a ukázat, jak je nesmyslné věřit ve vzkříšení.

Ježíš jim ale odpověděl: „Vy si myslíte, že znáte Bibli, ale neznáte ji. Myslíte si, že jste poznali, co Bůh může a nemůže, ale neznáte jeho skutečnou moc. Bůh může člověka vzkřísit z mrtvých. Vzkříšení není pokračování nynějšího života.

Po vzkříšení nebudou lidé žít stejným způsobem jako tady na světě. Nebudou se ženit a vdávat. Koho Bůh vzkřísí, ten se nevrátí do pozemských starostí a svazků, ale vstoupí do úplně nového života.“

A pak jim připomněl, že Hospodin promluvil k Mojžíšovi z hořícího keře. To bylo dlouho po smrti Abrahama, Izáka i Jákoba. Ale Hospodin tehdy Mojžíšovi řekl: „Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.“ Pro nás jsou mrtví, ale u Pána Boha jsou všichni živí. On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých, neboť před ním jsou všichni živí.

Nevíme, jak to bude po smrti vypadat. Ani Ježíš nám o tom víc neřekl. Ale zakusili jsme, že Bůh je věrný a nic nemůže zrušit jeho věrnost a lásku. I ve smrti mu patříme a nikdo nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Stejně tak jako mu smrt nemohla vzít Abrahama, Izáka ani Jákoba. Hospodin je naším Bohem navěky.

Pro někoho je to málo. Chtěl by mít nějakou přesnější představu. Odedávna si lidé vytvářeli různé obrazy toho, jak to bude vypadat po smrti. Takové obrazy nám Bible nedává. Ale učí nás spoléhat na Boha. Asi tak jako když jdete s tátou na výlet a věříte mu, že ví, kam jde, a že vás nenechá v lese. Tahle důvěra je nakonec to nejdůležitější, co nás může vést v životě i ve smrti.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačená v kapitole *Přesah*.

PRO STARŠÍ DĚTI

Děti si přečtou text rozpravy Ježíše se saduceji. Vysvětlíme, kdo to byl saducej a co to bylo levirátní právo.

Už jste někdy dostali otázku, kterou vás chtěl někdo shodit, protože chodíte do kostela, protože věříte? Jaké otázky jste třeba dostali?

Odpověděli podle vás Ježíš uspokojivě? O čem jeho odpověď vypovídá?

Saduceové mají mechanické představy. Chtějí popsat vzkříšení svými zkušenostmi, lidskou logikou. Ale vzkříšení není otázkou rozumových úvah, spekulací, běžné logiky. Pozemské zkušenosti se nedají vztáhnout k posmrtnému životu. Ten, kdo je vzkříšený, vstupuje do nového života, do nové reality.

Vzkříšení zůstává „jenom“ v rovině důvěry. Je to stejná důvěra, jakou můžeme zakoušet i dnes. Důvěra v Boha, který nás neopouští v žádné životní situaci. Ani smrt nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Smrtí končí tělo i duše člověka. Ale Bohu se ztratit nemůžeme.

Na kříži jsme poznali Boží lásku, která nás neopouští ani ve smrti. Ve vzkříšení jsme poznali Boží moc, která nedopustí, aby tato láska zanikla.

K rozšíření vyprávění můžete využít text pro střední věk.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačená v kapitole *Přesah*.

PŘESAHA

Zkušenost smrti dá využít pro vztah k blízkým lidem, které jsme měli rádi a kteří už zemřeli, nebo i k nám samým. Na velký arch papíru napíšeme větu: *Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův i Jákobův*. Děti budou na malé papírky psát svoje jména, jména svých blízkých, svých blízkých, kteří zemřeli, případně dalších biblických postav.

Druhá aktivita spočívá v tom, aby děti napsaly nebo vyslovily jméno někoho, kdo zemřel. Řeknou jednu větu, jak si toho člověka pamatují a při každé takové vzpomínce se může zapálit jedna čajová svíčka.

Děti si napíší na papírky jména těch, se kterými nemůžou z různých důvodů být. Papírky se přečtou a odevzdají v modlitbě. Samotné papírky je pak možné přilepit na kříž nebo složit pod něj. V Bohu jsou tu vlastně s námi.

LITURGIE**PÍSNĚ**

SVÍTÁ: 143 — *Kde Pane jsi; 145 — Kdo bude v nebi žít; 154 — Neboj se;*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 648 — *Kristus je má síla i spasení; 189 — Pán Bůh je síla má; 202 — Ochraňuj mne Bože silný*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Pán Ježíš říká: Vaše srdce at' se nechvěje úzkostí! (Jan 14,1a)

MODLITBA

Hospodine, děkujeme ti, že se na tebe můžeme spolehnout. Víme, že nás provázíš v různých těžkostech a problémech. Věříme, že budeš s námi i na konci našeho života. Bože, věříme, že ty jsi Bohem živých a že s tebou žijí i ti, které jsme měli rádi, ale už tu s námi nejsou. Amen.

- TÉMA** Starozákonní lid Izrael měl naději pro budoucnost a dal si práci s jejím opracováním. Očekával, že Bůh projeví věrnost svému lidu, pošle mu pomoc a od Boha přijde požehnaný panovník, který napraví poměry na zemi. Ježíš přichází do atmosféry očekávání a vyhlížení.
- CÍLE**
- Všechny děti se zamyslí nad „nemocným“ světem, který potřebuje obnovu. Ukáží si na obnovitele mesiáše — Krista Ježíše.
 - Mladší děti budou zkoumat kladné a záporné stránky života a společnosti jako úkoly a výzvy pro mesiáše.
 - Starší děti se pokusí najít své osobní důrazy v pojetí dobra a zla a své možnosti něco změnit k lepšímu.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Izajáš 11,1–5(+6–10)

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Židé prožívali těžkou dobu. Jejich království se otřásalo pod náparem mocných sousedů (Babylóňané, Řekové). Cizí mocnosti vnucovaly svůj pohled na svět i na náboženství. Dosazovaly politické představitele, kteří nedbali na Zákon Hospodinův.
- Židé vyhlíželi obnovu svého království — původní očekávání bylo převážně politické, že se obrodí ochablá davidovská dynastie, objeví se nový schopný panovník: Proutek z pařezu Jišaj (11,1), podle Davidova otce Jišaje.
- Aby byl panovník co nejlepší, musí být veden duchem Hospodinovým (11,2) — obnoví nejen stát jako politickou veličinu, ale i náboženský život a lidské soužití. Bude spravedlivý a milosrdný, čímž předčí běžné vladaře. Tento důraz postupně převážil.
- Důsledkem jeho vlády bude všeobecný mír, svět prostý nástrah a nebezpečí. Skoro pohádkově vylíčeno ve verších 6–9, ze slov jasně dýchá pokoj. Příčina upokojení ale není v lidech, nýbrž v Bohu.

- Vláda nastolená v prostředí Božího lidu bude tak atraktivní, že bude přitahovat i pohanské národy. (11,10)
- Tento zaslíbený panovník — obnovitel nese titul *mašjajach, mesiáš = pomazaný*. Pomazání bylo procedurou ustanovení do funkce — obdoba královské korunovace. Mesiáš = korunovaný, ustanovený, pověřený. Čili ten pravý k tomu, aby zbabel svět zla a prosadil dobro.
- Hebrejskému základu *mesiáš* odpovídá řecké *christos*, počestěle *kristus*. Kristus není jméno, nýbrž mesiášský titul, u křesťanů trvale spojený s Ježíšem.
- Židé a křesťané se rozcházejí v názoru, přišel-li již mesiáš. Podle nás je jím Ježíš, podle židů jím není, jelikož svět neobnovil. My spatřujeme Ježíšův obnovitelský zákrok v lásce a usmíření, na nichž spočívá evangelium a jež proměňuje život k lepšímu.
- Židé a křesťané se shodují, že mesiáš přijde na konci věků a dokoná Boží dílo.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

- Advent — z latinského *adventus (příchod)*. Nikoliv příchod vánoc, nýbrž Ježíšův příchod do světa, příchod podle dávných zaslíbení.
- První adventní neděle začíná církevní rok — okruh témat a událostí z Ježíšova života, které se promyslí během 12 měsíců. Církevní rok se nekryje s občanským rokem, ale děti znají školní rok, který dobře funguje i ve svém posunutí.
- Čtyři adventní neděle jsou víc než jen nákupní neděle bronzová, stříbrná a zlatá. Křesťanské pojetí adventu se od jiného liší zaměřením na mesiáše. Vedle očekávání narození dítěte (1. Kristův příchod) očekáváme i příchod Krista na konci věků, završení dějin (2. příchod Páně).
- Liturgická barva je od první adventní neděle fialová — označuje přípravné období před svátky vánoc (i velikonoc), čas rozvažování i pokání a půstu.

ÚSKALÍ

- Prorocké výroky o mesiášově příchodu nejsou přesným scénářem Ježíšova života. Spíše jsou básnickou výpovědí, řečí obrazů a náznaků, ze kterých je nutno obsah přibližně vycítit, nikoliv jej přesně narýsovat.
- Nezdůrazňujte, že židé příchod mesiáše nerozpoznali. Ježíšovo mesiášství nezapadá přesně do starých představ, teprve Ježíš sám charakter mesiášství dotváří. (Vše přeci nemohlo být dopodrobna popsáno předem.) Klidně zmiňte, že židé příchod mesiáše dosud očekávají — někdy horlivěji než křesťané.
- V někom druhý Kristův příchod vyvolává obavy z konce a zániku světa, což je špatně. Mesiáš přichází k obnově světa a lidem pro radost.

ODKAZY

STEIGER, Ivan: *Bible v ilustracích*. Praha: Kalich, 1990.

Obrázek nemocné země (A) — <http://goo.gl/25O3rn>;

obrázek k vybarvení (B) — <http://goo.gl/WEQ9IQ>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Nemocný svět očekává příchod lékaře

- Jak se pozná nemocný člověk? Něco ho bolí. Není mu dobře, schází mu síly, chutí k jídlu. Nedokáže nic dělat.
- Už jste byli nemocní? Co dělá nemocný člověk? Aby se mu ulevilo a aby se uzdravil, potřebuje lék. Nestačí si ovšem vzít ledasjaký lék, tím by si člověk mohl ještě ublížit, nebo i přitížit.
- Kdo určí správný lék? Jedině lékař.
- Nemocný člověk jde pro léky k lékaři, nebo — když je hodně nemocný — leží doma či v nemocnici, a čeká, až lékař přijde.
- Co myslíte, je naše země zdravá? Je náš svět v pořádku nebo má bolavá místa? (Obrázek A)
- Co je na světě nezdravé: hádky, násilí, krádeže, hlad...
- Lidi už dávno zjistili, že země potřebuje uzdravit. Ale pro zemi neexistuje žádný pan doktor v bílém plášti jako na obrázku (B).
- Země potřebuje lékaře, který bude vědět, co s lidskou špatností. Takového lékaře nazvali mesiáš. Čekali, že přijde od Pána Boha a dá světu potřebný lék.
- My věříme, že už přišel. Ježíš Kristus je náš mesiáš. Díky němu víme, jak se léčit. Jako lék nám předepsal lásku a odpuštění, jimi se uzdraví naše srdce i svět.
- Čekáme, že k nám přijde znovu a doléčí, co dosud není zdravé. Čekáme na něj a těšíme se, až náš svět bude v pořádku.
- Děti se mohou vybarvit poněkud bláznivý obrázek (B).

PRO MLADŠÍ DĚTI

- Jak se vám líbí na světě? Funguje všechno správně? Některé věci jsou špatné. Potřebují napravit, opravit. Chcete, aby svět zůstal takový, jaký je, nebo aby byl vylepšen. Až přijde mesiáš, pomůže nám svět spravit. Židé takového obnovitele začali vyhlížet v dobách, kdy se jim těžko žilo. Kdy jejich zemi ovládali cizí vojáci, kdy se jim zdálo, že mezi lidmi je málo lásky a málo úcty k Bohu.

- Jako pomůcka je pro každé dítě potřebná sada promíchaných kartiček jednotlivými slovy:

PRAVDA	LEŽ
LÁSKA	NENÁVIST
POMOC	LHOSTEJNOST
ZDRAVÍ	NEMOC
ŽIVOT	SMRT
DOSTATEK	NOUZE
HLAD	SYTOST
PŘÁTELSTVÍ	OPUŠTĚNOST
UPŘÍMNOST	PODLOST
MOUDROST	HLOUPOST
RADOST	SMUTEK
NADĚJE	ZOUFALSTVÍ
ŠTĚDROST	LAKOTA
VÍRA	NEDŮVĚRA
MÍR	VÁLKA

Každé dítě dostane kartičky a má úkol rozdělit je na dobro a zlo, některá slova asi nebudou úplně jasná — povzbudit děti, ať se ptají, a otevřít o nejasnostech rozhovor.

Po hrubém rozdělení na dobro a zlo se dál bude třídit jemněji a vytvářet dvojice protikladů. Pozor — počet kartiček musí být úměrný schopnostem dětí.

- Muži i ženy, velcí i malí v Božím lidu Izraeli vyhlíželi příchod mesiáše. Měl přijít a začít mezi lidmi kralovat, ale lépe, nežli běžní králové. Lidé očekávali, že mesiáš věci ze špatného sloupce odstraní a věci z dobrého sloupce podpoří. Moc se těšili, až to nastane. Proto vyhlíželi, jestli už mesiáš nejde. Jestli se někde už něco neprosazuje z jeho vlády. K tomu napsali třebaš i tuhle báseň: *přečíst Izajáš 11,1–10 nebo jen vybrané verše.*

Vidíte, jak velikou změnu lidé očekávali. *Vlk bude pobývat s beránkem.*

- Ježíš ale nepřišel hned jako dospělý. Napřed se musel narodit a vyrůst. My si proto budeme během příštích týdnů připomínat, jak vlastně mesiáš Ježíš do světa přišel. Že neucínil žádný zázrak, který by šmahem všechno přeměnil, nýbrž že postupně, od malého, skromného začátku proměňoval celý svět. Řekl lidem, že se mají mít rádi, neboť láska je základem šťastného života. Svět bez lásky nikdy lepší nebude. Ježíš přišel a začal dávat věci do pořádku, my mu můžeme dnes pomoci — co uchováme a co zahodíme?
- Následuje dokončení činnosti s kartičkami: „dobré“ kartičky vystavit, vylepit, ozdobit..., „špatné“ kartičky dehonestovat, zmuchlat, vyhodit, spálit... Do mesiášského věku nepatří.

PRO STARŠÍ DĚTI

- Přidržet se předlohy pro mladší školáky. Výčet protikladů lze rozšířit o další, důmyslnější dvojice. Liší se závěr — před likvidační kartiček se s nimi ještě osobně pracuje.
- Vidíme, s čím se musí mesiáš vypořádat. Není na svůj úkol sám — Ježíš si vybral učedníky. My k nim také patříme. Víme, co je dobré a má se prosazovat, víme, co je špatné a má se odstranit. Mesiášská obnova je úkol i pro nás. Mesiáš pomáhá nám a my pomáháme jemu.
- První otázka pro děti: Co očekávám já, že mesiáš změní? Co mě nejvíc na světě nebo v mém okolí trápí nebo štve? S čím si sám nevím rady? Po čem nejvíc toužím a těším se, až se prosadí. Vyber dvojici protikladů, na které ti v současnosti nejvíce záleží. Odvážíš se povědět proč?
- Druhá otázka pro děti: S čím pomohu já mesiáši? Ježíš už začal na Božím království pracovat, já jsem jeho spolupracovníkem. Vyber dvojici protikladů, s kterou můžeš pomoci. Proč?
- Má vůbec smysl se o něco snažit? Mnozí židé si mysleli, že jsou v konci, když se jim zhroutilo království, žádný král se jich nezastal, oni se ocitli před vyhnanstvím. Mysleli, že všechno je ztraceno a nový start není možný. Asi jako pařež po pokáceném stromu — to je konec, už nic z něj nemůže vzejít. Anebo snad ano? Někdy se pařež zazelena a vzejde z něj nový strom. Znají to děti? Prorok básní: *vzejde proutek z pařežu Jišajova a výhonek z jeho kořenů vydá ovoce.* (11,1) Ježíš přichází jako důkaz, že s Bohem lze očekávat změnu i tam, kde se nám dlouho nedaří a kde žádnou budoucnost před sebou nevidíme.
- Sem se jako doprovod hodí píseň Svítá: *hle zelený proutek, kde prach čekals.* (Obrazek z Bible v ilustracích, str. 121)

PŘESAĤ

- Nejprůměřenější, co lze o mesiáši říci, je věta: „Ať už konečně přijde.“
- Víte, že se běžně za Kristův advent — příchod modlíme? „přijď království tvé...“
- Vyrobit si z papíru svůj malý, symbolický adventní svícen se čtyřmi vyměnitelnými svíčkami, v průběhu čtyř neděl jako znamení docházky měnit obrázky zapálené svíce za zapálené.
- Adventní svícen v kostele potřebuje zažehnout první svíci. Jistě to na začátku bohoslužby zvládne šikovně dítě pomocí dlouhé špejle. (Nutno předem vyzkoušet zápalnost.)
- Vlastní svícen může mít i nedělka a po příchodu zapálení svíce spojit s dospělými v kostele.
- Celkem běžným rituálem první adventní neděle je večere Páně. Účastní se jí děti? K hostině nás zve král, dává nám ochutnat ze své budoucí hostiny.

LITURGIE

PÍSNĚ **SVÍTÁ:** 239 — *Připravujte cestu; 28 — Celé věky čekaly; 316 — Svítá*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 262 — *Vítej, Jezu Kriste; 651 — Dávno je to*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Prvokřesťanské zvolání v aramejštině, jazyce Ježíšově. „Maranatha! Pane, přijď!“ (1K 16,22)

MODLITBA *Pane Bože, víme, že náš svět není hotový, a čekáme, že jej ještě vylepšíš. Ukazuj nám, co všechno dovedeme k dobrému změnit sami. Prosíme, ukazuj nám také, s čím vším nám může pomoci Ježíš, kterého jsi k nám poslal jako mesiáše. Amen.*

TÉMA	Boží jednání — překvapení v lidských životech.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti si zkusí uvědomit překvapivost Božího jednání. — Děti si vyzkouší potřebnost otevřenosti Božímu jednání. — Děti se zamyslí nad představou spravedlnosti a nad jejím uskutečňováním.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 1,5–25

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Lukáš ve svém vyprávění vědomě volí starozákonní způsob podání — Lukáš používá semitismy, kdy záměrně napodobuje Septuagintu („za dnů“, „a stalo se, když“, „a hle“ a další) — upozorňuje i tímto způsobem, že půjde o starozákonní motiv, že bude vyprávět o Boží věrnosti slibům svému lidu. Nosné téma — Hospodin je věrný.
- „Spravedliví před Bohem“ — spravedliví byli ti, kteří byli otevření Božímu jednání, kteří hledali Boha.
- Kněz — vyučoval lid — vyprávěl o vysvobození z Egypta, připomínal velikost smlouvy s Bohem a její požadavky, poučoval o Božím zákoně. Ve jménu lidu přinášel oběti — vlastně se ve jménu lidu modlil k Hospodinu.
- „Alžběta byla neplodná“ — klasický starozákonní motiv — Abraham a Sára, ale i Jákob a Ráchel. Pán Bůh je ten, který dává život navzdory vší lidské logice.
- Anděl Páně — v novozákonní době existovala skutečně představa nadlidských bytostí, které byly blízké Bohu a Pán Bůh je povolával k úkolům. Není třeba s tím polemizovat, to by rušilo linii vyprávění. To podstatné ale je, že jsou to Boží poslové.
- Pro mladší a starší školní věk — příběh se týká „všeho lidu“, tedy starozákonního lidu Izraele (zřetelné z celého textu), nejen Zacharjáše a Alžběty. „Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat z jeho narození“; „Všechn lid se modlil venku v hodinu té oběti“; „Lid čekal na Zacharjáše a divil se“.
- „A mnohé ze synů izraelských obrátí k Pánu, jejich Bohu; sám půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a vzpurné k moudrosti

spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový.“ Právě tady je shrnuto, o co Lukášovi jde — není tu před námi osobní příběh Jana Křtitele, ale jde o Boží zjevení Božímú lidu, který se ale musí k Bohu obrátit, aby mu rozuměl.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

- Ve druhé adventní neděli je tématem rozhovor mezi starozákonním zaslíbením a zázrakem Božího jednání, kterým se začíná zaslíbení naplňovat — Pán Bůh připravuje svůj příchod za člověkem.
- V Janově narození jde o to, že Boží lid zpozorní a obrátí se k Hospodinu, aby mohl vidět, co přichází.

ÚSKALÍ

- Důrazů v textu je hodně — je potřeba si vybrat a držet se smyslu příběhu.
- U předškolních dětí netlačit do vyprávění roli Jana Křtitele, stačí upozornit na překvapivost Božího jednání.

ODKAZY

JOHNSON, Luke Timothy: *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
Zpěvník *Já jsem tady a zpívám*. (Možno objednat i s jinými pomůckami pedagogiky Franze Ketta na www.kett.cz.)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Děti jsou v kruhu, pokládají doprostřed kruhu černé šátky (vytvoří plochu), zpíváme k tomu píseň o Boží péči (Buď tobě sláva — 26, 1. a 2. sloka). Při pokládání šátek děti přemýšlejí nad tím, proč jsou lidé smutní. A přitom zpívají píseň o naději. Je naděje možná, mohou černé šátky zmizet?

Zacharjáš a Alžběta neměli děti. A trápilo je to. Dobře věděli, že miminko je dar od Boha. To víme i my — když se narodí miminko, je to zázrak. A Zacharjáš s Alžbětou se báli, že na ně Pán Bůh zapomněl. A ještě jedno trápení měli — a v tomto trápení nebyli sami. Věděli, že Pán Bůh slíbil, že pošle Mesiáše. Toho, který

nabídne lidem život, ukáže, jak život žít. Už to bylo dávno, co to Pán Bůh slíbil — nezapomněl na to? Skutečně bylo mnoho důvodů, proč lidé byli smutní. Musíme ty černé šátky nechat tam, kde leží.

A tak Zacharjáš s Alžbětou žili. Alžběta byla doma a starala se o domácnost. Zacharjáš byl kněz a chodil sloužit do chrámu. Tak žili. Den za dnem, měsíc za měsícem, rok za rokem. Ale nikdy nepřestali prosit. Právě proto jsme slyšeli, že byli nazýváni spravedlivými.

Má písnička, kterou jsme zpívali pravdu? Má pravdu i pro Zacharjáše a Alžbětu?

Jak pomoci smutnému člověku? Musíme mu ukázat, že není sám. Že na něj ti druzí nezapomněli. Zkusíme si o tom zazpívat písničku. Naučíme se ji. *Jedno z dětí bude vždy uprostřed kruhu se zavřenýma očima, po slovech „oči otevři a něco uvidíš“ mu dáme do ruky barevný šátek (k šátku třeba i bonbón, fantazii se meze nekladou) a položí ho na některý z černých. Postupně tak děti vytvoří pestrou plochu.*

Tak zavolal i Boží anděl na Zacharjáše. Řekl mu, aby otevřel oči, že na něj a na Alžbětu Pán Bůh nezapomněl. Že jim dá dar. Veliký dar. Že se Zacharjášovi a Alžbětě narodí miminko. A nejen to — to dítě připraví cestu pro toho Mesiáše, po kterém všichni touží. Zacharjáš tomu nemohl uvěřit: „Jak je to jen možné? Jak se něco takového může stát?“ „Jen počkej, Zacharjáši, ono se to stane, ale než se to stane, budeš němý.“

Zacharjáš tedy své ženě Alžbětě tu krásnou novinu musel napsat. Ale to jim na radosti vůbec neubralo. Společně se těšili. Spolu se radovali z jistoty, že je Pán Bůh neopustil. Že Pán Bůh neopouští.

Tak si znovu zazpíváme tu písničku, kterou jsme zpívali na začátku. V jistotě, že je pravdivá. (Buď tobě sláva — 26, 1. a 2. sloka)

Pomůcky: tmavé a světlé šátky, podle počtu dětí (v případě nouze lze použít i barevné papíry).

PRO MLADŠÍ DĚTI

K čemu vlastně používáme ruce? K čemu používáme ruce při poznávání? K čemu používáme ruce ve vztahu k druhým lidem?

Rozhovor s dětmi:

- rukama, hmatem, můžete poznávat věci kolem sebe; ruce jsou očima těch, kteří nevidí — děti si to mohou zkusit — poznávat předměty podle hmatu;
- jak jsou ruce důležité pro různá povolání;
- jak používáme ruce, abychom něco vyjádřili;
- jak nastavíte ruce, když čekáte, že vám do nich někdo něco dá? Co děláme s rukama, když se modlíme?

*Jako pomůcka při rozhovoru může také sloužit zpěvník *Bud' tobě sláva* (příp. *Haleluja Amen*) s obrázky Miroslava Rady. Na nich je symbolika rukou dobře zřetelná; každé z dětí může prohlížet zpěvník a upozorňovat na to, co objevily.*

Po rozhovoru — děti dají ruce do kapes — nemůžeme používat ruce a vlastně se nám zavře svět, nemůžeme s ním dobře komunikovat.

Zacharjáš a Alžběta byli staří manželé a neměli děti. Jako by jim v životě zůstaly prázdné ruce. To mohli vnímat jako důkaz toho, že na ně Pán Bůh zapomněl. A přece — právě Zacharjáš s Alžbětou nepřestali očekávat Boží jednání. Zacharjáš byl kněz, vyprávěl lidem o všem, co pro ně Pán Bůh udělal, učil je poznávat Boží vůli. Ale to nejdůležitější bylo, že Zacharjáš s Alžbětou zůstali otevření Božímu jednání, měli nastavené ruce — to je biblický smysl slov, že byli spravedliví.

Boží lid, Izrael, očekával už dlouho naplnění Božích zaslíbení. Lidé už si říkali, že teď už Pán Bůh nemluví jako kdysi skrze proroky. A už ani žádného proka nečekali.

V tom byl rozdíl mezi Zacharjášem a Alžbětou a ostatními.

A jejich víra je nezklamala. Za Zacharjášem přišel anděl. Oznamil mu, že se Alžbětě narodí miminko. Zacharjáš mohl mít radost. Mohli mít radost spolu s Alžbětou. Ale anděl oznamil ještě něco víc než zprávu o novém životě. Tento nový život, chlapec, který se bude jmenovat Jan, bude učit lidi očekávat Boží jednání. Bude je učit být spravedlivými. Vyndá jim ruce z kapes, aby pustili do svých životů Pána Boha.

(Společně zazpívat píseň 176 z Evangelického zpěvníku — Někdo mě vede za ruku.)

*Pomůcky: zpěvník *Bud' tobě sláva* (zvolíme-li variantu práce s hledáním obrázků s rukama).*

PRO STARŠÍ DĚTI

Podle čeho se pozná, že se v nějaké zemi lidem nežíje dobře?

Děti mohou vyjmenovat, co považují za znaky společnosti, která je nemocná. (Kdo se v takové společnosti ocitá na okraji? Jaké znáte menšiny? Jak se chová k uprchlíkům, k lidem s postižením, nemocným, seniorům, lidem s jinou barvou pleti...)

Jaká děti znají lidská práva?

Jak se může taková společnost uzdravit? Děti navrhnou. (Jak zařídit, aby byla spravedlivá.)

Důležité je rozpoznat, co je správné, ale také se podle toho řídit. Ale jak to zařídit? Člověk se už mnohokrát snažil o zlepšení lidského života. Někdy to trochu pomohlo, jindy to vůbec nevyšlo. Věděli byste o lidech, kteří se o to pokoušeli? Martin Luther King, Mahátma Gándhí, Nelson Mandela, Václav Havel... *Popovídat si, co o nich děti vědí.*

Byli to lidé odvážní, chtěli spravedlnost pro všechny lidi. Dodnes si je připomínáme.

Tady je nutné si uvědomit, kolik časového prostoru budeme mít. V případě, že méně, musíme tento úvod omezit a vybrat pouze něco — snad jen jednu postavu — co chtěla uskutečnit a proč. Z toho pak vyplyne rozhovor o nutnosti spravedlnosti pro člověka. Základní pojem spravedlnosti, jak ho děti vnímají, posunout do pojmu obecnějšího (k tomu má vést úvod o lidských právech). Toto vyústění je nutné.

Evangelista Lukáš toto dobře věděl. Věděl o tom, jak moc mnozí lidé potřebují pomoci. A přece nevypráví o tom, co všechno by lidé měli dokázat. Co všechno by měli splňovat, aby bylo ostatním lépe. On vypráví o tom, jak je důležité, že Pán Bůh nezapomněl na člověka. Tím všechno začíná. A o tom je i dnešní příběh.

Evangelista Lukáš nezačíná svoji knihu vyprávěním o schopných politicích nebo manažerech nebo mediálních magnátech. Ani o výjimečných lidech. Vypráví pouze o dvojici starých, bezdětných manželů. O knězi Zacharjášovi, který vyprávěl lidem o Božím jednání, který je učil poznávat Boží vůli a oni přitom nebyli schopni očekávat Boží jednání. Zvláštní začátek. Co by tady mohlo začínat? Bezdětní manželé, kněz, který byl ve svém snažení neúspěšný. A přece právě tady začíná ten nejdůležitější příběh pro člověka — příběh o Boží pomoci. Začíná tady, protože ti dva staří manželé byli spravedliví. Tedy — otevření Božímu hlasu, Božímu jednání.

A On k nim také Pán Bůh promluvil. Ohlásil jim narození syna a ten syn, Jan, „a mnohé ze synů izraelských obrátí k Pánu, jejich Bohu; sám půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a vzpurné k moudrosti spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový.“ A Zacharjáš zapochyboval — „Podle čeho to poznám? Vždyť já jsem stařec a moje žena pokročilého věku.“ A přece se Boží zaslíbení naplnilo. Budeme si dál vyprávět příběhy, které evangelista sepsal. Budeme poznávat cestu Boží lásky mezi lidmi, která pomůže všem těm odstrčeným, o kterých jsme mluvili. Ale máme si pamatovat, že na začátku té velké změny, která přichází, jsou dva spravedliví lidé, kterým se narodil syn Jan. A ten syn Jan, kterému budou lidé říkat Křtitel, učil lidi moudrosti spravedlivých, aby byli otevření pro Boží jednání.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 387 — Přímluvný zpěv; 284 — Radujte se, bratři

BUĎ TOBĚ SLÁVA: 26 — Skončil den a přijde noc

(1. a 2. sloka); 62 — Přiblížil se vánoční čas

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 176 — Někdo mě vede za ruku

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Anděl mu řekl: Neboj se, Zachariáši, neboť tvá prosba byla vyslyšena; tvá manželka Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno Jan. (L 1,13)

MODLITBA

Pane Bože, někdy jsme smutní. Dnes jsme slyšeli, že i Zachariáš a Alžběta byli smutní. Nemohli mít miminko. Byli už staří. Ty jsi je ale neopustil a jejich smutek jsi viděl. Přestože byli staří, miminko se jim narodilo. Byli překvapení a měli velikou radost. Prosíme tě, abychom i my mohli mít hodně radosti, abychom ji také uměli předávat i ostatním. Buď, prosíme, s námi. Amen.

Pane Bože, děkujeme ti za příběh o Zachariášovi a Alžbětě. Přestože už neměli moc naděje, že se jim narodí dítě, měli ruce otevřené k přijímání nových věcí a nových úkolů. Ty jsi je vyslyšel. Jejich syn Jan Křtitel učil všechny lidi, aby měli také připravené ruce k přijímání nových věcí. Prosíme tě, abychom se učili i my vytahovat ruce z kapes, učili se poslouchat tebe a připravovali se na narození Ježíše Krista. Modlíme se také za to, abychom i my uměli vyprávět o tvém jednání. Amen.

Pane Bože, mluvili jsme o lidech, kteří v životě necítí spravedlnost, cítí se být na okraji společnosti, protože jsou nemocní, postižení, mají jinou barvu pleti, jiné názory, jinou náboženskou víru, jsou uprchlíci.

Prosíme tě, abychom uměli rozpoznat, že Pán Bůh na ně nezapomněl. Že nezapomněl ani na nás. Děkujeme, že přes všechny náš strach a nedůvěru naplňuješ svá zaslíbení pro každého člověka. Děkujeme ti za narození Jana Křtitele, který nás učí otevírat se Božimu jednání, a tak také vidět, co potřebují všichni, kterým se nežije dobře. Amen.

TÉMA Boží cesta za člověkem zahrnuje i povolání.

- CÍLE
- Děti si během příběhu zažijí překvapivost Božího výběru.
 - Děti budou promýšlet, co to znamená „odvaha víry“.
 - Děti budou na základě textů srovnávat zvěstování Zacharjášovi a Marii; uvědomí si práci evangelisty Lukáše.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 1,26–38

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Anděl — viz minulá neděle.
- Mariin příběh evangelista Lukáš vědomě formuluje jako paralelu ke zvěstování narození Jana Křtitele. Mnoho prvků je společných — návštěva anděla, zvěstování, překonání lidské překážky (stáří a neplodnost v prvním případě, mládí a panenství v případě druhém), znamení legitimacy proroctví. O to nápadnější jsou proto prvky příběhů, které jsou odlišné.
- Identita a úloha dětí: Jan — veliký před Pánem; připraví lid; Janova úloha je dočasná; bude prorokem; plný Ducha svatého — všechno svědčí o Janově „přípravné“ roli.
- Ježíš — veliký a Syn Nejvyššího; bude lidu vládnout; Ježíšovo království nebude mít konce; je víc než kterýkoliv prorok, je Syn Boží; zastínění Duchem a mocí Nejvyššího způsobí, že Ježíš bude „svatý“ — tedy zřetelný důraz na Ježíšovu naprostou výjimečnost. Co to přesně znamená, poznáme až během příběhu, který začal psát evangelista Lukáš.
- Rozdíl mezi formulací příběhů — u Zacharjáše jde o typ „zvěstování narození“ (srv. Gn 16,7–14; Gn 17–18; Sd 13,2–23); u Marie o typ „povolání“ (srv. Sd 6,11–24; Ex 3; Jer 1,4–10) — je tu tedy důraz i na roli Marie jako vzoru „člověka víry“.
- Další ukázkou důležitosti postavy Marie pro evangelistu Lukáše jsou rozdíly mezi Zacharjášem a Marií — v Lukášově podání je zřetelný důraz na Marii.

Zvláštnost zvěstování Marii je podtržena tím, že je ve své společnosti postavou zcela okrajovou. Vedle Marie tu je postaven Zacharjáš, kněz, bezesporu postava v Božím lidu důležitá. Ale také je dobré srovnání s podáním Matoušovým, kde anděl Páně hovoří pouze s Josefem. Nesmíme zapomenout ani na to, abychom si uvědomili, že toto Lukášovo svědectví se objevuje ve zcela patriarchálním světě.

- „K panně“ — v obecném řeckém významu se označení „panna“ vztahuje na kteroukoliv neprovdanou ženu bez zvláštního odkazu k sexuální zkušenosti. Lukáš však tento výraz vnímá v biologickém smyslu slova. („Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“)
- „Zasnoubené“ — podle Dt 22,23 zasnuby již zavazují, takže takové ženě přísluší označení „manželka“.
- „Velmi se zarazila“ — jde o intenzivnější výraz oproti výrazu, který autor použil u Zacharjáše. Dalo by se použít slova „zděšená“.
- „Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní“ — „zastínění“ je narážkou na oblak Boží přítomnosti v Ex 40,35.
- „Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.“ — Marie se tu ve své bezpodmínečné poslušnosti stává modelem křesťanské víry, ale zároveň něčím víc — odpovídá na povolání, které je v lidské historii jedinečné.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Stále zůstáváme u jednoho ústředního motivu — Pán Bůh připravuje svůj příchod za člověkem.

ÚSKALÍ

- Nezaseknout se na Mariině panenství — Lukáš skutečně toto téma vnímal biologicky, ale je zbytečné touto autorskou licencí rozbít vyprávění.
- Všechny Ježíšovy tituly, které tu máme před očima, je zbytečné složitě vysvětlovat — jejich plný smysl se skutečně ukáže až během Ježíšova svědectví; není tedy potřeba vše složitě vysvětlovat.

ODKAZY

JOHNSON, Luke Timothy: *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní

Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

Video písň *Zvěstování anděla Gabriela* — <http://youtu.be/U67377PT2Ng>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Podle písně Zvěstování anděla Gabriela (Zpívejte s námi 20)

1. Pomůžeme andělu Gabrielovi (flanelograf) najít, za kým ho Pán Bůh posílá. Poslal ho s důležitým poselstvím. Když je to poselství důležité, kam ho to asi Pán Bůh poslal? Do města? Do vesnice? Do známého města? (*Děti mohou zkoušet, jaká znají města, vesnice, která považují za důležitá, kde by co nejvíce lidí slyšelo důležitou zprávu.*)

Třeba nám při hledání odpovědi pomůže, když zazpíváme kousek písničky, kterou se dnes budeme učit.

(První polovina první sloky.)

2. Tak už víme, kam anděl půjde. A teď zkusíme hádat ke komu. Kdo v takovém malém městečku může žít? (flanelograf) *Nabízíme jednotlivé postavy a jejich role, dáváme je do obrázku (jakékoliv postavy z flanelografu — jde o to, přisoudit jim role — kněz, obchodník, voják, tesař).*

Minulou neděli jsme si vyprávěli o zvěstování narození Jana Křtitele. Za kým to anděl šel s tou krásnou zprávou o narození miminka? Šel za Zacharjášem. A Zacharjáš byl kněz, vyprávěl lidem o Pánu Bohu. Tak to je jasné, že za ním přišel anděl. Ale koho si najde v Nazaretu? Tak koho byste z těch postav na obrázku vybrali, aby za nimi přišel anděl se zprávou?

Ještě něco zkusíme vymyslet — s jakou zprávou to anděl přichází? Co je tak důležité, že s tím Pán Bůh posílá anděla? (co považují děti za důležitou zprávu; bude to také zpráva o narození miminka, jako tomu bylo u Zacharjáše?)

(Celá první sloka.)

3. Tak už to všechno víme. Anděl našel mladou dívku a řekl jí, že ho posílá Pán Bůh se zprávou, že se jí narodí miminko. A když se má narodit miminko, musí mu rodiče vybrat jméno. Jaká znáte jména? Jak a podle čeho se rodiče pro jméno svého dítěte rozhodují?

Ale tady to bylo trochu jinak — anděl už to jméno přinesl se zprávou. Jméno už bylo vybrané. A také bylo jasné, že se narodí kluk. Zazpíváme si další kousek písničky a uvidíme.

(První řádek druhé sloky.)

4. Jméno tedy máme vybrané. Ale co z toho kluka Ježíše asi vyroste? Jaká zaměstnání znáte? Čím vy byste chtěli být? Víte, jaké mají zaměstnání rodiče? Tatínek Ježíše byl tesař. Tak to by tedy Ježíš mohl být také tesařem. Nebo ne? Uvidíme, co nám řekne písnička.

(Dozpívat druhou sloku.)

5. Má být králem. Jako kdysi král David. Jak je to jen možné? Co to znamená? Co jen to Pán Bůh s Ježíšem zamýšlí?

(Zazpívat třetí sloku.)

Ani Marie tomu nerozuměla, i ona se, stejně jako my, teprve všechno dozví. Jsme na začátku příběhu, který začal evangelista Lukáš vyprávět. Stejně jako Marie budeme příběhům naslouchat a poznávat, co to všechno, co anděl Marii řekl, znamená. Zatím ale můžeme zpívat písničku, kterou jsme se naučili.

(Zazpívat celou píseň.)

PRO MLADŠÍ DĚTI

Co je to odvaha? Jací lidé jsou odvážní? *Můžeme připravit předměty, situace, které s odvahou mohou souviset, a děti budou vymýšlet, jestli ano nebo ne a jak — obrázky nebo pouze slova, děti vybírají (meč, pero, rytíř, potápěč, domácí úkol...).*

Zkusit si, co je důvěra — vedení se zavázanýma očima. Jedno dítě má zavázané oči, druhé ho vede pouze slovy k cíli. Nesmí se ho dotknout.

Je odvaha se takto nechat vést? *(Popovídat si s dětmi proč.)*

Za Marii přichází anděl a předává jí zprávu od Hospodina. Marie se nejprve leká, není to samozřejmě být takto oslovená. Čteme, že se „velmi zarazila“. Také bychom klidně mohli říci, že se vyděsila. Co od ní Pán Bůh může chtít? Co to má znamenat?

Ani pokračování andělových slov Marii příliš neuklidní. Anděl jí řekl, že se jí narodí syn. Marie byla sice zasnoubená, ale svatbu ještě neměla. „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ Kdyby teď čekala dítě, tak v době, ve které žila, by ji mohl čekat trest. Může toto být skutečně Boží plán pro ni?

A znovu jí anděl vysvětluje, že to skutečně je Boží plán pro ni. A že ten, který se jí má narodit, je Božím plánem pro člověka. Co na to řekne Marie? Nechá se vést Božím hlasem. Nebo raději půjde, kam ji její oči povedou?

„Maria řekla: ‚Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.‘“ Známe v Bibli mnoho lidí, kteří byli Pánem Bohem povoláni a na toto povolání se zvedli a šli. Takové lidi si Pán Bůh vybírá pro svůj plán s člověkem. Lidi odvahy víry. Marie patří mezi ně. A proto i její svědectví víry patří do adventního období. Ten veliký příběh o tom, že Ježíš přinesl za člověkem Boží lásku, Pán Bůh nechtěl uskutečnit bez lidí. A že k rozpoznání Božího jednání potřebujeme poslušnou víru, o tom nám svědčí právě Marie.

PRO STARŠÍ DĚTI

Minulou neděli jsme si povídali o zaslíbení narození Jana Křtitele. Mluvili jsme o tom, co to je biblická spravedlnost a jak je s ní spojen právě Jan Křtitel. Dnes si budeme vyprávět, jak za Marii přišel anděl Gabriel a zvěstoval jí, že se jí narodí

dítě. Ta zvěstování, které vyslechl kněz Zacharjáš a které vyslechla dívka Marie, byla vlastně velice podobná. Ale nejsou stejná. Postavte si vedle sebe tyto dva příběhy a najděte rozdíly, které vás zaujmou.

Dáme dětem nakopírované texty L 1,5–25 a L 1,26–38. Texty společně přečteme. Děti se rozdělí do skupin po dvou a společně porovnávají texty (co je společné a co rozdílné). Návrhy kritérií porovnávání najdete níže. Po době, kterou musí učitel odhadnout podle situace, děti představí, na co přišly a společně to rozebereme:

Komu anděl zvěstuje

Na jedné straně kněz, který má v Božím lidu vážnost, na druhé dívka, čerstvě zasnoubená, v Božím lidu na okraji

Narození dítěte má zcela lidské překážky

Stáří na jedné straně, na druhé straně neprovdaná dívka

Reakce

Zacharjášovy pochybnosti na straně jedné, vyznavačská reakce na straně Marie

Identita dítěte:

- L 1,15 a 1,33 — Jan bude veliký před Pánem; Ježíš bude veliký a Syn Nejvyššího;
- L 1,17 a 1,33 — Janova úloha dočasná; Ježíšovo království nebude mít konce;
- L 1,15 a 1,35 — Jan prorok; Ježíš Syn Boží;
- L 1,15 a 1,35 — Jan prorok „plný Ducha“; Ježíš — zastínění Duchem a mocí Nejvyššího způsobí, že bude svatý.

Na těchto příbězích vidíme, že evangelista Lukáš není jenom dobrý svědek, ale také dobrý spisovatel. Místo toho, aby dlouze představoval rozdíly mezi Janem a Ježíšem, aby zdůrazňoval, že tyto rozdíly jsou skutečně důležité, zvolil postavení příběhů vedle sebe a jejich rozdíly se nám zřetelně ukáží samy. Už od začátku je nám nenápadně, ale zcela jasně dosvědčeno, že ten, který se má narodit Marii bude tím, který bude zcela plnit Boží vůli, který ukáže lidem zcela plně a zřetelně Boží lásku — bude Boží Syn. Tedy někdo, na koho lidé čekali.

LITURGIE

PÍSNĚ

ZPÍVEJTE S NÁMI: 20 — Zvěstování anděla Gabriela
BUĎ TOBĚ SLÁVA: 52 — Přiblížil se
vánoční čas; 63 — Anděl k Panně poslán je;
36 — *Nám pomoz, Pane milý*
SVÍTÁ: 6 — *Ave Maria*; 239 — *Připravujte cestu*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 673 — *Dej odvahu včas slyšet*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Maria řekla: Hle, jsem služebnice Páně;
staň se mi podle tvého slova. (L 1,38)*

MODLITBA

*Milý Pane Bože, slyšeli jsme dnes o tom, že si nevybíráš
lidi podle významu a lidských měřítek. Slyšeli jsme
o odvaze víry dívky Marie. O odvaze přijmout Boží cestu
pro svůj život. Zpráva o narození dítěte ji překvapila
i zaskočila. A přece se vydala tvé vůli, přece se chtěla
stát součástí tvého jednání pro člověka. My často
o odvaze i statečnosti mluvíme — chceme mít sílu,
chceme vyhrávat, chceme, aby nás druzí obdivovali.
Prosíme tě, abychom uměli mít odvahu i k tomu, co
ostatní nebudou jen obdivovat, ale co je přesto důležité
pro nás i pro ostatní. Chceme mít radost z narození
Ježíše a věřit, že on je králem. Chceme přijmout
cestu, kterou jsi v něm připravil i pro nás. Amen.*

TÉMA	Rodokmen ukazuje kdo, kam a ke komu patří. Platí to i o Ježíši. I když ne zcela, on do „svého“ rodokmene tak úplně nepatří. Vlastně „jen“ vírou. A právě tou smíme patřit my k němu.
CÍLE	Děti si mohou uvědomit, že každé do jistého rodokmenu patří — někdo je na světě chtěl, měl a má rád. Každý patříme do své rodiny a můžeme z ní čerpat, přejímat, učit se. Máme své příbuzné a tím na dosah i jejich zkušenosti, jejich příklady, omyly, chyby, doufání... Také Ježíš měl jako každý člověk předky a předchůdce (byť s jeho rodokmenem to není zase tak jednoduché). Ke Kristu potom jako křesťané patříme ne kvůli svému původu, tradici, rodinnému zázemí, ale hlavně proto, že k nám přišel a my se pro něj smíme rozhodnout.

PRO UČITELE

Budeme spolu s dětmi probírat text, který jen (správně) přečíst není jednoduché. Ale vykladači mají za to, že to bývalo daleko dobrodružnější čtení, než se nám dneska může zdát. Matoušovo evangelium bylo napsáno nedlouho poté, co zaslíbenou zemi dobyli (na dlouho) Římané. A tady se jedním dechem zmiňuje Abraham, který dostal zaslíbenou zemi za dědictví pro své potomky, a David, největší král svobodného Izraele. Ježíšův rodokmen mluvil o tom, že země pořád nějak patří těm podrobeným a to byla velká věc. To bylo jako slyšet za okupace či za komunismu zprávu o praotci Čechovi, knížeti Václavovi, vojevůdci Žižkovi a prezidentu T. G. Masarykovi.

Na závěr ještě Matouš zmíní, že ty generace tvoří celek — 3×14 generací, tedy 6×7 a sedmička to bylo číslo plnosti. Kdo si to přečetl, mohl mít oprávněný pocit, že se něco důležitého chystá, naplňuje se čas a ten narozený — to nebude jen tak někdo. A zároveň, že se jím začíná něco nového a důležitého.

Ale zároveň má ten rodokmen i své háčky — jsou v něm zmíněny také ženy (které by do něj vlastně ani nepatřily — evangelista Lukáš se bez nich obejde — L 3,23–38), navíc často dost problematické ženy a celá ta sláva s rodokmenem

nakonec skončí ve slepé uličce — ten narozený a předpověděný s tím rodokmenem (pokrevně) nemá co do činění... Teď jde o to, co to říká nám?

Zaprvé — lidská a pozemská rovina vánočního evangelia je podstatná, patří do ní lidé, i ti a ty, které bychom tam nečekali. Mají tam místo — matky a báby, otcové a dědové. Ale zároveň to celé nenavazuje přirozeně, do toho příběhu vstupoval a vstupuje a vstoupí Pán Bůh a najednou už nezáleží na krvi a původu, ale na rozhodnutí pro Krista, jeho přijetí, jeho následování. To je (před)vánoční evangelium.

BIBLICKÝ TEXT

Mt 1,1-17

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

V rodokmenu samém žádný příběh není, krom sloves „měl/zrodil“ v něm chybí slovesa, hybatelé pořádného příběhu; ale za každým jménem je příběhů často hned několik. Ovšem příběh má i samotný rodokmen. Už jeho název „listina rodu“ (*biblos geneos*) navazuje zřetelně a vědomě na starozákonní vzory — Gn 5,1, Gn 10,1... atd. „V nich všech šlo o předěl v Božím dění. V uzlových okamžicích rodopis shrnuje vyjmenováním dosavadních generací to, co se stalo doposud, a avizuje tím předěl k nové etapě.“ (M. Hájek, Výklad Evangelia podle Matouše, str. 15)

- Abraham — jím začíná rodokmen, on je praotcem víry i Ježíše, otcem všech Židů. Ale Abraham je také otec proselytů (Izmael), to jest právě těch původně pohanů, kteří se trhli od svých tradic a uvěřili. „To je přece i Abrahamův případ. On se vydal jako pohan za Božím hlasem a za zaslíbením. A platí to zaslíbení jen pro jeho potomky? Nebo pro ty, kdo věří jako on, ať už přišli odkudkoliv? Matoušovi jde překvapivě spíš o ta zaslíbení (a o tu víru) než o genetickou posloupnost. Pro Matouše je tenhle rodokmen spíš starozákonní geneze toho, oč půjde v Ježíšově příběhu. Proto si může dovolit takovou věc, že ten rodokmen těsně před Ježíšem utne — a Ježíš není syn Josefův, tudíž tělesně do tohoto rodokmenu vlastně nepatří. Ale patří do duchovní tradice těch zaslíbení, která se tam předávala (přenášela) z generace na generaci. Ježíš sám je pro Matouše nejlepším příkladem, že synem Abrahamovým nemusí být jeho pokrevní příbuzný, že synovství je v něčem jiném.“ (Jiří Mrázek, Výklad evangelia podle Matouše)
- Ženy — výraznými postavami Ježíšova rodokmenu jsou ženy. Jsou vzory toho, jak se k Božímu lidu dá přidat, ale zároveň to jejich přidání má v sobě jistou problematičnost. Támar se musí vydávat za nevěstku, aby s Judou zplodila syna a stala se tak součástí toho předávaného požehnání. Rachab se za nic vydávat nemusí. Rachab nevěstkou je a ještě navíc pohanskou. Ale rozhodne se pro

Izraelce a jejich Boha a stane se součástí zaslíbení, ona i její dům. Rút se musí vetřít do přízně Boázovi, a dalo by se říci nejen do přízně, nýbrž přímo do postele — nebýt toho, že se to odehraje na humnech. O Batšebě snad ani nemluvě, to je příběh z těch všech nejproblematictější. Ale právě ona dá Davidovi Šalomouna. A ani s Mariiným početím to není úplně obvyklé. Všechny jsou příkladem víry, ale všechny jsou i příkladem velice nestandardních cest zaslíbení, nad kterými by se tradiční evangelík patřičně pohoršoval — najít je někde jinde než zrovna v Bibli.

- Rodokmen a jeho číselná symbolika — dvakrát sedm generací se Abraham a jeho potomci nějak protloukají — a přijde David. Pak se opět vystřídá dvakrát sedm generací a těch sedm generací judských králů to dotáhne až k babylonskému zajetí. Pak zase dvakrát sedm generací a teď už je z logiky toho rodokmenu jasné, že se zas něco velkého musí stát — a narodí se Ježíš.

ÚSKALÍ

Úskalím nejcitlivějším, katechetickým a až pastoračním mohou být v této souvislosti neúplné rodiny dětí, otevřené rány po rozbitých vztazích, chybějící položky v rodinném rodokmenu. Řešením však není to, že se o podobných bolestech nebude mluvit, ale že se budou citlivě reflektovat, otvírat, předkládat v modlitbách. Vždyť ani Ježíšův rodokmen není prost různých manželských i nemanželských nestandardností.

ODKAZY

- BALCAR, David — GALLUS, Petr — FÉROVÁ, Lydie — ŠORM, Zdeněk:
Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro -náctileté: pracovní listy ke katechezi. Praha: Českobratrská církev evangelická 2012.
 (obrázek rodokmenu — 5. přikázání — cti svého otce i matku)
- LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše.* Benešov: EMAN, 2009; s. 170–172.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

1. Obrázek starého člověka — kdo to je? Dědeček, babička? Proč se starým lidem tak říká? Protože mají děti a ty mají děti a ty tak staršímu člověku říkáš. Je to někdo, kdo k nám patří a my k němu.
2. Víte, co je to rodokmen? Zkusíme si takový rodokmen namalovat (pozn. pro učitele — s malými dětmi půjde spíš do široka, horizontálně, přítomně — sourozenci, sestřenice a bratraci — patříme k sobě, něco či někdo v minulosti nás pojí dohromady.)
3. Ježíšův rodokmen — také měl nějaké předchůdce, předky (můžeme použít postavy z flanelografu či jiné postavičky, Abraham, David, Sára, Rút...).
4. Jako aktivitu na závěr připravíme kmen na větším papíru: To je kmen, z něhož vyrůstáme. Jsou-li přítomni sourozenci, stoupnou si vedle sebe, jejich (společným) kmínkem jsou rodiče a prarodiče (může se uskutečnit ideálně při rodinných bohoslužbách — děti se postaví a říkájí, kdo stojí vedle nich, a pod/zanimi — rodiče a prarodiče, jsou-li. Mohou se stejně tak postavit i reálně spolu). Takto patříme v rodině k sobě my, pokrevně příbuzní, rosteme ze stejného kmene.
5. Ale jak je to s námi a Kristem? Ke kmeni se mohou postavit všichni. Patříme k sobě. Kristus nás spojuje a k němu nás nepojí náš původ, ne minulost, něco vzadu, ale přítomnost, to, že k nám přichází, je s námi a otevírá budoucnost. My všichni patříme, můžeme patřit ke Kristu, jsme větví na jeho (rodo)kmenu.

Pomůcky: obrázek staršího člověka, namalovat či vytisknout rodokmen, postavy z flanelografu, kmen stromu na papíru.

PRO MLADŠÍ DĚTI

1. Víte, co to je rodokmen? Znáte svůj rodokmen? Znáte jména svých rodičů, prarodičů, praprarodičů, příběhy jejich životů, data narození... Až kam jej znáte?
2. Proč a k čemu jsou rodokmeny? Snad aby člověk lépe věděl, kam patří, odkud je, odkud je jeho rodina, kde jsou její kořeny.
3. Ježíšův rodokmen — kdo do něj patří? Znáte nějaké jeho předky?

Obrázky z flanelografu — vybrat, nebo napsat na větší papíry různá jména, především ta známější a mezi nimi také ženy — můžeme nechat děti vybírat, které podle nich do Ježíšova rodokmene patří a které asi ne a případně proč (např. David, významný král, z jehož rodu se měl narodit Mesiáš. Nesmějí chybět také ženy — Tamar, Rachab, Rút, Batšeba...)

4. Ježíš do toho pěkného rodokmene tak úplně nepatří. Vlastně patří k mamince Marii a k Pánu Bohu, ten krásný a dlouhý rodokmen je tak trochu navíc. I když má tam své místo. Ve víře.
5. Zkusit vytvořit vlastní rodokmen.
6. Na závěr aktivita s kmenem — vlastní rodiny, ale také s (vinným) kmenem — Kristem, k němuž smíme patřit každý. Všichni smíme stát na Kristu, on nás spojuje dohromady.

PRO STARŠÍ DĚTI

1. Prohlédnout a případně přečíst samotný text — co je v něm zvláštního, co vás zaujalo (buď zaujmou významné a známé postavy, nebo ženy, případně i ony počty a doby do království atd.) + krátký rozhovor.
2. Můžeme před děti rozprostít papírky s charakteristikou různých postav — král; nevěrník; nevěstka; cizinka; žena, která svedla svého tchána; člověk, který opustil rodný dům a vlast; nemanželský syn; básník; prorok; učenec... kdo patří a kdo ne do Ježíšova rodokmene? Proč zrovna tenhle či tahle do Ježíšova rodokmene patří?!
3. Do Ježíšova rodokmene patří praotcové i králové, ale i cizinky a trochu pochybné existence. I ti se podíleli, vírou se přidali.
4. Číst z Nico ter Lindena, převyprávění příběhu rodokmene.
5. Můžeme navázat tvorbou vlastního rodokmene a vyústěním, že ke Kristu smíme patřit každý, kdo mu uvěří a snaží se jej následovat.
6. A dále mluvit o tom, na co by se chtěli svých (pra)rodičů zeptat, co je pro ně důležité, co pro ně znamená víra...

PŘESAHI

Čeho si vážíme na starších lidech, prarodičích? Zkusit napsat dopis (pra)rodiči, za co jsme mu vděční. Co bychom z jeho života, jeho zápasů, jeho víry měli vědět, znát, sdílet, předat dál, nebo se o to alespoň snažit...

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 318 — *Vinný kmen*; 151 — *Všichni**otcové a mámy*; 345 — *Tví jsme my*EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 541 — *Jak dobré je žít,**Pane, z tvého slova*; 222 — *Prosím tebe, Pane Bože*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Slitoval se nad našimi otci a rozpomenul se na svou svatou smlouvu, na přísahu, kterou učinil našemu otci Abrahamovi... (L 1,72n)

MODLITBA

Je možné zkusit s dětmi přemýšlet nad tím, koho ze svých předků mají na paměti, kdo je učil modlit se... Nebo, kdo z příbuzných by stál za modlitbu...

Pane Ježíši Kriste, děkujeme za (naše předky a předchůdce.) Za tatínka a maminku, za babičky a dědečky. Máme je rádi a rádi bychom se od nich něčemu naučili. Třeba ti důvěřovat. Prosíme, proto přijď i do našich životů a přijmi nás do své rodiny. Amen.

U stolu, případně u stromečku

ÚVODNÍ DIALOG

Dítě se ptá: Proč je tento večer jiný než ostatní večery?

Rodič odpovídá takto nebo podobně: Protože dnes slavíme narození našeho Pána a Zachránce Ježíše Krista.

A pokračuje čtením: Poslouchejte... (čte L 2,1–20).

Varianta: rodič se ptá, dítě odpovídá, případně čtení je rozvrženo mezi děti.

MODLITBA

Náměty

Děkujeme: za to, že se Ježíš narodil, že je nám tak blízký, že měl rodinu, která se o něj starala že se o jeho narození mohli dozvědět všichni, i ti nejposlednější že patříme Ježíši a že je naším Spasitelem a Zachráncem že trávíme Vánoce společně

...

Prosíme: za lidi, kteří nemají domov, jsou na cestách za všechny, kdo dnes v noci pečují o druhé za všechny osamělé, za odloučené členy rodiny, za přátele za to, aby se zpráva o Ježíši šířila mezi všechny lidi za pokoj, mír a radost pro celý svět...

Návrh modlitby—na slova „ať všichni společně uslyšíme...“ může odpovídat celé rodinné společenství „Bůh v nás má zalíbení“, jednotlivé bloky proseb mohou pronášet i starší děti nebo se střídají rodiče. Pro předškolní děti si můžeme pomoci také obrázkem betléma, jesličkami, u kterých zapalujeme malé svíčky apod.

Pane Ježíši, stojíme u tvých jeslí a přinášíme ti všechny malé i velké, smutné i veselé, nemocné i zdravé, chudé i bohaté, slabé i mocné. Ať všichni společně uslyšíme: *Bůh v nás má zalíbení.* Pane Ježíši, stojíme u tvých jeslí a přinášíme ti naši rodinu a naše přátele, všechny, se kterými chodíme do školy/školky a do práce,

přinášíme ti všechny, které nemáme moc rádi, a kteří nemají rádi nás, všechny, se kterými se kamarádíme a kteří nám pomáhají.

Ať všichni společně uslyšíme: *Bůh v nás má zalíbení.*

Pane Ježíši, stojíme u tvých jeslí a přinášíme ti všechny děti, které hladoví, děti, které jsou nemocné, děti, které nemají rodiče.

Přinášíme ti lidi v zemích, kde se válčí [...], děti v uprchlických táborech, lidi, kteří trpí nespravedlností a nenávisť.

Ať všichni společně uslyšíme: *Bůh v nás má zalíbení.*

Pane Ježíši, stojíme u tvých jeslí, a přinášíme ti svoje radosti, sny, přání a naděje.

Přinášíme ti svoje strachy, pochybnosti a smutky.

Přinášíme ti také svoji víru.

Změň svým světlem náš život.

Ať všichni společně uslyšíme: *Bůh v nás má zalíbení.*

A společně voláme k našemu společnému Otci — *Otče náš...*

Píseň

Jakákoliv z vánočních písní. Můžeme se připojit i k reprodukované nahrávce vánočních písní apod.

Žehnání

(Pokud je rodina zvyklá se držet za ruce při modlitbě před jídlem, může tak nyní učinit.)

Pane Ježíši, požehnej nám i tomuto jídlu a dej chléb všem, kteří ho nemají, a pokoj a radost každému lidskému srdci. Amen.

Nebo:

Pane Ježíši, žehnej nám, ať radost z tvého narození prozáří naše dny. Amen.

Nebo:

Požehnání Boha Sářina a Abrahamova,
požehnání Syna, z Marie narozeného,
požehnání svatého Ducha, který nás těší jako
matka své dítě, buď s námi všemi. Amen.

Jiná varianta štědrovečerní pobožnosti: Ester Čašková, *Než půjdeme spát*

Náměty na trávení štědrého dne a večera

- *Atmosféra dne* — Může být náš Štědrý den opravdu jiný než ostatní dny a večery? Už bez nákupů a shonu, s klidnou náladou, s uskromněním v jídle, ve svícení, ve zvucích a hudbě — abychom pak prožili s novou radostí příchod světla, dar

jídla, radost v hudbě, atd. (Štědrý den je tradičně ještě dnem půstu, ještě patří k adventu, půst je výrazem přípravy na velké věci.)

- *Procházka* — Půjdeme se podívat na betlém? Ve městech budou otevřené kostely, kde je vystavený betlém, ale není ještě osvětlen, není v něm figurka dítěte Ježíše — jak by vypadal svět bez Ježíše? Na venkově bude možná snazší najít místo, podobné tomu, kde přišel na svět Ježíš — stáj, přístřešek se zvířaty — vždyť Ježíšovo narození je důležité pro veškeré stvoření.
- *Dárek pro Ježíše* — děti i dospělí mohou během dne nakreslit nebo napsat, co by chtěli přinést Ježíši jako dar, obrázky mohou položit pod stromeček.
- *Sdílení* — Mohli bychom svou vánoční radost s někým sdílet? Popřát sousedům, donést cukroví? Nepotřebuje blízká charitativní organizace dobrovolníky na výdej vánočního jídla pro ty, kdo nikoho nemají?
- *Čekání na večer je dlouhé* — „Hra na Proč...?“ — S většími dětmi můžeme vymyslet několik otázek, které se týkají Štědrého večera a zkusit na ně hledat různé odpovědi (např. vlastním filosofováním dětí nebo jako anketu mezi příbuznými, přáteli, atd.) — Proč říkáme tomuto večeru Štědrý? Proč večer rozsvěcíme svíčky? Proč si dáváme dárky? Proč stavíme betlém? Proč Vánoce slavíme jen jednou do roka?

STARŠÍ PŘÍPRAVKY

ROTKOVSKÁ, Dana: *Ježíšovo narození*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/wlJaUO>

PECHAR, Jaroslav: *Ježíšovo narození*. [online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/g0cXUJ>

RIDZOŇOVÁ, Lenka: *Ježíšovo narození*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/BFXUKs>

SEDLÁČKOVÁ, Marta: *Narodil se z Marie Panny*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/EaBj5y>

VYPRÁVĚNÍ

Kdyby stěny uměly mluvit...

Jsem takový malý, obyčejný chlív. Přístřešek pro zvířata. Výklenek ve skále, ke kterému kdosi přistavěl dvě stěny ze starých prken. Ovce se sem přijdou schovat, když je nevlídné počasí. Uvnitř korýtka pro zvířata a trochu slámy. A to je všechno.

Ten večer vešli dva lidé, muž a těhotná žena. On jí říkal Marie a ona jemu Josefe. Zjevně to byli chudí lidé na cestách. Malá zavazadla, zaprášené nohy, únava ve tvářích. Usedli k odpočinku, vytáhli chleba, trochu oliv a z koženého vaku upjeli vodu.

V noci pak ta žena porodila. Dítě zabalila do plínek, a když si potom chtěla odpočinout a hledala, kam by dítě položila, aby ho od země nestudilo, uviděla jesle, korytko pro zvířata. Muž vystlal jesle slámou, dítě tam položili, v objetí se natáhli na zem vedle a přikryli se pláštěm.

Nad ránem, když už svítalo, objevili se tu další lidé. Byli to pastýři s ovce. Mluvili o andělech, záři a nebeských zástupech. A o tom dítěti. Hlavně o tom dítěti. Je to prý Zachránce světa. To dítě v plínkách, místo postele zvířecí krmelec, prý přinese radost všem lidem. To proto, že jednou, až vyrostete, poví těm, kdo to budou chtít slyšet, že je Bůh má rád. A že se nemají bát. Že mezi lidmi může být pokoj a mír.

Pak pastýři odešli a ještě dlouho byl z dálky slyšet jejich zpěv. A ta žena, Marie, laskala dítě a zamyšleně na něj hleděla. A pak také začala zpívat — Když na světě smutno bylo, že už láska není, děťátko se narodilo, lidem k potěšení... A ten muž, Josef, zpíval s ní.

Jsem takový malý obyčejný chlív. Výklenek ve skále a dvě dřevené stěny. Tohle jsem zažil. A to jsem vám chtěl říct.

- TÉMA** Kterého krále o Vánocích máme najít a přijmout za svého? Heroda? Ježíše? Každý si může vybrat! Mudrci tehdy našli a vybrali toho pravého. Krále, který přináší pokoj a radost.
- CÍLE**
- Děti uslyší příběh o narozeném králi, kterého je dobré hledat, protože právě on vzbuzuje radost.
 - Děti si připomenou známý příběh pomocí hry (a divadla) a učí se myslet na nešťastné.
 - Děti uvažují nad radostí a pokojem ve vánočním příběhu a ve vlastním životě.

PRO UČITELE

Hned od začátku je Ježíšův život doslova bojem o holý život. To jsou (také) biblické Vánoce. Nejen předávání darů, hold mudrců, nebeské chorály a na zemi pokoj mezi lidmi. Narodil se Spasitel, ale on se narodil do tohoto světa, světa zmítaného boji a rozepřemi, úskoky a pronásledováními. Přišel do světa, který tolik potřebuje spásu. Ale ta se neodehraje na lusknutí prstů. A tak narozeného Ježíše čeká útěk a boj o holý život. Na poslední chvíli. A jeho — dalo by se říci — spolukřtenci mezitím pomřou. Tentokrát oni za něj, příště to bude možná naopak.

Ty dvě roviny do Matoušova příběhu patří. Ten improvizovaný porod kdesi do žlabu či do jeslí. A ta politika spojená s narozením nového krále. Obojí se protne, když mudrci od východu dojdou trochu omylem do Jeruzaléma. A tím i do toho chlívku nechtějící dotáhnou politiku a dlouhé prsty páně krále Heroda a smrt. A i když sami odejdou, vyhnou se Jeruzalému, vrátí se do své země jinou cestou, stanou se z nich jiní lidé, král Herodes zůstává stejný.

Ale naštěstí, v tom příběhu má své slovo i Bůh. Nejprve pošle mudrce přímo domů a pak promluví do snu Josefovi, a tím i do života. Běž do Egypta. Emigruj tam, jinak to nejde. Takhle drsně někdy vede Boží hlas. Ale takhle to v životě víry chodívало a chodívá. Boží hlas povolal a člověk šel a často to byl skoro útěk, prchání, jinam, než by rozum radil a kam by to bylo pohodlnější.

Matouš ale dál vypráví jakoby po dvou liniích. Jedné ubohé, kdy tři zoufalí lidé, považte, že to bylo nedlouho po porodu, musí rychle uprchnout. Ale zároveň Matouš řekne, že to není jen tak pro nic za nic, že se tím plní proroctví, že to není jen tak normální emigrace. Ale tím se zase nic nemění na tom, že to bylo trápení a pot a slzy a velká nejistota... I to jsou Vánoce.

BIBLICKÝ TEXT

Mt 2,1–23

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Příběh je relativně komplikovaný, vystupuje, jedná a mluví v něm hned několik postav (mudrci, Marie a Josef, anděl, Herodes, velekněží a zákoníci), odehrává se na nejméně dvou místech (Betlém a Jeruzalém, vlastně i Egypt a východ), a ještě do něj evangelista nechává znít prorocké citáty. Příběh se odehrává paralelně — v Betlémě se narodí Ježíš „za dnů krále Heroda“ a zároveň (už) za hvězdou putuje nejmenovaný počet mudrců od východu. Ti dorazí přes Jeruzalém do Betléma, ovšem tím tam zanesou také „herodovské“ Vánoce, a tím i pronásledování a strach a obavy a teror. A přece dvěma starozákonními citáty dá evangelista Matouš najevo, že se neděje, co by se nečekalo, i přes to všechno se Pánu Bohu ten příběh nevymkne z rukou.

- Ježíš — Matouš si dá záležet na tom, aby Ježíše vykreslil jako nového Mojžíše (nechybí zpráva o narození, pojmenování, vraždění chlapců, pronásledování, útěk a návrat zpět). Také zde mají velkou úlohu varování skrze sny (1,20; 2,12. 13. 19.22), skrze něž do lidského příběhu vstupuje Bůh.
- Mudrci — jsou důležitou postavou příběhu, dokládají, že i pohané mohou nalézt Boha a přijít k Mesiáši, aby mu vzdali chválu. V kontrastu k nim (k zástupcům množiny pohanů) jsou velekněží a zákoníci, kteří představují ty, kdo vědí, kde se Mesiáš má narodit, dozvědí se, že se narodil, ale přitom nikam nejdou. Při setkání s Ježíšem mudrci vzdávají úctu, klaní se mu a předávají dary. Právě jako pohané rozpoznají (často tehdy i dnes lépe než my, tzv. věřící, co už přece víme), že jsou svědky něčeho naprosto nebývalého, co člověka zdaleka přesahuje. Předávají dary — zlato, kadidlo a myrhu — z nichž (jejich počtu) se odvozuje, že byli tři: každý specializovaný na ten svůj poklad. Jejich symbolický výklad je známý (úřad kněžský — kadidlo, zlato — král a myrha — prorocko-obětní), ale ne zcela prokazatelný.
- Herodes — z pohledu historie i evangelijního příběhu zřetelně (všeho)schopný diplomat a politik. Tady je kontrastem vůči Ježíši, tomu králi, který se má narodit. Herodes dostane strach o funkci, Ježíš vzbuzuje radost. Herodes zůstává sedět na svém, Ježíš pohne lidi k putování — pohany i svou rodinu, která jej zachrání poutí do Egypta.
- Hvězda — podle vykladačů (a naposled Jiřího Mrázka) se nabízí konjunkce Saturna a Jupitera. K níž tehdy opravdu došlo. Spojení či překrytí Jupitera se Saturnem potom znamená vládu, protože Jupiter je vládcem všech a Saturn je zase planetou soboty, Syropalestiny, Židů. „Prostě: přinejmenším *bylo možné* to vytvořit jako velkého židovského krále. Tahle konjunkce tenkrát byla, opakuje se

jednou za 800 let, a tenkrát ještě ke všemu byla ve znamení ryb — což je pro židovské astrology znamení eschatologické, protože začínají rok beranem, takže ryby jsou poslední. Takže král posledního času.“ (Jiří Mrázek, výklad Matoušova evangelia)

- Anděl — do vánočního příběhu krom plánu krále Heroda vstupuje posel (v. 13 a 19), který zdůrazňuje, že v Ježíšově příběhu jde od začátku o děj, na kterém záleží samému Bohu.
- Josef — pro evangelistu Matouše vůbec není jen do počtu; právě on adoptoval Ježíše do té abrahámovsko-davidovské tradice, do které sám patří. A tady navíc zachraňuje světu Mesiáše.
- Starozákonní proroctví — Matouš jimi pozdvihne toto dění do velkých starozákonních souvislostí. Aby nám řekl: ono to vypadá drsně, ale takhle to přece bylo v izraelských dějinách vždycky. A přece se děly věci.

ÚSKALÍ TEXTU

Astronomická a až astrologická část příběhu je z pohledu (biblické) víry problematická. Ale tady mudrce přivede k tomu, že se zvednou a vyrazí na cestu. Z příběhu je navíc patrné, že hvězda dovede ukázat dobrým směrem, ale když jde o to skutečně najít Mesiáše, musí nastoupit také Písmo a nakonec, jde-li o život, přijde ke slovu sen, prostředek Božího vnuknutí.

Je asi dobré (alespoň se staršími dětmi) příběh dotáhnout až k vyvraždění neviňátek, kde zarazí Herodova krutost. Ta však může posloužit jako příklad nejen toho, jak většina vládců mnoha dob i míst má podobné sklony, podléhá pokušení moci a snaží se ji za každou cenu udržet, ale také, že i do vánočního příběhu a o Vánocích nemáme zapomenout na ty, kdo trpí pod různými Herody i dnes.

Motivační uvedení do příběhu

Kdo je moudrý a dobrý král? Jak se to pozná?

Snad nejlépe podle toho, co to dělá s těmi, kdo se ocitnou pod jeho vládou, v jeho blízkosti. Horší král pouští hrůzu a lidi se (ho) bojí. Dobrý má lidi rád, dovede je nadchnout a pozvat na cestu, pozvaní mají radost z jeho blízkosti a dovedou přinést i jisté oběti.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle*

Matouše. Benešov: EMAN, 2009; s. 177–183.

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních*

evangelií. Benešov: EMAN, 2011; s. 135–142.

Pracovní list Ondřeje Rady z Pozvání na cestu 1.díl,
VII — útěk do Egypta a vraždění nevinátek.

Internet

- <http://goo.gl/hAZ4q8> — pracovní list *Klanění mudrců*
- <http://goo.gl/2vof8N> — pracovní list *Vánoce u Matouše*
- <http://goo.gl/fDANqV> — pracovní list *Putování za hvězdou*
- <http://goo.gl/QL31sw> — další obrázky a kvízy k Mt 2,1–12
- <http://goo.gl/seDysl> — další materiály, výklady, obrazy z dějin umění i práce s dětmi
- <http://goo.gl/1SNnQl> — vánoční hra ve verších, použitá v oddílech pro mladší a pro starší děti (7. scéna — Mudrci u Heroda)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

1. Obrázek různých králů, idolů, vážených postav a lidí (mezi nimi i dítě) — můžeme rozložit na stůl či schovat po místnosti (děti musejí nejprve najít). Potom se obrátíme na děti s otázkou: Jak vypadá dobrý král? Koho byste si vybrali za svého krále?
2. Vztít obrázek s malým dítětem, miminkem — mohlo by být králem? Jakou máte náladu, když vidíte takové miminko? Máte radost, usmějete se? Už jenom proto, že miminko je blízko?
3. Za takovou radostí vyrazili mudrci od východu, do tmy zazářila hvězda a oni si řekli: musíme jít za ní.
4. Kde byste hledali krále? Asi v hlavním městě, že? To si mysleli také ti mudrci, ale v Jeruzalémě narazí jen na krále Heroda, který už žádnou radost necítí ani nevzbuzuje. Šíří kolem sebe jen strach a hrůzu. Chce se udržet na svém trůnu a nic jiného ho nezajímá.
5. Mudrci přesto dorazí až k narozenému králi, ke králi, který vzbuzuje a bude vzbuzovat radost, život nasměrovaný k Bohu a k pokoji. Předají mu své dary, mají radost, že jejich cesta vedla k dobrému cíli, k setkání.
6. Aktivita z pracovních listů — cesta bludištěm až do cíle — ke Kristu se dá dojít, i když to někdy je na dlouhou a klikatou cestu (viz *Odkazy*, pracovní list *Klanění mudrců*).

PRO MLADŠÍ DĚTI

1. Po místnosti schovat buď obrázky s jednotlivými větami příběhu, nebo samotné části textu příběhu (hvězda — putování mágů — Jeruzalém — slovo proroka — Herodův požadavek — druhá hvězda — nalezení dítěte — předání darů — návrat zpět — útěk do Egypta). Činnost na hledání toho podstatného a důležitého. Nebo hru modifikovat — hvězda jako nápověda, blízko ní rozstříhaný biblický text, v němž se mluví o Betlému... Děti složí, a tak se dostanou k narozenému králi.
2. Děti se mohou pokusit věty příběhu seřadit. Spolu s nimi správně seřazený příběh přečteme.
3. Pokud dojdeme až k vraždění nevinňátek, poukážeme na to, že i takové jsou biblické Vánoce. Docela drsné. Víte o někom, kdo bude letos také takové mít? Je možné takové lidi napsat či namalovat a donést k Ježíši — betlém, jesličky, stromek.
4. Rekapitulace příběhu — formou přečtení divadla (viz níže), samotné divadlo můžeme použít jako ony věty příběhu — najít, seřadit, rozdělit jako role a na závěr přehrát.

PRO STARŠÍ DĚTI

1. Co se píše na vánoční pohlednici? Šťastné a veselé?! Požehnané svátky?! Pokojné prožití svátků...?! Jak to zařídit, aby svátky byly šťastné a veselé a požehnané a pokojné? Jak na to? Máte nějaký návod?
2. Evangelista o tom vypráví příběh — můžeme rozdat papíry s evangelijním příběhem a zkusit vyznačit barvami — co je dobrý vánoční příběh, co ne, co jsou ježíšovské Vánoce a co ne. Co působí dobrý král a co ten horší. Jak to vychází — půl na půl. Kdo má navrch?
3. Podle líčení evangelisty Matouše je zřejmé, že navrch má paradoxně to dítě, ten narozený, bezbranný betlémský král. Plní se při něm Písma, naplňuje lidi kolem sebe pokojem a radostí, probouzí v nich to lepší. Vede k životu, i když to občas musí jít oklikou, která ale má smysl.
4. Zlé herodovské Vánoce s vražděním bezbranných. Znáte takové případy z lidských dějin? Čeho jsou vládcové schopni, když jim někdo třeba jen zdánlivě usiluje o trůn.
5. Zopakování příběhu formou vánoční hry.

Převyprávění (část hry Davida Balcara Vánoční hra ve verších)

Text (viz *Odkazy*) rozmnožte, nechte děti potichu přečíst a vyznačit svou roli, je možné se trochu nalíčit barvami na tvář, vyrobit korunu, zabalit dárek...

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 354 — *Už proroctví Daniele*; 339 — *Tomu kdo*

pro žal hlavu věší; 374 — *Vítr se ztiší*; 133 — *Vánoční*

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 72 — *Své, Bože, soudy dávej*

králi (sloky 1-2 a 4-5); 306 — *Když se Pán Ježíš narodil*

HALELUJA AMEN: 93 — *Když na světě smutno bylo*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Bože, předej své soudy králi a svou spravedlnost
královskému synu, aby obhajoval tvůj lid spravedlivě
a tvé ponížené podle práva. (Ž 72,1-2)*

MODLITBA

*Pane Ježíši Kriste, děkujeme za to, že nemáme na výběr
jen mezi pozemskými králi, ale že se do našeho dění
a putování přidáváš také ty. Děkujeme za to, že k nám
přicházíš a my z toho smíme mít radost. Modlíme
se za děti bez domova, za rodiny vydané napospas
bezpráví. I jim dopřej čas radosti a pokoje. Amen.*

TÉMA Štěpán jako první člověk pro svou víru v Krista položil život. Ve své osobní porážce měl před očima vítěze — vzkříšeného Ježíše v nebi. Ten, který byl v Betlémě uvítán jako král, nyní skutečně vládne ve svém království.

- CÍLE**
- Všechny děti uprostřed vánoční rozněžnělosti uslyší drsný příběh o prvomučedníku Štěpánovi, který život ztratil i získal.
 - Mladší školní děti se pokusí propojit vánoční obraz děťátka v jeslích s povelikonočním obrazem krále na nebeském trůnu a v propojení objevit Ježíše.
 - Starší děti si navíc položí otázku, zná-li i dnešní doba křesťanské mučedníky.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Skutky 6,8–7,60

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Rozrůstající se mladá církev v Jeruzalémě nezakoušela jen zdar, ale i proti-venství. Diakon Štěpán — jedna z výrazných církevních osobností — se za svou veřejnou činnost (rozdílení potravinové pomoci a hlásání Ježíše) dostává do ideového střetu s vrcholnými představiteli židovství. Spor je o pravost, opravdovost bohoslužby a význam chrámu.
- „...vidím nebesa otevřená“ — věřící člověk v tísní hledí k nápravě poměrů, ke spravedlivému Božímu světu. Existoval oblíbený literární žánr různě barvitých vidění — apokalyptika. (Da, Zj, Mk 13) Štěpán se připojuje k tomuto proudu, hledá útěchu ve výhledu k Boží moci, jež je nade vším.
- Součástí židovské apokalyptiky byla i postava Syna člověka — Božího dokonavatele ve světě (Da 7), který se zastane utlačených, porazí nepřátelské síly a zasadí se o Boží vládu. Sám Ježíš takto často o sobě hovoří (např. Mt 25,31), ovšem se záměrnou dvojznačností: syn člověka je jak apokalyptická postava, tak i označení kteréhokoliv muže. Rozhodni se, člověče, kým je Ježíš pro tebe!
- Štěpán je obviněn z rouhání, neboť nemístně slučuje Boží slávu s odsouzeným,

zavrženíhodným Ježíšem. Zákon předepisoval za rouhání trest smrti ukamenováním. Židovští představitelé jsou Štěpánovými výpověďmi upřímně zděšeni, přísný trest je z jejich hlediska nutností. Nechápou, že Bůh se přiznává k potupnému Ukřižovanému. Právě tím Ježíš pobuřoval, že se přiznával k pokořeným a odsunutým lidem.

- Při kamenování se Štěpán svěřuje Kristu (verš 59), zachovává věrnost až do konce a jako pravý Ježíšův učedník prosí o odpuštění pro své trýznitele. (verš 60, srov. Lukáš 23,34 — Kristova modlitba na kříži.) Ze svědka se stává mučedník.
- Slovo *martyrium* – *utrpení, umučení* pochází od řeckého *martyros* – *svědek*, k němuž se až vlivem okolností přidružil význam *mučedník* – svědek, který za své svědectví trpěl.
- Štěpán – řecky Stefanos = věnec, vavřínová členka pro vítěze.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

- Svátek mučedníka Štěpána rozbíjí vánoční idylu. Ve víře nejde všechno jako po másle, lidé nejsou na sebe jen hodní. Není jasné, proč církev řadí Štěpánův svátek zrovna do Vánoc — chce záměrně vnést jinačí tón, anebo se u stejného termínu náhodou potkaly dvě nezávislé tradice?
- Používá se nečastá červená liturgická barva — určená pro svědky a jejich svědectví o Kristu z moci Ducha svatého, svědecká věrnost až do prolití krve.

ÚSKALÍ

- Neličte židovské předáky jako krvežíznivé šelmy a arci nepřátele křesťanství. Oni postaru jednájí ve víře v Boha, jehož vznešenost je třeba chránit.
- Není vhodné příliš s dětmi hloubat, proč o Kristových narozeninách mluvíme o zabitém svědku Kristově, natož opěvovat moudré rozhodnutí církve, která dala svátky k sobě.
- Nekomentujte protikladnost, snažte se ukázat, co mají sousedící svátky společné — pastýři, mudrci i Štěpán s časovým odstupem vzhlížejí ke stejnému králi! U všech respekt ke Kristovu majestátu vyvolává reakci.
- Lze vyprávět i samotný příběh o Štěpánovi bez ohledu na Vánoce — poselství je výmluvné.
- Po kolikáté jsou děti v kostele za uplynulý týden?

ODKAZY

REJCHRT, Luděk. *Taková dlouhá cesta: vyprávění z dějin křesťanské církve*. Praha: Kalich, 1992; s. 13–16.

Obrazek ověncené hlavy k oddílu *Pro předškolní děti* — <http://goo.gl/2ECMok>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Štěpán jako první mučedník a odměněný vítěz

Pomůcky: medaile — skutečná; pohár či věnec pro vítěze, vavřínový věnec — na obrázku či skutečné.

1. Už jste byli na nějaké soutěži? Ve školce, v domě dětí, na narozeninové slavnosti...? V čem se soutěžilo? Skákání v pytli, trefování, zpěv... Dostali jste nějakou odměnu? Jakou?
2. *Dát kolovat medaili/medaile.* K čemu takováhle věc slouží? Je odměnou pro vítěze. Může ji závodník dostat jen tak? („Hele, dejte mi medaili.“) Ne — potřebuje se před tím namáhat, něco pořádného vykonat. I vy se přeci v soutěžích musíte snažit.
3. Jsou medaile jediná odměna? *Obrázky poháru, závodnického věnce, osoby na stupních vítězů.* Dříve se místo toho všeho dával vítězům na hlavu věnec ze zeleného vavřínového listí. (*Obrázek ověnčené hlavy.*) Dostávali ho vítězové v soutěžích i ve válečných bojích. Všichni měli za sebou nějaký těžký zápas.
4. Mezi prvními křesťany byl jeden muž, který se jmenoval Štěpán. V jejich řeči to znamenalo vítězný věnec. Jako kdybychom my dali někomu jméno „Medaile“.
5. Ke Štěpánovi se jeho jméno náramně hodilo. Protože i on vedl těžký zápas a vyhrál. Štěpán patřil mezi křesťany, kterých v té době bylo málo a okolní lidé ze na ně dívali divně. Jako na cizince. Štěpán měl na starosti rozdělování jídla chudým. Vždy, když jim jídlo dával, říkal, že to dělá kvůli Ježíšovi, který byl také štedrý a který jednou promění celý svět.
6. Takové řeči se nelíbily vládcům — jim se na světě žilo dobře a nechtěli nic měnit. Tvrdili, že svět je v pořádku, že ho tak zařídil Bůh a Štěpán nemá otravovat. Soudili Štěpána a odsoudili ho za urážku Boha k smrti. Všichni po něm házeli kameny.
7. Štěpán se ale své víry v Ježíše Krista nevzdal. Zůstal Ježíšovi věrný i v těžkých chvílích. Modlil se: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha.“ I za ty, kteří mu ubližovali, se modlil: „Bože, odpusť jim jejich hříchy.“ O Štěpánovi říkáme, že byl mučedník, nepřátelé ho umučili za to, že se hlásil ke Kristu.
8. Štěpán znamená vítězný věnec. Nebo medaile. Štěpán si totiž za svůj zápas zasloužil odměnu — byl první, kdo položil za Ježíše svůj život. Před sebou uviděl otevřená nebesa a Ježíše, jak mu jde vstříc a uvádí ho do Boží blízkosti. Štěpán sice život v očích lidí ztratil, u Boha jej však získal — tam žije, a tak na něj i my dnes vzpomínáme.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Král ze dvou pohledů

1. Co všechno vánočního jste viděli o Vánocích? *Stromek, cukroví, pohádky, kapra, betlém...*
2. Dobře známe, co se objevuje na betlému. Jaké tam jsou postavy? Co dělají? Kam směřují? Středem je stáj s jeslemi, ve kterých je malý Ježíš. Pastýři, mudrci i další se mu klanějí a přinášejí dary.
3. Proč mu prokazují takovou poctu? To dítě je budoucí král. Proto se i zpívá „z rodu královského, nám, nám, narodil se.“ Lidé v betlémě vidí v Ježíšovi krále a i my vlastně v těchto dnech oslavujeme jeho narozeniny. I my patříme k těm lidem z betléma.
4. Ježíš vyrostl a co se s ním stalo? Stal se obvyklým králem jako třeba Karel IV.? Dostal Ježíš korunu, území, trůn? Z Ježíše se nestal král jako jiní králové. Jenom někteří jej považovali za opravdového krále. Druzí si z něho dělali legraci — dali mu korunu z trnů a místo na trůn ho vyvýšili na kříž. Ježíšovi věrní ale zjistili, že i po smrti žije, a proto se k němu nepřestali hlásit.
5. Jedním z nich byl Štěpán. Štěpán měl na starosti rozdělování jídla chudým. Vždy, když jim jídlo dával, říkal, že to dělá kvůli Ježíšovi, který byl také štedrý a který jednou promění celý svět a učiní z něj své království.
6. Takové řeči se nelíbily vládcům — jim se na světě žilo dobře a nechtěli nic měnit. Tvrdili, že svět je v pořádku, že ho tak zařídil Bůh a Štěpán nemá otravovat. Soudili Štěpána a odsoudili ho za urážku Boha k smrti. Všichni po něm házeli kameny.
7. Když se na Štěpána nepřátele vrhli, mohl se leknout a říci. „Už nechci mít nic společného s Ježíšem, Ježíš není král.“ Štěpán se ale víry nevzdal. Před jeho očima byl rázem zvláštní výhled. *„Hle, vidím nebesa otevřená a Syna člověka, stojícího po pravici Boží.“* (Sk 7,56)
8. Štěpán viděl Ježíše jako vladaře, jako krále v Boží slávě. Jistota, že Ježíš je pravý vládce a král, že Kristovy zákony platí nade vším, ta jistota dodala Štěpánovi sílu. Nezaleknul se pozemských mocipánů, poněvadž věděl, že Ježíš je Král králů.
9. Ze Štěpána se stal mučedník. Umučili ho jako prvního člověka kvůli Kristu. Štěpán ale zemřel s dobrým výhledem. Vlastně před sebou viděl vánoční scénu — i před jeho očima byl Ježíš jako král. A Štěpán věděl, že tento král ho vysvobodí i ze smrti.

PRO STARŠÍ DĚTI

1. Stručně lze převyprávět Štěpánův příběh podle osnovy pro mladší školáky.
2. Děti dostanou kopii obrázku. Jak se říká lidem v levém horním a v pravém dolním rohu? Mučedníci. Proč se jim tak říká? Proč byli mučeni?

3. Který z nich je Štěpán? Co říká? Děti hledají odpověď v Sk 7,54–60. Jaký je Štěpánův vztah k pronásledovatelům: *nenávisť — hořkost — odpor — odpuštění*?
4. Kdo jsou další dva mučedníci? Jeden Jan Hus (může i Jeroným Pražský) — toho snad poznají. Druhý (apoštol Pavel) — identifikovat ho lze podle písně *Kéž bychom to uměli* (Evangelický zpěvník 610, 3. sloka) — „nohy v těžké kládě“.
5. Co říkají oni — Pavel nenadává vládě, Hus se modlí. Jaký je jejich vztah k pronásledovatelům? Obdobný jako u Štěpána.
6. Proč se tak chovají k pronásledovatelům? Kde se to naučili? Odpověď se nachází v Lukáš 23,34. Oni se drželi Krista, vyznání, že on je Pán a Král, drželi se jeho zákonů. (Vyznání víry je uprostřed obrázku, ostatní postavy lze interpretovat jako kazatele a náboženského emigranta)
7. Jsou dnes někde křesťané pronásledováni? Jsou i dnes mučedníci? (Čína, Severní Korea, v Evropě ve 40–60. letech.) Drží se své víry, že Ježíš je pravý Pán.
8. Když se podíváme na mučedníky na obrázku — v čem jsou příkladem pro dnešní pronásledované a mučedníky? I pro nás, když je naše víra vysmívána? Modlitba za protivníky, v ní osvědčujeme, že jsme Kristovými učedníky.

Pomůcky: Evangelický zpěvník, namnožené obrázky ze strany 13 v knize „Taková dlouhá cesta“.

PŘESAHA

- Jak vzpomínáme na křesťany, kteří zde byli před námi? Má náš sbor nějakého velikého svědka víry? Někakého mučedníka?
- Kdy u nás skončilo poslední pronásledování křesťanů?
- Jak v kostele myslíme na pronásledované křesťany?
- O Vánocích vzpomínáme na ty, kteří nejsou s námi — odcestovali, jsou nemocní, zemřeli. Štěpán podněcuje k takové vzpomínce — byl vzdálen od svého lidu, a přece se Bohu neztratil.
- Podoba rituálu: tichá vzpomínka u stromečku či jiné vánoční výzdoby. Celé shromáždění či jen děti po bohoslužbách. Uvést slovy: „*Dnes si připomínáme Štěpána, kterého lidé měli rádi, ale nemohli s ním dále být. O Vánocích vzpomínáme i na své milé, kteří jsou nám nyní vzdáleni, a přece jsou Bohu blízko.*“ — Ticho — Čtvrtá sloka z písně „*Někdo mě vede za ruku*“ (Evangelický zpěvník, 176).

POZOR — může být emočně citlivé!

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 148 — *Kdo na kolenu klečí;*

315 — *Světlem běžím dál*

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 355 — *Kristus má v rukou*

celý svět; 632 — Neskládejte v mocných naději

Slunce z Nazaretu (Laudate I. 2 ECM 1990)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Štěpánova modlitba jako slova křesťanského

odevzdání se v životě i ve smrti: „Pane

Ježíši, přijmi mého ducha!“ (Sk 7,59)

MODLITBA

Pane Bože, nechci mít v srdci hořkost vůči těm,

kdo mi ublížili, kdo mě otravují nebo mi škodí.

Prosím, uč mne víc odpouštět. Jako Štěpánovi dej

i mně sílu modlit se za své nepřátele. Amen.

TÉMA	Radost z Boží lásky, naděje.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Pro nejmenší děti: zprostředkovat pocit, že jsou zahrnuty láskou, obejmuty láskou (jako staříček Simeon a babička Anna) — Pro starší děti: dojít k poznání, že vždycky je naděje (i v opuštěnosti, v nemoci, při nedorozumění.) — Pochopit, že mohou přispět k naději pro druhé (vnést světlo). (<i>Naděje je jako srdce, které tlučte pro druhého.</i>)

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 2,21–40

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Naděje — Bůh je dobrý. Myslí to s člověkem dobře.

Staříček Simeon

„...nyní propouštíš služebníka svého v pokoji“: Co to bylo za těžkou službu, že Simeon tato slova říká s velkou úlevou? „Čekat na utěšení...“: Pro sebe. Pro druhé. Pro tenhle svět. Těžká služba. Plná napětí a nepokoje.

Takovou službu má Simeon. Nelze z ní odejít jen tak, nechat být a utéct.

Ale očekávat. Na utěšení. Neztratit naději, že Bůh je dobrý.

A teď staříček Simeon drží v náručí Ježíše. Jako maminka, která utěšuje dítě, ale sám je utěšen a s velkou úlevou a radostí vyznává a děkuje Bohu.

„*Mé oči viděly spasení*“: V Ježíšovi mé oči viděly spasení. Ježíš je ten, který utěšuje. A všechno zlé a těžké a beznadějně v životě nemusí mít takovou sílu a není bez konce.

Simeon objímá Ježíše a zároveň je objímán Boží láskou.

Stařenka Anička Blahoslavová (Ašerová)

Byla jen chvílečku vdaná, a pak celý dlouhý zbytek života žila sama. V chrámu. Postila se a modlila. Uklízela.

Stará nezajímavá paní, vidíte...

Ale vůbec ne. To dobře ví ten, kdo je dlouho sám. Kdo dlouho čeká na nějakou změnu, třeba i celý život. A nezahořkne a nerezignuje, nepřestane očekávat.

To vůbec není jednoduché. To je velmi statečné.

Zahořklé srdce by nepoznalo, že se v chrámě děje něco velkého a radostného.

Anička běží k Josefovi a Marii a raduje se z Ježíše, z Boží lásky. A chválí Boha a je té radosti a lásky tak plná, že ji vypovídává do světa.

ÚSKALÍ

Udržet se na uzdě a nepročítat stovky materiálu. Ale v klidu si sednout a vzpomenout si nejprve na svůj vlastní příběh o naději, kdy mě Pán Bůh vysvobodil před rezignací. Kdy zachránil mé srdce, aby nezahořklo. Kdy mně dal naději pro život. A vzpomenout si, jak mi tenkrát bylo.

(Ž 126 Když Hospodin úděl Sijónu změnil, bylo nám jako ve snu. tehdy naše ústa naplnil smích a náš jazyk plésal.)

A také se rozpomenout, kdy já jsem se stala nadějí pro druhé.

Myslím, že toto je dobré udělat, aby nám děti mohly důvěřovat.

Ony poznají, když je něco nevěrohodné, neprožitě. Mají na to zvláštní tykadla.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Nejprve si vyrobit miminko — z papíru, z vlny, zamotat z látky, omalovat.

Sednout si do kruhu kolem stolu nebo na zem.

Miminko jemně chovat v dlani.

Co asi maminka a tatínek říkali, když vás takhle chovali?

„To jsme rádi, že tě máme.“

Zkusíme to společně říct každý svému miminku, které chováme v dlani:

„To jsme rádi, že tě máme.“

A když se miminko směje, tatínek i maminka se taky smějí.

A když žvatlá, maminka i tatínek taky žvatlají, třeba takhle.

A když ho v náručí objímají, je jim tak dobře, jako kdyby miminko objímalo i je.

Tak se dobře posadte, opatrujte svá miminka a já vám budu vyprávět o jednom dědečkovi a jedné babičce.

(Můžeme předem postavit jednoduchou scénu z biblických postaviček, nebo hraje se svým miminkem, vyprávět — hrát — pokud možno z paměti.)

Když byl Ježíš malé miminko, přinesli ho tatínek Josef a maminka Marie do kostela. A v tom kostele sloužil starý muž, který se jmenoval Simeon.

Nikdy žádné miminko v náručí nechoval. A když uviděl Ježíše, běžel k němu, vzal ho do náručí, smál se na něj a bylo mu tak dobře, jako kdyby to malé miminko objímalo i jeho.

A ten dědeček Simeon říkal: „Tak jsem se přece jen dočkal, a já už jsem si myslel, že umřu, a ani malého Ježíše neuvidím.“

V tom kostele byla taky stařenka, jmenovala se Anička. Skoro celý život byla sama. Neměla nikdy žádné děťátko, které by chovala, na které by se smála. Neměla nikoho, kdo by ji obejmul. Celé dny uklízela v kostele, zametala, utírala prach. A když uviděla Ježíše v náručí starého Simeona, přiběhla a smála se a děkovala Pánu Bohu, že se narodilo miminko Ježíš. A když někdo přišel do chrámu, hned k němu utíkala a volala: „Představte si, že se nám narodilo miminko, které přinese lásku celému světu! Jen se pojdte podívat! Pojdte a nebojte se! To miminko se narodilo i pro vás.“

Zašeptáme potichoučku svému miminku: *To jsme rádi, že tě máme.* (Je to zároveň i modlitba.)

Píseň: *Když na světě smutno bylo.* (Buď tobě sláva, 19)

PRO MLADŠÍ I STARŠÍ DĚTI

Co nejlépe přečíst příběh *Noc plná hvězd*.

Můžeme mít v ruce jako záložku hvězdu z papíru, kterou pak budou děti vyrábět. Podnítí se zvědavost dětí.

Noc plná hvězd

„Pche, hvězdy!“ pomyslel si Jirka. Neměl nejmenší chuť vyrábět vánoční hvězdy. Nešlo o to, že by to neuměl, nebo že by ho to nudilo. Prostě nechtěl. Neměl náladu a hotovo.

Bohužel paní učitelka neměla pro Jirkovu nechut' pochopení. Chtěla jít s celou třídou do domova důchodců.

Děti měly zpívat, popřát babičkám a dědečkům hezké Vánoce a dát jim malý dárek. Jirka se znechuceně postavil k lavici a vzal do ruky nůžky. Hvězdy mu připomínaly Vánoce a on se rozhodl, že letos Vánoce slavit nebude. Mohou mu být ukradené! A hvězdy taky! Jirka vztekle pokrčil papír a posadil se.

Ještě před měsícem byl pro Jirku Štědrý večer nejkrásnějším dnem v roce. Byl totiž „vánoční andílek“. Ne skutečný. Už přece nebyl mimino, ale maminka mu tak někdy říkala. Narodil se totiž přesně v noci z 24. na 25. prosince, v tu dobu, kdy si připomínáme, že se narodil Ježíš.

Jirka proto dostával o Vánocích dvakrát tolik dáreků než ostatní, a to bylo něco. Ale letos...

Letos bylo všechno jinak, protože před měsícem a 16 dní se Jirkův tatínek odstěhoval. Jednoduše zmizel.

Od té doby už mu maminka neříkala „můj vánoční andílek“, ale spíš „to nějak půjde“, nebo „to zvládneme“.

Ale Jirka nechtěl být bez táty, rozhodli to bez něj a jeho se ani nezeptali.

Konečně zazvonilo a hodina skončila. Paní učitelka ještě všechny upozornila: „Zítřka o půl páté odcházíme do domova důchodců. Prosím, přijďte včas.“

Jirka vzal svou pomačkanou hvězdu a vložil ji do košíku mezi ostatní hvězdy.

Když Jirka přišel domů, maminka stála ve dveřích a usmívala se. Jirka se divil, protože jeho maminka se tak nesmála už hodně dlouho.

„Mám dobrou zprávu,“ řekla. „O Vánocích nebudeme sami. Přijede dědeček s babičkou a budou slavit s námi.“

To dostal dobrou náladu i Jirka, protože když přijede dědeček s babičkou, bude to aspoň trochu jako o Vánocích. Ale lepší než s tátou to stejně nebude.

Příští den se děti i s paní učitelkou vydaly do domova důchodců.

Domov důchodců vypadal jako malý zámek a všude voněla skořice a cukroví. Paní ředitelka je přivítala a zavedla do jídelny. Jirka se schovával za děti a nenápadně se rozhlížel po sále. Všude seděli samí staří lidé. Někteří měli berle a někteří z nich seděli na vozíčkách.

Jirka si všiml jedné hubené paní. Seděla úplně vzadu u stolu, měla vlasy jako stříbro a zářivý úsměv. Paní učitelka poslala děti ke stolům, aby babičkám a dědečkům předaly své hvězdy.

Jirka udělal také několik kroků, ale pak zaváhal. Ke komu má jít? Neuměl se rozhodnout. Pak zpozoroval, že ta paní se stříbrnými vlasy je pořád sama. Sebral odvalu, zamířil přímo k ní a řekl: „Hezké Vánoce!“

„Ach, to je ale krásná hvězda. Já miluji hvězdy,“ usmála se paní jemně a otáčela hvězdu od všech stran, až se na ní odráželo světlo.

„Jak se jmenuješ?“ zeptala se.

„Jirka.“

„Já jsem Helena. Máš chuť na cukroví?“

Jirka se rozhlédl po jídelně a když viděl, že jeho spolužáci už hodují, odpověděl: „Děkuju. Rád si vezmu,“ a sedl si ke staré dámě.

Zatímco Jirka ukusoval linecké kolečko a srkal kakao, paní Helena se vyptávala. Nejdřív na školu, na vánoční prázdniny, ale pak najednou řekla: „Jirko, mohl bys mě doprovodit na chodbu? Chtěla bych ti něco ukázat.“

Jirka šel a cítil, jak se o něj paní Helena při chůzi opírá. „Bolí mě kolena, když chodím,“ usmála se na něj omluvně.

Paní Helena zůstala stát na chodbě před jedním velkým oknem. Podívala se někam do tmy a řekla: „Vidíš ty hvězdy? Svítí pro nás každou noc.“

Jirka se podíval ven a pomyslel si „Nic zvláštního. Obyčejná tma.“ Pak si ale jeho oči přivykly a on začal na obloze rozeznávat světlé body.

„Znáš nějaké hvězdy nebo souhvězdí?“ zeptala se ho paní Helena.

„Trochu,“ odpověděl nejistě Jirka a polknul, protože mu téměř vyhrkly slzy. Hvězdy mu připomněly tátu. O prázdninách sedávali dlouho do noci na schodech a táta ho učil hvězdy poznávat. Měl na to dokonce i program ve svém mobilu a to bylo něco!

„Víš,“ povídá najednou paní Helena do ticha, „tehdy za války — to jsem byla asi tak stará jako ty, jsem žila s mámou a tátou a měla jsem ještě mladšího bratra a sestřičku. Tehdy náš tatínek musel odejít do války. Byli jsme všichni moc smutní a ten večer před odjezdem mě tatínek zavedl na dvůr. Ukázal mi nebe plné hvězd a řekl mi: „Helenko podívej se na ty hvězdy. Táhle je souhvězdí Orion. Je zvláštní, protože je vidět ze všech míst na zeměkouli. Kdybys stála kdekoliv na světě a nebe bylo bez mraků, uvidíš ho.“

Paní Helena ukázala na několik hvězd. „Vidíš? Tam je. Vypadá jako malý človíček, který nám mává. Můj tatínek mi tehdy slíbil, že se na něj bude každý večer dívat a že mi tak bude mávat na pozdrav. A tak jsme na sebe mávali celou válku.“

„A pak se váš táta zase vrátil domů?“ zeptal se Jirka dychtivě.

Paní Helena si povzdechla a podívala se na hvězdy: „Bohužel ne. Zemřel krátce před koncem války.“

„To jste byli všichni určitě moc smutní,“ řekl Jirka tiše.

„Ano, všichni jsme byli smutní a já asi nejvíc. Neuměla jsem si to vysvětlit a ze začátku jsem si myslela, že mě tatínek opustil schválně.“

Bylo ticho a paní Helena nakonec řekla: „Já jsem si ale pak uvědomila, že můj život neskončil a jde dál, a taky jsem věděla, že můj tatínek mi stále mává z nebe — podobně jako ten člověk ze souhvězdí Orion.“

Jirka se podíval pozorně na oblohu a souhvězdí Orion uviděl. Opravdu vypadalo jako človíček, který mává.

Když se pak Jirka chystal s ostatními dětmi k odchodu, šedovlasá stařenka Helena na něj spiklenecky zamrkala: „Víš co? Zůstaneme taky ve spojení přes hvězdy.“

Když se Jirka vrátil domů, byl ještě smutnější než předtím. Stará paní sice ztratila tatínka, ale on s ní aspoň zůstal ve spojení. Zatímco jeho tatínek...

Najednou jako by do něj udeřil blesk. Vždyť jeho táta mu taky něco nechal, aby s ním byl ve spojení!

Než odešel, dal mu přece do ruky mobil a řekl: „Můžeš mi zavolat, kdykoliv budeš potřebovat.“ Jirka byl ale tehdy tak vzteklý, že mobil ani nezapnul a hodil ho do zásuvky psacího stolu. Teď ji otevřel a mobil zapnul.

Bylo tam 21 **NEPŘEČTENÝCH ZPRÁV!**

Otevřel hned tu první a četl: **MILÝ JIRKO. MÁM TĚ MOC RÁD. NIKDY NA TO NEZAPOMEŇ. BRZY SE SEJDEM. TÁTA**

Jirka viděl, že se mu tatínek každý den pokoušel dovolat a v poslední zprávě bylo:

JIRKO, PROSÍM TĚ OZVI SE. MÁM O TEBE VELKOU STAROST.

Jirkovi vstoupily slzy do očí. Táta ho neopustil! Hned mu napsal zprávu: AHOJ TATI. VÍŠ, JAK VYPADÁ SOUHVĚZDÍ ORION?

Ani ne za minutu mobil zazvonil. „Ahoj Jirko!“ ozval se tatínkův hlas. „Ahoj tati,“ řekl Jirka trochu nesměle. „Jsem rád, že se ozýváš. Už jsem se o tebe bál. Jak se máš?“

„Ujde to,“ odpověděl Jirka smutně.

Pak bylo chvilku ticho a tatínek řekl: „Víš, já bych tě rád viděl. Napadlo mě, nemohli bychom se sejít třeba ve hvězdárně. Co myslíš?“

Jirka polkl nadšením: „a mohli bychom se podívat dalekohledem na ten Orion. To by bylo super!“

Když Jirka položil mobil, byl celý rozrušený. Táta nezmizel! Všechno bylo sice jinak než předtím, ale to přece ještě není konec.

Jirka odhrnul záclonu a podíval se na oblohu. Byly na ní mraky, ale sem tam přece jen zazářila hvězda. Malý človíček ze souhvězdí Orion mu mával z nebe. Jirka mu také zamával. Zdálo se, jako by mu odpověděl a dokonce jako by se usmál. Ten úsměv zná. Tak se přece smála paní Helena.

„Zvláštní noc plná zvláštních hvězd,“ pomyslel si Jirka, lehl si a spokojeně usnul.

Tvoření:

- dvojité hvězda z papíru s otevíracím okénkem a do něj napsat děkovnou modlitbu, modlitbu nechat dětem jako tajemství;
- vyrábět s úmyslem darování někomu, kdo je sám, nebo z něčeho smutný, kdo potřebuje potěšit.

Závěr:

- přečíst společně příběh o Anně a Simeonovi (různými způsoby — dialogicky, po verších, nebo dítě samo, nebo učitel...);
- najít společné body s příběhem o Jirkovi (s vlastním příběhem), řízený rozhovor, krátký, výstižný.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 339 — *Hvězda*BUĎ TOBĚ SLÁVA: 75 — *Když na světě smutno bylo*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Hospodin učinil veliké věci. Radujeme se.**(Ž 126,3; upraveno)*

MODLITBA

V oddíle *Tvoření* je návrh, jak s dětmi
pojmout modlitbu. Nebo:

*Pane Bože, děkujeme ti za Vánoce. Děkujeme za to, když
někdo smutný začne mít radost. Prosíme, abychom
dokázali potěšit někoho, kdo to potřebuje. Amen.*

TÉMA	Boží blízkost.
CÍLE	— Pro předškolní děti: V Boží blízkosti je mi dobře jako v blízkosti tatínka a maminky. — Pro starší děti: Kde můžeme Ježíše nalézt.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 2,41–52

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Popřemýšlet:

- kde je Ježíš doma, kde bydlí;
- kam a ke komu patřím já;
- význam putování do Jeruzaléma, mého putování do blízkosti Boží, blízkosti sebe i druhých lidí;
- Ježíš naslouchá (vždycky, rozumí mé touze, nejistotě);
- a taky odpovídá (ne vždy umím rozkódovat, ale odpovídá);
- a dává otázky (a tak mě otevírá novým skutečnostem);
- uchovávat ve svém srdci události, které jsou pro tuto chvíli nesrozumitelné, ale patří do života, vytváří souvislost.

ÚSKALÍ

- Nepřetížít moment ztracení Ježíše, aby děti nenabýly dojmu, že to je hlavní téma.
- Zdůrazňovat v celém vyprávění Ježíšovu touhu být blízko Bohu. Patřit k němu.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Už jste se někdy ztratily? A kde? A co říkala maminka...?

Já vám budu vyprávět o jednom klukovi, který se ztratil.

Stalo se to už dávno. Ten kluk se jmenoval Ježíš. Bydlel se svou maminkou Marií a se svým tatínkem Josefem v malém městečku.

A jednou se celá rodina vydala slavit velký svátek do hlavního města Jeruzaléma.

Šli pěšky. Byla to daleká cesta, nohy je bolely, ale vůbec jim to nevadilo, protože se moc těšili na slavnost.

Po cestě se k nim přidávali strýčkové a tetičky a bratrance a sestřenice, a kamarádi a známí. Až jich byl velikánský houf. Vždycky u někoho přespali a užili si moc legrace. Dospěli si povídali a radovali se, že se po dlouhé době vidí a moc se těšili, až přijdou do hlavního města, že navštíví kostel a poděkují Pánu Bohu, že se o ně tak dobře stará.

Ježíš nešel s maminkou za ruku, běhal s ostatními dětmi, chvíli vpředu, chvíli vzadu. Maminka ho nehlídala, věděla, že se mu nemůže nic stát.

A konečně se dostali do Jeruzaléma. Tam bylo lidí! Tlačili se a strkali a smáli a objímali. A hudba hrála a dívky tancovaly. Kejkliři předváděli své kejkle. Kluci si koupili na trhu cukrový špalek a písťalku a holčičky malinkou panenku a prstýnek s červeným kamínkem. A všichni slavili vesele ten velký svátek. Šli do kostela a děkovali Pánu Bohu, že se o ně tak dobře stará.

A když svátky skončily, vydali se všichni zase domů. Celý houf.

Marie Ježíše nehlídala. Určitě běží někde vpředu s klukama.

Až teprve večer se ptala tatínka Josefa: „Neviděls našeho Ježíše?“

„Ne. Neviděl jsem ho celý den.“

Marie se trochu vylekala a ptala se tetiček: „Neviděly jste našeho Ježíše?“

„Ne. Vůbec jsme ho neviděly.“

Marie celá vyděšená se ptala dětí: „Neběžel s vámi náš Ježíš?“

„Ne. My jsme ho viděly naposledy včera.“

Marie se dala do pláče, popadla rychle Josefa za ruku a utíkali zpátky do Jeruzaléma.

A Marie se ptala na trhu:

Prosím vás, neviděli jste kluka, asi takhle velkého, veselého. Ne, neviděli.

V hračkárně... ne, neviděli.

V cukrárně... ne, neviděli.

V zoo... ne, neviděli.

(Nechte děti hádat, kde by Ježíš mohl ještě být.)

Marie už jenom plakala, kudy chodila. Už si myslela, že se Ježíš ztratil a že už ho nikdy neuvidí.

A po třech dnech nahlédli do kostela. Třeba jim Pán Bůh pomůže. Vždycky pomáhá.

A tam, představte si, seděl Ježíš a povídal si s faráři a s učiteli.

Vyprávěl jim o Bohu. Malý kluk farářům! Znal Boha dobře, jako svého tatínka. Měl ho taky tak rád, jako vy máte rádi svého tatínka. A chtěl mu být blízko, jako vy jste taky moc rádi se svým tatínkem.

Marie se nejprve trochu zlobila, ale pak Ježíše pohladila po hlavě a tiše se usmívala.

Josef je objal a šli společně domů.

Tvoření

Namalovat svůj kostel, a ve dveřích tátu, mámu, sebe...

Při tvoření mnoho možností (vystříhat kostel z tvrdého papíru, vymalovat, vyrobit otevírací okénka a dveře, vylepit hedvábným průsvitným papírem, zvon.)

Nebo jít s dětmi ven, vzít si tvrdé papíry a tužky a svůj kostel namalovat v pleněru a kartičku s kostelem někomu darovat. (Z takového dárku mají velkou radost zvláště staří lidé.)

Dokonce se může stát taková kartička i sborovým přáním nebo logem.

Píseň: Slunce svítí, tak se dobře dívej (Haleluja amen — úvodní píseň).

PRO MLADŠÍ I STARŠÍ DĚTI

Příběh přečteme z Bible a zahrajeme jako divadlo. Že se divadlo bude hrát, by měly děti vědět před čtením, budou se tak lépe vžívat do všech postav. Promyslíme si předem scény, které pevně držíme. Například:

- cesta na svátky (Marie, Josef, Ježíš, tetičky, strýcové, bratrance, sousedi...);
- ruch v hlavním městě... hostiny... modlitby... trhy;
- cesta zpět, opět ruch, zjištění, že Ježíš se ztratil;
- hledání Ježíše a nalezení v chrámě.

Role můžeme určit, nebo nechat dětem vybrat, podle situace, a pak už děti nechat v rolích samotné. Nespěchat, hrát také.

Tvoření

Připravte dětem tři kvízy, mohou je luštit ve skupinách. Děti se mají z kvízů dozvědět, že:

1. Kvíz (<https://db.tt/o6b0fgbU>) — Bůh bydlí v každém člověku svou láskou.
2. Kvíz (<https://db.tt/K2VPj1tS>) — Boha můžeme najít při bohoslužbách, v písních, v modlitbách. Když s ním rozmlouváme.
3. Kvíz (<https://db.tt/dukJlmo4>) — Boha můžeme najít při večeři Páně, v chlebu a vínu.

Abeceda ke kvízům (v tisknutelné podobě na <https://db.tt/s42LH3dW>):

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	<u>J</u>
☿	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐
<u>K</u>	<u>L</u>	<u>M</u>	<u>N</u>	<u>O</u>	<u>P</u>	<u>R</u>	<u>S</u>	<u>T</u>	<u>U</u>
♁	●	○	■	□	♃	☼	♁	❄	✚
<u>V</u>	<u>Y</u>	<u>Z</u>							
♁	↻	⌘							

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 484 — *Za to, že v stromech přečtu život
HALELUJA AMEN: Slunce svítí, tak
se dobře dívej (úvodní píseň)*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Hospodin je blízko všem, kteří volají k němu. (Ž 145,18a)

MODLITBA

*Milý Bože, děkujeme, že jsi a že k tobě
můžeme přicházet. Amen.*

TÉMA Ježíš je ten, kdo se za nás přimlouvá a probouzí v nás mízu, sílu, nést dobré ovoce.

CÍLE

- Děti uslyší příběh o zahradníkovi, který se přimlouvá a chce pečovat o neplodný strom.
- Děti lépe mohou porozumět, že podobně se Ježíš přimlouvá za nás a podobně o nás pečuje, abychom přinášeli druhým i Pánu Bohu radost.
- Děti při společném tvoření mohou zakusit, že aby „přinesly plody“ pro druhé, je třeba aktivně zapojit svou vynalézavost a nápaditost. Jalové tlachání nestačí.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 13,6–9

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Podobenství* — pro pochopení podobenství je důležitý jeho kontext. Neurčitá skupina „některých“ přichází za Ježíšem se zprávou o politické brutalitě Piláta a o nesmyslné smrti lidí pohřbených pod troskami věže v Siloe. Jejich nevyřešená otázka zní — proč se to stalo? Kdo za to může? Je to Boží trest? Mohou si za své neštěstí hříšníci sami? Na celou situaci Ježíš neodpovídá jednoznačnou definicí, která by přinesla jasnou odpověď, ale podobenstvím, příběhem, který má mnoho rovin.
- *Jeden člověk* — *majitel vinice*, nejasná identita, vinař ho oslovuje uctivým „Pane“.
- *Fíkovník na vinici* — fíkovník je v Bibli často jmenován spolu s vinnou révou. Fíkovník vyjadřuje symbolicky něco velmi blízkého Izraeli. Vinice bývá metaforou pro Boží lid, pro Izrael i pro církev (Iz 5, Píseň o vinici). Od fíkovníku se pochopitelně čeká, že ponese plody. Tento fíkovník se ovšem zpronevěřil svému úkolu a vypadá stejně jalově jako fíkus v socialistickém obýváku. Listí by možná ještě posloužilo naháčům ze zahrady Eden, avšak prvotní úkol fíkovníku je nést ovoce, občerstvit jím. Pokud fíkovník nepřináší plody, je to znamení blížící se krize (viz biblické odkazy níže). Zajímavý je pánův názor, podle kterého

neplodný fíkovník „kazí zem“, kraličtí mají „darmo kazí“. Jako by jeho jalovost a nečinnost byla tím, co má potenciál nakazit, zamořit okolí.

Odkazy k fíkovníku

- Fíkovník odkazuje jednak k hojnosti a dobrým časům, jednak k trápení a soudu. Ovšem s tím výhledem, že po veškerých útrapách opět nastane požehnaný čas.
- *Hojnost, pokojné časy*: Dt 8, 8...do země, kde roste pšenice i ječmen, vinná réva, fíkoví a granátová jablka, do země olivového oleje a medu...

1Kr 5, 5 A Juda i Izrael bydleli v bezpečí po všechny dny Šalomounovy, každý pod svou vinnou révou a pod svým fíkovníkem, od Danu až po Beer-šebu.

Krize a soud

- *Oz 2,14*: Zpustoším její révu i fíkovník, o nichž říká: „To je má odměna, kterou mi dali moji milenci.“ Proměním je v divočinu, bude je požírat polní zvěř.
- *Abk 3,17–18*: Kdyby fíkovník nevypučel, réva nedala výnos, selhala plodnost olivy, pole nevydala pokrm, z ohrady zmizel brav, ve chlévech dobytek nebyl, já budu jásotem oslavovat Hospodina, jásat ke chvále Boha, který je má spása.

Výhled k nadějně budoucnosti

- *Jl 2,22*: Neboj se, dobytku na poli, stepní pastviny se zazelenají, strom zase poneše ovoce, fíkovník a réva vydají úrodu.
- *Mi 4,4*: Každý bude bydlet pod svou vinnou révou, pod svým fíkovníkem, a nikdo ho nevydělší. Tak promluvila ústa Hospodina zástupů.
- *Vinař*—v Novém zákoně se v pozitivním světle objevuje jen v tomto příběhu, pak se setkáváme již jen se zlými vinaři v Ježíšově podobenství (Mt 21, Mk 12, L 20). Vinař je zde muž dobré naděje. Přimlouvá se za strom. I stromu, který je momentálně jalový, chce ještě otevřít dobrou budoucnost. Je odhodlaný dát mu dlouhodobou péči (jedno okopání a jedno pohnojení za rok by možná nestačilo). Nebojí se námahy, chce si dát se stromem práci. Chce probudit jeho mízu, aby přinesl ovoce, pána vinice občerstvil a obstál před ním.

Tradičně bývá pánem Hospodin, vinařem, který se přimlouvá, Ježíš, fíkovníkem někteří na vinici a vinice církev.

Kontext

12. kapitolou se jako červená nit táhne téma rozpoznání času a rozpoznání toho, co je důležité a co podřadné. Člověk má žít v důvěře a bez shánčlivosti po materiálním vybavení (v. 13–34), má být připraven setkat se s Pánem, který zaklepe na dveře duše (v. 35–40), má se aktivně ptát, co od něho Pán čeká (v. 41–48), nemá předpokládat, že víra přinese harmonii do vztahů mezi lidmi (v. 49–53) a nakonec si má uvědomit, že toto všechno se má dít nyní, teď, v tomto čase (v. 54–59).

13. kapitola začíná zprávami o násilné a nesmyslné smrti nevinných. Za těmito zprávami je nevyslovená otázka po příčině — proč se staly tak hrozné věci? Ježíš ovšem tuto nevyslovenou otázku překlopí. A odpovídá: nezkoumejte, co je za tím vším, kdo je vinen, kdo za to může... Ježíš tu rozbíjí příčinnou spojitost mezi vinou a neštěstím. Událost, která se stala, se má sama stát příčinou, která má vyvolat patřičný následek, tj. pokání, sebereflexi. A sebereflexe má vést ke změně v přístupu a chování. K hlubšímu hledání Boha. K solidaritě, k modlitbě za druhé. Právě teď, v tomto čase je šance k takovému obratu.

Velmi důležité také je, že lidé s tou šílenou zprávou o Pilátově jednání, zprávou, kterou rozum nebere, přicházejí za Ježíšem a jemu ji předkládají. Tak i my můžeme a máme jít za Kristem se vším, co je nad naše chápání, s čím si nevíme rady, co v nás budí hrůzu a strach.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

- Vinař dává naději stromu, který předcházející roky ovoce nepřinesl.
- V souvislosti s novým rokem je podobenství povzbuzením (pokud chceme být v roli fíkovníku), že nic není ztraceno. Můžeme se s dětmi ohlédnout za minulým rokem a mluvit o tom, co se dařilo a co ne. Co se stalo důležitého ve světě, co z toho bylo dobré a co ne.
- Máme-li pocit, že se nám minulý rok moc nepovedl, anebo že ve světě to byla jedna katastrofa za druhou, neznamená to konec všem nadějím. Můžeme přemýšlet o tom, co můžeme příště udělat jinak — v našich osobních životech, a jak jinak se můžeme postavit k těžkým věcem ve světě — hmotná nebo finanční pomoc, přímluvná modlitba... Můžeme všechny tyto věci předložit Ježíši — zahradníkovi a jeho prosit, aby v nás probudil mízu, sílu, energii, odvahu, inspiraci k tomu, abychom mohli přinést dobré ovoce těm, kdo ho hledají.

ÚSKALÍ

Příběh je podobenstvím, není definicí. Úskalím by se mohl stát jednoznačný výklad, že my jsme fíkovník, který nenese plody a jestli se do příští sezóny nepolepšíme, sekera nás nemine. Úskalí by také mohlo být ve výkladu bez zohlednění kontextu, v jakém Ježíš podobenství přináší.

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

BENEŠ, Jiří: *O Božích trestech a o neplodném fíkovníku*. [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/aP1pxH>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Pomůcky: velký arch papíru, pastelky, fixy.

Malujte na velký papír na zemi a povídejte si s dětmi: Budeme malovat ovocný strom. Co patří k takovému stromu? (Pokud řeknou, že ovoce, tak to záměrně přejděte.) Postupně namalujte:

- Kmen — k čemu je? — nese korunu.
- Koruna — jak vypadá? — je tvořená větvemi a listím.
- Kořeny — dodávají živiny.
(Ovoce žádné nemalujte.)

Děti mohou chvíli vybarvovat. Posadte je pak kolem papíru do kruhu. Vedle stromu namalujte dvě postavy — pán a vinař.

Máme tu strom s kořeny, kmenem a korunou, ale něco mu chybí — co to je? Tenhle strom je bez ovoce. Je jako strom v jednom Ježíšově příběhu:

V jedné zahradě rostla vinná réva a ovocné stromy.

Pán, kterému patřila zahrada, se rád chodil dívat, jak všechno roste...

Často si povídal se zahradníkem.

Jednou se pán procházel po zahradě a zastavil se u jednoho stromu. Měl velkou chuť na jeho šťavnatý plod. Hledal ovoce.

Hledal v listí, nic. Prohlížel větve, nic.

Rozzlobil se. Zavolal zahradníka.

„Už tři roky chodím kolem tohoto stromu a vždycky doufám, že najdu nějaké ovoce. A ono pořád nic!“ stěžoval si pán zahradníkovi.

„Některým stromům trvá několik let, než se na nich něco urodí,“ vysvětlil zahradník.

„No dobře, tak porad, co s ním. Já bych ho nejraději vykopal. Je k ničemu. Kazí místo, kde roste.“

„Dej mu ještě možnost. Tenhle rok se o něj budu starat víc než obvykle. Pořádně ho okopu. Pořádně pohnojím. A uvidíme. Když příští rok zase nic nenajdeš, vykopeš ho.“

Co myslíte, jako to dopadlo?

Nechte děti chvíli fantazírovat.

Když člověk udělá něco dobrého, také říkáme, že přinesl ovoce.

Co děláte vy, když chcete někomu udělat radost?

Když se nám podaří udělat někomu radost, tak se Pán Bůh směje a má radost také.

Ovocný strom bez ovoce je trochu marný, tak každý na něj namalujte takové ovoce, které si myslíte, že chutná vaší mamce nebo tatkově.

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Pomůcky: tři bonbonierové krabice, včetně plastového vnitřku na bonbóny — bez bonbónů, předem připravené těsto na nepečené cukroví:

- 300 g dětských piškotů;
- 300 g cukr moučka;
- 100 g másla;
- 5 PL rumu (možno i více);
- 2 bílky.

Piškoty najemno nastrouhat, přidat cukr, kakao, poté změkklé máslo, bílky a rum. Důkladně propracovat.

Položte krabice před děti na stůl, jednu vedle druhé.

Co čekáte, že v těch krabicích bude? prostor pro různé nápady.

Co byste si přáli, aby tam bylo? A co byste s tím obsahem udělali?

Tak se podívejte do první... Hmm, prázdná. Škoda. Co by v té krabici mělo být? Tak se podívejte do druhé, třeba to bude lepší... Také prázdná? Co tomu říkáte? Copak si lidé dávají prázdné bonboniéry? Proč ne? Tak zkuste tu poslední... Znova prázdná? Tak to naštvte, co? Jeden se těší na bonbón a ono nic.

(Vyprávějte příběh, třeba s malováním nebo flanelografem.)

Přesně takhle zklamaný byl jeden člověk, o kterém vypráví Ježíš. Měl vnohrad a na něm rostl strom, který plodil fíky. Tedy problém byl v tom, že neplodil. Ten člověk chodil každý rok k tomu stromu a hledal v listí nějaký sladký plod. Čekal, že tam bude, protože fíkovník má mít fíky, stejně jako v bonboniéře mají být bonbóny. A ono nic. Hledal a nic nenašel. Štvalo ho to. Došel za zahradníkem a naštvaně povídá:

„Hele, poslední tři roky sem vždycky přijdu a hledám fíky na fíkovníku. Mám je rád pěkně čerstvé. A pokaždé nic. Jenom listí. Ten fíkovník je k ničemu. Úplně jalový. Poráž ho. Kdo ví, co s ním je, ještě zamoří místo, kde roste. Línej strom to je a lenost je nakažlivá.“

„Máte pravdu, pane. Ale dejte mu ještě šanci. Pořádně ho okopu. Uvolním kořeny. Pohnojím ho, aby měl dost živin. Pak přijdete a uvidíte. Jestli najdete nějaké ovoce, necháte ho, když ne, porazíte ho.“

Tady příběh končí. Co myslíte, jak to dopadlo? Napadá vás, co byste mohli vy sami udělat, aby se z prázdné škatule stal dárek, který udělá radost? Pomůžte, když budete jen přemýšlet, proč jsou krabice prázdné a který jedlík všechno snědl? Nebo je lepší se takhle vůbec neptat a místo toho něco vytvořit sám?“

Rozdělte děti do tří skupin, do každé dejte jednu krabici a kus připraveného těsta. Každá skupinka kolektivně může vytvořit hrudky, bonbóny. Povzbudte děti, aby se vzájemně inspirovaly a spolu vymyslely kolekci různých tvarů. Bonbóny děti mohou vložit do krabice a podělit se s ostatními v kostele.

PRO STARŠÍ DĚTI

Pomůcky: výstřižky z novin nebo notebook se zprávami, flipchart, psací potřeby do skupinky.

Vytiskněte nebo vystříhejte různé senzacechtivé zprávy — násilí, katastrofy... Zkuste rozvinout rozhovor:

- Proč takové zprávy otiskují v novinách? A v jakých novinách nejčastěji?
- Co si o takových zprávách myslíte? Co jim říkáte? Bavíte se o nich s ostatními ve škole...?
- Co by k takovým zprávám měl říct farář? Měl by mít připravenou nějakou odpověď? Jakou?

Co myslíte, že lidé říkají, když se o takových katastrofách a násilí dozvědí? (*Věty mohou být na tabuli, na flipchartu nebo na papíru, aby je všichni viděli.*)

- Ještě, že je to tak daleko a netýká se mě to.
- To jsou ale chudáci.
- Můžou si za to sami (měli zůstat doma, neměli se do ničeho míchat).
- Je to směla.
- Kdo páchá násilí, je blázen.
- Pán Bůh je potrestal.
- Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.
Dá se říct i něco jiného? Co?

Úvod k podoběnství

Katastrofy a politické násilí se nedějí jenom dneska, ale potkával se s nimi i Ježíš. A lidé stejně jako dnes, i tehdy reagovali podobně. Jednou za Ježíšem přišli nějací lidé a přinesli zprávu, že Pilát opět zasahoval, opět krvavě. V Jeruzalémském chrámu, kde se obětovalo, nechal povraždit poutníky z Galileje. Bylo to tak šílené, „...že se jejich krev mísila s krví jejich obětí.“ A další přispěchali s novinkou o katastrofě, která se stala v Siloe: „Slyšeli jste? Tam spadla věž

a zabila osmnáct lidí.“ Mezi lidmi se rozběhal diskuse. Jedni říkali: „Ti Galilejci si za to můžou sami. V Galileji jsou sami vzbouřenci, odtamtud nic dobrého nevychází. Není divu, že s nimi Pilát zatočil.“ A ostatní podobně: „Ta věž v Siole to určitě byl Boží trest. Člověk zhřeší, Pán Bůh ho potrestá, to je jasný jako facka. Nebo je to jinak, Ježíši?“

Ale Ježíš s nimi nehraje hru na „Kdo za to může.“ Obrací jejich pohled na ně samotné. „Ne oni, ale vy. Jestli vy nezačnete uvažovat jinak, dopadnete stejně.“ A potom jim pověděl příběh:

Přečtěte příběh. Přečtěte ho třeba ještě jednou ve dvou rolích: pán — vinař.

Zkuste pracovat s textem v malých skupinách, vyberte tiskového mluvčího, který bude zastupovat ostatní:

Jaké role v příběhu jsou?

Jaká role patří komu?

Jestli Ježíš očekává od svých posluchačů, a tím i od nás, změnu — v čem ta změna má být? Co máme začít dělat jinak než dosud?

Shrnutí podobenství

Příběh nabízí dvě možnosti, jak přistupovat ke skutečnostem kolem nás. Buď můžeme marně a jalově pátrat, proč se děje to, co se děje. Anebo budeme vnímat události kolem sebe jako vzkazy shůry, které nás budou vést k nějakému plodnému jednání: solidaritě s potřebnými, modlitbě za druhé a k hlubšímu hledání Boha.

PŘESAHI

Otázky „Kdo za to může?“ nebo „Proč se dějí tak hrozné věci?“, jsou jalové a nepřinášejí nic občerstvujícího. Jsou jalové a laciné v případě, že rozehrávají společenskou pseudohru „To je hrozné, vidíte?“. Cílem takové hry je postěžovat si, zandávat nebo zavzdychat a pak jít po svém. Neplodný fíkovník je obrazem takového nanicovatého a jalového uvažování a jednání. Podobenství ukazuje, že Ježíš je ten, kdo má důvěru, že změna je možná. Sám chce změnu takového uvažování a jednání u člověka iniciovat („nakopnout“) a podpořit. Chce proměnit naše myšlení tak, abychom uměli i těžké události kolem sebe vzít jako východisko pro hlubší hledání Boha, pro hledání způsobu pomoci nebo pro přímluvnou modlitbu za postižené.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 160 — *Fíkový strom*EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 635 — *Tvá, Pane, láska*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Neboj se, země, jásej a raduj se, neboť veliké věci vykoná Hospodin. Neboj se, dobytku na poli, stepní pastviny se zazelenají, strom zase ponese ovoce, fíkovník a réva vydají úrodu. (Joel 2,21n)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že o nás chceš pečovat. Děkujeme, že v nás máš důvěru a že si s námi dáváš práci. Chceš, abychom nesli dobré ovoce radosti a pokoje, které druhé občerství a posílí. Chceme takové plody mít lidem k užítku a tobě k slávě. Amen.

- TÉMA** Ježíš vrátí radost.
Čekáme, že Kristus přijde znovu.
- CÍL**
- Děti slyší o tom, že Ježíš slaví s lidmi, a že jejich radost, ale i jejich starosti mu nejsou lhostejné, že chce, aby se radovali.
 - Děti si uvědomují: kolem nás a v našem životě je a děje se spousta zázračných věcí. Můžeme je hledat, i pro ně něco udělat — v ruce je však nemáme. Můžeme o ně prosit a nad nimi žasnout.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Jan 2,1–11

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Realie:

- *Kána:* asi 12 km od Nazaretu;
- *svatba:* trvá 7 dní, je to veřejná oslava, kam může kdokoli přijít, proto lze jen těžko určit, kolik vína a jídla bude potřeba;
- *džbány:* 80–120 l, na vodu pro rituální umývání.

Klíčová slova

U tohoto příběhu je podnětné ptát se na symbolický význam klíčových slov:

- *svatba:* slavnost, radost, spojení protikladů (muž — žena, nebe — země), láska;
- *víno:* něco mimořádného, též symbol radosti, hojnosti;
- *voda:* spíš bez chuti, něco obyčejného, každodenního, ale nutného k životu;
- *prázdné nádoby:* prázdnota, nuda, vyčerpání, vyschlý zdroj, smutek, ale i možnost a výzva;
- *plné nádoby:* plnost jako ochutnávka budoucího království. Můžete zde doplnit svoje asociace.

Co se děje (role)

Dojde víno — symbol radosti, mimořádnosti, hojnosti. Zůstanou prázdné nádoby.

Nejde o elementární nouzi, nejde takřkajíc o „život a smrt“ jako v jiných příbězích. To, že chybí víno, může působit jako „drobné nepohodlí“. Pokud však chápeme chybějící víno a prázdné džbány jako „konec radosti“, jako vyčerpání, prázdnotu, vypadá to vážněji.

Marie si problému všimne a upozorní na něj svého syna. I přes Ježíšovu první odmítavou reakci vytrvá v důvěře v něho, nevzdává se. Svou vnímavostí a svou důvěrou může být pro nás příkladem.

Ježíš *reaguje*, je vlídný k důvěře a trpělivosti, se kterou ho lidé prosí. Nechá naplnit nádoby vodou a promění vodu ve víno. *Stará se tak o to, aby slavnost neskončila, aby nezmizela radost.* Používá k tomu to, co lidé přinesou — může to být něco obyčejného — a udělá z toho něco úžasného.

Služebníci dělají, co Ježíš přikáže, co je potřeba. Splní úkol, naplní džbány vodou.

Správce hostiny *se diví*, žasne nad zázrakem.

Učedníci na základě zázraku v Ježíše *uvěří*. (Za tím stojí koncepce Janova evangelia, podle které jsou zázraky znamení, která poukazují na to, kým Ježíš je.)

Centrální zvěští příběhu tedy je, že Ježíš vrátí radost. Z různých rolí vyplývá ale i několik *úkolů a možností pro nás*:

- být vnímaví vůči nouzi druhého (Marie);
- v důvěře se obrátit k Bohu a prosit o pomoc (Marie);
- naplnit nádobí „obyčejnou vodou“, tzn. udělat to, co je v naší moci — i když je to málo (služebníci);
- vnímat zázraky kolem nás (to, co vyzařuje z našeho každodenního života — dobré společenství, láska, radostný a naplněný život, tajuplně fungující příroda...) a žasnout (správce hostiny);
- věřit (učedníci).

ÚSKALÍ

Zázračné příběhy skrývají pro děti (a nejen pro ně) hned několik úskalí:

- zázrakům lze chybně rozumět jako kouzlům a celému příběhu pak jako pohádce (Ježíš však není žádný „nápojový automat“, žádný kouzelník, který splní každé přání);
- pokud se podtrhne symbolický výklad příběhu, může to dětem připadat „málo“ a vést k otázce: „Znamená to, že se příběh ve skutečnosti vůbec nestal?“ (I. Baldermann, str. 72);
- teologická výpověď zázračných příběhů, totiž že Ježíš je očekávaný Kristus, není pro děti moc zajímavá (I. Baldermann, 72).

Úkolem je proto děti „dostat do příběhu“, aby vyústěním příběhu byla zvěst, kterou samy potřebují. (I. Baldermann, 73)

V případě příběhu o svatbě v Káně lze navazovat na dětskou zkušenost s radostnými událostmi a zážitky, a (náhlým) koncem radosti. Důvodem pro konec radosti, ve kterém se najdou, nebude pro děti to, že „došlo víno“, ale třeba, že se ztratí oblíbená hračka, že kamarád onemocní a nedorazí na oslavu, že kamarádka se odstěhuje, že ošklivá hádka zkazí chuť na akci.

Vyprávění a rozhovory by měly navazovat na takové zkušenosti, nebo je alespoň „vtáhnout do hry“.

Těžším úkolem je zpřístupnit dětem zkušenost, že radost se vrátí díky Ježíši — a že to může být něco zázračného. Katechetické návrhy se pokouší tento aspekt v rámci vyprávění naznačit. V rozhovoru a v kreativní činnosti ho lze prohloubit, je ale možné, že děti si ho nedokáží spojit s osobní zkušeností. Můžeme se pokusit předat jim alespoň nápad, myšlenku, že radost se vrátí díky Ježíši, a učinit je tak vůči takové zkušenosti vnímavější.

Vyústěním příběhu je obnovení radosti — a bylo by ideální tohle zjištění podtrhnout nějakou radostnou akcí.

ODKAZY

BALDERMANN, Ingo: *Úvod do biblické didaktiky*. Jihlava: Mlýn, 2004.

JONKER, E. R: *Aby se slovo dostalo ke slovu: podněty pro tvořivou katechezi*. Benešov: EMAN, 2006.

Pro vlastní inspiraci: *To nejkrásnější, co můžeme zažít, je tajemné. To je ten základní pocit, který stojí u kolébky skutečné vědy a skutečného umění. Kdo to nezná a kdo se již nedokáže divit a neumí žasnout, ten je jakoby mrtvý a jeho oči vyhasly.* (Albert Einstein, citován podle Hermanna Krekelera, *Die kleinen Entdecker — Forschungsreisen zu Hause*, Freiburg im Breisgau 2007, 34.)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Byli jste už někdy na svatbě?

Jaké to bylo?

Taková velká oslava se musí ovšem předem dobře připravit...

Hra „Chystá se svatba a na to potřebujeme...?“ Další dítě opakuje po svých předchůdcích (jako hra „Balení kufru na cestu“).

Nebo: Hra „Chystá se svatba“ (dle známé hry „Vymění se všichni ti, kteří...“). Dítě uprostřed kruhu si vymyslí jídlo nebo pití. Všichni, kdo mají rádi dort (kafe, zmrzlinu...) vyskočí. Dítě uprostřed si zkusí rychle sednout na uvolněné místo. Pokud se to podaří, zůstane v kruhu jiné dítě a vymyslí další jídlo či pití.

Všechno má být krásné. Má být dost jídla i pití, aby se všichni radovali.

(Společná příprava slavnostního stolu [ubrus, kytky, nádobí...].)

Nyní může začít oslava. Přijde spousta hostů. Jsou veselí, baví se, tancují.

Ale představte si: oslava se úplně pokazí. Něco hodně důležitého totiž chybí.

Zažili jste už něco takového?

Určitě jste doma už měli nějakou oslavu, třeba narozenin.

Co bylo při té oslavě pro tebe *(oslovuje se konkrétní dítě)* nejdůležitější? Bez čeho by ta oslava nebyla tak povedená?

Třeba ten dort, který jste celé dopoledne připravovali s maminkou, spadne na podlahu a už se nedá jíst. Nebo nakonec odřekne Váš nejlepší kamarád. Nebo dva z Vašich kamarádů se pohádají — přímo na oslavě!

Teď už vůbec nemáte chuť dál slavit. Jste smutní.

Něco podobného se stalo na jedné svatbě, kam byl pozván i Ježíš.

Když oslava byla právě v nejlepší, přišel najednou služebník a zašeptal hostiteli do ucha: Pane, takové neštěstí! Už není víno! Co teď? Máme všechny hosty poslat domů?

Naštěstí tam stála v blízkosti Marie, Ježíšova matka, a slyšela, co se stalo.

Přišla za svým synem Ježíšem a poprosila ho, aby pomohl, aby nějak zařídil, že na svatbě bude opět dost vína a s ním i dost radosti.

A skutečně: Ježíš zareagoval, protože nechtěl, aby lidé šli smutně domů.

Nechal naplnit džbány vodou a z Boží moci se tato voda změnila ve výborné víno.

A svatba a svatební radost tak mohly pokračovat! Díky Ježíši.

Co můžeme udělat my, když se nám něco pokazí, když přijdeme o radost a jsme smutní a zklamaní?

Já si myslím, že to můžeme udělat jako Marie v našem příběhu: můžeme Ježíše prosit o pomoc.

Nestane se ovšem, že ten narozeninový dort vyskočí zpátky na talíř. Ale může se stát něco jiného, krásného, co nás potěší, co nám radost vrátí. V to můžeme doufat.

Námět na činnost, hru, kreslení

Děti vymalují tři symboly: *paprsky slunce, mrak, ptáka* (mohou je i vystříhnout z různých barevných lepenek). Potom si sednou do kruhu, postupně každý položí svoje symboly doprostřed a odpoví přitom na otázky:

- Co mi dělá radost? (*Paprsek slunce.*)
- Co mi může radost pokazit? (*Mrak.*)
- Co si přeji, v co doufám? (*Pták.*)

Pomůcky: nádoby a dekorace na přípravu slavnostního stolu, barevné lepenky (žluté, modré, oranžové) nebo symboly na vystříhání, pastelky, nůžky

PRO MLADŠÍ DĚTI

Na úvod lze použít prvky z návrhu pro předškolní děti.

Dnes nám bude vyprávět Joram, co zažil (*doprostřed lze položit postavu z flanelografu nebo postavit — pokud možno — figuru v dobovém oblečení*).

Slavit svatbu je skvělá věc! Sedm dnů dobré jídlo a pití. Sedm dnů tanec a zábava. Takhle je to u nás obvyklé.

Minulý rok měl svatbu Ruben, jeden kupec z našeho městečka.

Všichni se radovali a slavili se svatebním párem.

Já jsem byl odpovědný za jídlo a pití. To je velký úkol. Nikdo totiž pořádně neví, kolik toho bude pro tolik hostů potřeba.

A najednou se stalo, že přišel jeden z mých služebníků a řekl: „Pane, mám rozlévat víno, ale džbány jsou prázdné! Došlo víno!“

Takový trapas. Jen si to představte: už není co pít, a tak hosté jdou domů, svatba končí... a to byl teprve druhý den oslavy.

Co jsem měl udělat?

Naštěstí si toho ještě nikdo nevšiml. Nebo přece?

Jedna žena nás pozorovala. Odněkud jsem ji znal. Nebyla to Marie, matka Ježíše?

O chvíli později přišel Ježíš ke mně a řekl: „Slyšel jsem, že došlo víno.“

„Ano, to je pravda!“ řekl jsem sklesle.

Ježíš řekl služebníkům: „Pojďme do předsíně, kde jsou džbány na umývání.“

Byl jsem zmatený. Co tohle mělo znamenat?

Ale už po chvíli se služebníci vrátili a dávali mi cosi ochutnat.

Bylo to skvělé, lahodné víno, nejlepší, jaké jsem kdy pil.

Služebníci mi pak vyprávěli něco zvláštního. Ježíš jim prý řekl: „Naplňte džbány vodou!“

A to také udělali — nic víc.

Šel jsem k těm džbánům. Stály tam hezky v řadě a byly plné nejlepšího vína. Úžasné!

Díky Ježíšovi mohla oslava pokračovat. Mohli jsme slavit dál. Všichni se radovali.

Myslím si, spousta hostů si ani nevšimla, co se stalo. Ale takhle to asi je: zažijeme radost a dobré společenství, nebo lásku a útěchu — a nevšimneme si, že to vůbec není samozřejmé, že je to vlastně něco zázračného, takový Boží dárek pro nás.

Od té doby se na to zkouším víc soustředit a řeknu vám — jen se divím, kolik úžasných věcí kolem sebe objevuji.

Námět na činnost, hru, kreslení:

Děti dostanou šablonu džbánu (viz <https://db.tt/mUC2BOAv>), zkopírovanou na tvrdém papíru. Vystříhnou džbán tak, že zůstane u ucha spojený. Vznikne kartička, kterou lze otevřít.

Na vnější stranu mohou děti pod nápis „*Pane, někdy ztrácím radost.*“ napsat nebo namalovat, co nám chybí, „zkazí radost“, bere chuť.

Na vnitřní stranu se malují nebo píší pod nápis „*Díky tobě získá život zase chuť...*“ důvody pro radost, pro úžasně věci kolem nás...

Pomůcky: postava z flanelografu nebo jiná, šablony „džbán“.

PRO STARŠÍ DĚTI

Doprostřed (nejlépe na velký kus látky nebo papíru) dáme figurky v různých barvách (třeba ze hry „Člověče, nezlob se“) a určujeme, kterou postavu příběhu, která figura představuje, třeba:

	BÍLÁ	—	JEŽÍŠ
	ČERVENÁ	—	MARIE
	MODRÁ (ASPOŇ 3–4 FIGURKY)	—	UČEDNÍCI
	ZELENÁ (ASPOŇ DVĚ FIGURKY)	—	SLUŽEBNÍCI
	FIALOVÁ	—	SPRÁVCE HOSTINY
	ČERNÁ	—	ŽENICH
	ŽLUTÁ (ASPOŇ 3–4 FIGURKY)	—	HOSTÉ
	ORANŽOVÁ (JEDNA FIGURKA PRO KAŽDÉ DÍTĚ)	—	MY

Přečteme biblický text po verších. Všimneme si po každém verši, jaké postavy tam vystupují a co dělají. Na základě rozhovoru s dětmi stavíme a posouváme figurky. Ptáme se přitom, kdo kde stojí, co dělají, komu se přibližují, od koho vzdalují. Ptáme se také, co se asi v postavách odehrávalo, co asi pociťovaly.

Na konci se můžeme ptát: kde byste chtěli stát vy — mezi hosty, služebníky, učedníky...? Která postava vám byla nejbliž? Kterou postavu jste dokázali dobře chápat?

Děti můžou nyní zkusit svoji vlastní figurku někam umístit (viz metoda „Hra s figurkami“ u E. Jonkerse, Aby se slovo dostalo ke slovu, 47n.). Shrnujeme vyplněním pracovního listu (<https://db.tt/i9WXcRtX>) nebo v rozhovoru s podněty či otázkami:

- Zkus popsat situace, ve kterých náhle dojde radost.
- Co můžeme v takových chvílích udělat? Vzpomeň si na Marii a služebníky v příběhu.
- Když se náhle a nečekaně vrátí radost, je to jako zázrak. V našem životě je spousta „zázračných“ věcí — věcí, které vystupují z každodennosti, které nás překvapí, nad kterými můžeme žasnout. Zkus takové věci popsat, namalovat — anebo si jich v příštích dnech doma všimnout, vnímat je!

Námět na činnost, hru, kreslení:

Experimenty z oblasti fyziky mohou znázornit, jak „zázračně“ věci kolem nás fungují. Nejde o kouzla. Lze vysvětlit, proč se co děje — a přesto nad tím můžeme žasnout. Dvě možnosti:

1. Balet párátek (viz <https://db.tt/Is6vf5Cf>)
2. Balónek se sám nafukuje (viz <https://db.tt/KKokmFs8>)

Pomůcky: barevné figurky, velký bílý papír nebo látka, případně pracovní listy a materiál na experimenty podle návodu.

PŘESAHI

I obyčejná voda je důležitá

Při rodinných akcích můžete zahrát následující hru: Každé dítě dostane kelímek (nebo jinou nádobu) s vodou. Úkolem je tuto vodu vyměnit za něco cenného.

Transport vody

Hra, při které děti naplní džbán vodou, kterou donesou v menších nádobách (nebo i v dlaních) třeba přes překážky.

Ochutnávání nápojů se zavázanýma očima

Děti si tady hrají na „správce hostiny“. Zavážou se jim oči, do malých kelímků se jim postupně nalijí různé nápoje (různé džusy, čaje, podle možnosti i něco neobvyklého — a ovšem voda), a děti odhadují, co to je.

Tanec nebo jiná radostná aktivita by byla dobrým vyústěním tématu hodiny.

Zamyšlení pro rodiče

Ze starého linolea nebo z kartonu, vyrobte razítka džbánu (velikosti cca 4×5 cm). Děti natrou razítka třeba prstovými barvami a tisknou džbán na malý papír. Mohou ho ještě jemně ozdobit voskovkami. Takovýto obrázek pak lepí na připravené kartičky s následující modlitbou a rozdávají rodičům.

Modlitba na kartičky:

Bože,
máme mnoho prázdných nádob.
Často nám dojde víno,
víno lásky a vlídnosti,
víno radosti.

Bože,
pomáhej nám vytrvávat, vydržet,
pomáhej nám udělat všechno pro to,
abychom naše prázdné nádoby naplnili,
abychom je naplnili až po okraj.

Bože,
když jsme udělali všechno,
co jsme mohli,
pak učiň ty ten zázrak,
proměň naši vodu ve víno,
daruj nám znovu lásku a radost a chuť do života.
Amen.

LITURGIE**PÍSNĚ**

SVÍTÁ: 156 — *Kázání o svatbě v Káni Galilejské*;
165 — *Krásný je vzduch*; 487 — *Každé ráno dostávám
darem nový den*; 286 — *Rok za rokem* (1. a 2. sloka)
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 649 — *V tobě
je radost*; 635 — *Tvá Pane láska*

BIBLICKÝ TEXT K PAMATOVÁNÍ

*Proste a dostanete, aby vaše radost
byla plná.* (Jan 16, 24 b)

MODLITBA

*Pane, někdy jsme smutní, někdy se nám radost
ztrácí. Díky, že ti o tom můžeme vyprávět. Díky, že
nám chceš pomoci zase se radovat. Díky, že je
spousta zázračných věcí kolem nás. Amen.*

- TÉMA** Boží návštěva, příchod Mesiáše vyžaduje přípravu — narovnáání cesty, vztahů, víry. Jan Křtitel ukazuje svými slovy i činy na Ježíše. Ježíšův křest znamená Boží blízkost lidem.
- CÍLE**
- Děti zažijí, že někdy je potřeba uklidit, připravit cestu i sebe sama. K tomu nás zve Jan Křtitel.
 - Děti uslyší příběh o Janu Křtiteli a přemýšlejí, jak se sami mohou na Boží návštěvu připravit.
 - Děti společně vytvářejí obraz Jana Křtitele a přemýšlejí, co to znamená ukazovat na Ježíše.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY L 3,1–17 (Mk 1,2–11 a J 1,6–8)

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Kdo byl Jan?

- Syn kněze Zachariáše a Alžběty, vymodlené a Bohem darované dítě, narodil se navzdory Alžbětině stáří.
- Navzdory očekávání byl pojmenován „Jóhánan“, Jan. Jeho jméno v hebrejštině znamená „Hospodin je milostiv“.
- Jan je zosobněním starozákonních předpovědí, že přijde „posel“ (Mal 3,1) a „hlas volající na poušti“ (Iz 40,3), svým oblečením i pokrmem připomínal dřívější proroky.
- „Byl od Boha poslán, aby vydal svědectví o pravém světle“ (J 1,6). Jan byl svědek, posel, ukazatel. Jan sám nebyl tím světlem, nebyl Eliášem ani Mesiášem, byl si toho vědom a vytrvale ukazoval na toho, který přichází a je větší než on, na Ježíše. Jan byl Ježíšův předchůdce, připravoval mu cestu. Jan více než Ježíš zdůrazňoval Boží soud.
- Jan byl svědek, ale též mučedník. Otevřeně kritizoval krále Heroda, který ho nechal uvěznit a nakonec mu nechal na přání Salome stít hlavu.

Co dělal Jan?

- Janovi se stalo slovo Boží na poušti. *Poušť* měla pro Izraelce velký symbolický význam. Odkazuje na starozákonní příběhy, Izrael dvakrát nalezl svobodu tak, že vyšel na poušť — s Mojžíšem putoval pouští do zaslíbené země a pak se přes poušť vracel z babylonského zajetí, v obou případech vedl Bůh svůj lid pouští na svobodu a to se mělo nyní stát také skrze přicházejícího Ježíše.
- Jan kázal, volal lidi k pokání a ohlašoval jim blízkost Božího kralování, Boží vlády. Volal lidi, aby se vrátili k Bohu, aby se nechali pokřtít na odpuštění hříchů.
- Jan křtil, proto se mu říká „Křtitel“. Již před Janem Křtitelem bylo zvykem, že se lidé (symbolicky) očišťovali od své nečistoty ponořením do vody. Je možné, že i pohané, kteří chtěli přistoupit k židovství, se již v této době museli podrobit ponoření do lázně. Ale v obou případech se lidé ponořovali sami. Janův křest je zvláštní tím, že ho udílí Jan (viz LIMBECK: *Evangelium sv. Marka*).
- Jan křtil v *Jordánu*. Jordán také připomíná starozákonní příběhy — křest jakožto přebrodění na svobodu.

Ježíšův křest

- V Lukášově zprávě o Ježíšovu křtu se Ježíš modlí, evangelista nám dává nahlédnout do jeho vztahu k Bohu, Bůh se k Ježíši přiznává jako ke svému Synu a sestupuje na něho Duch svatý, Duch nových počátků. Při Ježíšově křtu se „otevřelo nebe“, dochází k prolomení neprostupné hranice, která odděluje člověka od Boha. Bůh ji prolomuje viditelně a slyšitelně. Bůh se zjevuje v podobě živého tvora, holubice, v době Jana Křtitele byly holubice používány k zástupné oběti. (<http://goo.gl/x8tKub>)
- Ježíšův křest je znamením Boží blízkosti — Bůh už je s námi i v té vodě „plné hříchů“.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Epifanie neboli Zjevení Páně (lidově Tří králů) se slaví 6. ledna. „Svátek je možné přeložit také na následující neděli. Obsahem svátku je zjevení Krista pohanům, které se odehrálo v postavě mudrců od východu, kteří se přišli do Betléma poklonit narozenému Mesiáši.“ (Coena — <http://goo.gl/uieqNo>)

ÚSKALÍ

Děti možná přijdou s otázkou, proč se Ježíš nechává pokřtít? Potřebuje Boží syn odpuštění hříchů? Hlásí se k Janovi jako jeho žák? Nebo dokonce podléhá dobové módě (když už se v té vodě vystřídal skoro celý Jeruzalém a Judsko)? Odpověď jde jiným směrem: už zde při křtu začíná cesta, ve které Ježíš programově bere na sebe náš lidský úděl, nevyděljuje se od ostatních, od hříšných, naopak vlezle s nimi do stejné vody.

ODKAZY

- LINDEN, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011; s. 147–149.
- LIMBECK, Meinrad: *Evangelium sv. Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- MRÁZEK, Jiří. *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.
- FÉR, Martin: *Jan Křtitel*. [online]. [cit. 2014-07-24]
Dostupné z <http://goo.gl/wc5KrR>
<http://goo.gl/ZrMDR7> — německy psaná příprava k L 3,1–20.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Hodinu dnes můžete začít úvodní aktivitou: ještě než začne nedělka, udělejte v místnosti, kde se scházíte, trochu nepořádek, povalte židle, do cesty dejte polštářky, zpěvníky... ještě lepší a výchovnější by bylo, kdybyste mohli nechat v místnosti nepořádek z minulé nedělky.

Potom když přijdete na nedělku, okomentujte ten nepořádek — nedá se tu ani projít, a co kdyby dnes přišla nějaká návštěva nebo někdo na vozičku nebo s berlemi, to by nebylo moc hezké přivítání, kdyby si návštěva musela klestit cestu přes židle atd. Co se s tím dá udělat? Uklidit, narovnat, uspořádat. Pojdte, já vám pomůžu a přitom můžete zpívat píseň: „Připravujte cestu“ (Svítá 239). Když bude uklizeno, zeptejte se dětí, zda je to takhle lepší, zda se jim bude lépe sedět, poslouchat, zda už by mohla přijít i návštěva?

Potom můžete navrhnout, že jsme sice připravili cestu, ale možná je potřeba ještě připravit sebe, teď jsme po tom uklizení udýchaní a nesoustředění... Jak se můžeme připravit na návštěvu nebo na další povídání o Pánu Bohu? Modlitbou. Můžete začít modlitbou a pak teprve vyprávět.

Ukažte dětem obrázek sněženky. Zeptejte se jich, zda vědí, co je to za kytičku, čím je zvláštní, co ohlašuje a zda ji mají rády?

Sněženka je krásná, hezky voní. Když vyroste sněženka, tak to znamená, že se bude něco dít. Sněženka ohlašuje konec zimy. Končí krátké dny a dlouhé noci. Pomalu přichází teplo a jaro. A kdo zimu nemá rád, raduje se, když vidí sněženku.

Ukažte dětem obrázek Jana Křtitele nebo postavičku, loutku zosobňující Jana Křtitele. Zeptejte se jich, zda vědí, co je to za pána, čím je zvláštní, co asi ohlašuje, na koho ukazují? (Otázky závisí na tom, jaký obrázek budete mít k dispozici.)

To je Jan. Jeho maminka se jmenovala Alžběta a tatínek Zachariáš. Jan byl od malička trochu zvláštní. Zvláštní bylo už to, jak se narodil nebo spíš, že se vůbec narodil. Alžběta a Zachariáš totiž dlouho nemohli mít děti, prostě to nějak nešlo. Všichni jejich kamarádi už měli spoustu dětí, které dováděly všude kolem, ale u Alžběty a Zachariáše bylo pořád ticho a trochu smutno. Alžběta se Zachariášem se často drželi za ruce a modlili se k Pánu Bohu, aby jim dal miminko. A nakonec se narodil Jan. A Pán Bůh s ním měl zvláštní plány. Měl být jako sněženka. Měl ohlašovat konec zimy, konec tmy, konec smutku. Měl ohlašovat příchod jara, příchod Božího kralování, příchod Ježíše. Jan byl takový posel. Pán Bůh ho poslal, aby připravil lidi na příchod Ježíše.

Jakže se děti jmenuje tenhle pán? (Ukažte jim znovu Jana Křtitele.) Jmenuje se Jan. *A jak dál? Křtitel. Víte, proč se mu tak říká? Co asi dělal? Ano, křtil. Jan bydlel na poušti, v úplné pustině. (Můžete na stůl nebo na zem položit hnědou látku jako poušť a doprostřed modrou stuhu jako Jordán a tam postavit postavičku Jana, třeba i z lega.)* Jan se oblékal do velbloudí kůže a jedl kobyly. Takhle se tehdy lidi normálně neoblékali. Jan byl i v tomhle trochu zvláštní. Lidé si o něm povídali, byl docela populární, chodila za ním na poušť spousta lidí. *(K Janovi můžete postavit další postavičky nebo každé dítě tam nějakou může postavit.)* Byli zvědaví a taky se těšili na nějakou změnu, na něco nového. A Jan je na té poušti křtil a vyprávěl jim, že přijde Mesiáš, Zachránce, na kterého dlouho čekali, že se blíží Hospodinovo jaro nebo spíše milostivé léto. Jan jim vysvětloval, že pro takovou důležitou návštěvu je potřeba připravit cestu, odvalit kameny, vyrovnat všechny díry. *Pamatujete si ještě, co jsme dělali na začátku? Jaký tu byl nepořádek? Jak jsme museli uklidit? A ono je důležité připravit nejen cestu, ale také sebe. A jak se to dělá? Jak si v sobě můžeme uklidit? Jak jsme to dělali na začátku? Můžeme se ztišit, pomodlit se, usmířit se s kamarády, s rodiči, přestat závidět, ubližovat.*

A představte si, že jednoho dne za Janem na tu poušť přišel Ježíš. On byl ten ohlašovaný Mesiáš, ten Král. Ale to tehdy ještě nikdo nevěděl... *(Postavte k Janovi do Jordánu další postavičku. Můžete také dětem ukázat obrázek Ježíšova křtu z dětské bible apod.)* A Ježíš se stejně jako ostatní lidé nechal od Jana pokřtít. *(Můžete na postavičku Ježíše kápnout vodu.)* A v tu chvíli se jako by otevřelo nebe a Ježíš viděl, jak na něj sestupuje duch Boží jako holubice a z výšin slyšel hodný hlas: „Ty jsi můj milovaný syn, mé drahocenné dítě. Mám tě rád a nikdy tě nenechám samotného.“ A Pán Ježíš v síle toho slova šel dál — navštívit všechny smutné, nemocné, opuštěné, ale i bohaté a spokojené, aby jim dával zakoušet, že nebe je otevřené, že Pán Bůh je s námi. I nás Pán Ježíš navštěvuje, a proto se na jeho návštěvu také připravujeme. Třeba písničkou (např. „Připravujte cestu“ — Svítá 239).

Výtvarná aktivita

Můžete dát dětem nakopírovaný obrázek Jana Křtitele a děti mohou jeho tělo polepovat malými kousky hnědé vlny nebo provázku, pak mohou namalovat vodu a kolem poušť, třeba i kobylky, kterými se živil.

Rozhovor

Můžete si vyprávět s dětmi o křtu, ukázat jim křestní náčiní, vyprávět, jak se křtí dnes, ve vašem sboru, zeptat se jich, zda byli pokřtěni, co křest znamená apod.

Pomůcky:

- sněženka nebo obrázek sněženky (např. <http://goo.gl/gkywN>);
- obrázek Jana Křtitele (např. <http://goo.gl/LvVJm5>), lepidlo, kousky hnědé vlny nebo nějakého hrubého provázku;
- případně sborové křestní náčiní, křestní list, fotka ze křtu a obrázek Ježíšova křtu z nějaké dětské bible (příp. <http://goo.gl/fnz7f4>).

PRO MLADŠÍ DĚTI

Pokud se dětem rozhodnete vyprávět příběh Jana Křtitele, podle svých časových možností uvažte, zda budete vyprávět příběh od začátku nebo pouze o Janově působení na poušti.

Narození Jana Křtitele

Alžbětě se naplnil čas a přišla její hodina: narodil se jí syn. A to rozpoutalo velkou debatu v ulicích města Judova, kde Alžběta a Zachariáš žili.

„Ano, slyšíte správně, paní Ábelesová, té staré Alžbětě, manželce od Zachariáše. Jó, té, která celý život nemohla mít děti, se teď na stará kolena narodil syn. Pěkný kluk, jen co je pravda. Celej Zachariáš.“

„To si snad dělaj legraci, paní Kohnová, vždyť to je proti přírodě. Vždyť Alžběta Zachariášová je starší než já a já jsem přece už prabábu. No, to jsou mi věci!“

„Náhodou já jim to přeju,“ vložila se do rozhovoru Sára Jeremiášová. „Pamatujete, jak bylo v domě Alžběty a Zachariáše smutno. Byli to oba dva lidé moc milí a spravedliví, ale měli v sobě takovou velkou bolest, až z toho šel mráz po zádech. Lidé k nim úplně přestali chodit. Bylo jim jich líto a neuměli jim pomoci. Kolikrát jsem šla kolem jejich domku, uvnitř se svítilo a oni dva za stolem, drželi se za ruce a modlili se k Nejvyššímu, aby jim dal dítě. A vidíte, Nejvyšší se smíloval. Já jim to moc přeju.“

A takových jako byla Sára Jeremiášová bylo ve městě Judově víc.

Osmého dne se sešli k obřizce dítěte, která se u židovských chlapců dělá na znamení smlouvy Izraele s Hospodinem. Dítě při té příležitosti také dostalo své jméno. Bylo zvykem, že to jméno dával svému dítěti otec. Jenže v tomto případě

otec, tedy Zachariáš, nemohl mluvit. Od onoho incidentu ve svatyni svatých byl dočasně němý, protože neuvěřil slovům Božího posla Gabriela, který mu zvěstoval, že se jemu a Alžbětě narodí syn.

A tak někdo z přítomných navrhl: „Ať se jmenuje po tatínkovi, Zachariáš!“

A jiný zvolal: „Ano, to je dobrý nápad!“

Ale Alžběta, která měla od Pána Boha jiné instrukce, vstala a rozhodně řekla: „Ne, bude to Jan!“ V tom všem sousedům a příbuzným, celé té veselé pospolitosti, spadla brada a zůstali nevěřícně koukat na Alžbětu.

„Cože Jan? Ale tak se přece u vás v rodině nikdo nejmenuje,“ namítl kdosi. A zase se ozval někdo z přítomných s jiným nápadem:

„Zeptejme se Zachariáše. Zachariáši, napiš nám, jak se má jmenovat tvůj syn.“ Podali mu tabulku a celí napjatí čekali, co napíše. A jaké překvapení. Zachariáš na tabulku napsal JAN.

Všichni se tomu divili a říkali: „Tak tohle jsme ještě nezažili...“

Pán Bůh rád vybočuje. Rád dělá věci jinak, než jsme zvyklí. Rád pomáhá těm slabším a opomíjeným. Rád se rozpomněl právě na Alžbětu a Zachariáše, protože „Bůh je milostiv“. To je význam hebrejského jména Jóchánan, Jan.

A tu se uvolnila Zachariášova ústa a jazyk a on mluvil a chválil Boha. Byl to opravdu pokorný a upřímný služebník Hospodina Nejvyššího. Nenadával Bohu, že ho oněměl, ale uznal svou malou víru. A teď když může, tak chválí nahlas Boha těmito slovy: „Chválíme tě Bože, protože ty jsi na nás nezapomněl. Od tebe přijde spasitel z rodu Davidova tak, jak o tom mluvili proroci od pradávna.“ A potom se Zachariáš obrátil na svého synka a šeptal mu: „A ty, můj synu, budeš prorok Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem, abys mu připravil cestu a dal jeho lidu poznat spásu.“

Tu padla bázeň na všechny sousedy a také sousedky a všude po judských horách se mluvilo o těchto událostech a lidé si říkali: „Čím toto dítě asi bude?“ A ruka Hospodinova byla s Janem.

Návštěva Jana Křtitele u Jordánu

(Po třiceti letech) běží po ulicích města Judova malá Miriam, (vnučka Sáry Jeremiášové) a volá na svého kamaráda: „Bene, pojd' ven, musím ti něco strááášně důležitého říct.“

Nikdo se neozývá, a tak Miriam křičí ještě hlasitěji. Nakonec z okna vykoukne rozčuchaný Ben s prachovkou v ruce a s přísnou maminkou za zády a přiskříplým hlasem říká: „Ahoj Miriam, já dneska nemůžu ven. Musím uklízet. Pjijde na návštěvu rabín a máma říká, že tu mám nepořádek.“ Miriam mu smutně zamává a plouží se pomalu ulicemi města Judova až domů. Miriam chtěla Benovi říct, že se pár dní nevidí, protože jede s tátou a mámou a sestrami na výlet k Jordánu. Tam ještě nikdy nebyla.

Za pár dní běží ulicemi města Judova zase malá Miriam a zase volá na svého kamaráda: „Bene, pojd' ven, musím ti něco strááášně důležitého vyprávět.“

Naštěstí dnes Ben neuklízí, seběhne dolů a běží s Miriam do jejich skrýše za město. Když konečně zastaví, Ben se ptá: „Miriam, kde jsi byla tak dlouho, několikrát jsem byl u vás doma, ale bylo tam zavřeno.“

„Copak si nepamatuješ, Bene, byla jsem u tebe, chtěla jsem se před cestou rozloučit, ale neměl jsi čas...“

„Cože, před cestou? Ty jsi někde byla?“ vykřikne Ben.

„Byla. Byli jsme u Jordánu.“

„U Jordánu. A co jste tam dělali?“

„Byli jsme u Jana,“ odpoví hrdě Miriam.

„U toho Jana, o kterém se všude povídá?“ ptá se nevěřičně Ben.

„Jo, přesně u toho.“

„Páni, Miriam, to je bomba. Povídej. Je opravdu tak skvělejší, jak se povídá? Kam se člověk vrtne, všude se o něm mluví a tys ho viděla na vlastní oči. To je super!“

Miriam se nadechne, chvíli mlčí a napíná Bena, pak začne vyprávět: „Tak dobře, všechno ti pěkně popořádku řeknu. Šli jsme celý den pěšky. K Jordánu jsme dorazili teprve večer. Byla jsem strašně unavená, ale zároveň hrozně napjatá. Nejdřív jsem vůbec nic neviděla. Bylo tam strašně moc lidí... A pak jsem si ho všimla, musel to být on. Dlouhé vlasy, celý zabalený do velbloudí kůže. Žádné kněžské roucho, jak jsem čekala. Nejdřív jsem byla trochu zklamaná. Ale potom jsem si vzpomněla, jak mi tatínek vyprávěl o velkých prorocích, o Eliášovi a jiných, ti byli taky tak zvláště oblečení a chodili po poušti.“

„Ty myslíš toho Eliáše z Bible, který má znovu přijít a po něm pak Mesiáš?“

„Jo, přesně toho. On totiž ten Jan o sobě říkal, že je předchůdce nebo posel nebo něco takového. Říkal, že připravuje cestu pro někoho většího, kdo teprve přijde. Už si to přesně nepamatuju. Jo a taky říkal, že se máme na tu návštěvu všichni připravit, že si máme uklidit životy, než přijde Mesiáš. Tak nějak to říkal.“

Ben pokyvoval hlavou: „Jo, to mi připomíná, jak jsem musel uklízet před rabínovou návštěvou. To jsem neměl na nic jiného čas. Ani na tebe. Pamatuješ, přeci.“ Ben kroutil hlavou a přemýšlel: „Jak člověk uklidí dům, to vím. Máma vždycky všechno umyje, vyleští, ale jak se uklízí život, to nevím.“

Miriam se taky zamyslí: „Myslím, že to mám. No jasně, druhý den ráno jsem už nemohla spát, tak jsem se vypravila znovu k Jordánu, viděla jsem, jak Jan stojí uprostřed řeky a ponořuje lidi do vody. Říkal jim, že teď jsou očištěni a že už nemají dělat to, co by je znovu znečistilo.“

„Myslíš, jako že nemají dělat už nic špatného?“

„Jo, to taky, ale hlavně mají dělat něco dobrého. Jednomu pánovi, kterého takhle ponořil do vody, ten Jan říkal, že se má dělit s ostatními, s těmi, kteří nemají co jíst nebo nemají co na sebe. A jiným, to byli myslím celníci, aspoň tak vypadali, Jan říkal, že mají být spokojeni s tím, co mají a nechť od druhých víc.“

„Mhhh, tak to mi táta taky pořád říká.“

„Ale tvůj táta tě přitom určitě neoslovuje ‚plemeno zmijí‘, zasmála se potutelně Miriam.

„A kdo to říkal?“

„No přece ten Jan. On se s ničím moc nepáře. Říká všechno pěkně na rovinu. Ale nikdo mu nenadává. Jako by uhodil hřebík přímo na hlavičku. Tohle zrovna říkal myslím našim farizeům a zákoníkům, že před Božím hněvem jen tak neutečou. Nestačí se jen nechat pokřtít, ale je potřeba to s Pánem Bohem myslet vážně.“

„A to si to nechali líbit?“

„Nechali, ono už to, že přišli za Janem k Jordánu, něco znamená. Asi nebyli zrovna spokojeni sami se sebou, asi sami uviděli ten nepořádek kolem sebe a v sobě a začali doufat, že jim z toho někdo pomůže.“

Pak bylo chvíli ticho. Potom se Ben potichoučku zeptal: „A myslíš, že to už je ten Mesiáš?“

Miriam chvíli přemýšlela: „Myslím, že ne. Slyšela jsem, jak někomu říkal: „Za mnou přichází někdo silnější než já; nejsem ani hoden, abych mu zavázal tkaničku u bot. Ten bude mít moc od Boha. Ten rozhodne, zda jste OK nebo KO.“

„To je teda drsný.“

„Bene, Bene, kde jsi, pojď mi prosím pomoci!“ zdálky se ozýval hlas Benova táty. Kamarádi se rychle rozloučili. „Zítřka mi určitě musíš zase o tom Janovi vyprávět,“ volal ještě Ben za Miriam cestou na pole.

Miriam už mu toho asi víc nepoví. Zrovna když odcházela z údolí Jordánu, blížil se k Janovi Ježíš. Nechal se od Jana pokřtít, vlezl do té špinavé vody a v tu chvíli se nebe otevřelo. Viděl, jak duch Boží na něj sestupuje jako holubice, lehounce a pomalu. A z výšin slyšel hlas: „Ty jsi můj syn, mé drahocenné dítě. Mám tě rád a nikdy tě nenechám samotného.“

A Pán Ježíš v síle toho slova šel dál — navštívit všechny smutné, nemocné, opuštěné, ale i bohaté a spokojené, aby jim dával zakoušet, že nebe je otevřené, že Pán Bůh je s námi. I nás Pán Ježíš navštěvuje, a proto se na jeho návštěvu také připravujeme.

Může následovat rozhovor o tom, jak se na Boží návštěvu připravujeme — třeba modlitbou, čtením z Bible, podáním ruky nebo písničkou, případně si můžete povídat o písničce „Připravujte cestu“ nebo si zahrát hru „Pepíčku, pípni“ — učíme se naslouchat hlasu, poznávat ho, co říká apod.

PRO STARŠÍ DĚTI — TÉMA: „JAN KŘTITEL UKAZUJE NA JEŽÍŠE“

Pokud máte větší skupinu dětí, mohou jednotlivé skupiny číst různé evangelijní zprávy o Janu Křtiteli (L 3,1–20; Mk 1,2–11; J 1,6–8 a J 1,15–34; Mt 3,1–17, příp. o smrti Jana Mt 14,3–12). Nebo můžete přečíst nahlas příběh z L 3,1–20 a k tomu ještě Mk 1,6).

Potom napište na cedulku jméno JAN. Můžete ve zkratce říci: Jan byl Bohem darované dítě, narodil se přestárlým rodičům Alžbětě a Zachariášovi, na Boží pokyn a navzdory očekávání lidí (mysleli si, že se bude jmenovat po otci) byl chlapec pojmenován Jan („Bůh je milostiv“).

Na základě přečtených oddílů z Bible můžete:

A. Ptát se děti:

- Jak byste Jana popsali? Kdo to byl? Jedno slovo, které ho vystihuje. *Děti dostanou bílý papír a na něj napíší, co Jana vystihuje.*
- Co Jan dělal? Co bylo jeho hlavní poslání? Jedno slovo. *Děti dostanou jinak barevný papír a napíší, co Jan dělal.*
- Jaký měl Jan vztah k Ježíši? Jedno slovo, které děti napíší na jinak barevný papír
- Jaké měl asi Jan vlastnosti? Jaký byl? Jedno slovo na jinak barevný papír.
- O čem Jan kázal? Co bylo jeho hlavní heslo? Jedna věta...

B. Připravit na velký papír nevyplněný formulář (např. pro pracovní agenturu nebo to můžeme nazvat jako životopis apod.), děti ho po přečtení textů z Bible vyplňují:

(Jméno: [Jan], Rodiče: [Alžběta a Zachariáš], Povolání rodičů: [Zachariáš byl kněz], Povolání: [Křtitel, Prorok, Posel, Velvyslanec], Pracovní prostředí: [poušť, řeka Jordán], Pozice: [Předchůdce], Nadřízený: [Nejvyšší a Přicházející], Přezdívka: [Hlas na poušti], Image: [Retro, na způsob starozákonních proroků], Náplň práce: [připravuje cestu a srdce lidí na příchod Mesiáše, volá lidi k tomu, aby se nad sebou zamysleli, ohlašuje příchod Božího kralování, křtí na odpuštění hříchů, radí lidem, co mají dělat, jak se chovat], Pracovní úspěchy: [přitahuje davu, přichází vysoce postavení i outsideri, vzbuzuje zvědavost, zájem, lidé se nechávají pokřtít, nenadávají mu].)

Máte před sebou „obraz“ Jana Křtitele, podívejte se na něj s dětmi a společně se zamyslete, zda tam ještě něco důležitého chybí, můžete to tam doplnit, můžete stručně shrnout, kdo byl Jan a přitom zdůraznit to, že Jan na sebe nestrhával pozornost, aby ukázal, jak je dobrý, jak svým vystoupením ukazoval na Ježíše. To můžete ještě podpořit obrazem Jana Křtitele od Matthiase Grünewalda nebo od jiných malířů (<http://goo.gl/IsEuLU>).

(Jan Křtitel je ve výtvarném umění často zobrazován jako muž jediného gesta, a tím je vztažení prstu, ukazujícího na toho, který má přijít. Jan je především tím prstem ukazujícím na Krista. Farizeové se Jana ptali: Jsi to ty ten Mesiáš? A Jan odpovídal: Nejsem. Nejsem ten, který má přijít. Nejsem ten, kterého čekáte. Jan má odvalu a schopnost přiznat, že on není ten, který vyřeší všechny problémy. Je pokorný a opravdový. Jan mohl klidně předstírat, že je Mesiáš, ale on se nenechal unést na křídlech slávy, odmítá úspěch, nepodlehл pokušení a vytrvale ukazuje na Přicházejícího, kterému není hoden ani rozvázat boty. V tom je Janova velikost a mimořádnost. Někdy mohou mít faráři/řky pokušení vázat lidi na sebe a neodkazovat je k Bohu.

Jan, stejně jako Ježíšova matka Marie, ustupuje do pozadí, dává se do závorky, aby dal průchod Božímu jednání. Stejně tak i ten přicházející Mesiáš sebe úplně upozadí a rozdává se až na kříž.)

Dále můžete vést s dětmi rozhovor o tom, zda vnímají ve svém okolí nějaké Jany Křtitele? Někoho, kdo by výrazně a vytrvale ukazoval k Ježíši, k Boží lásce? (V politice, literatuře, ve městě, v církvi.) A co to pro děti znamená ukazovat k Ježíši? Jak mohou připravovat cestu Božímu království? A zda je pro ně osobně těžké se upozadit, dát prostor druhému, nemluvit jen o sobě, ale také se zeptat druhého, jak se má, co dělá, co zažil?

Pokud jste se rozhodli pro aktivitu A, děti si nyní mohou zkusit odpovědět na otázky sami za sebe: Kdo jsem já? Co dělám? Jaký pro sebe vnímám úkol od Pána Boha? Jaký mám vztah k Ježíši? Jaké je moje životní heslo?

PŘESAHA

Se staršími dětmi se můžeme ještě zastavit u tématu Ježíšova křtu a zamyslet se společně, proč se Ježíš nechal pokřtít od Jana Křtitele? Téma otevřeného nebe a bezbariérového přístupu k Bohu (viz *Úskali*). Píseň „Připravujte cestu“ (Svítá 239) a rozhovor o ní (případně možno využít k rozhovoru obrázky — <http://goo.gl/Vaaf4R> a <http://goo.gl/6JyJtu>).

LITURGIE

PÍSNĚ

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 632 — *Neskládejte v mocných naději*; 688 — *Odpusť*
SVÍTÁ: 398 — *Zní, zní, zní*; 276 — *Před tvou tváří, Pane*; 239 — *Připravujte cestu*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. (Mt 3,2)

MODLITBA

Pane, děkujeme, že je možné narovnat to, co je křivé, napravit to, co jsme pokazili. Dej ať ti umíme ve světě i v našem srdci připravovat cestu, ukazovat na tebe tím, že budeme druhým pomáhat a brát je mezi sebe. Děkujeme za Jana Křtitele, za jeho hlas a volání. Amen.

TÉMA	Pozvání k naději. Čekáme, že Kristus přijde znovu.
CÍLE	Všechny tři části úlohy směřují k tomu, že přijmout pozvání stojí za to a je na co se těšit. <ul style="list-style-type: none"> — Děti zažijí něco, co je dobré a krásné, jako Boží pozvání. Zároveň si v náznaku zkusí, že připravit hostinu — naději pro nás — stojí práci. — Děti prožijí příběh podobenství, roli odmítnutí i roli přijetí pozvání na hostinu — naději. — Děti promyslí důvody odmítnutí a přijetí pozvání na hostinu. Na absurditě některých výhrad vůči hostiteli si uvědomí stejnou nesmyslnost výhrad lidí vůči Bohu.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 14,16–24 (par. Mt 22,1–10)

POZNÁMKY K TEXTU

- Role hostitele připadá Bohu.
- Pozvaných bylo už v první fázi mnoho, tři jsou tam jako příklad, protože hodovní síň je velmi velká.
- Pozvání přišlo předem, sluha jde pouze upozornit, že už se začíná a dělá to velmi uctivě. Stejnými slovy bývají lidé v kostele zváni k večeři Páně. Vzhledem k tomu, že o pozvání věděli předem a jejich záležitosti nejsou dílem okamžiku, mohli se omluvit také předem.
- První dává přednost radosti z majetku a své schopnosti obchodovat, případně zvelebovat svůj statek.
- Druhý má podobnou omluvu, v obou případech mohla jejich záležitost počkat. Voly už má a stojí v chlévě, do zítřka se nezkazí.
- Třetí dává přednost rodinným vztahům, i když není jasné, proč nepřijde i se ženou.
- Všechny tři omluvy napovídají souvislost s Dt 20,5–7 a Dt 24,5, kde jde o případy těch, kdo nemusí nastoupit do armády v případě války.

- Sluha řeší s hostitelem celou záležitost a překvapující je, že je jenom jeden, i když zvaných je mnoho. I proto je platný výklad J. Mrázka — je to Ježíš.
- Hněv hostitele je pochopitelný, snaha o to, aby uspořádal akci pro radost svých přátel, byla velká, škoda znehodnoceného jídla hrozí také velká, největší problém je, že nepřišel vůbec nikdo.
- Problematické je slovo „přinut“, stalo se v dějinách církve omluvou pro násilí ve věcech víry.
- Kdo jsou dvě skupiny pozvaných, v tom se přidržme také výkladu J. Mrázka — první jsou spravedliví, druzí hříšníci.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Smysl nedělí po Epifanii (Zjevení Páně) je možno spatřovat v přípravě církve na to, aby správně porozuměla pozemskému příběhu Ježíše Nazaretského. Tomuto příběhu, jak jej podává zvěst Evangelia, rozumíme jen tehdy, jestliže ve víře přijímáme ukřižovaného a vzkříšeného Pána, jestliže jej vyznáváme, vzýváme a následujeme. (*Agenda ČCE 1988, díl II., str. 65*)

ÚSKALÍ

- Na první pohled se může zdát, že je obtížné spojit téma nedělí po Zjevení Páně, které však není až tak výrazné — viz výše, s dějem podobenství a záměrem přípravky zpracovat téma prvního a druhého příchodu Páně. Myslím, že svorník toho všeho je naděje. Podobenství mluví o pozvání do Božího království, tedy do naděje. Zjevení Páně nese naději člověku, protože znovu opakuje, že Bůh chce být člověku blízko. Naději máme v tom, že Kristus přijde a uvede všechno na tomto světě do dobrého řádu Božího království. Tato naděje mění i náš současný pohled na svět i na sebe. *Vždyť se k vám přiblížilo království Boží (L 10,9)*.
- Pro děti nemusí být příjemné, že jako pozvané jsou jakoby identifikovány s bezdomovci. Dle reakcí se domnívám, že bezdomovec je pro ně většinou méně přitažlivá představa než třeba zloděj nebo hříšník. Myslím, že právě to také má být prožito, mělo by to znamenat — myslíme, že Bůh o nás stojí a pozve nás, ale podle podobenství to znamená, že za moc nestojíme. U malých dětí bych doporučila dávat pozor, aby se jim toto nespojilo až příliš, mohly by to uzavřít tak, že do Božího království nechtějí, protože tam budou divní lidi. Považuji za vhodné podržet důraz na tom, že naděje, království Boží je něco krásného.

ODKAZY

Dt 20,5–7, Dt 24,5, L 10,9, 1Kor 2,9

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

- JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina: *Ekolístky: metodické listy Svatojánské koleje*. Praha; Svatý Jan pod Skalou: Svatojánská kolej — vyšší odborná škola pedagogická, 2004.
- BALCAR, David — GALLUS, Petr — FÉROVÁ, Lydie — ŠORM, Zdeněk: *Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro náctileté: pracovní listy ke katechezi*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012.
- KOHÁK, Erazim: *Hesla mladých svišťů*. Praha: Kalich, 1999.
- LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009; s. 241.
- GRUBER, Jiří: *Otázky a odpovědi: evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce*. Praha: Pro Synodní radu Českobratrské církve evangelické vydal Kalich, 2004; o království Božím v oddíle 21 a 22 „Otčenáš“
- NEČIL, David: *O hostinách a hostině*. [online]. [cit. 2014-07-24] Dostupné na <http://goo.gl/mECPcL>
- Bůh — můj bližní: evangelický katechismus v 25 obrazech*. Jihlava: Mlýn, 2008; s. 65–66.

Internet, pracovní listy:

- <http://goo.gl/vsug2W> — varianta, jak ztvárnit hostinu;
- <http://goo.gl/brRxQu> — pracovní list Z. Šorma;
- <http://goo.gl/g3g5ZW> — koláž;
- <http://goo.gl/tCxWwo> — čtyři jednoduché obrázky k vymalování (pod nadpisem *Parable of the Great Banquet*).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Připravte si materiál na prostírání stolu (ubrus, ubrousky, přibory, talíře, misky, skleničky, brčka, svíčky, květiny a jiné přízdoby — cokoli by se hodilo na prostření slavnostní tabule). Dejte si záležet na tom, aby výsledek byl co nejparádnější. Leccos se najde ve sborových kuchyních, něco musíte přinést. Lze provést i variantu s nádobím pro panenky, ale závěrečný dojem bude větší, když to bude „doopravdy“. Mějte připravené i něco, co by děti mohly nakonec sníst — sušenky, ovoce, šťávu. Jako přidanou hodnotu můžete děti naučit, co se na stole kam dává a proč.

Povím vám příběh o hostině, který Ježíš vyprávěl, když byl zrovna také na hostině. Pozvali ho na nějakou oslavu. Kdo z vás už byl někdy na oslavě? *(Předpokládá*

se účast na narozeninových oslavách, někdo zažil svatbu nebo jim připomeňte vánoční stůl.)

Tak si spolu připravíme také oslavu, třeba můžeme dnes oslavit, že je neděle. Prostře si krásně stůl, protože na oslavě — hostině vřdycky takový je.

Důležité je, aby se děti na úpravě stolu samy podílely, učitel by je měl jen řídit. Zde hrozí jistá možnost katastrofy při spojení: „rozbitné nádobí — malé děti“, ale riskněte to. Nebo zvolte variantu s plastem, děti se nad tím jistě nijak nepohorší. Děti by to mělo stát jisté úsilí, tedy — nachystat oslavu dá práci.

Dílo je hotovo — nechte děti prohlédnout si výsledek a ohodnotit. V této fázi si ještě nesedají ke stolu.

Mám z toho radost, jak se nám to povedlo. Ježíš vyprávěl příběh o člověku, který zrovna tak krásně nachystal hostinu. Těšil se na to, jak přijdou jeho přátelé. Pozval je všechny. Uklidil, navařil spoustu dobrého jídla, nachystal stůl a poslal služebníka, aby přátelům řekl: Už pojďte, všechno jsem připravil.

Měl z toho zrovna takovou radost, jako my, když jsme nachystali tak krásný stůl.

Ale víte, co se stalo? Všichni přátelé se omluvili a nepřišel vůbec nikdo. Představte si to. Takové práce nám to dalo a tak se nám to povedlo a bylo by to úplně k ničemu, protože by to nikdo nejedl. Jídlo by se muselo vyhodit a všechno to bylo zbytečné.

To se tomu člověku, který hostinu nachystal, vůbec nelíbilo. Tak poslal služebníky znovu — aby pozval každého, koho potká. Chudé. Bezdomovce. Ty, kteří vlastně toho pána ani předtím neznali. A byl to dobrý nápad, protože tihle neváhali ani chvíli a hned přišli a za chvíli bylo kolem stolu spousta lidí a měli se dobře. Ten pán se taky měl dobře, protože měl z toho všeho radost.

Tak co kdybychom teď my byli jako ti, kteří na hostinu přišli? Pojďte si sednout ke stolu a dobrou chuť!

(Nechte chvíli děti jíst, co je nachystáno.)

Chutná vám to? To je dobře, protože hostina je k tomu, aby se na ní měli všichni hezky. Pán Bůh pro nás chystá všechno tak, abychom se měli hezky. *(Možno demonstrovat například na nějakém ovoci.)* Až přijde Pán Ježíš zase na zem, tak to bude jako veliká hostina. Já teda nevím, jak vy, ale já bych na tu hostinu ráda šla. Nemyslím si, že bych měla něco lepšího na práci.

Neměli bychom mu za to poděkovat? Myslí na nás a chystá nám dobré věci, tak bude nejlepší, když mu zazpíváme tuhle písničku *(Buď tobě sláva: 18 — Písnička díků)*.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Předem si připravte kartičky — pozvánky na slavnost, natiskněte nebo hezky napište jich tolik, aby každé dítě dostalo jednu. Měly by vypadat pěkně, aby vynikl kontrast,

když je děti v roli pozvaných přeškrtnou nebo roztrhnou, ale vzhledem k tomu, že budou jen na jedno použití, se s tím příliš netrapte. Dále mějte něco menšího k jídlu — sušenky, ovoce, aby to symbolizovalo hostinu.

Když Ježíš chtěl, abychom si představili, jak to s námi Pán Bůh myslí a co bude, až se Ježíš vrátí na zem, vyprávěl o hostině. *Že království Boží je jako hostina.* Takových příběhů vyprávěl hodně. Některé z nich tehdy, když právě na nějaké hostině byl, tam si to lidé představili nejlíp.

Nejdřív mi řekněte, co to je hostina a jestli byste tam chtěli být.

Takže hostina je něco, kde je to dobré a jsme tam rádi. Ježíš vyprávěl o člověku, který takovou hostinu chystal. Nemá tam jméno, aby se nám to nepletlo, budeme mu říkat třeba pan Hostitel. Pan Hostitel pozval všechny svoje známé. Poslal jim pozvánky, že to všechno připraví a dá jim vědět, až to bude hotovo, aby s tím počítali. *(Rozdejte pozvánky.)*

Pak chystal tu oslavu. Jak se to dělá?

(Zde se počítá s dětskými zkušenostmi, co je všechno potřeba připravit, zřejmě dojde k delšímu rozhovoru.)

Když bylo všechno hotovo, poslal svého sluhu, aby vyřídil všem pozvaným: Pojdte, vše už je připraveno. Ale představte si, že ti pozvaní, přátelé pana Hostitele se začali omlouvat a vymlouvat.

1. Ach ano, ta pozvánka... ale já jsem zrovna koupil pole a nutně musím právě dnes jít to pole zkontrolovat, vyříd' panu Hostiteli, že se omlouvám, protože mám neodkladné pracovní záležitosti.

2. Ale to je směla na smělu, pořídil jsem si nové voly, pět párů, to je pořád něco, však to pan Hostitel zná, člověk se nezastaví. Volové stáli spoustu peněz, musím je vyzkoušet, abych zjistil, jestli jsem dobře koupil. Na oslavy není čas, to víte, doba je těžká.

3. Aha, ta oslava je už dnes, ale mně se to prostě nehodí, nehodilo by se mi to ani příští týden, pan Hostitel jistě ví, že jsem se oženil a manželka nerada někam chodí. Musím s ní zůstat doma.

A tak to pokračovalo u všech pozvaných. Všichni říkali — mám práci, nemám čas, nehodí se to, pořád vykládali, co musí dělat a že se tedy omlouvají a nepřijdou.

Na pozvánky napsali NEMOHU nebo OMLOUVÁM SE nebo je prostě přeškrtnli nebo roztrhli. Udělejte to s těmi pozvánkami jako oni. Služebníci donesli panu Hostiteli jen samé omluvy.

(Vyberte od dětí pozvánky a dejte je na neúhlednou hromadu. Můžete je trochu pomačkat.)

Pan Hostitel měl nachystanou oslavu a tohle *(hromádka vrácených papírů)*.

Co byste udělali na jeho místě?

Pan Hostitel se rozzlobil. Myslím, že se nezlobil proto, že přijde nazmar tolik jídla a všechna ta práce s tím. Spíš ho moc mrzelo, že jeho přátelé, na které

se tak těšil, se vymlouvají. Místo toho, aby přišli a prostě se u něho měli dobře, pořád něco kupují, pracují, zařizují a nechtějí s tím přestat.

Řekl sluhovi: „Tak to ne. V tomhle městě je dost lidí, kteří by rádi přišli na hostinu. Jdi do ulic, do čtvrtí, kde bydlí chudí, kde žebrají nejchudší a všechny je pozvi. Přiveď chudé, zmrzačené, slepé a chromé. Ať přijdou hned!“

Sluha šel, zařídil to a pak se vrátil k panu Hostiteli a řekl: „Všechno je tak, jak jsi chtěl. Ale v hodovní síni je ještě pořád místo.“

Pan Hostitel mu na to odpověděl: „Skvěle. Tak jdi ještě za město, tam bydlí ti nejchudší a nejubožejší, přiveď všechny bezdomovce, které tam najdeš.“

I tohle zařídil sluha přesně podle přání pana Hostitele.

Děti, vy jste před chvílí byli jako ti, kteří nechtějí na oslavu přijít, vraceli jste pozvánky. Teď po vás chci, abyste byli jako ti, kteří jsou chudí, možná už dávno neměli nějaké hodně dobré jídlo nebo dokonce neměli dnes ještě vůbec žádné jídlo. Představte si, že jste jako chudé dítě, které nikdy nemá ani čokoládu ani zmrzlinu.

Já budu ten služebník, pozvu vás: „Pan Hostitel vás zve na oslavu. Máte přijít teď hned, aby polívka nevychladla, řízek neoschl a zmrzlina se nerozpustila. Co řeknete?“

(Předpokládá se okamžitý souhlas, pokud by se to nestalo, zdůrazněte, že ti chudí v přiběhu neváhali ani chvíli a hned šli. Vhodné je, aby se děti musely zvednout a cosi jako „hostina“ proběhla na jiném místě, např. je usadte na zem na polštáře nebo u jiného stolu nebo je můžete nechat stát v kruhu — asociuje to ještě více večeři Páně, nemusíte to však zmiňovat. Tam jim dejte připravené dobrůtky.)

Jak jsme si to říkali na začátku? *Že království Boží je jako hostina.* Tak pěkně a dobře na ní každému bude, že si to ani neumíme představit. Protože tohle pro nás Bůh chystá. Každý, kdo to ví, žije s radostí. I když je mu někdy těžko. Tomu se říká naděje. Vždycky, když je nám spolu dobře, je to jako kousek království Božího. Třeba na oslavách, nebo v kostele. Ale jednou se sejdeme na největší Boží oslavě. Když budeme chtít. Zaspíváme o tom písničku (*Svitá: 114 — Báječnéj bál*).

Přesah

Koláž — hostina, pomůcky: větší papír, nůžky, lepidlo, prospekty obchodů s potravunami, námět: <http://goo.gl/g3g5ZW>.

Výroba pozvánek na oslavu nebo rovnou do Božího království, pomůcky: kartičky, pastelky apod.

PRO STARŠÍ DĚTI

Přečtěte s dětmi podobenství, zdůrazněte, že se jedná o obraz pozvání do Božího království.

Co je to Boží království? Je to život v Boží pravdě a lásce, svobodě a pokoji. Je to nový radostný život s Bohem a lidmi, kde člověk je opět člověku bratrem a Bohu vděčným a poslušným dítětem. Hřích, lež a smrt už nediktují člověku, jak má žít, jak se má rozhodovat, ale Ježíš Kristus tu vládne svým svatým Duchem. Tento život přesahuje smrt, protože se v něm otevírá Boží věčnost. (z katechismu Jaroslava Pfanna)

Pozvání do Božího království je pozvání k naději.

Následující tvrzení použijte v jedné z těchto variant:

- a. *v pracovním listu — použít např. barevné značky, souhlas s tvrzením vyjádřit zelenou, nesouhlas červenou, neutrální nebo nevím žlutou.*
- b. *udělejte cosi jako soudní proces, některé děti budou mít za úkol „obhajovat“ hostitele a některé ty, kteří se vymlouvali. Obhajovat znamená argumentovat pro svoji stranu.*
- c. *rozhovor s celou skupinou, kde předkládáte otázky.*

Tvrzení tématicky srovnajte podle zvolené metody, zatím jsou seřazená jen podle využitelnosti. Pro soudní proces roztříďte argumenty pro jednu a druhou stranu. Vhodné je, aby děti měly po celou dobu biblický text stále před očima při všech metodách.

Použitelné pro a, b, c

Hostitel je opravdu skvělý, že dělá tak velkou oslavu jen tak, pro radost svých přátel.

Prvně pozvání se omlouvají.

Prvně pozvání se vymlouvají.

Omluvy jsou správné, jsou podle židovského zákona viz Dt 20,5–7 a Dt 24,5. V Dt 20,5–7 a Dt 24,5 jsou důvody, proč nejít do války, ale tady jde o oslavu, o něco příjemného, dobrého.

Hostitel měl hned v první pozvánce udat přesnou hodinu, je to jeho chyba.

Tím, že se z toho vyvlékli na poslední chvíli, hostitele urazili.

První dva mohli pole a voly zkontrolovat později.

Třetí mohl přijít i s manželkou.

Ti, kteří odmítli pozvání, nebyli proto nutně špatní, jenom dali najevo, čemu dávají přednost.

Hostitel zval chudé jakoby natruc těm prvně pozvaným.

Že je nutil přijít, to je porušování osobní svobody.

Zvaním chudých k sobě do domu to hostitel trochu přehnal, stačilo, kdyby jim jídlo rozdál.

Navíc to bylo nehygienické, kdoví, jaké měli nemoci a ještě to od sebe navzájem chytili.

Byl to výborný nápad, že pozval jiné lidi.

Ten sluha se ale naběhal. Hostitel ho příliš zatěžoval.

Ten sluha se naběhal, ale dělal to rád. Věděl, že hostitel je dobrý pán a těšil se s ním na velikou oslavu.

Použitelné pro a, c

Na hostině s bezdomovci bych rozhodně být nechtěl/a.

Když myslím na sebe a na to, že tohle je pozvání od Boha, myslím, že taky patřím mezi chudé.

Když se modlíme „Přijď království tvé“ — vlastně prosíme o pozvánku na jeho hostinu.

Použitelné pro c

Kterou z omluv těch tří prvně pozvaných byste sami použili jako omluvu, která vám připadá nejoprávněnější?

Kvůli jakým jiným důvodům byste tam nešli?

Poslechněte si tento výrok:

„Bůh žárí a ještě je na to pyšný; je to malicherný, nespravedlivý, nemilosrdný tvor posedlý ovládním ostatních; pomstychtivý, krvežíznivý... rozmarný, nenávistný...“ (Z článku *Čtyři jezdci a jedna jezdyně*, Respekt 2014/12–18. 5., výrok ateisty Richarda Dawkinse)

Nepřipadá vám, že je to stejné, jako když někdo vyčítá hostiteli z podobnosti, že měl nahlásit přesnou hodinu, že to udělal natruc, že to je jeho vina?

Souhlasíte s tím, že „přinut“ tam je proto, že jde o pozvání lidí, kteří by se báli přijmout pozvání, protože se považovali za příliš špatné, a tak bylo potřeba je pozvat velmi důrazně?

Otázka, na kterou je těžká odpověď (možná ji tady na světě nezjistíme): proč Bůh tolik chce mít s lidmi oslavu, proč tolik chce, aby přišli do jeho království?

Závěr

Pracovní listy porovnejte a zdůrazněte, že nejde o správné odpovědi, ale co si kdo myslí, a může se stát, že na začátku si mysleli něco a po rozhovoru se to trochu změnilo.

Soudní proces můžete ukončit bez závěru (bez rozsudku) a navažte krátkým rozhovorem — vyberte, co by k tomu ještě patřilo. Není nepodstatná poznámka, že obhajovat někoho ještě neznamená bezvýhradně s ním souhlasit.

Rozhovor vedte podle času a podle zájmu dětí.

Po jakékoli metodě připomeňte znovu citát o království Božím z úvodu.

Království Boží je obsahem naší naděje. (Trochu jako batoh s věcmi, batoh

je jako naděje, věci uvnitř jsou to, co naděje slibuje.) Je to něco, co teprve bude, ale ovlivňuje všechno, co už je teď, protože nám chystá něco opravdu DOBRÉHO. „Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.“ (1Kor 2,9) Takže každá oslava a hostina, kterou můžeme zažít a je naprosto skvělá, ještě není nic proti tomu, co chystá Bůh. Z toho je vidět, že Bůh chce, aby bylo člověku dobře. A to platí pro každý den našeho života. Potíž je v tom, že spousta lidí si myslí, že si to můžou zařídit nějak sami — jako to byli ti tři v podobenství. A tak radši kontrolují pole, než by šli na oslavu, to znamená, že radši pracují do úmoru, než by věřili Bohu. Že radši mají spoustu starostí, než by přistoupili na to, že Bůh má pro ně naději. Že se spoléhají na všechno možné a nechtějí se spoléhat na naději.

O tom je jedna píseň — Sváta Karásek: Někdo ti ťuká na dveře (Dvakrát měř, jednou věř, kapitola 6 — Ježíš Kristus, str. 16).

Přesah

Dvakrát měř, jednou věř, oddíl „Bůh“, str. 4 — vyprávění Lene Maxer-Skumanz

Dvakrát měř, jednou věř, oddíl 3 „Ježíš“, str. 3 — pracovní list k podobenství

Ekolístky, kap. 13, str. 85 o království Božím a zvířatech

Hesla mladých svišťů — str. 34 o království Božím zde ve světě

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 14 — *Báječnej bál*; 359 — *V království Božím*;

368 — *Víc než oko spatřit smí*; 374 — *Vítr se ztiší*

BUĎ TOBĚ SLÁVA: 18 — *Písnička díků*

DVAKRÁT MĚŘ, JEDNOU VĚŘ: *Někdo ti ťuká*

na dveře (kapitola 6 — Ježíš Kristus, str. 16)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují. (1Kor 2,9)

MODLITBA

Pane, děkujeme za naději. Za hostinu. Za to, co pro nás připravuješ. Prosíme tě, dej, abychom nikdy nezapomněli, že to je opravdu dobré. Amen.

TÉMA Ježíšovo slovo do nás zasévá zrnka naděje. Čekáme, že Kristus přijde znovu.

CÍLE Děti si uvědomí, že slovo je silné, že Boží slovo o naději nás ovlivňuje v každé malé věci. Úloha se zabývá silou slova, i použité metody jsou proto postaveny na slovech.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 13,3–9.18–23 (par. Mk 4,1–9; L 8,4–8);
Iz 6,10; Ž 130,5

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

(V úvodovkách jsou citace z výkladu Jiřího Mrázka, Evangelium podle Matouše.)

- „Zvěstování Božího království a jeho rozdílná recepce jsou zde přirovnány k setbě.“ Pro tuto úlohu podržme význam podobenství v tom, že jde o slova naděje vysílaná k nám.
- Při setí se stává, že některá zrna nepřijdou do země, kde by mohla dobře růst. „Setba tím neztrácí smysl.“ Přirovnání ke zvěstování slova tím zdůrazní velkorysost Rozsévače — rozsévá slovo i těm, kteří se nejeví předem jako vděční příjemci.
- Pole a různé možnosti půdy na něm můžeme chápat jako jednotlivé lidi, ale také jako jednoho člověka a různé situace, kdy někdy je schopen slovo o naději přijmout, někdy ho odmítá, někdy zapomene.
- Neřeší se počasí a jiné zemědělské náležitosti: okolnosti zvěstování, nějaké objektivní omluvy, proč nemůže být slovo přijato, nejsou pro podobenství podstatné.
- Výjimečné je podobenství v tom, že má výklad přímo v evangeliu. Ježíš tím odpovídá na otázku učedníků z v. 10 — Proč mluvíš v podobenstvích?
- *Cesta:* Srdce toho lidu obal tukem, zacpi mu uši, zalep mu oči, aby očima neviděl, ušima neslyšel, srdcem nepochopil, neobrátil se a nebyl uzdraven. (Iz 6,10)
- *Skála:* S radostí přijímá může znamenat, že má představu, jak má slovo naděje vypadat a pokud se shoduje s jeho představou, má radost, potom rostlina jeho

naděje uschne. „Přijímají křesťanství (jenom) jako radost“, jako zábavné zpestření. Slovo naděje je základ, ne kulturní nadstandard či náboženská potřeba.

- *Trní*: „Nemusí to být jen touha po bohatství, ale spíše všechno, co se člověku zdá strašlivě důležité a nezbytné (a neuvědomuje si, jak je to často až směšně dobově podmíněno).“
- Jsou uvedeny tři možnosti toho, jak bývá vyseté zrno zničeno, ale důraz je na výnosu — ten je výborný, mnohonásobný. I 30x víc je dobrý výsledek. Pokud pochopíme podobenství jako posílání slov o naději, je pro nás sdělení úrody velmi povzbuzující — máme šanci kultivovat neúrodné části pole v sobě.

K liturgickému období: viz lekce 26 a navíc:

Zjevení se týká oné zvláštní události, která nám daruje určitou představu, díky níž se všechny události osobního a společného života stávají srozumitelnými. (R. Niebuhr)

V našem případě jde o představu naděje, která proniká všemi oblastmi našeho života a nutně ovlivňuje naše postoje, řešení apod.

ÚSKALÍ

(Viz *Úskalí v předchozí úloze č. 26, první bod.*)

Dohledatelné aktivity k tomuto podobenství dělají dojem, že ze tři čtvrtin vyšlo setí naprázdno — tři zrnka zničena, jedno roste. Ale to není ani obsahem podobenství, ani se to neděje při reálném setí. Drtivá většina se ujme. Tento důraz podržet je důležité. Pak je podobenství velmi nadějně. Jestliže použijete jakoukoli výtvarnou aktivitu (na internetu je toho záplava), nedělte pole na čtvrtiny.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelíí*. Benešov: EMAN, 2011.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

GRUBER, Jiří: *Otázky a odpovědi :evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce*. Praha: Pro Synodní radu Českobratrské církve evangelické vydal Kalich, 2004; sešit B, oddíl 30 „Výhled a naděje“ — jak je ovlivněn nadějí tento život

SLÁMA, Petr: *Jak vyluzovat na Bibli Slovo Boží* [online].

[cit. 2014-07-24] Dostupné z <http://goo.gl/iBHCzl>

BUREŠ, Jiří: *Podobenství o rozséváči*[online]. [cit. 2014-07-24]

Dostupné z <http://goo.gl/fGGA7k>

<http://markstoons.blogspot.cz> — obrázky k podobenství

<http://goo.gl/6KFZ7j> — animovaný film, spíše jako vtip

<http://goo.gl/R0LL6l> — obrazy Rozséváč, Vincent van Gogh

Pracovní listy:

<http://goo.gl/6Cdp5> — pracovní list Zdeňka Šorma na katechetickém webu

BALCAR, David — GALLUS, Petr — FÉROVÁ, Lydie — ŠORM, Zdeněk: *Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro náctileté: pracovní listy ke katechezi.*

Praha: Českobratrská církev evangelická 2012; oddíl Ježíš, str. 4

GRUBER, Jiří: *Otázky a odpovědi: evangelický katechismus pro mládež*

i dospělé, skupiny i jednotlivce. Praha: Pro Synodní radu Českobratrské

církve evangelické vydal Kalich, 2004; sešit A, oddíl 30 „Výhled

a naděje“ — otázky týkající se spíše výhledu k novému věku.

Hry se slovy:

ZAPLETAL, Miloš: *Velká encyklopedie her 2.* Praha: Leprez, 1996.

<http://hrysdetmi.euweb.cz;www.kam-na-vylet.cz/tabor-seznam-se-slovy.html>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Hra na polévku (podle knihy *Školka plná zábavy*, Portál 1996) — slovo určuje činnost, je spouštěčem, ovlivňuje člověka: „dělám to, co bylo řečeno“.

Posadte se do kroužku, doprostřed dejte velký hrnec a vařečku a postarejte se o možnosti donášených předmětů — viz níže. Uvaříme si zázračnou polévku. Naučím vás, jak se to dělá.

Říkanka:

Zapni sporák (*Spojte palec s ukazovákem a otočte knoflíkem.*)

Nalej vodu (*Předstírejte nalévání vody.*)

Pepř nám namel (*Dejte pěsti na sebe a kruhovými pohyby jimi třete o sebe.*)

A sůl přidej (*Třepťe „slánkou“ — rukou sevřenou v pěst.*)

Potom míchej dokola (*Dělejte kruhové pohyby rukou.*)

Už je horká docela (*Pofoukejte si ruku.*)

Uvaříme polévku veselou, do ní bychom měli dát červené věci.

Pošlete děti, aby našly v místnosti cokoliv alespoň zčásti červeného. Děti se vrátí do kroužku, každé dá věc do hrnce a zamíchá vařečkou.

Dávejte jim vařečkou jako ochutnat.

Jaká je polévka? Je dobrá? Je veselá? Jste po ní veselí? Chtěly byste ochutnat jinou polévku?

Zopakujte, kolikrát to bude děti bavit. Děti se postupně naučí říkanku s vámi. Polévky mohou být např. skákavá, štekavá, kolébavá, zpívací, točivá, spací, lehavá, sedavá... Přísady obměňujte buď podle barev, nebo kvality — tvrdé, měkké, malé, kulaté — podle fantazie a možností místnosti. Skončit byste měli nějakou klidnou variantou polévky.

Nebo: Postupně dávejte dětem jednoduché pokyny Vstaň, sedni si, dones pastelky, pohlad' souseda, atp.

Po zklidnění: Všimli jste si, co se stane, když řeknu: doneste něco červeného nebo vstaňte? Uděláte to. Kdybyste třeba řekli vy mně, abych vám donesla štávu, tak to taky udělám. Většinou to tak je. Ne vždycky. Třeba maminka vám řekne — uklid' hračky a vy to někdy uděláte a někdy se vám nechce. Nebo když poprosíte maminku o bonbon, tak vám ho někdy dá a někdy řekne, že bude oběd, tak žádný bonbon. Říkáme si slova a někdy je posloucháme a někdy ne. Někdy se nám nechce je poslouchat a někdy to nejde. Ale většinou je slyšíme a něco podle nich uděláme. Slova jsou silná.

Pán Ježíš také říkal lidem slova. I nám je říká, čteme je v Bibli. Říkal krásná slova a vždycky hodně dobře lidem poradil, co mají dělat. Ale je to stejné, někdy ta slova neposloucháme, buď že nechceme nebo nám to nejde. Někdy je zase posloucháme hodně dobře. Je o tom příběh, a aby to všichni dobře pochopili, Pán Ježíš jim řekl, že slova jsou jako zrnka, semínka, která seje někdo do země. My jsme ta země a semínka jsou ta slova. Je o tom písnička. Naučím vás ji. (*Buď tobě sláva: 59 — Rozsévač*)

Můžete dětem píseň „zdramatizovat“, mohou ukazovat podobně jako v říkance o polévce. Přízpůsobte to průběhu setkání, jestli byla výrazná hra na polévku, jenom zpívejte, jestli jste úvod volili klidnější, teď můžete děti rozpohybovat.

Modlitba:

Pánu Bohu také říkáme slova. A to je modlitba. Vyzvěte děti, ať vám samy řeknou, za co by chtěly poděkovat, co se jim stalo dobrého nebo z čeho měly radost a složte z jejich námětů modlitbu. Můžete zvolit formu přímlyvy — za koho by chtěly poprosit.

Přesah

Do klidné části můžete ještě vložit:

- a. Slova jsou silná tak, že i když někomu něco přejeme, tak je to důležité. Co kdybyste teď řekli, co přejete jeden druhému?

b. Vyprávění o tom, co nás potkalo, to jsou také důležitá slova. Vyprávějte, co jste dělali včera; ve školce; kde jste byli na výletě; na co se těšíte...

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Vyprávění s užitím obrázků, konkrétně ze stránky <http://markstoons.blogspot.cz>.

Máme tady malý příběh od Ježíše o poli. K čemu je dobré pole?

(Co je na něm — jak se to tam dostane — jak se o to člověk stará — jak se o to stará Bůh — jak se to dostane odtamtud — proč to člověk dělá — srovnat se zahradou či květináčem, aby děti pochopily, že už také někdy dělaly podobnou činnost.)

Na pole šel člověk zasít semena. Ježíš mu říká rozsévač. Tenkrát rozhodně neměli traktor nebo secí stroj, dělali to rukama. Rozsévač to uměl, dělal to každý rok.

Obr. 1 — šlo mu to od ruky

(Možno přidat popis rozsévačova vybavení — nádoba či kus látky zavěšený na krku se zásobou setby, pravidelný krok, rytmické házení.)

Musel mít pole připravené a starat se o to, co tam mělo vyrůst. Můžeme si představit, že to třeba byla pšenice.

(K čemu je pšenici dobrá.)

Rosévač potřeboval, aby pšenice vyrostlo co nejvíc, protože na leccos dobrého ji bude potřebovat. Z toho, co mu vyroste, bude možná jídlo pro něj a celou jeho rodinu na celý rok.

Když ta zrnka nasel, musel je potom něčím zahrnout, hráběmi nebo něčím větším, co tahalo nějaké zvíře, třeba osel nebo kráva, kdyby měl to pole hodně veliké.

Přes to pole vedla cesta, protože se muselo někudy chodit, aby se nepošlapalo obilí. Cesta je ušlapaná, takže tvrdá. Zrnko, které spadlo na ušlapanou cestu, rozsévač nezahrnul, ani to na tvrdé cestě nešlo. Zrnko tak nemělo svůj pelíšek v zemi, aby tam mohlo začít růst. Než o tom vůbec začalo přemýšlet, přiletěli ptáci. Ti taky dobře věděli, že se na jaře seje obilí a že se to obilí dá dobře sezobávat. Zrnka na cestě, ta tam byla zrovna jako nachystaná pro ně. Takže z těchhle zrněk nebude nic jiného než ptačí svačina.

Obr. 2 — agresivní pták

Na některých místech bylo pole horší, bylo na něm jenom málo země. Půda byla kamenitá, i když to kamení nebylo vidět, bylo pod zemí. Rostlinky tam sice vyrostou, ale nemohou udělat dlouhé kořínky, protože na skále růst neumí. Taky málo země drží málo vody, a když vysvitne slunce, hned to vyschne a malé rostlinky uschnou.

Obr. 3 — žíznivá rostlina

Taky se stalo, že na poli v některých místech vyrostl plevel. Sice pole bylo zorané, jenomže trní je potvora a udrží se tam i přes všechno orání. Roste hrozně rychle, rychleji než pšenice a malé pšeničné rostlinky udusí. Sebere jim místo, vodu a nakonec i vzduch.

Obr. 4 — dračí trní

Tohle všechno se mohlo stát a to ten rozsévač věděl. Taky věděl, že na tom poli je spousta dobré země a v té úrodné půdě se bude malým rostlinkám dobře dařit. Porostou. Bude na ně svítit slunce a bude jim hezky teplo. Bude na ně pršet a budou mít co pít. Rozsévač se těšil, že z jednoho zrnka, které tam hodil, vyroste rostlina, která bude mít spoustu nových zrníček. A bude toho desetkrát víc, než tam zasel. Nebo možná šedesátkrát. Nebo aspoň třicetkrát, to je taky dobré.

Obr. 5 — úrodná rostlina

Ale něco přece napadá na cestu, něco na skálu, něco do trní, takže musíme něco odečíst.

Má se ten rozsévač děsit, že mu nic nevyroste, nebo se má těšit na krásnou úrodu?

Když si představíte to pole, myslíte, že většina zrněk spadne do úrodné půdy, nebo na místa, kde uschne?

Každý rozsévač se o semínka zasetá na poli (zahradě, květináči) stará. I když některá pole zase tak moc úrodná nejsou, tak přece většina zrníček najde místo, kde se jim podaří vyrůst.

Ježíš učedníkům vysvětlil, co podobenství o poli a rozsévači znamená. Řekl, že ta zrníčka jsou jako slova, která on nám říká a my jsme ta půda, protože něco slyšíme, to je jako když zrno vyroste v úrodné zemi, a něco neslyšíme, to je jako když to zrno uschne a nic z něj není. Míváme dlouhé vedení a zapomínáme a máme moc starostí, abychom na to slovo mysleli. Ale přesto někdy přijde úroda — vzpomeneme si ve správnou chvíli a poslechneme jeho slovo a porozumíme mu.

Co říkal, co jsou ta zrnka? Mějte rádi Pána Boha. Věřte, že on vás má také rád a ničeho se nebojte. Mějte rádi jeden druhého. Mějte radost. Potom všechno zvládnete dobře.

Přesah

Jakákoli hra, kde důležitou roli hrají slova (Čáp ztratil čepičku; vedoucí vypráví příběh a na domluvené slovo mají děti něco udělat, např. na „červená“ udělají dřep, apod; vymyslet co nejvíce slov od daného písmene....)

<http://blogs.christianpost.com/videos/parable-of-the-sower-14389> — animovaný film, spíše jako vtip.

PRO STARŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Cokoli zkrátte či přeskočte. Slovo je tam mnoho, úloha počítá s vaším výběrem.

Přečtete s dětmi podobenství o rozséváči i s jeho evangelijním výkladem z Bible nebo v knize Král na oslu, str. 90.

Obraz tohoto podobenství nám říká něco o tom, jak lidé přijímají Ježíšova slova. Nestačí uslyšet, ale také porozumět. Ale ani to nestačí. Že rostlina naděje v nás vyroste, znamená, že nás to nějak ovlivní.

Problém nepřijetí

Jak byste vysvětlení podobenství chápali v současném světě? Zkuste uvést konkrétní příklady, proč dnes lidé neslyší a nepřijímají křesťanství. Proč člověk neslyší slova o naději? Přestavte si sebe jako různá místa pole, různé druhy půdy. Co vidíte za těmi obrazy nevyklíčených neb uschlých semen? Proč my sami někdy neslyšíme slova o naději, proč nám nepomohou?

Jak ovlivňuje slovo člověka

Zkusíme si uvést příklady situací, na kterých je jasné, že vyslovené slovo má na člověka vliv. V každé situaci jsou dvě možnosti reakcí — slov, vždycky si řekneme, co to s člověkem, který má problém, udělá. Všimněte si s dětmi zvláště toho, že v dané situaci se nic nezměnilo, ale člověk — po vyřčených slovech — ji může vidět jinak, může se cítit naprosto odlišně.

- Dítě přinese špatnou známku, rodiče se mohou zlobit a vyčítat, nebo rodiče mohou nabídnout pomoc s učením, vlastně připomenout, že je možné napravit to.
- Dítě zjistí večer před odevzdáním projektu ve škole, že všechny podklady si tam zapomnělo a nemůže projekt do termínu dodělat. Rodiče láteří, sourozenci se posmívají, nebo mu někdo z nich navrhne, že je možné jít za učitelem a zkusit se s ním domluvit.
- Maminka se v porodnici dozví, že její dítě bude celoživotně nemocné. Doktor jí to suše a stručně oznámí i s číslem diagnózy s tím, že se nedá nic dělat. Nebo jí doktor věnuje dost času, vysvětlí, jak bude muset o dítě pečovat, dá jí kontakty na organizace, které jí mohou pomáhat, a sám jí nabídne, že se na něj může obrátit, když bude potřebovat. Nakonec jí řekne, že to je její dítě a že ho bude mít vždycky ráda.
- Oznámení o úmrtí blízkého člověka může proběhnout takto: Nováková? Jo, ta dneska ráno umřela. Nebo takto: Paní Nováková, musím vám říct, že vaše maminka dnes ráno zemřela. Je mi to líto, vím, jak jste ji měla ráda a jak jste se o ni starala.
- Víte, co je pomluva a co udělá se společenstvím lidí, jak může ublížit?
- Všimli jste si, jak důležité je v některých situacích vážně vyřčené „To bude dobrý“? Zažili jste to?

Biblická svědectví o síle Božího slova

Můžete rozdat verše dětem, aby je přečetly, případně je nechte verše komentovat a nejasnosti vysvětlite.

V Bibli se také píše dost o tom, jak je důležité slovo naděje, jak je důležité, když se lidé podpoří slovem:

- *Člověk má radost, když může dát odpověď, jak je dobré slovo v pravý čas!* (Př 15,23)
- *Vaše slovo ať je vždy laskavé a určité; ať víte, jak ke komu promluvit.* (Kol 4,6)

Stejně nás mohou ovlivňovat slova, která jsou v Bibli zapsána jako Boží slova. Možná nás mohou ovlivňovat ještě víc nebo jinak, hlouběji. Přece Bůh tvoří slovem (Gn 1), může stvořit pro nás novou odvahu, víru, nové řešení, novu naději. Poslechněte si některá svědectví o tom:

- *V Boha, jehož slovo chválím, v Hospodina, jehož slovo chválím, v Boha doufám, nebojím se, co mi může udělat člověk?* (Ž 56,11–12)
- *Skládám naději v Hospodina, má duše v něho naději skládá, čekám na jeho slovo.* (Ž 130,5)
- *Tráva usychá, květ vadne, ale slovo Boha našeho je stále navěky.* (Iz 40,8)
- *Tak tomu bude s mým slovem, které vychází z mých úst: Nenavráť se ke mně s prázdnou, nýbrž vykoná, co chci, vykoná zdárně, k čemu jsem je poslal.* (Iz 55,11)
- *Pane, nejsem hoden, abys vstoupil pod mou střechu; ale řekni jen slovo, a můj sluha bude uzdraven.* (Mt 8,8)

Které z těchto biblických slov vás nejvíc oslovilo?

Který z veršů vám byl blížký?

Hra se slovem naděje

Začali jsme podobenstvím o rozsévači. To, co nám Ježíš říká, je jako zrnka, která rozsévač rozhazuje do země. Zrnka jsou slova o naději. Pojdte slovo naděje „ochutnat“. Hra je pocitová, každý říká, jak slovo cítí, velmi překvapivě vždy je, jak odlišně to může cítit druhý člověk. Chcete-li, můžete zapisovat, je pak výraznější přehled o rozptylu, který skupina slovu dá. Každý řekne:

- *jakou mu připomíná barvu*
- *jaké je na omak*
- *jaký zvuk by k němu patřil*
- *jakou má chuť*
- *jak voní*

Ježíšova slova o naději

Myslím, že teď máte o tom, co je naděje, mnohem lepší představu. Jestli člověk žije s nadějí nebo ne, to se projeví na každém jeho dni, na tom, jak věci vnímá, jak řeší problémy, jak jedná s lidmi, jak vidí sám sebe. Některá slova o naději si přečteme, jsou buď Ježíšova, nebo o něm (*opět mohou číst děti — postarejte se, aby verše zazněly výrazně*):

Přiblížilo se k vám království Boží. (L 10,9)

Neboj se, jen věř! (Mk 5,36)

Proste a dostanete, aby vaše radost byla plná. (J 16,24)

Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. (1Kor 1,3)

Nebojte se, hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. (L 2,10)

Tohle je to, co do nás Ježíš jakoby zasévá. My jsme půda, kde se to může ujmout.

Přesah:

- pracovní list k podobenství z Dvakrát měř, jednou věř, oddíl Ježíš, str. 4;
- jakákoli slovní hra;
- prohlédněte si s dětmi obrazy Vincenta van Gogha — *Rozsévač* (viz *Odkazy*).

LITURGIE

PÍSNĚ

BUĎ TOBĚ SLÁVA: 59 — *Rozsévač*

SVÍTÁ: 91 — *Druhej dech*; 120 — *Jednou budem dál*;

134 — *Jsmo světa občané hrdí*; 286 — *Rok za rokem*;

309 — *Stál jsem u hrobu*; 338 — *Tobě, Pane, díky*

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 615 — *Bůh první*

slovo má; 623 — *Důvěřuj se v Pána*

K nedělím po Zjevení Páně možno začínat NŠ

první slokou písně „Kristus je má síla“ (648)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Skládám naději v Hospodina, má duše v něho

naději skládá, čekám na jeho slovo. (Ž 130,5)

MODLITBA

Milý Bože, dnes jsme se dověděli, že nám stále říkáš krásná slova o naději. Prosíme, dej, abychom je slyšeli a rozuměli jim a dokázali se z nich radovat. Amen.

TÉMA	Ježíš překračuje náboženské (i rasové) předsudky svého okolí. Všichni potřebujeme někde čerpat síly a stejně tak všichni potřebujeme odpuštění.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti uslyší, že Ježíš se setkával i s lidmi, u kterých bychom to nečekali. — Nejmenší děti zažijí občerstvení vodou. Uslyší, že tak jako všichni potřebujeme vodu, tak i Ježíše. — Mladší děti zjistí, kdo byli Samařané, kde žili. Uslyší, že rozdíly ve víře nejsou nejdůležitější. — Starší děti se zkusí zamyslet nad rozdílností/jednotou křesťanů.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT J 4,1–26; Ž 36,6–10; Iz 12,2–3; Př 25,24–28

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Příběh nenacházíme v jiných synoptických evangeliích.
- Cesta přes Samařsko: šlo jít okolo, ale tato cesta byla nejkratší (možno ukázat dětem na mapě).
- Sychar: snad dnešní vesnice Askar.
- Samařané: byli považováni za nečistý, smíšený národ (s Asyřany), po návratu z exilu se nesměli podílet na obnově Chrámu, časem mezi nimi a „pravověrnými“ Židy řada teologických rozdílů (měli vlastní svatyni na hoře Gerizim, uznávali pouze pět knih Mojžíšových).
- Žena: přichází ke studni sama a v neobvyklou dobu (snad v poledne) = znak veřejného opovržení, ženy chodily čerpat vodu společně, v čase, kdy se mohly vyhnout největšímu žáru, její problém = nesrovnalosti v partnerském životě (v. 16–18). Samařané připouštěli tři manželství, soužití s mužem bez formálního smluvního základu nepřipustné (tématem setkání je především ekumena a jednota, téma je možné tentokrát „upoždit“).
- Ježíš: překvapuje rozhovorem — bylo společensky nevhodné, aby muž mluvil na veřejnosti se ženou, navíc vzájemná nevraživost a opovržení Židů a Samařanů.

- Nedorozumění: Ježíš mluví o vodě pro život, žena (stejně jako předtím Nikodém) uvažuje na jiné rovině — čistě přirozené, reálné. Ježíš se to snaží vysvětlit, ale žena si představuje zázračnou vodu, která by jí ušetřila námahu s čerpáním. Ježíš se snaží jí ukázat potřebu obrácení a očištění od hříchu. Téma muže, partnerství neotevívá proto, aby ženu znemožnil, ale jako další krok sebezjevení, aby žena pochopila, s kým mluví » jeho láska, milost a pomoc platí i pro ni, nezavrhuje ji.
- Otázka správného místa k uctívání Boha: Ježíšova odpověď naznačuje, že to není téma, podstatný je způsob » „v Duchu a v pravdě“
- „Bůh je blízký každému, kdo se modlí opravdově a upřímně.“ (HÁJEK, Viktor — HÁJEK, Miloslav: *Biblická dějprava*. Praha: Kalich, 1990; str. 119) — velmi dobrá formulace, kterou se lze vyhnout úvahám o tom, jestli ta či ona církev ctí Boha „správně“.
- Podstatou příběhu není obrácení Samařanky, ale fakt, že Ježíš je Mesiáš, že se tak projevuje a také tak sám sebe zjevuje. Oslí můstek k tématu neděle: Mesiáš je jen jeden (viz příběh), to platí i pro různé církve ve světě.

Období

Týden modliteb za jednotu křesťanů se (na severní polokouli) slaví každoročně v lednu. Je to příležitost k ekumenickým akcím a prosbám za dar jednoty. Už školní děti možná tuší cosi o tom, že není jen jedna církev — prosby mohou zažít po svém.

ÚSKALÍ

V textu se jasně jeví dělení na „my“ a „oni“. Samařanka je jakoby příkladem onoho pomýleného „oni“ — a přitom se Samařani považovali za právoplatné Izraelce (viz v. 12: „... náš praotec Jákob.“). Nepovažujme se automaticky za „my“. Můžeme to naznačit tím, že příběh převyprávíme z pohledu Samařanky.

Je možné poukázat na fakt, že Ježíš je jeden, pro všechny církve.

ODKAZY

PORSCH, Felix: *Evangelium sv. Jana: malý stuttgartský komentář*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

MACARTHUR, John: *Evangelium podle Jana: komentář verš po verši*. Kroměříž: Občanské sdružení Didasko, 2012.

HÁJEK, Viktor — HÁJEK, Miloslav: *Biblická dějprava*. Praha: Kalich, 1990.

BALCAR, David — GALLUS, Petr — ŠORM, Zdeněk — FÉROVÁ,

Lydie: *Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro náctileté: pracovní listy ke katechezi*. Praha: ČCE, 2012.

GRUBER, Jiří: *Otázky a odpovědi: evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce*. Praha: Kalich, 2004.
Příběhy z Bible. Praha: Česká biblická společnost, 1993.

<http://goo.gl/ZbM500> — živá voda (pro mladé),

<http://goo.gl/JidcE9> — živá voda (pro děti)

<http://youtu.be/PX1QsCjyg44> — písnička (pro starší děti): Aneta Langerová, Voda živá

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI — AKTIVITA S ROZHOVOREM

(Na úvod nechat děti zahrát nějakou běhací hru nebo je nechat udělat rychle nějaký úkol — deset žabáků, pár dřepů, desetkrát skočit „panáka“ s upažením a připažením. Účelem je, aby se děti trochu zadýchaly.)

Má tady někdo žízeň? Proto je tu džbán s vodou! Je dobrá, chladivá. Člověk se jí může pořádně napít nebo si s ní třeba opláchnout obličej, když je unavený nebo je mu moc veliké horko.

Kdy míváte největší žízeň? (Po běhání, v sauně, když má člověk teplotu, v létě na sluníčku, na poušti.) Velikou žízeň má člověk na poušti — ta je samý písek, nikde žádný stín, vedro, uff. *(Ukázat dětem obrázek pouště — možnost doptat se, kdo byl třeba někdy u moře — poušť je jako pláž bez moře.)* Na poušti se člověk nejvíc potřebuje napít, ale kde vzít vodu? Potoky ani řeky tu moc netečou! Voda se čerpá ve studni. *(Ukázat obrázek studny, vysvětlit, jak se to dělávalo v Ježíšově době.)* Postavíme si takovou studni taky! *(Postavit ohrádku z kostek kolem džbánu s vodou nebo dát na dno modrý papír/šátek.)* Představte si, že jsme na poušti. Kdo bude potřebovat vodu ze studně, aby se napil? (Já, vy, ale taky tihle všichni na obrázcích.) Všichni potřebují vodu, aby je nebolela hlava, aby mohli skákat a radovat se, aby mohli žít. Bez vody to nejde. Bez čeho ještě ne? *(Bez jídla, spaní, rodičů, vzduchu... opatrně návrhy komentovat — bez počítače to jde, ale třeba bez lásky ne.)*

Ježíš takhle jednou seděl u studny a povídal si s jednou paní o vodě. Věděla, že bez vody to v životě nejde a taky že to dá spoustu námahy vodu nanosit domů — vodovod s kohoutky neměla! Ježíš jí ukázal, že on sám je něco jako voda. Když máme žízeň, potřebujeme vodu. A když nás něco trápí nebo když se něčeho bojíme, potřebujeme Ježíše, aby nám pomohl. Všichni — já, i vy, i ti na obrázcích. Na závěr by byla vhodná jednoduchá modlitba, např. díky za vodu a díky za Ježíše, který je tu pro všechny.

(V případě, že jsou děti opravdu úplně malé, je možné zůstat jen u stavě-
ní studny a u toho, že žízeň máme všichni stejnou a všichni stejně potřebuje-
me vodu.)

*Pomůcky: džbán s vodou a sklenice, obrázek studny, kostky, obrázek pouště, obrázky
křesťanů různých denominací i barev pleti, (modrý papír/šátek).*

PRO MLADŠÍ DĚTI — VYPRÁVĚNÍ S „MOTIVACÍ“

*(Pokud se vám nesnadno vypráví v ich formě, vezměte si na pomoc loutku/postavičku
a jen mluve za ni. Příběh je možné sehrát i s flanelografem.)*

Kap, kap, kap. Poslední kapičky vody. Už zase došla?! Zase budu muset jít a do-
nést novou. A ke studni je to aspoň kilometr. Každý den znovu a znovu. A to ješ-
tě můžu být ráda, že bydím tady v Sycharu, voda je dobrá, nikdy nesmrdí hnilo-
bou a pramen ve studni nevysychá, ani když je opravdu horko a dlouho sucho.
To jinde jsou na tom ještě hůř. Jen kdyby to nebylo tak daleko.

Že bych s tou cestou ještě počkala? Venku je teď hrozná vedro, slunce pálí
nejvíc, je poledne. Budu hrozně zpocená a cestou domů nejspíš půlku džbánu
vypiju, jakou budu mít žízeň. Mohla bych jít až večer, bude chladněji a možná
bude i trošinku foukat, to by bylo mnohem lepší. Ano, ano, to by bylo lepší. Jen-
že večer půjdou pro vodu i všechny ostatní ženské. Sousedky i ty, co bydlí dál.
A budou na mě zase koukat, jako bych byla prašivá. Drbny jedny, všechny se na
mě dívají opovržlivě, skrz prsty. Raději bych měla jít hned, abych tam byla sama
a nemusela poslouchat o jejich šuškáni.

Jejda, u studny někdo sedí! Mám já to ale smůlu. Vždyť to je nějaký mužský a ješ-
tě ke všemu Žid! Co tu dělá? Tudy přece Židé nechodí, ohrnují nad námi Sama-
řany nos, takže raději cestují pěknou oklikou! Snad mě nechá na pokoji. Jen si
načerpám vodu a hurá domů.

„Dej mi napít!“

Jak prosím? Odkdy si Žid povídá se Samařankou?

„Kdybys věděla, kdo jsem, sama bys mě poprosila, abych ti dal napít — vody
života.“

A jak bys to asi udělal? Vždyť nemáš ani vědro! A ta studna je hluboká! Což-
pak jsi tak mocný, jako třeba náš praotec Jákob, který tu studnu vykopal?

„Kdo pije tuhle vodu, bude mít znovu žízeň. Ale kdo se napije vody ode mě,
nebude už žíznit.“

*Aha, tak jiná voda! Pane, takové vody bych se chtěla napít! To už bych se ne-
musela namáhat s těžkým džbánem!*

„Jdi a přiveď sem svého muže.“

Co má být zase tohle? Eeee, já nemám muže (a proto na mě každý ve městě tak divně kouká).

„To’s řekla pravdu. Měla jsi pět mužů a ten, kterého máš teď ani není tvůj manžel.“

Prosím? Jak to u všech všudy může vědět? Vždyť je to nějaký cizinec! Leda, že... Pane, ty musíš být jistě prorok. Vysvětli mi, prosím, kde má být správně uctíván Bůh Hospodin? U nás v Samařsku, na hoře Gerizím, nebo v Jeruzalémě, jak říkáte vy, Židé?

„Nejde o to, kde. Jde o to jak. Bůh je blízký každému, kdo ho opravdově a upřímně hledá a modlí se.“

No teda... Jsem z toho celá paf. On mi nenadává. Pro něho nejsem žádná hadrnice ani samařská kacírka. Mluví, jakoby mezi Židy a Samařany nebyl rozdíl! To je zvláštní. Víím, že přijde Mesiáš, zvaný Kristus, a ten nám oznámí všechno, co potřebujeme znát.

„Já jsem to — ten, který k tobě teď mluví.“

A hele, tamhle jdou další muži. Asi patří k němu. Nechám džbán džbánem a běžím domů, tohle musím všem říct, to musí všichni slyšet!

Následující rozhovor:

Ježíš cestoval z Jeruzaléma do Galileje a cestou potkal tuhle Samařanku. (Ukázat na mapě, odkud a kam Ježíš šel.) Byla u studny, nabírat vodu. Nosili jste někdy vodu? Třeba v konvi na zahradě nebo na chalupě? Je to pořádná tíha, a taky se ta voda nesmí vylít. (*Je možné nechat děti potěžkat si kanystr nebo džbán.*)

Samařani podle Židů nevěřili správně, obě skupiny se navzájem neměly rády. Jedni druhými se posmívali. Ježíš to ale viděl jinak: nekoukal divně ani na lidi, co něco vyvedli, ani na lidi, co neměli docela stejnou víru jako on. Vzpomeňte si, jak Samařance říkal, že není podstatné, kde se člověk k Hospodinu obrací.

Znáte někoho takového, kdo taky chodí do kostela, ale jinam, než my? (*Navázat na zkušenost dětí, eventuálně ukázat obrázek sousedního kostela či modlitebny.*)

Na světě je spousta lidí, co věří v Boha a modlí se k němu, ale dělají to jinak než my, jinde než my nebo jindy než my. Ježíš je ale jeden. Není podstatné, jestli máme v kostele obrazy nebo ne, jestli zpíváme s kytarou nebo s varhanami. Podstatné je, jestli to myslíme vážně a doopravdy.

Pomůcky: mapa Izraele s vyznačeným Samařskem, obrázek studny, (kanystr/džbán s vodou), obrázek sousedního kostela/modlitebny.

PRO STARŠÍ DĚTI — AKTIVNÍ PRÁCE (S TEXTEM, TÉMATEM)

Na úvod práce s tématem vody a jejího (ne)dostatku: Kolik toho za den vypijí? K čemu všemu potřebují vodu? (Vaření, splachování WC, mytí, praní, zalévání rostlin...) Jsou země, kde je vody nedostatek? (*Ukázat obrázek africké studny.*)

Čtení textu z Bible. Žena musela vodu namáhavě přinášet, soustředěna na ni — vysvětlit nedorozumění v rozhovoru s Ježíšem. Ježíšovi nejde o vodu skutečnou, ale o to, že on je zdrojem života.

Pokusit se rozebrat problematiku vztahu Židů x Samařané. Oba národy věřily v Boha, ale každý měl svůj vlastní chrám, četli stejnou Bibli, ale Samařané jen něco. Co nám to připomíná? Rozhovor o rozdílech mezi jednotlivými církvemi. (Dobrou pomoc při nejistotě lze hledat Gruberově katechismu v kapitole „Stručný přehled křesťanských církví a hnutí“ [viz *Odkazy*] nebo v pracovních listech pro konfirmandy, kapitola Apoštolské vyznání, oddíl 9 [viz *Odkazy*].) Co máme naopak společného? (Na tomto místě je možné mluvit o Bohu, vyznání víry, o společenství, ale také třeba o křtu — jeho voda nás spojuje!)

Ženina otázka po správném místě k uctívání Boha — Ježíš jí vysvětluje, že nejde o místo, ale o způsob — viz poznámky k textu. Zdůraznit, že Ježíš je tu pro všechny, kdo se k němu upřímně a s vírou obracejí.

Pomůcky: obrázek africké studny, obrázky křesťanů různých denominací i barev pleť

PŘESAHA

Ježíš ženu přijal i jako Samařanku, i jako hříšnici. Přijímá tak i nás, bez ohledu na rozdíly mezi námi. Se školními dětmi je možné postavit studnu a donést k ní džbán s „našimi“ chybami. Mohou to být papírky, na které každý napíše něco, co se mu nepovedlo nebo jen kolíčky na prádlo, znázorňující, že si s sebou taky nesu něco, co není správné. Postupně je do džbánu hodí všichni, kdo chtějí. Nikoho nenuťte. Pokud zvolíte variantu s papírky, nečtete je nahlas, děti ať si je nečtou navzájem. Jde o to zažít, že za Ježíšem můžu přijít s nějakým svým škraloupem, ne o pranýřování toho, co kdo z nás dělá špatně.

(Na závěr je možné pustit písničku Anety Langerové *Voda živá.*)

Děti mohou ekumenu zažít i „live“ — v rámci týdne modliteb můžete společně navštívit ekumenické bohoslužby nebo shromáždění jiné církve.

LITURGIE

PÍSNĚ SVÍTÁ: 119 — *Jedno jsme v Duchu svatém*; 304 — *Spoj nás v jedno, Pane*; 163 — *Poutník a dívka*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 699 — *Pane, dej, ať nás nic už nerozdvojí*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

U tebe je pramen žití, když ty jsi nám světlem, spatřujeme světlo. (Ž 36,10)

MODLITBA

Pane a Bože, od tebe máme sílu prát se s těžkostmi i radovat se a smát. Děkujeme, že nás přijímáš i s našimi chybami. Jsme různí a různě o tobě mluvíme, zpíváme, různě se k tobě modlíme. Prosíme tě, ať ta různost nevadí. Ať dovedeme mít rádi druhé, i když nejsou jako my. Protože ty jsi pořád stejný. Amen.

TÉMA	Použít svoje dary k dobrému. Čekáme, že Kristus přijde znovu.
CÍLE	Děti si uvědomí, že každé z nich má různé schopnosti, <i>rozišná obdarování</i> , že je to tak dobře, a že za ně mohou být vděčné. Nikdo není bez „talentu“, bez obdarování. Děti mají poznat, že nejde o to, kdo má nejvíc, kdo je nejlepší, ale o to <i>svoje obdarování smysluplně používat</i> , získat k tomu odvahu a nápady.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Mt 25,14–30

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Pán, majitel odchází na nějaký čas.* To je naše situace: Ježíš tu není tělesně přítomný, ale očekáváme jeho příchod. Co se bude dít v tomto mezidobí, v době jeho nepřítomnosti? Jeho dílo má pokračovat, někdo má dále stavět na zemi království Boží. Jak to udělat?
- Pán svým služebníkům něco svěřil — a to poměrně velké sumy (za jednu hřivnu by námezdní dělník pracoval asi šestnáct let). (Mrázek: *Evangelium podle Matouše*, str. 421) To není jen tak. Každý ze služebníků má důvěru svého pána. To je pocta. Co s tím?
- Jedná se nejspíš o majetek v hotovosti — o peníze. S tím se otvírají rozmanité možnosti co s hřivnami podnikat. (Mrázek, *Evangelium podle Matouše*, str. 421)
- *Každý dostává jiný podíl.* Výchozí podmínky jsou tedy různé.
- Očekává se, že každý podniká něco podle toho podílu, který dostal, tedy: *podle svých možností* — ne více, ne méně. Nejde o to, kdo nakonec vrátí nejvíc. První dva služebníci jsou stejně chváleni. Ten, který dostal dvě hřivny, nemusí vydělat pět! Pán nehodnotí služebníky v porovnání s těmi druhými, ale každého individuálně. Přitom dostává každý přehlednou míru. Nikdo nevyjde s prázdnýma rukama, ani není odpovědný za úplně všechno. (Tady se otevírá téma konkurence a soutěživosti mezi dětmi, ale i otázka pocitu méněcennosti.)

- *Nejde o velikost výkonu, ale o věrnost vůči pánu*, o to být v jeho smyslu aktivní.
- Hlavní „odměnou“ pro služebníky je *radost*. Na konci smějí *vejít do radosti svého pána*.
- Důležitým momentem u třetího služebníka je *nedůvěra vůči svému pánu*. Nedůvěra a strach ho vedou k tomu nic nepodnikat, peníze zakopat, čekat. On prý „ví“, že pán sklízí tam, kde nezasel, že je tvrdým pánem — ale jeho vědomí je falešné! Dostal přece něco svěřeno, a dokonce hodně.
- Tím, že svoje dary využíváme a používáme se nezmenšují, ale naopak. Podobností předává velkou víru v „životaschopnost“ (Mrázek: *O kozlech, ovcích a lidech*, str. 135) svěřeného. Stačí to pustit do světa. Tato myšlenka může dát odvahu.

ÚSKALÍ

Reakce pána u třetího služebníka je ostrá. Tvrdé vyhlášení soudu nad třetím služebníkem může vyvolat strach (a přitom jde o vztah důvěry pána a nás služebníků). Ve vyprávění pro menší děti je tato část — v návaznosti na celek vyprávění — vykládána jako „propustění“ třetího služebníka.

Úkol využít svoje dary a obdarování *smysluplně* může být — zvláště pro menší děti — hodně nekonkrétní (co třeba s obdarováním, že umí rychle vylézt na strom nebo dobře chytat míč.?). Dobré je mít připraveno (nebo rychle vymyslet) pár vtipných příkladů, které ukazují, že se taková dětská šikovnost může hodit do budoucna. Musí však zůstat jasné, že se jedná o příklady (tzn. že ten, kdo umí dobře lézt na stromy, se nemusí nutně stát hasičem, který zachraňuje lidi a zvířata.). Všeobecně lze i s menšími dětmi vymýšlet činnosti, resp. využití talentů, kdy jde o to druhým pomáhat, potěšit je. S většími dětmi lze přemýšlet o způsobu rozšíření Božího království, předávání dobré zvěsti.

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

MRÁZEK, Jiří: *O kozlech, ovcích a lidech*. Třebenice: Mlýn, 1997.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: EMAN, 2009.

Církevní rok 2002/2003, 4. díl dvouletého cyklu. Pomůcka pro učitele NŠ a náboženství, str. 5n.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Úvod

Začneme rozhovorem o tom, kdo a co dobře umí. Podtrhneme, že všichni jsme dostali obdarování od Boha, že každý umí něco jiného, že to není vždy hned vidět, ale musí se to často teprve objevit.

Je možné nechat děti svoje obdarování pantomimicky zahrát a ostatní budou hádat, o co se jedná.

Lze i upozornit na to, že všechny „obvyklé“ schopnosti — to že umíme používat ruce, nohy, oči, uši. — jsou darem. K tomu se hodí hra „Co všechno umí naše ruce“ (viz námět na činnost).

Příběh

Používejte během vyprávění příběhu:

- několik čokoládových peněz (nebo dřevěné zátky do podlahy do otvorů po suku);
- kostky na stavění domů (první služebník);
- dřevěná zvířata (ovce, krávy) na chov (druhý služebník);
- malá krabička — nejlépe dřevěná, šla by i polepená krabička od sirek (třetí služebník), příp. ještě mísa s pískem, do které se krabička zahrabe.

Byl jednou jeden hospodář a patřil mu velký statek.

Jednoho dne musel odcestovat, zavolal si svoje služebníky a každému z nich dal nějaké peníze, aby s nimi dobře hospodařili, než se vrátí.

První služebník přemýšlel: Co bych s těmi penězi mohl udělat? Práce se zvířaty — to mi jde. Koupím nějaké ovce a třeba ještě dvě až tři krávy a budu chovat zvířata, prodávat mléko a maso.

Druhý služebník si říkal: já umím docela dobře stavět a opravovat. Budu stavět domy. Koupil pozemek a materiál a dal se do práce.

Třetí služebník si řekl: Hmm, já bych mohl třeba pěstovat zeleninu. Ale kdoví, možná přijde špatné počasí a všechno bude zničené, a hospodář se na mě bude zlobit. Ne, ne, to radši ne. Mohl bych. No, ale pak možná někdo přijde a ukradne to. A hospodář mi bude nadávat. Ne, ne, to také radši ne.

Nejlepší bude, když peníze schovám. Dám je do bedny a zakopu je. To se nemůže nic stát.

Po nějaké době se hospodář vrátil a zase zavolal svoje služebníky. Chtěl vědět, co s penězi podnikli.

První vyprávěl: koupil jsem pár oveček a krávy, a podívej, nyní je z toho celé stádo.

Dobře jsi to udělal, pochválil ho hospodář (a pozval ho na oslavu).

Druhý ukázal několik domů. První postavený dům totiž dobře prodal a za to koupil další materiál a pozemky, a tak stavěl další a další domy.

Dobře jsi to udělal, chválil ho hospodář (a pozval ho na oslavu).

A co jsi podnikl ty?, obrátil se pak na třetího služebníka.

Víš, já jsem měl strach, že o ty peníze přijdu, když s nimi budu něco podnikat, a že ty se na mě budeš zlobit. Tak jsem je pro jistotu schoval do bedny a zahrabal. Tady je máš zpátky, odpověděl třetí služebník.

Co myslíte děti, byl hospodář spokojený?

Nebyl!

Ty jsi nesplnil můj úkol, vědět jsi přece, že chci, abyste s penězi hospodařili, řekl. Kdybys alespoň trochu něco podnikal, bylo by to lepší, a něco by to jistě přineslo. Nyní jdi. Takové služebníky nepotřebuji.

Rozhovor

Tenhle příběh vyprávěl Ježíš svým přátelům, aby pochopili, že je dobře svoje obdarování používat.

Nejde ovšem jen o peníze, ale o všechny dary, které jsme my lidé dostali od Boha. Třeba to, o čem jsme si vyprávěli na začátku. Pamatujte se? Každý z vás něco dobře umí.

Jak byste to mohli využít? Jak byste s tím mohli udělat něco dobrého, někomu pomoci, někoho potěšit?

Námět na činnost, hru, kreslení

- Kartička s nápisem: *Bůh mi dává hodně darů*; obtisknout, nebo obkreslit ruku a pod ni nakreslit svoje obdarování.
- Jedna světlá, jedna tmavá ruka z papíru — přemýšlíme spolu, co všechno ruce umí udělat, co je z toho dobře, co špatně; nakreslíme to do rukou.
- „Co všechno umí naše ruce“: rozdělíme děti do dvou skupinek — první vymýšlí činnosti (potichu, nebo v jiné části místnosti) a pak je předvádí, druhá skupina hádá o co se jedná (a pak se vymění).

PRO MLADŠÍ DĚTI

Co jsou „*hřivny*“? Má někdo nápad? Slyšeli jste už někdy to slovo?

Hřivny jsou peníze, a to docela hodně peněz. Hřivnami se platilo v době Ježíšově a pro jednu takovou hřivnu musel dělník pracovat asi šestnáct let!

Dnešní příběh bude tedy o penězích. Ale to by bylo, kdyby byl jen o penězích!. Je to podobenství, kterým chtěl Ježíš svým učedníkům něco důležitého vysvětlit, něco, s čím je to podobné jako s těmi penězi. (Uvidíme, jestli na to přijdeme.)

Byl jednou jeden hospodář. Jednoho dne musel odcestovat, a tak si zavolał svoje zaměstnance. Prvnímu dal tři hřivny, druhému dvě, třetímu jednu hřivnu.

My nyní už víme, že to byla obrovská suma peněz. Takovou důvěru musel mít ve své zaměstnance!

Dostali úkol s těmi penězi dobře hospodařit a podnikat, než se vrátí.

První dva šli a začali s těmi penězi skutečně něco podnikat a podařilo se jim získat další peníze.

Třetí si ale řekl: To je všechno riskantní. Co když o ty peníze přijdu? Co pak? Hospodář se vrátí a bude se zlobit, možná mě i potrestá. Radši je zakopu a dobře schovám, aby je nikdo nemohl ukrást.

Když se po nějaké době hospodář vrátil, chtěl samořejmě vědět, jak to dopadlo, co jeho zaměstnanci v době jeho nepřítomnosti podnikli. Postupně je zavolał a vypytał se jich.

První dva mu přinesli svěřené hřivny a také to, co s jejich pomocí vydělali.

Hospodář je pochválil.

Třetí přišel a řekl: Pane, tady máš zpátky, co jsem dostal. Je to přesně tolik, kolik jsi mi dal. Přišlo mi příliš riskantní něco podnikat, krom toho jsem měl z tebe strach, že bys na mě byl zlý, kdyby se mi to nepovedlo, a tak jsem je radši schoval.

Ty jsi přece věděl, že chci, abyste s penězi podnikali, řekl mu hospodář. Kdybys ty peníze dal alespoň do banky, bylo by to lepší a byl by z toho nějaký zisk, přibyl by k tomu aspoň nějaký úrok. Ale ty jsi neudělal vůbec nic! Důvěřovali jsem ti, ale ty jsi mě zklamal. Takoví zaměstnanci u mě nemohou dál pracovat. Jdi pryč.

„Ale co to znamená?“ — takhle se ptali i Ježíšovi učedníci.

A Ježíš odpověděl: „Vy všichni jste jako zaměstnanci toho člověka. Vaším zaměstnavatelem však není nějaký podnikatel, ale sám Pán Bůh.“

Dokážete si představit, co na to učedníci odpověděli? (Nepřišli na to, že Ježíš sice mluvil o penězích, ale myslel tím něco jiného, něco podobného.)

Divili se: „Cože? Pán Bůh nám dává peníze? Mně teda moc nedal...“

A Ježíš na to: „Ale ne. Nejde vůbec o nějaké peníze v peněženke. Vy jste dostali od Boha daleko víc a daleko důležitějšího! Třeba to, že umíte spoustu věcí — takových, které vám možná připadají úplně normální (chodit, mluvit, slyšet, vidět.), ale i takových, které umí jen někdo z vás — říkáme „mít talent“ pro něco. A přesně to — talent — znamená i slovo „hřivna“. Dostali jste každý spoustu darů a talentů — některé jsou vidět, některé slyšet, některé se musí teprve hledat a objevit.

Každý dostal nějaké jiné. A jde o to, jestli k nim máte důvěru a jak je používáte.“

Ve škole určitě zažíváte: jsme různí, i když jsme třeba stejně staří nebo velcí. Každý umí něco jiného, jeden čte pomalu, druhý rychle, jeden umí dobře počítat, druhý zas malovat.

Občas člověk nedokáže pochopit, proč to ten druhý neumí — nebo naopak: má pocit, že jemu samotnému nic nejde.

Pak je důležité vzpomenout si, že *každý máme od Boha jiné dary a to je tak v pořádku*. A stojí za to se dobře dívat a přemýšlet, protože některé dary nejdou hned vidět, ale musí se teprve objevit.

Námět na činnost, hru, kreslení

- Děti nakreslí, co dobře umí, vytváří se z toho společná mozaika, nebo *mobile* (*mobile* — zavěšená otáčející se dekorace: na provázku v „různých patrech“ visí vodorovně klacíky, na jejichž konec se provázky přidělají obrázky dětí; v tom případě nechat děti kreslit na menší kolečka z kartonu)
- Každé dítě namaluje místo, nebo člověka či zvíře, nebo věc, které jsou pro něho důležité, a o které by se chtělo starat (kousek zahrady, lesa, pes.); z těchto obrazů se vytvoří koláž ve tvaru zeměkoule.

PRO STARŠÍ DĚTI

Varianta A

Přečtěme nejdřív biblický příběh, a pak k tomu „*antipříběh*“:

Náhle musel hospodář znovu odcestovat. A všechno proběhlo jako poprvé.

Zavolal si všechny své služebníky. Jeden dostal deset talentů, jeden pět. Většina obyvatel dostala jeden talent. Všichni věděli, jak dopadlo vyúčtování poprvé. Poučili se z toho. Už neexistoval nikdo, kdo by svůj talent zakopal. Každý se s ním snažil co nejlépe podnikat, aby dosáhl co největšího zisku. Exportovalo se a investovalo, firmy rostly, zakládaly se akciové společnosti, stavěly se fabriky, vznikala konkurence, jeden se snažil zlikvidovat druhého...

Jen jeden člověk vyšel z rozdělení talentů s prázdnými rukama. Samozřejmě. Nikdo by té hloupé osobě nesvěřil ani jediný talent. Když ho při rozdávání talentů mýjeli, ušklíbl se. Ani nevěděl, jak komicky to vypadalo, a všimnul si toho teprve, když se kolem něho všichni začali hlasitě smát. Udělal grimasu, napodoboval ty úspěšné, a když ho kopli do zadku, mával ušima.

Chvilí byl zaměstnán jako poslíček, ale brzo ho zase vyhodili. Při každé žádosti a práci konstatovali totéž: ten člověk nemá žádný talent. Čím víc hospodářství vzkvétalo, tím méně místa zbývalo pro člověka bez talentů. A jestliže na začátku přivedl ještě pár dospělých k smíchu, nakonec to byly už jen děti, které za ním běhaly a měly z něho srandu. Nosily mu chléb a živily ho.

Ale pak se ve městě docílilo dalších pokroků. Škola byla rozšířená, nyní se dětem věnovala celodenně, a ty už neměly čas být na ulici.

Policisté dbali na čistotu. A tak milého pána bez talentů strčili do léčebny.

Pak se vrátil hospodář. Z dálky už cítil zapáchající kouř fabrik, v řece plavaly ryby břichem vzhůru.

Zase si vyžádal vyúčtování. Vypadalo skvěle. Ten, který dostal deset talentů je proměnil v multinárodní koncern, ten s pěti talenty získal obchodní centrum a akciovou společnost, ti, kteří dostali jeden talent, ukazovali hrdě své firmy.

S napětím nyní všichni čekali na hospodářův rozsudek. Ten se však díval na jejich zarputilé tváře, všiml si stop po infarktech, a nakonec položil nečekanou otázku:

Kolikrát jste se během mé nepřítomnosti zasmáli?

Rozhovor

- Jak na Vás tento příběh zapůsobil? Jaký z něho máte dojem?
- Co je jinak než v biblickém textu?
- Kde jedná hospodář podle vás spravedlivě a správně? V kterém případě můžeme s hospodářem souhlasit?
- Můžete souhlasit s oběma příběhy? — Proč, když jejich rozsudek dopadne na první pohled odlišně? Lze najít pro oba příběhy společnou zvěst? Co mají oba příběhy společného?

V obou příbězích nejde o to obohatit se. I v Bibli nehraje roli, kolik přesně kdo nakonec má, nezáleží na velikosti výkonu; všichni, kteří „pustí svoje hřivny do světa“, vejdou do radosti svého Pána.

Jak v biblickém textu, tak v antipříběhu jde o to nečekat pasivně, ale použít svoje dary *k dobrému*.

Co všechno mohou být „hřivny“ dnes?

Varianta B (práce s příběhem)

Přečteme společně první část příběhu (verše Mt 25,14–19).

„Diskuse po prvním aktu“:

- Jak byste reagovali jako hospodář?
- Co myslíte, jak příběh bude pokračovat?
(*Děti si mohou své odpovědi psát, mohou pracovat i v menších skupinách a potom svoje výsledky představit ostatním.*)

Čteme dál (verše Mt 25,20–30):

- Co vás překvapuje?
- Proč asi jednal hospodář právě takhle?
- Co hospodář oceňuje?

Užitečné je přesněji se dívat, co se skrývá za jednáním služebníků: Proč první se svými hřivnami něco podnikli, proč ji třetí zakopal?

Každý z nás má „hřivny“ — dary, talenty — i když jsou někdy trochu schované. Jak bychom je mohli a měli využít?

Možnost ukončení

Na nástěnce máme napíchnuté cedulky s různými obdarováními (přizpůsobit to místním podmínkám — cedulky lze i rozložit na hezkém kusu látky apod.)

Přečtete si je. Přemýšlete, co by mohlo být Vaším darem, na co byste se chtěli soustředit, co byste chtěli v sobě rozvíjet. Dejte si na to čas. Pak cedulku sundejte a vezměte s sebou domů.

Možnosti (každý dar může být napsán na více cedulkách):

DAR SMÍŘENÍ

DAR VNÍMAVOSTI

DAR OTEVŘENOSTI

DAR ÚTĚCHY

DAR NASLOUCHÁNÍ

DAR MLUVENÍ

DAR RADOSTI

DAR TICHOSTI

DAR TRPĚLIVOSTI

DAR PRAVDIVOSTI

DAR STATEČNOSTI / ODVAHY

DAR PÍLE

DAR VYTRVALOSTI

PŘESAĤ*I my umíme pomoci*

Představit dobročinné, diakonické nebo ekologické projekty (třeba postní sbírka pro Diakonii), společně přemýšlet, jak je můžeme podpořit, příp. dát první impuls, vymyslet třeba dobročinnou akci jako aktivitu nedělnky (bazar, hraní či zpívání pro lidi v Domově pro seniory.)

Zamyšlení pro rodiče

Děti nakreslí na připravené papírky (třeba 4×5 cm) člověka. Obrázek se lepí na připravené kartičky s následujícím požehnáním a rozdává se rodičům.

Ať Bůh žehná tvým rukám,
aby byly opatrné,
aby dokázaly držet a přesto se nestaly pouty,
aby uměly rozdávat bez počítání,
aby v nich bydlela síla těšit a pozvedat.

Ať Bůh žehná tvým očím,
aby vnímaly člověka v nouzi,

aby viděly i to co je neviditelné,
aby dokázaly zahlédnout smysl věcí kolem,
aby se druzí pod jejich pohledem cítili dobře.

Ať Bůh žehná tvým uším,
aby byly uzavřené pro balast a kecy a lži,
aby nepřeslechly pravdu, byť nepříjemnou,
aby i v hluku slyšely hlas jemný a tichý,
aby byly otevřené pro Boží hlas.

Ať Bůh žehná tvým ústům,
aby z nich nevycházelo nic co zraní a ničí,
aby mluvila léčivá slova,
aby zachovala co je důvěrné,
aby svědčila o Bohu.

Ať Bůh žehná tvému dechu — srdci a duši,
aby darovaly teplo,
aby byly plné slitování a odpuštění,
aby dokázaly sdílet smutek i radost,
aby byly příbytkem Božího ducha.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 261 — *Pomoz mi můj Pane;*
189 — *Moudrost mi, Pane, dávej*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 684 — *Učiň*
mě, Pane, nástrojem

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který
přijal; tak budete dobrými správci milosti
Boží, v její rozmanitosti. (1Pt 4,10)*

MODLITBA

*Dobrý Bože, děkujeme ti za ruce a nohy, za oči
a uši, a za všechno, co s nimi umíme dělat. Umíme
cítit a skákat, vidět a slyšet, chápat a držet. Daruj
nám, ať poznáme, jak cenné tohle všechno je, a že
z toho nic neubude, když to používáme k dobru.*

nebo:

*Pane, ty jsi každého z nás stvořil se zvláštními dary.
Prosíme tě: pomáhej nám naše dary objevit, používat,
navzájem se doplňovat. Amen.*

REJSTRÍK PROBÍRANÝCH BIBLICKÝCH TEXTŮ

STARÝ ZÁKON

<i>Genesis</i>		<i>Deuteronomium</i>		<i>Žalmy</i>	
1,1–2,3	59	5	31	23	114
12,1–3	94	6,4–7	25	36,6–10	215
45,6.11.28	94			130,5	206
46,3–4	94	<i>Jozue</i>			
47,29–31	94	24,32	94	<i>Příslloví</i>	
49,1–28	94			25,24–28	215
49,28–50,26	94	<i>1. Královská</i>			
		2,1–4.5–12	49	<i>Izajáš</i>	
<i>Exodus</i>		3,1–28	49	6,10	208
13,19	94			11,1–5(+6–10)	120
		<i>2. Královská</i>		12,2–3	215
<i>Leviticus</i>		22–23	31	<i>Micheáš</i>	
11	73			6,8	31

NOVÝ ZÁKON

<i>Matouš</i>		2,21–40	160	14,1–6	114
1,1–17	138	2,41–52	167		
2,1–23	148	3,1–17	187	<i>Skutky</i>	
9,18–26	108	7,22	108	6,8–7,60	154
11,5	108	7,11–16	108		
13,3–9.18–23	206	8,40–56	108	<i>Efezským</i>	
19,13–15	25	9,24n	102	2,8–9	88
19,16–26	39	12,22–34	66		
21,15–16	25	12,27–38	102	<i>2. Korintským</i>	
25,14–30	222	13,6–9	171	5,14nn	108
		14,16–24	197		
<i>Marek</i>		17,11–19	82	<i>1. Timoteovi</i>	
5,21–43	108	19,1–10	88	4,3–4	73
7,18–23	73	20,27–40	114		
10,17–22	39			<i>Zjevení Janovo</i>	
		<i>Jan</i>		21	114
<i>Lukáš</i>		2,1–11	179		
1,5–25	126	4,1–26	215		
1,26–38	132	11,1–47	108		

Církevní rok — katechetická příručka 2014/2015
1. díl

Uspořádali Ondřej Macek, Lenka Ridžoňová, Marta Sedláčková

Vydala synodní rada Českobratrské církve evangelické,
Jungmannova 9, 111 21 Praha 1
První vydání, 2014
vychova@e-cirkev.cz
www.e-cirkev.cz

Úlohy obsažené v knize jsou postupně zveřejňovány na webu Katecheze — <http://katecheze.evangelnet.cz>. Na stejné adrese naleznete další materiály pro práci s dětmi.

Zaregistrovaní uživatelé mohou na týchž stránkách zveřejňovat i své vlastní katechetické materiály.